جناب تدبیر الدوله مدبر الملک منشی سید مظفر علیخانصاحب

المتخلص به آسیر مرحوم و مغفور

بحمد الله شد مطبوع اینک ... که نصر المومنین نادر کتاب است
فیوضش مثل لطف حق بهر سو ... ضیا باریش مثل آفتاب است
باثبات عزاے شاه مظلوم ... دلیلے کو بیان شد انتخاب است
نظر کردن بران اجر لیست بیحد ... بیانش باعث کسب ثواب است
کسے گو مانع امر عزا شد ... نه شرم از دین نه از ایمان حجاب است
دلیلے کو که تا مقصد رساند ... بمطلوب خودش ناکامیاب است
جواب مسکت و دندان شکن یافت ... چه گوید کس که نادم خود حجاب است
مصنف عالم معقول و منقول ... که مقدار علومش بے حساب است
رفیع الشان و ذی جاه و ذوی القدر ... چسان نامش بگیرم ترک دالبست
معین طبع راز من چه پرسی ... محمد اصغر عالی جناب است
ندیدم دیگرے مثلش باو نام ... که در هر اهل حاجت کامیاب است

ادیب این مصرع تاریخ بنویس
جوابش بگو کان لاجواب است
سنه ١٣١٦ھ

فقل انما الغیب لله فانتظروا انی معکم من المنتظرین

شکر خالق زمین و زمان و مکین و مکان که درین احسن زمان کتاب مستطاب جامع این کتاب عالمتاب در تفصیل حالات امام خاتم ائمه اطیاب یعنی تحقیق جزئیات و تدقیق کلیات و اجوبه اعتراضات جمیع ملل مختلفه در وجوه غیبت و ظهور حضرت امام همام هادی و مهدی موعود ع

المجلد الاول

الموسوم به

غایة المقصود

سنة ١٣١٧ھ

از مصنفات مجمع المعقول والمنقول حاوی الفروع والاصول فخر العلماء العاملین شمس الفضلاء الکاملین بدر الفقهاء والمحدثین علامة الفهامة فخر الخاصة والعامة صاحب الملکة الملکیة والقوة القدسیة جناب المولوی السید علی الحائری اللاهوری مد ظله العالی

در اسلامیہ پریس واقع لاهور مطبوع گردید

بشارة بالمسرة

چه خوش باشد که بعد از انتظاری ٭ بامیدی رسد امیدواری

از مدت تقریباً دوازده صد سال چشمها منتظر و دلها امیدوار ظهور موفور السرور حجة الله فی الارضین امام ثانی عشر هادی مهدی موعود اند و بسبب اختیار غیبت صدها اشکال و اعتراضات ملل مختلفه درباره آنجناب کرده اند و میکنند فی التحقیق در این زمانه فن مناظره عام و وصول بغایت المرام ناتمام است هنجو یکه اینوقت هزارها کتب در خصوص مسئله خلافت تصنیف شده اند لیکن در تحقیق حالات حجة الله الاکبر امام العصر خلیفة المنتظر هادی **مهدی** موعود که سلطان زمن و زمان است یکی از علما هم سعی خود را مبذول نمیدارند **لهذا** در تحقیق جزئیات و تدقیقات کلیات و رد مدعیان مهدویت و اجوبه اعتراضات هر ملت و اثبات وجود و غیاب و ظهور امام مهدی موعود بالاستقلال باستدلال کتاب **غایة المقصود** در سه مجلد کبیر سرکار شریعتمدار محقق مدقق علامه شمس الاعلام فخر الفقهاء الکرام الفرید فی عصره و اوانه و من جری الحق علی لسانه و اشرقت انوار الحقیقت ببیانه اخوی المعظم جناب المولوی **السید علی الحائری** اللاهوری تصنیف فرموده اند و **فاضل** جلیل الشان سلمان نشان سلیمان شان ذو الفضل و البذل و العرفان مروج الدین و الملة و الایمان قامع الکفر و الشرک و الطغیان انسان العین و عین الانسان المؤید فی تشئید مبانی القرآن و المسدد فی تسدید ارکان الایمان ابن **سلطان** ملک السنده و البلوچستان هز هائینس شهزاده نواب ثالث [illegible] الانس والجان سرکار نواب **میر محمد حسن علیخان** صاحب حیدر آبادی ایده المنان فی ترویج العرفان و زاده السبحانی فی وجوده و جوده و سجوده فی جمیع الاوان بحرمة امام العصر والزمان خلیفة الرحمن علی الانس والجان امر طبع فرموده اند امید که آنحضرت عج قبول این هدیه فرموده مصنف و ناشر این کتاب را از اقل خدام خویش گردانند ٭

حرره الاقل سید ابو الفضل الرضوی القمی

فهرست ابواب کتاب مستطاب غایة المقصود

مقدمة الکتاب

قوله تعالیٰ
وله اسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد للواحد المسجود واجب الوجود المنزه عن الوالد والمولود تعالی الله عما یصفه
النصاری والیهود العنود ولیس هو کما یزعمه المجوس والهنود الجحود و الصلوة
علی نقطة دائرة الوجود ونکتة سر الله فی کل موجود محمد المحمود و آله المسعود
المتسلطین من رب الودود علی کل غوی وغبی نمرود وطغی متمرد مردود و
هذا هو غایة المقصود فی وجود المهدی الموعود فارجو من الهادی الودود سیظهره الله
فی الزمان المعهود هدایة المضل اللدود والشارد المطرود عن الصلاح والفلاح
الی بئس الورد المورود فعلی اعدائهم فی الدنیا من الله لعنة ویوم القیمة بئس الرفد
المرفود **امّا بعد** چنین گوید احقر عباد الله القوی **السیّد علی الحایری**
الرضوی اللاهوری ابن العلامة الفهامة فخر الخاصة والعامة حجة الاسلام مرجع الاعلام

آیۃ اللہ فی الانام حضرۃ الحاج السید ابو القاسم الرضوی القمی دراین
زمانہ بسبب خیالات آزادانہ بعضے از دین بیگانہ والناس علی دین ملوکھم بلکہ باآنہا
متحد و یگانہ شدہ اند اکثر مشاہدہ گردیدہ کہ جاہلان سست عنصران از معاشرت جہال
ابنار زمان در ورطہ ارتیاب افتادہ و از طریق صواب و سداد در گذشتہ مسالک مدعیان
مسیحیت و مہدویت زمان را سالک شدہ اند و بسبب عدم واقفیت بحقایق دین
متین و شرع انور سید المرسلین خود را در مہالک انداختہ اند۔ و بخرافات و افسانہائے
کتب آنہا اکتفا نمودند و چونکہ بسبب عدم معرفت و بصیرت دلیلے ندارند کہ بالمقابل
رد دلیل آنہا بکنند لھذا فاسد العقائد میشوند **علاوہ براین** دراین زمانہ فن مناظرہ
عام و رسیدن بغایت المرام ناتمام است بنحویکہ در خصوص خلافت مرتضے علی ہزار کتب
مستقلہ تصنیف شدہ اند لیکن در تحقیق احوال حضرت امام ہادی مہدی موعود کہ امام و سلطان
دوران حجۃ اللہ الاکبر امام العصر خلیفۃ المنتظر است با وجود صدہا اشکال و اعتراضات ملل
مختلفہ کہ از روئے تقصیر فہم و عقل خود دربارہ آنجناب میکنند کمے از علماء ہم در رد کردن مکاید
آنہا و تحقیق حالات آنجناب علیہ السلام سعے خود را مبذول نمیدارند تا کہ ہر کسے معرفت سلطان
دوران و امام زمان خود را حاصل کند و بمفاد حدیث صحیح من لم یعرف امام زمانہ فقد مات
میتۃ جاھلیۃ بسبب بے معرفت بودن از امام زمانہ خود مثل موت کفار جاہلیت نمردہ
باشند **در کمال الدین** از ابان بن تغلب آوردہ کہ گفت گفتم بحضرت امام ابی عبد اللہ
علیہ السلام من عرف الائمۃ ولم یعرف الامام الذی فی زمانہ امومن ھو قال لا قلت
امسلم ھو قال نعم یعنے اگر کسی تمام ائمۃ اطہار علیہ السلام را بالتفصیل بداند لیکن معرفت امام
زمان خود را نداشتہ باشد وے مومن است فرمود نہ گفتم وے مسلم است فرمود آرے **پس**
بنا براین روایت مردم غالبًا کہ از حالات تفصیلیہ بلکہ اجمالیہ امام زمان خود حضرت مہدی
موعود علیہ السلام عاری و بے خبر اند و علماء ہم کہ غیر از فن مناظرہ چونکہ درباره آنجناب غالبًا

بیان آنکہ بے معرفت از احوال امام زمان مومن نیست

کم کتب مینویسند لہذا عوام انام اینطرف شغلے نہ کردند پس بمفاد احادیث معتبرہ کار عوام
انام بسیار مشکل میشد **پس حقیر فقیر** بغرض تحصیل زاد برائے یوم معاد و وسیلہ فوز در
مقام مرصاد و انسداد شکوک عباد کہ بعضے از شبہات و بعضے بعناد در وجود و غیاب و
ظہور موفور السرور حضرت امام عالیمقام جناب مہدی موعود علیہ السلام فی آخر الزمان علیہ
صلوۃ اللہ المنان کردند و میکنند عزم بالجزم نمود کہ اشکالات و اعتراضات ہر ملت کہ
در وجود و ولادت و فضایل و خصائل و شمائل و معاجز و مناقب و ظہور و غیاب آن امام
خاتم الائمۃ الاطیاب مد نظر دارند دراین کتاب نوشتہ با وجود مرعے داشتن نظر اجمال و
اختصار اجوبہ کافیہ شافیہ عقلیہ و نقلیہ نوشتیم تا کہ جوانان این زمانہ با وجود خیالات آزادانہ
صدق و کذب حق و باطل عاطل ہر مدعی مسیحیت و مہدویت را تا ظہور شصت کذاب علیہم
اللعنۃ والعذاب من اللہ الوہاب از روئے ہمین کتاب مستطاب معلوم نمایند و بدام عوام
فریبی آنہا نیایند و عقائد صحیحہ سلیمہ قدیمہ خود را گفتہ مزخرفات آنہا فاسد نکنند و حقوق خدا
و رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و اصحابہ و سلم را ضایع نسازند و عند اللہ ضامن آن نباشند و خود را در
مفاد آیات افلا تعقلون **و** افلا تبصرون **و** افلا تنظرون قرار ندہند و دراین چند روزہ
دار فانی بسبب شہوت نفسانی و غلبہ شہوانی از جنت جاودانی بے بہرہ نگردند و فردائے
روز قیامت در جہنم در شعلہائے آتش قہر ربانی این ابدان ناز پروردہ تمام ایام زندگانی
را عوض از ہیزم نسوزانند و بمفاد حدیث صحیح من لم یعرف امام زمانہ فقد مات میتۃ
جاھلیۃ بسبب بے معرفتی سلطان دوران و امام زمان ہادی انس و جان حضرت امام مہدی
موعود علیہ صلوۃ اللہ المعبود چون کفار جاہلیت نمیرند **و اما** بعد از ظہور شصت مفتری
و کذاب چون آن آفتاب عالمتاب خاتم ائمۃ الاطیاب امام آخر الزمان مہدی دوران
علیہ السلام ظہور فرماید **البتہ** تیرگی شکوک مرات بندگان را مصقل و لالات و صحات
و معجزات باہرات قاہرات مرتفع نماید **و قفل** ارتیاب ضمایر عالمیان **و** خواطر

آدمیان مائل بجعدہ انحراف را بمفتاح اشارات انگشت قمرشگاف سید جید ال مناف بلا
خلاف بکشاید پس بر تمام روئے زمین شورہ و شیرین باوجود این اوصاف ہر کس بر
طریقہ کفر اسلاف باقی بماند برائے قتل آنہا شمشیر را از غلاف بیرون آوردہ از قاف تا
بقاف پر از عدل و داد و انصاف فرماید حق سبحانہ جل شانہ باکرام عام و الطاف تام
خود جمیع مومنین را از خلص انصار آنجناب علیہ السلام گرداند و این کتاب مستطاب را
بہ **غایۃ المقصود فی وجود المہدی الموعود** موسوم نمودم و ترتیب دادم
آن را بر یک مقدمہ و پنج باب و یک خاتمہ **مقدمۃ الکتاب** غرض
اصلی حق تعالے و علت غائی از تعیین امام انام و انزال کتب و ارسال رسل ہدایت
سبل و ابلاغ احکام حلال و حرام و اتمام حجت حضرت ملک علام بر خواص و عوام انام است
زیرا کہ بر عدالت حق سبحانہ جل شانہ قرآن مجید و فرقان حمید از اول تا آخر ناطق
صریح و صادق صحیح است **علاوہ** بر آن راضی نیست کہ احدے
از مخلوقات بیک دیگر جبر و جور و ظلم بکنند چنانچہ نبی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و امام
معصوم علیہ السلام را منصف و حکم در میان آنہا قرار دادہ است بنحو
اختیار دون الاکراہ و الاجبار ایشان را ابلاغ اغراض الہیہ نمایند و اتمام
حجت فرمایند فمن شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر فردائے روز
قیامت احدے را بر خداوند حجت باقی نماند چنانچہ در عزیز کتاب خویش
مے فرماید لئلا یکون للناس علی اللہ حجۃ بعد الرسل احدے را
نمیتواند یوم قیامت بر خداوند متعال حجتے باقی باشد زیرا کہ انبیاء و
رسولان و حضرات ائمہ اطہار علیہم السلام راہ ہدایت نمودند کہ اگر تمسک بصراط
المستقیم ایشان نمایند کنارہ آن جنت است بدانجا خواہند رسید **و** اگر
طریق ضلالت را تمسک نمودند کنارہ آن جہنم ہست در انجا بہلاکت خواہند

بیان امام حجت خدا بر خلق است

رسید و ما علی الرسول الا البلاغ و پس از ابلاغ امت فاعل مختار ہست اما
شاکرا و اما کفورا و من شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر **خلاصہ**
ثابت است کہ بوجود نبی و امام علیہم السلام مخلوق قریب بطاعت و بعید از معصیت
میشود **ہذا** وجود نبی و امام علیہم السلام لطف است و تصرف ایشان در
امور لطفے دیگر است و بیان این مطلب در چند بحث میشود انشاء اللہ المتعال

بحث اول در تعریف امام علیہ السلام است

بدانکہ امام از ام یؤم امامۃ در اشتقاق است **و در لغت**
بمعنے مقصود و مقتدا است **و در شریعت** مطہرہ عبارت ہست
از ریاست عامہ تامہ من اللہ تعالے در عام امور دین و دنیا کافہ بشر از برائے
انسانے معین بہ نیابت پیغمبر صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم **در شرح تجرید** و نیز در
کتاب مستطاب **شرح طوالع** فاضل اصفہانی آوردہ است الامامۃ
عبارۃ عن خلافۃ شخص من الاشخاص للرسول فی اقامۃ قوانین الشریعۃ
و حفظ حوزۃ الملۃ علی وجہ یجب اتباعہ علی کافۃ الامۃ یعنے امامت
عبارت است از خلافت شخصے از اشخاص از جانب خداوند متعال بہ نیابت
حضرت رسول مختار صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم از برائے بجا آوردن و قائم ساختن قواعد
شریعت و حفاظت حلقہ ملت بنحویکہ اتباع و پیروی آن شخص و انقیاد وے
بر تمام امت واجب باشد **و مولینا مجلسی** علیہ الرحمت را
در بحار الانوار **و** در مجلد حیوۃ القلوب در تعریف امامت تحقیقے ہست نظر بوعدہ
اختصار درج نکردیم **و اما نزد حکما** متشرعین بعض نفوس انسانی
بالنسبت بعض نفوس دیگر بذات خود کامل تر و قوائے ایشان از قوائے دیگران

بیان تعریف امام در لغت و شرع

قوی تراند لهذا در اخذ جمیع کمالات قابل تر میباشند پس این نفوس زکیۂ اگرچه
متفاوت الدرجه در اکفاء خود اند لیکن در ملک لاهوت بحسب استعداد خود
جمیع فیوضات فیاض مطلق را دفعۃً مستفیض شده من الله العزیز المتعال مؤید
و موفق میشوند و در عالم ناسوت برائے حفظ و تکمیل ناقصان نوعے و جنسے
معیّن و مقرر میشود **پس** در زمانه سلف همین نفس کامله زکیه را که مؤید و موفق
است باسم نبی غالباً **و** باسم امام تارۃً چون ائمۃ یهدون بامرنا
تعبیر میکنند **و در** زمان مختوم همین نفس را مخصوص باسم امام و
خلیفه رسول مینامند۔ **واما نزد اهل سنت** هر غبی و غوے
و جاهل و کافر زادهم امام میتواند شد چنانچه **غزالی** فرموده است کافر
بنی و امام میتواند شد زیرا که نزد این فرقه نص خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم
برائے تعیین لازم نیست بر هر شخصیکه اجماع بهم رسد نبی و امام علیه السلام
است کائناً من کان

بحث ثانی در وجوب امامت است

پس قرآن و وقول اند فرقه خوارج منکر محض اند **واما قائلین**۔
بوجوب نیز اختلاف دارند که آیا عقلاً واجب است یا نقلاً **اشاعره**
و اکثر معتزله بوجوب سمعی قایل اند **واما اصحابنا** الامامیه و ابو الحسن بصری
و کعبی **و** حافظ **و** من تبعهم من العامه بوجوب عقلی و هم سمعی قایل اند **و بعد**
از وجوب اختلاف کردند یا نصب امام علیه السلام بر خدا وند منعام واجب
است یا بر انام **اصحاب ما** قایل اند که نصب امام علیه السلام بر
خدا وند علام واجب است چنانچه ارسال نبی صلی الله علیه و آله و سلم بر وے واجب

است زیرا که مد خلیت نبی و امام در دین یکیست عیناً واجب است بر امام ابلاغ
ما یجب علی النبی صلی الله علیه و آله و سلم ابلاغ من الله سبحانه **و ثابت** است
که غرض حق سبحانه جل شانه از ایجاد عباد امتثال و انقیاد ایشان است و این ممکن
نمیشود مگر بلطف و لطف بر خدا وند متعال واجب است تا که مردم بطاعت
قریب و از معصیت بعید شوند **پس** بعد از انصرام زمانه نبوت وجود امام
علیه السلام برائے انام خواص و عوام لطف خدا وند علام است **اگر موجود**
نباشد نقض غرض لازم میاید این محالست پس وجود امام علیه السلام در هر
زمان تا انصرام دنیا واجب است **و مؤید** است این را حدیث شریف
که ترجمه آنست خالی نمیماند زمین از حجه خداوند متعال اما ظاهر او مکشوف و او
خائفاً و مستور خواه ظاهر باشد و آشکار یا مخفی باشد و پوشیده **دلیل دیگر**
آنست که بجهت قوه غضبیه و شهوه نفسانیه و اغوائے شیطانیه که غالب و قاهر قوه
عقلیه اند نفور از حسن و غافل از ممدوح و محامد و میلان بقبایح و مفاسد میکنند پس
باین جهت در حکمت و عدل واجب شد که سلطان عادل قاهر و زاجر و مرغب
و آمر در هر آن و هر وقت موجود باید باشد که میان خلق بین الحق و الباطل میزان
عدل قایم سازد و اگر نه عبث و بطلان غرض لازم میاید و آن بر حکیم علیم مدبر متعال
هرگز جایز نیست **دلیل دیگر** آنست که بجهت عدم عصمت از ایشان وقوع
شر و فساد و ترک اوامر ممکن است پس بغرض صیانت ایشان گذاشتن رئیسے میان
ایشان از جنس ایشان موصوف بعصمت و طهارت بر خداوند متعال واجب است و
اگر نه اغراء خلق لازم آید بر حق سبحانه جل شانه هرگز آن جایز نباشد **اما سمعاً** بسیار
از آیات قرآن مجید و فرقان حمید علانیه دلالت میکنند که نصب امام علیه السلام برائے
انام خواص و عوام بر خداوند علام واجب است نه بر انام **منها** آیه شریفه انی جاعلک

للناس اماما قال ومن ذریتی قال لا ینال عهدی الظالمین یعنے حق سبحانه
جل شانه بحضرت ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام فرمود بدرستیکه من ضرور گردانندهٔ ام
ترا برائے مردم امام آنجناب علیه السلام عرض کرد میخواهم از ذریت من هم امام
گردان حق تعالے در ذریت غیر ظلمه قبول فرمود که عهد امامت من نمیرسد جمیع ظلم
کنندگان را **اقول** در این آیه شریفه حق تعالے چندے از اهم امور را ثابت
فرموده **اول** کلمه انی جاعلک دلیل قاطع است بر آنکه امام ساختن مختص و
منحصر بر حضرت احدیت است خلق را مجال آن نباشد **ثانی** امامت اخص است
از نبوة زیراکه حضرت خلیل الرحمن علیه السلام را پس از نبوة و خلت امام گردانید
چه تحقیق خاص مستلزم تحقیق عام است اگرچه نبوة افضل از امامت است قطعاً
چنانچه توحید افضل از نبوة است یقیناً **بنا برایں** هر کسے هرگز نمیتواند امام شود
پس باطل است قول کسانیکه میگویند هر کس مدعی امامت بشود امام است +
ثالث در اینجا نزد جمهور محققین از ائمه مفسرین چون مجاهد **و** علامه جار الله **و**
بیضاوی **و** فخر رازی **و** ابن عینیه **و** غیرهم مراد از عهد امامت است نه نبوة و
میثاق **زیراکه** در صدر آیه شریفه فرموده است انی جاعلک للناس اماما
و معلوم است که آنحضرت علیه السلام در آنوقت نبی بالقطع والیقین بود **پس**
متعاقب این مژده حضرت خلیل الرحمن علیه السلام سوال امامت برائے ذریت
خود کرد خداوند علام در جواب آنجناب علیه السلام فرمود لا ینال عهدی ورنه
لازم میآید که جواب حکیم علیم مدبر متعال مطابق سوال نباشد که حضرت خلیل الرحمن
علیه السلام خواهش امامت بکند و حق تعالے جواب از نبوة و میثاق بدهد **رابع**
معنے امام علیه السلام نزد علامه طبرسی دو چیز است و آنچه علامه **عبد الرزاق**
لاهیجی و فاضل جلیل ملا محسن **فیض** در قرة العیون فے اغر الفنون فرموده

خلاصه اینست که **امام** در لغت مقتدا خلق در افعال و اقوال و اعمال است
و در اصطلاح شریعت ریاست عامهٔ تامه بالاصالت از جانب خداوند متعال در
جمیع امور دین و دنیا است چنانچه سابق گذشت **برهر دو** تقدیر مطلوب
حاصل است یعنے نبی که امام باشد ریاست عامهٔ تامه بر تمام امت خود دارد
چون حضرت **ابراهیم** خلیل الرحمن که امام لوط و امت خود بود **و هر**
نبی واجب و لازم نیست که امام باشد چون **لوط** که تابع و ماموم حضرة
ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام بود **زیراکه** نبی صلی الله علیه و آله وسلم مخبر عن الله
المتعال است گاهے بر نفس خود **و** گاهے بطرف جماعتے مبعوث میباشد **خامس**
ثابت شد که امامت عهد خداوند متعال و امانت وے عز اسمه است ورنه در کلمه
عهدی عهد امامت را بطرف یائے متکلم مضاف نمیفرمود **و بیضاوی**
هم در ذیل همین آیه شریفه درج فرموده است **پس** در عهد خداوند متعال بدون
اذن و اجازت وے احدے تصرف نمیتواند کرد **و** کسانیکه باجماع چند نفر جهال
تصرف کرده بیعت کسی کردند وے خلیفه خود شان است نه خلیفة الله القهار و الرسول
المختار **و** با وجود این خود کرده را اگر خلیفة الله و الرسول گویند علانیه کذب و بهتان
بر خدا و رسول صلے الله علیه و آله وسلم مینهند افسوس است مثل فرقه جبریه خود کرده را
نسبت بخدا دهند و حجاب شرم و حیا را از رخ بر افگنند **با وجود** آنکه خلیل الرحمن
حضرت ابراهیم با این نبوة و خلت کذائی باختیار خود مرتکب و متصرف عهد الله که
همین امامت و خلافت باشد برائے نفس خویش یا برائے نفوس ذریت مستحقه هم
نتوانست بشود تا وقتیکه حق تعالے بذات مقدسه خویش این خلعت امامت وی را
نپوشانید **پس البته** این اقطع و اجله ادله است بر آنکه امامت و خلافت
منصوص است من الله و الرسول نه بالاجماع و الغلبة و القهر **و در خواهش**

خلیل الرحمن حضرت ابراہیم ومن ذریتی برہانے ساطع است کہ مراد آنجناب علیہ السلام
بعض است **زیراکہ** بالاتفاق نزد مفسرین لفظ مِن درآیہ مذکورہ بعضیہ است
واگر فرضاً ذریت عامہ ہم مراد گرفتہ شود پس دراینجا دو صورت میشوند **یکی**
آنکہ بجہت تبیان واعلام بخلق سوال آنجناب علیہ السلام بود کہ بجمیع ذریت من
خلعت امامت لطف وعطا فرما در جواب فرمود کہ عہد امامت من بذریت ظلمہ
ہرگز نمیرسد بلکہ بذریت ابرار مستحقہ میرسد **لهذا** ابن عیینہ **و** جاراللہ **و** بیضاوی
فرمودند خلاصہ آنست کہ عدول وابرار مستحق امامت اند نہ ظلمہ وفسقہ چگونہ ظالم
مستحق خلافت وامامت میتوانند شد وحال آنکہ کلام وشہادۃ شان مقبول نمیشود
دیگر آنجناب علیہ السلام دانستہ بود کہ امامت بظلمہ وفسقہ نمیرسد ولکن آنجناب
خواست سمعاً ہم دریافت فرماید کہ امامت بظلمہ وفسقہ نمیرسد تا آنکہ نقل تاکید عقل نماید
سوال خواہش حضرت ابراہیم خلیل الرحمن از خداوند منان بنحو تعرف بود کہ
استفسار فرماید عقب وے امامت ہستند یا صورت دعا ومسئلت بود کہ امامت
را درنسل آنجناب علیہ السلام عطا فرماید **جواب** بنا برہر دو تقدیر مطلوب
حاصل است **لکن** نزد طبرسی اوجہ الوجہین دوم است **سادس** کلمہ
الظالمین نفی امامت از جمیع اجناس ظلمہ میکند زیراکہ الف ولام استغراقی است
جامع جمیع جنس ظالمین است **فائدہ** از روئے قاعدہ ظلم در لغت بمعنی وضع شے
در غیر موضع خودش میباشد لہذا عامل وفاعل ہر گناہ ومعصیت صغیرہ وکبیرہ عمداً
وجہراً وخفیۃ وسہواً وجہلاً وعلماً ونسیاناً بجہت اتحاد مادہ گناہ ظالم نامیدہ شدہ است
خواہ ظالم بنفس خود باشد **یا** ظالم بالغیر پس غیرہم خداوند متعال باشد **یا** بندگان
و در اول عمر ظالم باشد **یا** در وسط عمر **یا** در آخر عمر **یا** از مہد تا لحد **و نیز**
ظلم اکبر باشد چون بت پرستی وشرک باری **یا** کبیرہ باشد چون قتل مومن ناحق

معنی ظلم و بیان اینکه ظالم مستحق امامت نیست

یا صغیرہ باشد چون نظر شہوۃ بزن نامحرم **یا** ارادہ معاصی کند زیراکہ مآل ہمہ متفق
یکیست **علی کل حال** ثابت شد غیر معصوم را عہد امامت ہرگز نمیتواند رسید
ثامن لاینال عہدی الظالمین دلیل ساطع وبرہان قاطع است برآنکہ
نبوۃ وامامت عاصی ومرید معاصی را قبل از بعثت وحین بعثت وبعد از بعثت
نمیرسد **زیراکہ** علت سابقہ نفی معلول لاحقہ میکند **و نیز** بجہت آنکہ کلمہ مبارکہ
لاینال صیغہ استقبال است وکلمہ الظالمین اسم فاعل است وآن عمل میگیرد از
مضارع ومضارع صلاحیت حال واستقبال دارد پس از وقت ظلم تا بقاء دہر نبوۃ
وامامت از ظالم مسلوب است قطعاً **سابع** خواہش خلیل الرحمن حضرت ابراہیم
علیہ السلام مستجاب و ایفاء وعدہ بر کریم علیم حکیم متعال واجب وتخلف آن
در ہر حال از وعدہ ممتنع ومحال است پس حق سبحانہ جل شانہ ایفاء وعدہ خود را فرمود
واین خلعت امامت را بذریت مستحقہ معصومہ مطہرہ آنجناب علیہ السلام پوشانید
تنبیہ آن ذریت مستحقہ معصومہ مطہرہ حضرات ائمہ اطہار اثنا عشر علیہم السلام
از ذریت حضرت اسماعیل اند کہ باجماع اہل انصاف وملل معلوم وثابت است کہ
از ذریت حضرت اسحق واسماعیل الی عصرہم احدے دعوائے امامت نکرد و
ایشان علیہم السلام معصوم ومطہر ہم بودند گذشتہ از اول قرآن تا آخر آن بنصوص
بالخصوص وادلہ اجلہ در کتب موالف ومخالف بر عدالت **و** طہارت **و** عصمت
و علوم تبت **و** امامت **و** خلافت **و** وزارت **و** امارت **و** وصایت ایشان
علیہم السلام محصور اند انجیل وتورات وزبور ہم برہمین حقیت مقال وحقیقت حال
ایشان علیہم السلام ناطق صریح وصادق صحیح اند وما در کتاب مستطاب موسوم بہ
بشارات احمدیہ ہمین مدعی مقال را بالاستقلال استدلال از انجیل و
تورات کردہ ہستیم ودر اینجا ہم عین عبارت تورات را ذیلاً مینگاریم **در تورات**

صحاح عاشر قرائت بست وہفتم درباره اجابت حضرت خلیل الرحمن میفرماید قد اجبت

لک وفی اخری قد سمعت قولک فی اسماعیل وبرکته وکثرته واغیته جدا جدا یولد و

فی اخری سیولد اثنا عشر عظیما وفی اخری شریفا وفی اخری ملیکا واجعله رئیسا لشعب عظیم

وفی اخری اجعل منه امة عظیمة یعنے چون خلیل الرحمن حضرت ابراہیم علیہ السلام برای ذریت خود از حق سبحانہ جل شانہ طلب عہد امامت نمود خداوند متعال اجابت دعا آنحضرت فرمود ودر جواب آنجناب این بشارة بفرستاد کہ خلاصہ ترجمہ اش اینست قول ترا درباره اسماعیل شنیدم واجابت فرمودم ودرباره او برکت وکثرة ونمو وزیادتی دادم البتہ زود باشد کہ از اسماعیل دوازده عدد رئیس شریف عظیم متولد خواہند شد وحضرت اسماعیل را نیز رئیس عظیم خواہم گردانید ونیز از اسماعیل امت عظیم را ہم خواہم رسانید **خلاصہ** بحث طول کشید خلاف موعود شد لکن از خصوص نصوص وادلہ اجلہ قرآن مجید وتوریت بالقطع والیقین چون شمس رابعة النہار ہویدا وآشکار گردید کہ مفہوم آیہ مذکوره وبشارت مزبوره آنست کسانیکہ از ذریت خلیل الرحمن حضرة ابراہیم علیہ السلام ہیچ وقتے ہیچ قسمی یعنے عمداً وسہواً ونسیاناً وجہلاً وعلماً و جہراً وخفیةً وصغیرةً وکبیرةً گناہے وظلمے از آنہا بظہور نیامده باشد عہد امامت خداوند متعال بآنہا خواہد رسید **وچونکہ** چنین شخص جامع جز معصوم ومطہر کسے دیگر نتواند بود ومعصوم ومطہر ہم از نسل حضرت ابراہیم واسماعیل غیر از ائمہ اطہار اثنا عشر علیہم السلام عترة طیبہ طاہره محمدی صلے اللہ علیہ والہ وصحابہ وسلم کہ وعده آن داده شده است احدے دیگر الے العصر ہم مدعی امامت ومشہور بآن قطعاً بالاجماع ہم نرسیده اند **پس** از قرآن مجید وتورات از کلمہ اثنا عشر عظیما وشریفا وملیکا و رئیسا ریاست **و** امامت **و** خلافت **و** امارت **و** وزارت **و** وصایت **و** ولایت **و** عظمت **و** شرافت **و** عصمت **و** طہارت ائمہ اثنا عشر علیہم السلام چون شمس

رابعة النہار چنان ہویدا وآشکار گردید کہ احدیرا مجال انکار آن نتواند بود **وبنا** **براین** خلافت جعلی خلایق باطل وعاطل گردید +

بحث ثالث در بیان عصمت ائمہ اطہار است

پس بدانکہ طہارة وعصمت مترادف یکدیگر اند پس مراد از عصمت دراینجا لطف خاص است نسبت بخواص اشخاص چون انبیاء وحضرات ائمہ اطہار علیہم السلام ومن شابہہم فی الاخلاص چون مریم وسیدة النساء علیہم السلام **پس** بجہت این لطف خاص جمیع انواع محاسن وقبایح مستمر از زیر نظر ایشان بوده ہرگز اراده ترک حسن وفعل قبیح نمیکنند زیراکہ قصد واراده فعل قبیح ہم قبیح است وثبوت آن بدلیل عقل ونقل اجمالاً میشود **اما عقل** پس بدانکہ علت محوجہ الی الامام المعصوم نبودن امت است معصوم پس اگر خود امام ہم معصوم نباشد وے نیز چون آنہا محتاج بامام دیگر خواہد بود پس دور یا تسلسل لازم میآید وآن باطل است لہذا معصوم بودن امام علیہ السلام واجب است **واما عدم عصمة** امت وصحابہ پس معلوم است کہ من حیث الانفراد یا من حیث الاجتماع صدور خطاء وسہو ونسیان وظلم و عدوان از جمیع ایشان بجہت عدم وجود علت مانعہ کہ عصمت باشد ممکن بلکہ ثابت است چنانچہ جماعتے از علماء چون **نظام وکلبی** وغیرہما در تخطیہ صحابہ کتابہا نوشتہ ہستند **واخبار** احاد چون لا یجتمع امتی علی خطاء جماعتے از محققین فضلا چون **نووی** وغیره در شرح مسلم غیر صحیح وضعیف میشمارند وبفرض صحت خبر واحد را در اعتقادات دخلے نیست باوجود معاض آن **اقول** فی الحقیقت اجماع صحابہ وامت غیر معصومہ حجت نمیتواند شد زیراکہ بر متتبعین کتب رجال وتواریخ وسیر احوال صحابہ وعلماء امت ثابت است کہ جمعے در عہد حضرة

بیان عدم عصمت امت واصحاب از صدور خطا

نبوی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بعد از وفات آنجناب صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم نیز منافق بودند و
مرتد شدند و سورہ منافقون و آیہ شریفہ وان من اهل المدینة مردوا علی النفاق لا
تعلمہ و نحن نعلمھم بر نفاق و ارتداد ایشان ناطق صریح و صادق صحیح است **ایضاً**
امام حافظ شریعت و هادی امت است پس اگر معصوم نباشد شریعت مطهرہ از تزئید و
تنقیص و امت از ضلالت و ہلاکت مصون و محفوظ نمیمانند لهذا بایدامام علیہ السلام
معصوم باشد **ایضاً** امام اگر معصوم نباشد ناچار بجہت عدم وجود علت مانعہ خطائی
سرزدہ باشد اگرچہ قبل از امامت باشد درینصورت تعظیم او از قلوب ساقط میشود و تنفر
بالیقین حاصل و حال آنکہ انقیاد و امتثال او ہمیشہ مطلوب است پس منافی غرض خداوند
متعال حاصل میشود **و دلیل نقلی آیہ تطہیر است** قولہ تعالی انما
یرید اللہ لیذہب عنکم الرجس اهل البیت ویطہرکم تطہیرا باتفاق مفسرین ہر ملت
و جمہور محدثین ہر مذہب ثابت است کہ آیہ شریفہ تطہیر در اصحاب کساء و آل عبا علیہم
السلام نازل گردیدہ است آنہا حضرت رسالت مآب خاتم النبیین رسول آخر الزمان **و**
امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب **و** صدیقہ طاہرہ سیدۃ نساء العالمین **و** سید شباب اہل الجنۃ الحسن
المجتبی **و** الحسین الشہید بکربلا علیہم الصلوۃ والسلام اند **اشکال** عصمت و طہارت حضرات
ائمہ خمسہ طیبہ علیہم السلام مسلم لکن عصمت از باقی ائمہ تسعہ الی آخرہم مہدی الہادی الموعود ثابت
نمیشود چہ ہمہ ایشان وقت نزول آیہ شریفہ تطہیر موجود نبودند **جواب** باقی حضرات ائمہ تسعہ علیہم السلام
ہر چند در آنوقت موجود نبودند لکن بر طہارت و عصمت ایشان علیہم السلام ہم دلائل عقلیہ و
براہین نقلیہ ناطق صادق اند **اما عقل** و جمیع براہین عقلیہ مذکورہ کہ مقتضی عصمت
و طہارت نبی و ائمہ خمسہ اند بعینہ ہمہ آنہا مقتضی عصمت و طہارۃ باقی ائمہ تسعہ علیہم السلام
نیز میباشند زیرا کہ گفتیم علت موجبہ العصمۃ النبی و الامام عدم عصمت امام ہست و بر ایشان ہم
واجب است ابلاغ جمیع ما یجب علی النبی ابلاغہا پس اگر باقی ائمہ تسعہ علیہم السلام معصوم

نباشند لازم میآیند ہمان جمیع قبائح کہ در صورت عدم عصمت و طہارۃ نبی صلی اللہ علیہ و آلہ
وسلم لازم میآیند پس عصمت و طہارت باقی حضرات ائمہ تسعہ علیہم السلام ہم عقلاً ثابت است
اما نقلا پس حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بر عصمت و طہارت ایشان
علیہم السلام بکرر نص فرمودہ است کتب احادیث اہل اسلام ازان مملو ہست چنانچہ
حموینی وغیرہ در ذیل ہمین آیہ شریفہ تطہیر از ابن عباس و سید علی ہمدانی شافعی
در مودۃ القربی در مودت عاشرہ بروایت عبداللہ بن عباس آوردہ
است قال سمعت رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم یقول انا و علی و فاطمۃ و
الحسن والحسین والتسعۃ من ولد الحسین علیہ السلام مطہرون و معصومون
یعنی آنجناب صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود من و علی و فاطمہ و حسنین و نہ فرزند حسین علیہ السلام
از جمیع نجاسات و کثافات صوری و معنوی ظاہری و باطنی و از سہو و نسیان و معاصی
و افعال قبائح و اعمال شنایع و صفات رذیلہ و معاشرت و مصاحبت منفرہ حتی از
ترک اولی کہ این ہمہ معانی کلمہ رجس در لغت اند چنانچہ **مصباح** و نیز **قاموس**
و نیز **بحرین** و نیز **صحاح** و نیز **صراح** و نیز **منتہی الارب** وغیرہ ناطق
براین اند کہ ایشان علیہم السلام از جمیع این امور معصوم و مطہر میباشند **و ہمچنین** ہر
یکے از حضرات ائمہ اطہار علیہم السلام یکے بعد دیگرے بر عصمۃ و طہارت جانشین
بعد از خود جملۃ و فرادی نص صریح کردہ اند علم سیر بر آن ناطق است پس عصمت و طہارۃ
باقی ائمہ تسعہ ہم عقلاً و نقلاً ثابت است **تا اینجا بود** مجملے از شرائط ائمہ اثنا عشر
علیہم السلام و تفصیل احوال امامت و فضائل و مناقب و خصائل و شمائل یازدہ نفر از
ایشان در کتب کلامیہ و احادیث بالتفصیل مذکور ہست و چونکہ این کتاب مستطاب
خاص در وجود حضرت مہدی موعود است **پس** تفصیل احوال آنجناب بعد از این

انشاء اللہ تعالی ذکر خواہد شد و علیہ التکلان

بحث رابع در بیان خصائص ائمہ اطہار علیہم السلام است

پس بدانکہ امامت منزلۂ انبیاء وارث اوصیا علیہم السلام است والامامۃ خلافۃ الله عز وجل وخلافۃ الرسول ومقام امیر المؤمنین والامامۃ زمام الدین ونظام المسلمین وصلاح الدنیا وعز المؤمنین والامامۃ اس الاسلام النامی وفرعہ السامی بالامام تمام الصلوۃ والزکوۃ والصیام والحج والجہاد وتوفیر الفیٔ والصدقات وامضاء الحدود والاحکام ومنع الثغور والاطراف الامام یحل حلال الله ویحرم حرام الله ویقیم حدود الله ویذب عن دین الله ویدعو الی سبیل ربہ بالحکمۃ والموعظۃ الحسنۃ والحجۃ البالغۃ الامام کالشمس الطالعۃ للعالم وھی فی الافق بحیث لاتنالہا الایدی والابصار الامام البدر المنیر والسراج الزاھر والنور الساطع والنجم الھادی فی غیاھب الدجی والبید القفار ولجج البحار الامام الماء العذب علی الظماء والدال علی الھدی والمنجی من الردی الامام النار علی البقاع الحارۃ لمن اصطلی والدلیل علی الھالک المسالک من فارقہ فھالک الامام السحاب الماطر والغیث الھاطل والشمس المضیئۃ والارض البسیطۃ والعین الغزیرۃ والغدیر والروضۃ الامام الامین الرفیق والوالد الرقیق والاخ الشفیق ومفزع العباد فی الداھیۃ الامام امین الله فی ارضہ وحجتہ علی عبادہ وخلیفتہ فی بلادہ الداعی الی الله والذاب عن حرم الله الامام المطہر من الذنوب المبرأ من العیوب مخصوص بالعلم موسوم بالحلم نظام الدین عز المسلمین وغیظ المنافقین وبوار الکافرین الامام واحد دھرہ لایدانیہ احد ولا یعادلہ عدل ولا یوجد لہ بدیل ولا لہ مثیل ولا لہ نظیر مخصوص بالفضل کلہ من غیر طلب منہ لہ ولا اکتساب واختصاص من المفضل الوھاب والامام عالم لا یجہل راع لاینکل معدن القدس والطہارۃ والنسک والزہادۃ والعلم والعبادۃ مخصوص بدعوۃ الرسول وھو نسل مطہرۃ البتول لامغمز فیہ فی نسب ولا یدانیہ ذو حسب فی البیت من قریش والذروۃ من ھاشم

از وجود امام عصر فوائد بانام حاصل میشوند

والعترۃ من آل الرسول والرضا من الله شرف الاشراف والفرع من عبد مناف نامی العلم کامل الحلم مضطلع بالامامۃ عالم بالسیاسۃ مفروض الطاعۃ قائم بامر الله ناصح لعباد الله حافظ لدین الله الامام یکون اعلم الناس واحکم الناس واتقی الناس واحلم الناس واشجع الناس واسخی الناس واعبد الناس ویولد مختونا ویکون مطہرا ویری من خلفہ کما یری من بین یدیہ ولایکون لہ ظل واذا وقع الی الارض وقع علی راحتیہ رافعا صوتہ بالشہادتین ولایحتلم وتنام عینہ ولاینام قلبہ ویکون محدثا ویستوی علیہ درع الرسول ولایری لہ بول ولاغائط لان الله وکل الارض بابتلاع مایخرج منہ وتکون رائحتہ اطیب من رائحۃ المسک ویکون اولی الناس منہم بانفسہم واشفق علیہم من آبائہم وامہاتہم ویکون اشد الناس تواضعا لله واخذ الناس بما یامرہم واکف الناس عما ینہی ویکون دعائہ مستجابا ویکون عندہ سلاح الرسول وسیفہ ذوالفقار وتکون عندہ صحیفۃ فیہا اسماء اعدائہ الی یوم القیامۃ ویکون عندہ الجامعۃ وھی صحیفۃ طولہا سبعون ذراعا فیہا جمیع ما یحتاج الیہ ولد آدم ویکون عندہ الجفر الاکبر والاصغر ومصحف فاطمۃ فمن ذا الذی یبلغ معرفۃ الامام ویمکنہ اختیارہ ھیہات ھیہات ضلت العقول وتاھت الحلوم وحارت الالباب وحسرت العیون وتصاغرت العظماء وتحیرت الحکماء وتقاصرت الحلماء وحصرت الخطباء وجہلت الالباء وکلت الشعراء وعجزت الادباء وعییت البلغاء عن وصف شان من شانہ وفضیلۃ من فضائلہ فاقرت بالعجز والتقصیر وکیف یوصف وینعت وھو کالنجم من ایدی المتناولین ووصف الواصفین ھل ظنوا ان ذلک الامام یوجد فی غیر آل الرسول احفاد لم تقتضی والبتول خلاصہ تا اینجا خصائص مشترکہ ائمہ اطہار بودند واما خصائص حضرت مہدی عم می آیند

از وجود امام حجۃ فوائد بانام حاصل میشوند

باب اول در بیان اختلاف مسلمین در وجود مہدی موعود علیہ السلام

پس بدانکہ آنچہ مسلم نزد جمیع اہل اسلام است واحدی را در آن شک وشبہ نیست بلکہ بتواتر واتفاق ثابت است کہ حضرت رسول صلی الله علیہ وآلہ وصحابہ وسلم مکرر و متواتر خبر دادہ اند

شخصے کہ او را مهدی میگویند و همنام آنحضرت علیه السلام است در آخر زمان میآید و دین آنحضرت صلے الله علیه و آله وسلم را رواج میدهد بنحویکه از مشرق تا مغرب و از جنوب تا شمال کلمهٔ طیبه لا اله الا الله جاری خواهد شد و تمام زمین را از عدل و داد پر کند مثل آنکه از ظلم و جور پر شده خواهد بود و حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام منکرین وجود مبارک خود را به پسر حضرة نوح علیه السلام تشبیه داده است چنانچه محمد بن یعقوب کلینی از اسحاق بن یعقوب آورده است قال سئلت محمد بن عثمان العمری ان یوصل الیّ کتابا سئلت فیه عن مسائل اشکلت علیّ فورد التوقیع بخط مولانا صاحب الزمان علیه السلام امّا ما سئلت عنه ارشدک الله وثبتک من امر المنکرین لی من اهل بیتنا وبنی عمّنا فاعلم انه لیس بین الله وبین احد قرابة من انکرنی فلیس منّی وسبیله سبیل ابن نوح علیه السلام وامّا سبیل عمّی جعفر وولده فسبیل اخوة یوسف الخ یعنے خلاصه آنست که توقیع رفیع در جواب مسایل مشکله مهمه مستفسره بخط مبارک خود حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام صادر شد که بدان بدرستیکه درمیان خدا و ندعلام و احدے از انام قرابت نیست پس حکم وامر انکار کننده من از اهل بیت و بنی اعمام من آنست که هر کسیکه انکار کند وجود مرا از ما نیست و حکم او حکم پسر حضرت نوح نجی الله است امّا سبیل عمّ من جعفر و اولاد او پس حکم برادران حضرت یوسف است که بعد ایمان آورده بودند در اکمال الدین از حضرت صادق آورده اند قال من اقر بجمیع الائمة وجحد المهدی کان کمن اقر بجمیع الانبیاء وجحد محمدا صلی الله علیه وآله وسلم نبوته الخ خلاصه آنکه کسیکه اقرار بامامت جمیع ائمه کند و انکار نماید امامت مهدی موعود را مانند کسی است که اقرار جمیع انبیاء و نبوة محمد را انکار کرده باشد و آنچه تا اینجا بذکر درآمد خلافے در میان المسلمین نیست امّا محل نزاع چند بحث اند اوّل اختلاف در حسب و نسب آنجناب است پس نزد بعضے حضرت مهدی موعود همان عیسے مسعود است که از آسمان نازل خواهد شد و میبذی در شرح دیوان آورده که روح عیسے علیه السلام در مهدی موعود علیه السلام بروز کند و نزول عیسے عبارت از این بروز است و احتجاج و استدلال میکنند بحدیث

لا مهدی الا عیسی ابن مریم و این هر دو قول مردود اند زیرا که نقل این هر دو قول از بعضے اهل سنت شده است و ناقلین خود این را ضعیف شمرده اند پس چون نزد ناقل حجه نباشد نزد غیر محتجه چگونه ثابت میتواند شد و حافظ ابو نعیم در رد کسانیکه گمان کرده اند و میگویند ان المهدی الموعود هو المسیح المسعود بروایت ابی سعید خدری آورده است قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم یکون عند انقطاع من الزمان وظهور من الفتن رجل یقال له مهدی عطاؤه هنیئا و نیز از حضرت امیر علی ابن ابیطالب علیه السلام آورده است که گفت پرسیدم از حضرت رسول اکرم صلے الله علیه وآله وصحابه وسلم امنا آل محمد المهدی ام من غیرنا فقال رسول الله صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم لا بل منّا یعنے آیا حضرت امام مهدی موعود از ما آل محمد صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم است یا از کسی دیگر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمود بلکه اے علی از آل محمد است مهدی موعود ثم قال بنا یختم الله به الدین کما فتح بنا وبنا ینقذون کما انقذوا من الشرک وبنا یؤلف الله بین قلوبهم بعد عداوة الفتنة کما الف بین قلوبهم بعد عداوة الشرک وبنا یصبحون بعد عداوة الفتنة اخوانا کما اصبحوا بعد عداوة الشرک اخوانا فی دینهم قال هذا حدیث حسن صحیح این حدیث را ابو نعیم و طبرانی و عبد الرحمن و غیرهم نیز آورده اند و نیز احمد بن حنبل در مسند خود و حافظ ابو نعیم از ابن عباس آورده اند که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمود لن تهلک امة انا فی اولها وعیسی فی آخرها والمهدی فی اوسطها یعنے هلاک نمیشود قومے که من در اوّل آنها باشم و عیسے مسیح در آخر آنها باشد و مهدی موعود در وسط آنها باشد پس در این حدیث هم علانیه اظهار فرمود که عیسے مسیح غیر از مهدی موعود است و امّا مراد از این فقره که گفته وعیسے فی آخرها مع اعتراضات و جوابات که بر این فقره مترتب میشوند بالتفصیل در بحث ظهور حضرت مهدی موعود علیه السلام خواهیم نگاشت انشاء الله تعالے امّا و اینکه حضرة مهدی علیه السلام از اولاد کیست نزد اهل اسلام چند قول اند قول اوّل حضرت مهدی علیه السلام از اولاد عباس بن عبد المطلب است و احتجاج آنها روایتیست که حضرت رسول صلے الله

استدلال بر آنکه مهدی و عیسی دو نفر اند

علیه و آله وسلم فرمود بعباس از تست مهدی علیه السلام در آخر زمان چنانچه طبرسی ہمیں روایت
را در ذخیرة العقبے آورده است **اقول** لیس بشئ زیراکہ ایں روایت علانیہ موضوع و مخالف
متواترات است پس از حد اعتبار ساقط است **و** اگر صحت این روایت **یا** مرویہ ابو ہریرہ
کہ از عثمان در ہمیں بارہ آوردہ فرضاً اگر تسلیم نمائیم ہم لابد از احاد است و احاد حجت نمیشوند
خاصةً در وقتیکہ بالمقابل آنہا متواترات ناطق صریح و صادق صحیح موجود باشند **و حال**
آنکہ بودن آنحضرت از اولاد رسول و احفاد بتول نزد فریقین ثابت است چنانچہ ابرار اخیار
اخبار متواترة الاسانید را در مسانید خود اختیار فرمودہ اند **و** بالمقابل آن متواترات اگر احاد
مذکورہ را فرضاً تسلیم نمائیم ہم تاویل نمودہ خواہند شد بمعنے دیگر چنانکہ **ابن حجر** وغیرہ نیز تاویل
فرمودہ اند کہ عباس را بجہت رضاعت ابوت است برائے آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم باین معنے
کہ جد امجد حضرت امام مہدی آخر الزمان علیہ السلام شیر ام الفضل زوجہ عباس را خوردہ بود لہذا
در حدیث اگر نسبت ابوت عباس را دادہ شدہ باشد ابوة حقیقی ثابت نمیشود **قول ثانی**
فرقہ کیسانیہ قایل اند کہ مہدی موعود علیہ السلام از اولاد امیر المومنین علی ابن ابیطالب علیہ السلام
محمد بن حنفیہ است چنانچہ **نوبختی** کہ از جملہ علماء غیبت صغرےٰ است در کتاب الفرق والمقالات
فرمودہ است بعد از شہادت حضرت ابی عبد اللہ الحسین علیہ السلام فرقہ قایل شد بانکہ محمد بن حنفیہ
امام مہدی الہادی مطاع و اجب الاتباع موعود باخر الزمان میباشد **اقول** بطلان این
قول نیز چون شمس رابعة النہار ہویدا و آشکار است زیرا کہ فرقہ کیسانیہ نیز در فروع و اصول اختلافات
کردہ مذاہب مختلفہ احداث کردند و فرق مختلفہ گردیدند اکثر از انہا قایل بموت محمد بن حنفیہ ہستند
و پسر وے ابو ہاشم عبد اللہ بن محمد را مہدی موعود میدانند و موت مہدی موعود معہود این فرقہ
خلاف اجماع و متواترات است پس بطلان ثابت است **قول ثالث** مہدی موعود علیہ السلام
از اولاد امام حسن مجتبیٰ علیہ السلام است و ہمیں قول **ابن حجر** در صواعق نیز قایل است و
احتجاج میکنند کہ سر در این ترک کردن امام حسن بود خلافت را بجہت شفقت بر امت حق سبحانہ

جل شانہ عوض این مہدی آخر الزمان را قائم بخلافت از اولاد آنحضرت علیہ السلام کرد و در روایت
بودن او از اولاد حسین علیہ السلام واہیست **اقول** اگرچہ شعلہائے آتش تعصب را ابن حجر در
صواعق افروختہ مگر این قول ابن حجر از کثرت برودت چگونہ صواعق وے را سرد و خموش
کرد زیرا کہ در جمع بین صحاح ستہ بلفظ حسین مرویست نہ بلفظ حسن پس یا صحاح ستہ از محل اعتبار
ساقط یا صواعق تعصب وے غیر معتبر **بہر حال** لفظ حسین متواتر است در اخبار خاصہ
عامہ و متفق علیہ است در سنی و شیعہ پس در مقام معارضہ تسلیم ہمیں لفظ صحیح و اقدم است و
خصم اگر منفرد باشد بجہت تمسک احاد بمقابلہ متواترات قولش البتہ مطرود و مقدوح است
قطعاً **علاوہ** برین میگوئیم چون این دو لفظ حسن و حسین در تلفظ بسیار قریب ہمدیگر
اند ممکن است در کتابیکہ ابن حجر بلفظ حسن دیدہ سہو راوے **یا** غلط کاتب باشد زیرا کہ بالمقابل
این یک لفظ در صدہا کتاب ہزارہا روایات متواترہ متفقہ فریقین بلفظ حسین وارد شدہ است
پس چگونہ ابن حجر رعایت این احادیث متواترہ متفقہ نکردہ بیک روایت کہ احتمال سہو
راوی و غلط کاتب دارد تمسک جستہ است **با این ہمہ** میگوئیم کہ نسبت حضرت مہدی موعود علیہ
السلام بحسن ع مثل نسبت خود امام حسن علیہ السلام است بحضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم باین معنے
چنانکہ امام حسن علیہ السلام از طرف مادر بسبب فاطمہ زہرا منسوبست بحضرت رسول مہدی نیز
بسبب مادر امام محمد باقر ام الحسن دختر امام حسن علیہ السلام منسوبست بامام مجتبےٰ علیہ السلام۔
پس چنانکہ حق تعالےٰ در قرآن مجید در آیہ شریفہ مباہلہ بسبب فاطمہ زہرا حسنین علیہما السلام را
در کلمہ ابنائنا ابن الرسول خواندہ **و نیز** حضرت رسول بسبب دختر خود فاطمہ زہرا علیہا السلام
امام حسن را ھذا ابنی الحسن **و** بروایت دیگر الحسن والحسین ابنائی خواندہ است ہمچنین در
حدیثی بسبب مادر امام محمد باقر دختر امام حسن علیہ السلام مہدی ع را ابن الحسن خواندہ شدہ
باشد یا ابن المجتبےٰ خواندہ شود جایز است چنانچہ **حافظ ابو نعیم** وغیرہ در حدیث
طویلے آوردہ است کہ سید الانبیا صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود یا فاطمہ والذی بعثنی بالحق

نبيّنا يكون من الحسن والحسين مهدى هذه الامة یعنے اے فاطمه سوگند بخدا و ندیباشد از
حسن وحسین مهدی این امة پس معارض نمیشود بروایات متواتره متفقه که مهدی موعود علیه
السلام است اما انچه ابن حجر احتجاج کرده که ستر در این ترک کردن امام حسن علیه السلام بود امامت
را عوض آن حق سبحانه مهدی را از صلب مطهر آنجناب قرار داده است که این قول وی نیز
محض دعوے است اعتبارے ندارد زیراکه بعداوت حسین یا از روئے تعصب با شیعه
گفته بهرحال برائے قیاس گفته و مخالفت قرآن وحدیث کرده است در هیچ روایتی دعوائی
وی وارد نشده است بلکه مطلب بعکس است باین معنے که قرار دادن مهدی علیه السلام
در صلب مطهر امام حسین ستریست از اسرار خداوندی که عوض شهادت آن مظلوم غریب شهید
باشد وهمین مضمون در احادیث متواتره وارد شده است چنانچه در مقتل بحار در
باب ما عوضه الله بالشهادة روائیت آورده از محمد بن مسلم قال سمعت اباجعفر وجعفر بن محمد
عليهما السلام يقولان ان الله عوض الحسين من قتله ان جعل الامامة فى ذريته والشفاء
فى تربته واجابة الدعاء تحت قبته ولا يعد عمر زائره جائيا وراجعاً یعنے حضرت باقر و
حضرت صادق آل محمد علیهم السلام فرمودند آنچه بعوض شهادت حسین شهید غریب مظلوم
علیه السلام را من الله تعالے عطا شده است چهار چیز اند یکی آنکه امامت را خاص در ذریت
آنجناب علیه السلام گردانید ثانی شفا در تربت قبر مطهر آنجناب علیه السلام قرار داد ثالث
قبولیت دعا زود قبر تحت قبه منوره آنجناب علیه السلام رابع ایام آمد و رفت زائر عارف
در عمر محسوب نمیشوند و بروائیت اهل سنت بجائے چهارم وارد شده است وعترت الشفا
فی امت جده در اکمال الدین از مفضل بن عمر آورده که گفت سوال کردم حضرت
صادق آل محمد را که خبر ده مرا از معنی آیه شریفه وجعلها كلمة باقية فى عقبه فرمود ذلك الامامة
جعل الله تعالے فى عقب الحسين الى يوم القيامة یعنے مراد از کلمه باقیه امامت است که حق تعالے
آن امامت را در عقب و ذریت حسین غریب مظلوم مخصوصاً تا قیامت گذاشته است

استدلال اهل سنت ... اولاد حسین عوض ... است

مفضل عرض کرد کیف صارت الامامة فى ولد الحسين دون الحسن یعنے
چرا امامت در اولاد حسینؑ قرار داده شد و در اولاد حسنؑ نشد وحال آنکه حسنؑ وحسینؑ هردو
ولد بتول و سبط رسولؐ و سید شباب اهل الجنة اند فرمود ان موسى وهارون كانا نبيين
واخوين فجعل الله النبوة فى صلب هارون دون صلب موسى ولم يكن لاحد ان يقول لم جعل
الله فى صلب الحسين دون الحسن لان الله تعالى هو الحكيم فى افعاله لا يسئل عما يفعل وهم
يسئلون یعنے حضرت فرمود موسے وهارون هردو نبی بودند ونیز برادر باوجود این حق تعالے
نبوة را در صلب هارون قرار داد نه در صلب موسیٰ پس نمیرسد کسی را که بگوید چرا قرار داد
حق تعالے امامت را در صلب حسین نه در صلب حسن زیرا که خداوند مدبر علام حکیم است
وفعل الحكيم لا يخلوا عن الحكمة ونیز در کتاب مستطاب اکمال الدین بروایت
هشام بن سالم آورده که گفت از حضرت صادق آل محمد علیه السلام سوال کردم الحسن
افضل ام الحسين فقال الحسن افضل من الحسين فقلت كيف صارت الامامة
من بعد الحسين فى عقبه دون ولد الحسن فقال ان الله تبارك وتعالى يجعل سنة
موسى وهارون جارية فى الحسن والحسينؑ الا ترى انهما كانا شريكين فى النبوة كما
كانا الحسن والحسين شريكين فى الامامة وان الله جعل النبوة فى ولد هارون ولم
يجعلها فى ولد موسى وان كان موسى افضل من هارون الى ان قال عليه السلام كما
قال عزوجل وجعلها كلمة باقية فى عقبه اى فى عقب الحسين ثم هى جارية فى الاعقاب
واعقاب الاعقاب الى يوم القيامة خلاصه آنست که پرسیدم امام حسنؑ افضل است یا امام
حسینؑ فرمود حسنؑ افضل است عرض کردم چگونه امامت در ذریت حسینؑ گذاشت نه حسنؑ
فرمود حق تعالے سنت موسے وهارون را در امام حسنؑ وحسینؑ جاری کرد مگر نمی بینی که موسے
وهارون در نبوة شریک بودند چنانکه حسنؑ وحسینؑ در امامت شریک بودند وحق تعالے نبوة را
در اولاد هارون گذاشت نه در موسے باآنکه موسے افضل بود از هارون همچنین قرار داد امامت را

سنت موسی و هارون در حسن و حسین جاری نشد

در اولاد امام حسین نہ حسن پس فرمود اینست مراد از آیہ کہ قرار داد کلمہ باقیہ یعنی امامت در عقب حسینؑ تا قیامت **سبحان اللہ** چقدر حق را با باطل مشتبہ بسازند علانیہ در احادیث وارد شدہ است کہ عوض شہادت منجملہ امامت را در ذریت حسین حق سبحانہ قرار دادہ است مگر علانیہ چشم را از حق بپوشند **خلاصہ بحث** طول کشید خلاف موعود شد لکن اگر جمہور اعلام چنین باشند عوام چقدر متعصب خواہند بود **قول رابع** آنکہ امام مہدی موعود علیہ السلام از اولاد حضرت امام حسینؑ علیہ السلام است **اقول** ہمین عقیدہ فرقہ حقہ ناجیہ امامیہ و اکثر فرق شیعہ و بعض طوایف حضرات اہل سنت والجماعت است و ہمین طایفہ را کہ انحصار امامت در ائمہ اثنا عشر میکنند کہ اولہم علی المرتضیٰ و آخرہم مہدی الہادی الموعود علیہم السلام باشند فرقہ اثنا عشریہ گویند و چون کہ وجوب عصمت در امام و امتناع خلو زمان از امام ثابت است **لہٰذا** مذہب ہر فرقہ از شیعہ کہ قایل نباشند بعصمت امام مانند کیسانیہ و زیدیہ باطل باشد و البتہ ہمچنین باطل باشد مذہب ہر کہ قایل باشد بعصمت لکن وقف کند بر امامیکہ معلوم باشد موت او مانند ناؤوسیہ و اسمعیلیہ و فطحیہ و واقفیہ بنا بر آنکہ موت ائمہ مذکورہ متحقق و ثابت است بتواتر پس باقی بماند غیر فرقہ اثنا عشریہ پس مذہب حق از مذاہب طوایف شیعہ مذہب اثنی عشریہ باشد پس اتفاق فرقہ اثنا عشریہ اجماع و حجت است بنا بر آنکہ امامی معصوم کہ ممتنع است خلو زمان از وجود وے البتہ داخل باشد درایں فرقہ نہ در سائر فرق پس مخالفت سائر فرق شیعہ با اثنی عشریہ قادح حجیت اجماع فرقہ اثنی عشریہ نمیشود چنانکہ مخالفت اہل سنت با شیعہ قادح حجیت اجماع شیعہ نبود و اجماع فرقہ اثنی عشریہ متحقق است بر امامت حضرات ائمہ اثنا عشر علیہ السلام پس امامت اثنا عشر ثابت و مقطوع بہ باشد و نیز متواتر است نزد امامیہ اثنی عشریہ نص ہر سابقے بر امامت لاحق و نیز متواتر است نص پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بر امامت اثنا عشر باعیانہم و نیز از ہر یک از ائمہ متواتر ہست نص بر مجموع ائمہ بعد او و نیز از پیغمبر **و از ہر یک** از ائمہ متواتر ہست خبر بوقوع غیبت امام ثانی عشر علیہ السلام و نیز از جماعت کثیرے

کہ مشاہدہ عین آنحضرت در زمان کودکی کردہ اند از ثقات اصحاب پدرش ابی محمد علیہ السلام بلاشک و لاشبہ بحد تواتر **و آنحضرت** علیہ السلام را وکلاء جلیل القدر در وقت غیبت صغری بودہ اند ظاہر و معروف بانہما ہم انسابہم و اوطانہم کہ خبر میداوند از آنحضرت بمعجزات و کرامات و جواب مشکلات و بتفصیل این مقال بالاجمال بعد ازیں در محل خود بالاستقلال و الاستدلال خواہیم نگاشت انشاء اللہ المتعال **فی المناقب** عن ابی الطفیل عامر بن واثلہ گفت کہ از یہود مدینہ یک یہودی خدمت امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ حاضر شد و گفت چند سوال دارم جواب میخواہم حضرت امیر فرمود اگر جواب آنہا را گفتم پس مسلمان میشوی گفت واللہ ہمان ساعت مسلمان خواہم شد پس علی فرمود سوال کن آنچہ خواہی پس یہودی یک کتاب بیرون آوردہ و گفت این کتاب از ہارون ابا عن جد در وراثت بمن رسیدہ است املاء کرد آن را موسی بن عمران و نوشت آن را ہارون بن عمران تا اینکہ رسید باینجا اخبرنی کم بہذہ الامۃ بعد نبیہا من امام و عن منزل محمد این ہو فی الجنۃ و اخبرنی من یسکن معہ فی منزلہ یعنی اے علی خبر دہ مرا بعد از نبی درین امت چند امام و خلیفہ اند **و نیز** حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در جنت کجا منزل داشتہ خواہد بود **و نیز** با حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و صحابہ وسلم در منزل او کیست کہ سکونت خواہد داشت فقال علی کرم اللہ وجہہ لہذہ الامۃ بعد نبیہا اثنا عشر اماما لا یضرہم خلاف من خالفہم قال الیہودی صدقت یعنی حضرت علی علیہ السلام فرمود بعد از حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم درین امت مرجوبہ دوازدہ امام اند مخالفت کردن مخالفین ضرر بایشان نمیرساند **یہودی** گفت صدقت یا علی قال علی ینزل محمد فی جنۃ العدن و ہی وسط الجنان و اعلاہا و اقربہا من عرش الرحمان قال الیہودی صدقت یعنی حضرت امیر علیہ السلام فرمود منزل حضرت رسول اکرم در جنت عدن است و آن وسط جنان است و بہترین آنہا و قریب ترین آنہا بعرش است فقال علی و الذی یسکن معہ فی الجنۃ ہؤلاء الائمۃ الاثنا عشر اولہم انا و آخرہم القائم

مسلمان شدن یہودی بشنیدن جواب سوال حضرت علی

المہدی من ولدی الحسین قال الیہودی صدقت یعنے حضرت امیر علیہ السلام فرمود - اما
کسانیکہ با حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم در جنت سکونت میکنند انہا قطعاً ہمین حضرات
ایمۂ اطہار علیہم السلام اند کہ اول آنہا من علی ابن ابیطالب ہستم و آخر ہمہ انہا قایم مہدی موعود است
از پسر من ابی عبد اللہ الحسین متولد خواہد شد یہودی سلمان گردید **و نیز** باسناد حذیفہ وارد شدہ
است قال قال رسول اللہ لو لم یبق من الدنیا الا یوم لطول اللہ عز و جل ذلک الیوم حتی
یبعث رجلاً من ولدی اسمہ اسمی فقام سلمان فقال یا رسول اللہ من ای ولدک
ہذا فضرب بیدہ علی الحسین خلاصہ آنست کہ حذیفہ گفت حضرت رسول صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم
فرمود اگر باقی نماند از دنیا مگر یک روز بدرستیکہ حق تعالے طول دہد اینروز را تا بجدیکہ برانگیزاند
حق تعالے شخصے را از اولاد من کہ اسم او اسم من باشد پس سلمان استادہ عرض کرد یا رسول اللہ
صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم از کدام پسر تو مہدی بہم میرسد حضرت رسول دست مبارک خود را بر شانہ
حضرت امام حسین علیہ السلام گذاشت و فرمود ازین پسر من حسین **و** قریب ہمین مضمون در
کتاب مستطاب **ترمذی** و نیز **ابو داؤد** از زر و ابن مسعود **و** ابو ہریرہ کہ روایت کردہ
اند لا تذہب الدنیا حتی یملک **و** فی اخری حتی یملک الدنیا رجل من اہل بیتی یواطی اسمہ
اسمی **و قال** ایضاً لو لم یبق من الدنیا الا یوم لطول اللہ ذلک الیوم حتی یبعث اللہ فیہ
رجلا **و فی** اخری حتی یلی رجل منی او من اہل بیتی یواطی اسمہ اسمی یملأ الارض قسطاً
و عدلاً کما ملئت ظلماً و جوراً **در اعلام الوری** حارث بن مغیرہ بصری از منبع بن
نباتہ آوردہ کہ گفت داخل شدم بر حضرت امیر علیہ السلام فوجدتہ متفکراً ینکت فی الارض
فقلت یا امیر المؤمنین ما لی اراک متفکراً تنکت فی الارض
رغبتہ فیہا فقال لا واللہ ما رغبت فیہا ولا فی الدنیا یوماً قط لکنی فکرت فی مولود یکون
عن ظہر الحادی عشر من ولدی ہو المہدی یملأ الارض عدلاً کما ملئت جوراً و ظلماً
لہ حیرۃ و غیبۃ یضل فیہا اقوام و یہتدی فیہا آخرون فقلت یا علی و ان ہذا لکائن قال
نعم کما انہ مخلوق و انی لک العلم بہذا الامر یا اصبغ اولئک خیار ہذہ الامۃ مع ابرار ہذہ العترۃ

قلت و ما یکون بعد ذلک قال ثم یفعل اللہ ما یشاء و ان لہ ارادات و غایات و نہایات
در مقتضب احمد بن عباس آوردہ است کہ حضرت حسین بن علی فرمود دوازدہم از ما
مہدی است **در ہدایۃ السعداء** ملک العلماء شہاب الدین بن عمر دولت آبادی
آوردہ کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود بعد از امام حسین از پسران او نہ امام اند کہ
آخر ایشان قایم علیہ السلام است و در کتاب **موالید الائمہ** ابن خشاب بغدادی آوردہ
از حضرت رضا علیہ السلام کہ فرمود خلف و صالح و مہدی و صاحب الزمان فرزند ابی محمد
حسن بن علی است **و ابن ماجہ** در سنن خود در باب تولی حضرت امام مہدی موعود
روایت کردہ کہ آخرش اینست ہو رجل من اہل بیتی فیملأہا قسطاً کما ملئوہا
جوراً فمن ادرک ذلک منہم فلیأتہم و لو حبواً علی الثلج یعنے حضرت رسول گرامی مرتبت
فرمود کہ مہدی موعود از اہل بیت من است پس پر میکند زمین را از عدل چنانکہ پر کردہ باشند
بستم و بیدادی پس ہر کس کہ بیابد ویرا بدرستیکہ بیاید نزد او اگرچہ بر روی برف با دست و
پا در راہ رفتن بشود **و ابن ماجہ** نیز در باب ظہور حضرت امام ہمام مہدی موعود
علیہ السلام از ثوبان روایت کردہ آخرش اینست فقال صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فاذا رأیتموہ
فبایعوہ و لو حبواً علی الثلج فانہ خلیفۃ اللہ المہدی یعنے وقتیکہ حضرت امام ہمام مہدی موعود
علیہ السلام را بہ بینید بیعت وے کنید اگرچہ شما را بروی برف بدست و پا در رفتن شود زیرا کہ او
خلیفہ خدا مہدی است **در فصول المہمہ** مالکی از محمد بن علی بن بلال آوردہ کہ گفت بیرون
آمد ابی محمد حسن عسکری علیہ السلام پیش از وفات دو سال و خبر داد مرا از خلف بعد از خود آنگاہ
صاحب الامر علیہ السلام بیرون آمد بسوی من پیش از وفات پدرش بسہ روز خبر کرد مرا از خلف باینکہ او پسر
اوست **در مقتضب** از جابر انصاری آوردہ کہ گفت فرمود حضرت رسول اللہ صلے اللہ
علیہ وآلہ وسلم حق تعالی برگزید از روزہا جمعہ را و از شبہا لیلۃ القدر را و از ماہہا رمضان را و برگزید
علی و حسن و حسین را و برگزید از حسین حجۃ گمراہ را کہ نہم ایشان قائم اعلم احکم ایشان است انتہی

واخطب آورده که امام حسین علیه السلام بر ران آنحضرت نشسته بود و او را بیوسید
پس ازان فرمود انت سید بن سید و اخو سید و ابو السادة انت امام ابن الامام
اخو الامام ابو الائمة انت حجة بن حجة اخو حجة ابو حجج تسعة من صلبك تاسعهم قائمهم
ای حسین تو سید هستی پسر سید برادر سید پدر سادات و تو هستی امام ابن الامام برادر امام
پدر ائمه و تو هستی حجة خدا پسر حجة الله برادر حجة الله پدر حجتهائے نه گانه که از صلب تو میباشد
نهم ازایشان در آخر زمان **ابن ماجه** آورده است قال صلی الله علیه و آله وسلم المهدی
منا اهل البیت یصلحه الله فی لیلة واحدة یعنے امام همام حضرت مهدی موعود علیه السلام
از اهل بیت ماست حق سبحانه جل شانه وفعتةً باصلاح میآورد تمام عالم و آدم را در یک شب
وابن ماجه نیز از ام سلمهؓ زوجه حضرت رسول مختار صلے الله علیه و آله وسلم آورده است قالت
سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول المهدی من ولد فاطمة علیها السلام یعنے حضرت
ام سلمه فرمود که من از زبان مبارک حضرت رسول اکرم شنیدم که میفرموده است حضرت امام
آخر الزمان صاحب العصر حجة الله علے الانام مهدی موعود علیه السلام از اولاد صدیقه طاهره
فاطمه زهرا علیها السلام است **و در عرائس ثعلبی** از انس روایت طویلی نقل فرموده
و آخر حدیث اینست **واما** النجوم الزاهرة فهم الائمة التسعة من صلب الحسین والتاسع
مهدیهم یعنے ستاره زاهره ائمه اطهار نه گانه اند از پشت حضرت امام حسین علیه السلام و نهم
از ایشان همان مهدی آخر الزمان علیه السلام است **در کتاب النصوص** بروایت
انس آورده است قال قال رسول اللهؐ معاشر اصحابی من احبنا اهل البیت حشر معنا
ومن استمسك بالاوصیاء من بعدی فقد استمسك بالعروة الوثقی فقام ابوذرؓ
فقال یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فکم الائمة بعدك قالؐ عدد نقباء بنی اسرائیل
فقال کلهم من اهل بیتی تسعة من صلب الحسین علیه السلام والمهدی منهم یعنے حضرت
رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود ای گروه صحابه هر کس دوست داشته باشد اهل بیت

احادیث متواتره بر آنکه حضرت مهدی از صلب حسین است

طهارت و عصمت مارا روز قیامت حشر وی با من خواهد شد و هر کس بعض وفات من چنگ
با وصیای من نماید بر رشتهٔ تمسک جسته است بر ریسمانیکه محکم است پس ابوذر ایستاده شد
و عرض کرد یا نبی الله اوصیاے شما بعض وفات شما کیستند حضرت رسول صلی الله علیه و
آله وسلم فرمود عدد آنها عدد نقباے بنی اسرائیل است و همه آنها اهلبیت اند نه عدد آخر
آنها از صلب حضرت امام حسین علیه السلام اند و حضرت مهدی هادی موعود علیه السلام آخر
آنها است **در مشکوة** روائت کرده است قال صلی الله علیه و آله وسلم اذا رایتم
الرایات السود قد جاءکم من قبل خراسان فاتوها فان فیها خلیفة الله المهدی یعنے
حضرت رسول اکرم صلے الله علیه و آله وسلم فرمود وقتیکه علمهاے سیاه مے بینید که از جانب
خراسان میآیند در آن خلیفة الله حضرت امام مهدی موعود صاحب العصر والزمان است
رواه ایضاً احمد فی مسنده **والبیهقی** فی الدلائل **وابو نعیم** فی کتاب المهدی
وفی دلائل النبوة و در مشکوة از ابوداؤد روایت آورده است قالت ام سلمةؓ
ان رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم یقول المهدی من عترتی من اولاد فاطمة یعنے حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که حضرت امام مهدی موعود علیه السلام از عترة طیبه طاهره
من از اولاد صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام است **در کتاب فرائد السمطین**
از ابن عباس آورده است که فرمود **مغثل** یهودی خدمت حضرت رسول صلے الله علیه
و آله وسلم حاضر شد و عرض کرد اگر جواب چند سوال مرا دادے تو ایمان خواهم آورد **اول**
اے محمد صلے الله علیه و آله وسلم بیان کن از براے من خدای خود را که چگونه است فقال صلی الله
علیه و آله وسلم لا یوصف الا بما وصف به نفسه وکیف یوصف الخالق الذی تعجز العقول
ان تدرکه والاوهام ان تناله والخطرات ان تحده والابصار ان تحیط به جل وعلا عما یصفه
الواصفون نائی فی قربه وقریب فی نائه هو کیف الکیف واین الاین فلا یقال این هو وهو
منقطع الکیفیة والاینونیة فهو الاحد الصمد کما وصف نفسه والواصفون لا یبلغون

نعتہ لم یلد ولم یولد ولم یکن لہ کفوًا احد قال صدقت یا محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم۔
ثانی ای محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم خدای ہم واحد است وانسان ہم واحد است پس فرق چہ
میباشد فقال صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم ان اللہ تعالی واحد حقیقی احدی المعنی ای لاجزء ولا ترکیب
لہ والانسان واحد ثنائی المعنی مرکب من روح وبدن قال صدقت ثالث ای محمد صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم خبر دہ مرا از وصی خود بعد خود فان ما من نبی الا ولہ وصی وان نبینا موسی بن عمران
اوصی یوشع بن نون حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در جواب وے فرمود بدرستیکہ وصی من بعد
از من امیر المومنین علی ابن ابیطالب است وبعد وے پسر وے حسن و بعد وے برادر وی
حسین تتلوہ تسعۃ ائمۃ من صلب الحسین وپس از حسین علیہ السلام نہ فرزند از صلب مطہر
آنجناب علیہ السلام اند پس منتقل یہودی عرض کرد اسم نہ فرزند حسین چیست فقال
صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم اذا مضی الحسین فابنہ علی فاذا مضی علی فابنہ محمد فاذا مضی
محمد فابنہ جعفر فاذا مضی جعفر فابنہ موسی فاذا مضی موسی فابنہ علی فاذا مضی
علی فابنہ محمد فاذا مضی محمد فابنہ علی فاذا مضی علی فابنہ الحسن فاذا مضی الحسن
فابنہ الحجۃ المہدی فہؤلاء اثنا عشر ہیں منتقل چون اسما طیبہ طاہرہ اوصیاء آنحضرت صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم را تا جناب حضرت مہدی ہادی موعود علیہ السلام شنید گفت اشہد ان لا الہ الا
اللہ وانک رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم واشہد انہم الاوصیاء بعدک ولقد وجدت فی کتب الانبیاء
المتقدمۃ اذا کان اخر الزمان یخرج نبی یقال لہ احمد ومحمد ہو خاتم الانبیاء لا نبی بعدہ
یعنی بعد از اسلام وایمان آوردن منتقل گفت کہ من در کتب انبیاء سابقہ یافتہ ہستم کہ در آخر
زمان نبی احمد ومحمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم نام مبعوث خواہد شد کہ خاتم انبیاء باشد بعد از وے
نبی نخواہد آمد پس بعض از ان گفت ونیز در کتب انبیاء سلف یافتہ ہستم کہ بعد از ان نبی آخر الزمان خواہند
بود اوصیاء وے دوازدہ نفر اولہم ابن عمہ والثانی والثالث کانا اخوین من ولدہ و
یقتل امۃ النبی الاول بالسیف والثانی بالسم والثالث مع جماعۃ من اہل بیتہ بالسیف و

بالعطش فی موضع الغربۃ فہو کولد الغنم یذبح ویصبر علی القتل لرفع درجاتہ ودرجات
اہل بیتہ وذریتہ ولاخراج محبیہ من النار وتسعۃ الاوصیاء منہم من اولاد الثالث
فہؤلاء الاثناء عشر عدد الاسباط خلاصہ آنکہ اول اوصیاء ان نبی آخر الزمان صلی اللہ
علیہ و آلہ وسلم ابن عم آن رسول مختار صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم است و ثانی و ثالث اوصیاء
دو برادر پسران آن وصی اول اند است ہمین نبی دیدہ ودانستہ اول اوصیاء را بضربت
شمشیر قتل خواہند کرد چنانچہ ہمچنین بوقوع آمد کہ امیر المومنین علی ابن ابیطالب علیہ السلام
را کہ اول الاوصیاء آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم است در مسجد کوفہ ابن ملجم ملعون ضربت
شمشیر زدہ است و ثانی اوصیاء را بسم خواہند گشت چنانچہ ہمچنین شد کہ حضرت
امام حسن مجتبی را کہ ثانی اوصیاء آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم است جعدہ ملعونہ باشارت
وارادہ معاویہ ملعون بزہر جفا کشتہ است و ثالث اوصیاء را با جماعتے از اہل بیت خود در
موضع غربت و حالت جوع وعطش بشمشیر جفا چون گوسفند ذبح خواہند کرد چنانچہ ہمچنین
شد وحال حضرت ابی عبد اللہ الحسین کہ ثالث اوصیاء آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
است برہمہ کس ظاہر ومنکشف است کہ با عیال واطفال ویاران وانصار در غربت در صحرائے
کربلائے معلی برکنارہ فرات کہ از جملہ مہر مادرش صدیقہ طاہرہ حضرت فاطمہ زہرا بود سہ
روزہ عطشان کشتہ وفریادہائے العطش العطش قد قتلنی شاہد آنست روحی وارواح
المومنین لہ الفداء و نہ وصی از اوصیاء اثنا عشر آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم از اولاد
وصی سوم خواہند بود چنانچہ در کتب احادیث اہل اسلام بالتفصیل مذکور است وقبل ازین
بعض از ان احادیث را نگاشتیم کہ حضرت رسول گرامی مرتبت مکرر بیفرمودہ است والتسعۃ
الطاہرۃ من ذریۃ الحسین پس منتقل گفت اینجملہ اثنا عشر علیہم السلام مطابق عدد اسباط اند
چون کلام منتقل تا اینجا رسید حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود اتعرف الاسباط قال نعم
انہم کانوا اثنا عشر اولہم لاوی بن برخیاء وہو الذی غاب عن بنی اسرائیل غیبۃ ثم عاد

فاظهر الله بشریعته بعد اندراسها حتی قتل الملوك یعنی مثل آیا میشناسی اسباط را گفت
آنها هم دوازده نفر بودند اوّل آنها لاوی بن برخیا بود وی از بنی اسرائیل مدتے غایب شد
پس عود کرد و مراجعت فرمود آنگاه حق تعالے شریعت مندرسه را از دست وی ظاهر گردانید
تا که سلاطین را قتل فرمود **فقال** صلی الله علیه و آله وسلم کائن فی امتی ما کان فی بنی اسرائیل
النعل بالنعل والقذة بالقذة وان الثانی عشر من ولدی یغیب حتی لا یری و یاتی فی
امتی بزمن لا یبقی من الاسلام الا اسمه ولا یبقی من القرآن الا رسمه فحینئذ یاذن الله تبارك
وتعالی له بالخروج فیظهر الله تعالی الاسلام به خلاصه آنست که پس حضرت رسول صلے الله
علیه و آله و صحابه وسلم فرمود خواهد شد در امت مرحومه من آنچه شده است در بنی اسرائیل قدم بقدم
پس مثل لاوی بن برخیا را امام ثانی عشر از اولاد اوصیا من از میان امت غایب خواهد شد
و دیده نمیشود تا مدت طویلے و میآید بر امت من زمانه که باقی نمیماند از اسلام در آن وقت مگر
اسم آن و باقی نمیماند از قرآن مگر رسم آن پس در آن وقت وی علیه السلام ظاهر میشود پس حق
تعالے اسلام را از دست وے ظاهر و قوی میگرداند پس مثل بسیار مسرور شد و از غایت
سرور این اشعار را خواند۔

صلی الله ذو العلی علیك یا خیر البشر	انت النبی المصطفی والهاشمی المفتخر
بکم هدانا ربنا وفیك نرجو ما امر	ومعشر سمیتهم ائمة اثنا عشر
حباهم رب العلی ثم اصطفاهم من کدر	قد فاز من والاهم وخاب من عادی الزهر
آخرهم یستقی لظما وهو الامام المنتظر	وعترتك الاخیار لی والتابعین ما امر
من کان عنهم معرضاً	فسوف تصلاه سقر

بحث ثانی بیان اسم پدر و مادر آنجناب است

اما اسم پدر آنحضرت علیه السلام پس نزد فرقه ناجیه امامیه بخصوص نصوص منقوله از حضرة

رسول صلے الله علیه و آله وسلم و ائمه اطهار علیهم السلام ثابت است که امام حسن عسکری علیه السلام
بن علی بن محمد علیه السلام است **اشکال** این چگونه میشود اگر بقول شما نام پدر بزرگوار آنجناب
علیه السلام حسن باشد و نام پدر حضرت رسول صلے الله علیه و آله وسلم عبد الله باشد مخالفت
میکند با حدیثیکه وارد شده است اسمه اسمی و اسم ابیه اسم ابی و نیز بروائیتیکه در کتاب مستطاب
صحیح ابو داود مرویست لما نظر علی الی ابنه الحسن قال ان ابنی هذا سید کما سماه النبی
صلی الله علیه و آله وسلم وسیخرج من صلبه رجل یسمی باسم نبیکم یشبهه فی الخلق ولا یشبهه فی الخلق
و ذکر یملاء الله الارض به عدلاً و قسطاً یعنی چون حضرت امیر المومنین علیه السلام بطرف پسر
خود حسن علیه السلام دید فرمود این پسر من سید است چنانکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم
نیز وی را سید گفته است عنقریب است که از پشت وی بیرون میاید شخصے که هم نام نبی شما باشد
که با حضرت رسول صلے الله علیه و آله وسلم در خلق مشابه باشد ولکن در خلق مشابه نباشد پس بعد
از این ذکر فرموده است که حق تعالے زمین شوره و شیون را بوجود مبارک آنجناب پر
از عدل خواهد فرمود پس از این حدیث هم تباین کلی ثابت است **جواب اوّل** آنکه در اخبار
نبویه بطریقه امامیه کلمه اسم ابیه اسم ابی وارد نشده است البته اینقدر ضرور وارد شده که
اسمه اسمی و کنیته کنیتی است زیادتی این کلمه در اخبار حضرات اهل سنت والجماعت
است پس حجت بر امامیه نمیشود **جواب ثانی** کلمه اسمه اسمی و اسم ابیه اسم ابی موضوعه
زائده باشد زیرا که جمله محدثین اهل سنت این حدیث را از زر بن عبد الله بن مسعود نقل فرموده
اند قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم لا تذهب الدنیا حتی یملك العرب رجل من اهل
بیتی یواطی اسمه اسمی **وفی** اخری قال یلی رجل من اهل بیتی یواطی اسمه اسمی رواه الترمذی
فی جامعه **و** اخرجه ابو داود فی سننه **و عن علی** علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و
آله وسلم قال لو لم یبق من الدهر الا یوم لبعث الله رجلاً من اهل بیتی یملاها عدلاً کما
ملئت جوراً اخرجه ابو داود فی سننه لکن اسم ابیه اسم ابی احدی نیاورده است بلکه در

کتاب المناقب شافعی این حدیث را آوروہ است و فرمودہ است و زاد زائدۃ فی روایتہ لو لم یبق من الدنیا الخ و اسم ابیہ اسم ابی یعنے زائدہ زیادہ کردہ است فقرہ اسم ابیہ اسم ابی را گنجی شافعی فرمودہ است وقد ذکر الترمذی الحدیث فی جامعہ ولم یذکر اسم ابیہ اسم ابی و ذکرہ ابو داؤد فی معظم روایات الحفاظ والثقات من نقلۃ الاخبار اسمہ اسمی فقط والذی روی و اسم ابیہ اسم ابی فھو زائدۃ وھو یزید فی الحدیث یعنے ترمذی ہمیں حدیث را ذکر فرمودہ است لکن ذکر نہ کردہ است اسم پدرہ و اسم پدر من است و ابو داؤد در معظم روایات حفاظ و ثقات از نقلہ اخبار ذکر فرمودہ است کہ اسم آنجناب اسم من است فقط و کسیکہ روایت کردہ است این فقرہ را کہ اسم پدر آنجناب اسم پدر من است او زائدہ است و او در حدیث زیادہ میکرد پس این فقرہ زائدہ چگونہ حجت میتواند شد جواب ثالث بر فرض صحت حدیث ماول میشود بجہت جمع مابین الاخبار باینکہ در لسان عرب اطلاق کلمہ اب بر جد اعلے جائز و سائغ و شائع است چنانچہ قرآن ہم بآن ناطق است قولہ تعالی ملۃ ابیکم ابراھیم و قال تعالی حکایۃ عن یوسف واتبعت ملۃ ابائی ابراھیم واسحق و در اخبار شب معراج است کہ جبرئیل بحضرت رسول صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم عرض کرد ھذا ابوک ابراھیم و اسحاق و فرزندان یعقوب بہ پدر میگوئید نعبد الھک والہ ابائک ابراھیم واسحق مراد از پدر درین جا جد اعلے حضرت ابراہیم خلیل الرحمن است زیرا کہ علاوہ برین لفظ اسم ہم بمعنی کنیت و صفۃ در کلام عرب اطلاق میشود بلکہ فصحاء استعمال ہم فرمودہ اند چنانچہ بخاری و نیز مسلم روایت سہل بن سعد ساعدی آوردہ اند عن علی علیہ السلام واللہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ و الہ وسلم سماہ بابی تراب ولم یکن لہ اسم احب الیہ منہ یعنے حضرت امیر علیہ السلام فرمود سوگند بخدا اوند کہ رسول گرامی مرا تسمیت نام گذاشتہ است مرا ابو تراب و بغیر اسم ابو تراب ہیچ نامی دیگر محبوب تر نداشت پس باوجود کنیت بودن لفظ ابو تراب در کلام عرب بلفظ اسم استعمال شدہ است ہمچنین

چونکہ حضرت مہدی موعود از اولاد امام حسین علیہ السلام است مراد از اسم کنیت آن شہید مظلوم باشد کہ کلمہ ابو عبد اللہ است بجہت مقابل بودن آن باسم پدر حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم کہ عبد اللہ است و چونکہ امام حسین علیہ السلام جد اعلے حضرت مہدی موعود است جد را بلفظ اب الطلاق فرمودہ باشد چنانچہ گنجی شافعی ہم قائل باین میباشد بقولہ و ان صح فمعناہ و اسم ابیہ اسم ابی الحسین علیہ السلام و کنیتہ ابو عبد اللہ فجعل الکنیۃ اسما کنایۃ منہ انہ من ولد الحسین دون الحسن علیہما السلام یعنی این روایت اگر صحیح باشد معنے چنان میشود کہ از اسم مراد کنیت است و از اب مراد جد اعلے است یعنے کنیت جد حضرۃ امام مہدی موعود علیہ السلام اسم پدر من است جد حضرت مہدی کہ حسین باشد کنیت وی ابو عبد اللہ است و نام پدر حضرت رسول صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم نیز عبد اللہ است پس قرار دادن کنیت را اسم کنایہ است از اینکہ حضرت امام مہدی موعود از اولاد امام شہید حسین علیہ السلام است نہ از اولاد حضرت امام حسن مجتبے علیہ السلام الخ و ہمین مقولہ ابن طلحہ شافعی و صاحب المرقات شارح مشکوۃ است کہ فرمودہ اند ہر دو قسم خبر صحیح اند زیرا کہ حضرت مہدی موعود اباً حسینی و اُمّاً حسنی است و ازین احتمال دیگر ہم پیدا میشود کہ درین روایت مراد از پدر امام حسن عسکری علیہ السلام باشد کہ کنیت آنحضرت ابو محمد است و کنیت حضرت عبد اللہ والد حضرت رسول صلے اللہ علیہ و آلہ و صحابہ وسلم نیز ابو محمد است و گنجی شافعی احتمال دیگر دادہ کہ شاید در اصل فقرہ اسم ابیہ اسم ابنی بودہ یعنے اسم پدر حضرت مہدی موعود اسم پسر من است بجہت آنکہ پدر حضرت مہدی علیہ السلام امام حسن عسکری است و پسر آنجناب امام حسن مجتبے علیہ السلام است یحتمل ان یکون الراوی توھم قولہ ابنی فصحفہ فقال ابی یعنے احتمال میرود کہ راوی ابنی را بہ ابی توہم و اشتباہ کردہ باشد و خبر را تصحیف کردند امّا اسم والدہ محترمہ حضرت امام مہدی موعود علیہ السلام در بعض خمط سوسن و در بعض ریحانہ و در بعض صیقل و در بعض نرجس گفتہ شدہ

است لکن از روایات محمد بن علی ظاهر میشود که مسمے باین همه اسما یک زن بود زیرا که ویرا
پرسیده شد از مادر حضرت امام مهدی موعود علیه السلام گفت مادرش ملیکه که او را در بعضی
از روزها سوسن و در بعضے از ایام ریحانه میگفتند و صقیل و نرجس نیز از نامهای وی بود
پس چونکه بهر اسم نامیده میشد لهذا در بعض روایات یک نام و در بعضے دیگر نام دیگر وی
ذکر کرده شده است اشکالی ندارد

بحث ثالث در تعیین شخص مهدی موعود علیه السلام است

اختلاف فرق شیعه در تعیین شخص مهدی

پس شیعه در این اختلاف است و هر فرقه کسی را تمسک جسته مهدی موعود و صاحب
الزمان امام مفترض الطاعة قرار داده اند **اوّل کیسانیه** که فرقه از انها محمد بن حنفیه را
مهدی موعود میدانند و فرقه پسر وے ابو هاشم عبد الله را و فرقه عبد الله بن معاویه بن
عبد الله بن جعفر بن ابیطالب را **ثانی مغیریه** اصحاب مغیره بن سعد که بعد از وفات جناب
امام همام حضرت محمد باقر علیه السلام مذهبے اختراع نموده محمد بن عبد الله بن حسن بن علی بن
ابیطالب علیهما السلام را مهدی موعود میدانند و میگویند که وے زنده و مقیم است در کوهی
در راه مکه معظمه که او را علمیه میگویند **ثالث ناووسیه** که وفات حضرت امام صادق علیه
السلام را منکر شدند و حضرت امام مهدی موعود هم آنجناب علیه السلام را میدانند **رابع
اسمٰعیلیه** که منکر وفات اسماعیل ابن امام صادق علیه السلام گردیدند و مهدی
موعود و صاحب الزمان و امام مفترض الطاعة آنجناب علیه السلام را میدانند **خامس
مبارکیه** که فرقه ایست از اسمٰعیلیه که اسماعیل بن حضرت جعفر علیه السلام امام و پیغمبر و مهدی
موعود میدانند و میگویند که در آخر الزمان وی مبعوث برسالت خواهد شد مع شریعت تازه
که شریعت محمدی را ناسخ بود **سادس واقفیه** که حضرت موسے بن جعفر علیهما السلام را
مهدی موعود و صاحب العصر والزمان قائم بحق میدانند اگرچه بعضے از آنها بوفات آنجناب

علیه السلام معترف شده اند و لے در آخر زمان بزنده شدن وی قائل اند **سابع محمدیه**
که بعد از وفات حضرت امام علی نقی علیه السلام پسرش محمد را مهدی هادی موعود و صاحب العصر
والزمان میدانند و حال آنکه وفات آنجناب در زمانه پدرش علیه السلام ثابت است **مؤلف
گوید** حقیر فقیر در زمانه تحصیل علم که ساکن بلده طیبه سُرّ من رأی بودم برائے زیارت
قبر منور همین محمد بن امام علی النقی علیه السلام که از سامره شاید بفاصله شش فرسنگ دور باشد
باتفاق جماعت کثیرے از علماء و طلاب رفتیم و تمام عربستان قائل بوفات وے میباشد
بلکه بسبب ظهور اکثر کرامات از قبر آنجناب تمام اعراب بادیه نشین نیز میترسند و هرگز قسم دروغ
باو نمیخورند **ثامن عسکریه** که حضرت امام همام حسن عسکری علیه السلام را مهدی هادی
موعود و صاحب العصر والزمان میدانند و آنجناب علیه السلام را زنده میدانند و آنهائیکه از
فرق قایل بوفات آنجناب اند میگویند بعد از وفات زنده شده است **تاسع فرقه
ناجیه امامیه اثنا عشریه** است که ایشان مهدی موعود و امام عصر والزمان
و خلیفة الرحمن علی الانس والجان قامع الکفر والطغیان دافع الظلم والعدوان حجة الله المنان
خلف صالح حضرت امام محمد بن الحسن العسکری علیهما السلام است **واحتجاج** و استدلال
میکنند بخصوص نصوص متواتره از حضرت رسول صلے الله علیه و آله وسلم و حضرت امیر المؤمنین علی
ابن ابیطالب علیه السلام و باقی حضرات ائمه اطهار علیهم السلام که توضیح و تشریح و تصریح باسم و
وصف و خصائل و شمایل آنجناب عجل الله فرجه فرموده اند چنانچه این همه امور قبل از ولادت
باسعادت آنجناب علیه السلام در کتب معتبره ثقات اصحاب ایشان علیهم السلام ثبت و ضبط است
و بسیارے مردم بعد از ولادت چون زیارت آنجناب کردند مطابق مذکور اسم و وصف
و نسب را یافتند **و در** این عقده بسیارے از علماء حضرات اهل سنت والجماعت با ما
شریک هستند چنانچه اسم بعضے از فضلای این طایفه را در اینجا اجمالاً ذکر کنیم تا در مقام طعن
و ایراد و مجادله لامحاله از علماء و محدثین و اهل کشف و یقین و اقطاب روے زمین خود

احتجاج امامیه در تعیین شخص مهدی

شرم وحیا کنند منها ابو سالم کمال الدین محمد بن طلحه بن محمد قرشی نصیبی است که اینک در
کتاب مستطاب مطالب السئول فی مناقب آل الرسول در باب ثانی عشر اثبات این فرموده
است منها ابو عبدالله محمد بن یوسف کنجی شافعی که کتابے بالاستقلال متضمن استدلال در همین
مطلب مشتمل بر بیست وچهار باب نوشته است منها فاضل جلیل واعظ شمس الدین ابو المظفر
بن علی بن عبدالله بغدادی حنفی سبط واعظ ابی الفرج عبدالرحمن بن جوزی است منها
شیخ نور الدین علی بن محمد بن صباغ مالکی مکی که اینک در کتاب مستطاب فصول المهمه فی معرفة الائمة
اعتراف واقرار واثبات امامت ومهدیت حضرت حجة بن الحسن العسکری علیهما السلام را
کرده است منها شیخ ادیب ابو محمد عبدالله بن احمد بن احمد بن خشاب که در کتاب مستطاب
تاریخ موالید ووفات اهل بیت اطهار علیهم السلام توضیح وتشریح بالتفصیل والتصریح همین
مطلب را فرموده است واقرار بمهدویت وامامت حضرت امام همام حجة بن الحسن العسکری
علیهما السلام کرده است بلکه اسم والده آنجناب را نیز نرجس وحکیمه وصقیل نوشته است منها
شیخ عبدالوهاب بن احمد بن علی الشعرانی عارف مشهور که در کتاب مستطاب یواقیت وجواهر
در عقائد اکابر در مبحث شصت وپنجم اقرار واثبات همین مطلب فرموده است منها شیخ
حسن عراقی که خود آنجناب را حضرت امام همام مهدی موعود حجة بن الحسن العسکری علیهما السلام را
ملاقات کرده است واین قصه را شعرانی در کتاب مستطاب لواقح ذکر فرموده است
منها سید علی خواص که تصدیق قصه مذکوره واقرار بمهدویت حضرت امام همام حجة ابن الحسن
العسکری علیهما السلام کرده است منها نور الدین عبدالرحمن بن احمد بن قوام الدین محمد
دشتی جامی حنفی معروف ملا جامی اینک در کتاب مستطاب شواهد النبوة حضرت امام
همام حجة ابن الحسن العسکری علیهما السلام را امام دوازدهم شمرده وشرح غرائب ولادت
آنحضرت علیه السلام را مطابق اخبار فرقه ناجیه امامیه نقل فرموده است منها محمد
بن محمد بن محمود حافظ بخاری معروف بخواجه محمد پارسا در کتاب مستطاب فصل الخطاب

بحیوة وغیبت وامامت ومهدویت حضرت امام همام حجة بن الحسن العسکری علیهما السلام
توضیح وتشریح فرموده است منها شیخ عبدالحق دهلوی در رساله مناقب واحوال حضرات
ائمه اطهار علیهم السلام گفته وابو محمد حسن ووالداو محمد رضی الله عنهما معلوم است نزد خواص اصحاب
وثقات اهلش وروایت کرده اند که حکیمه بنت ابی جعفر محمد جواد رضی الله عنه که عمه ابو محمد حسن
عسکری رضی الله عنه باشد دوست میداشت ودعا میکرد وتضرع مینمود که او را پسری بوجود
بربیند وبعد ازین نوشته حسن عسکری التماس کرد که یا عمه یک امشب نزد ما باش که کاری در پیش
است حکیمه بالتماس حسن عسکری شب درخانه ایشان بایستاد چون وقت فجر شد نرجس بدرد
زائیدن مضطرب شد حکیمه نزد نرجس آمد مولودی دید بوجود آمده ختنه کرده وفارغ از خسته و
کار شسته وشوکه مولود را کنند نزد حسن عسکری آورد بگرفت ودست بر پشتش وچشمانش
فرود آورد وزبان خود را در دهنش در آورد ودر گوش راست او اذان ودر گوش چپ
او اقامت گفت وگفت یا عمه او را پیش مادرش برسان پس حکیمه او را بمادرش سپرد و
حکیمه میگوید که بعد از آن پیش ابو محمد حسن عسکری علیه السلام آمدم مولود را پیش وی دیدم
در جامهائے زرد واو را نوری وعظمتی دیدم که دل من تمام گرفتار او شد گفتم سیدی هیچ
علمی داری بحال این مولود مبارک که آن علم را بمن القا کنی گفت یا عمه این مولود منتظر است
که ما را بدان بشارت داده بودند حکیمه گفت پس من بر زمین افتادم وشکرانه آن بسجده رفتم
دیگر نزد ابو محمد حسن عسکری علیه السلام آمد ورفت میکردم روزی نزد وی آمدم مولود او را ندیدم
پرسیدم یا مولائے من السید المنتظر را چه شد فرمود او را سپردیم بآنکس که مادر موسی علیه السلام پسر خود را
بوی سپرده بود انتهی کلامه منها سید جمال الدین حسنی محدث مؤلف کتاب مستطاب روضة
الاحباب بمهدویت وامامت حضرت امام همام حجة بن الحسن العسکری علیهما السلام مقر
میباشد منها عبدالرحمن صوفی در کتاب مستطاب مرآة الاسرار میگوید ذکر آن
آفتاب دین ودولت آن هادی جمیع امم وملت آن قائم مقام پاک احمدی امام

برحق ابو القاسم محمد بن حسن مهدی رضی الله عنه وی امام دوازدهم است از ائمه اہل بیت
مادرش ام ولد بود نرجس نام داشت منہا علی اکبر بن اسد الله مودودی که از متاخرین
علمائے حضرات اہل سنت است در کتاب مستطاب مکاشفات که حواشی است بر کتاب
نفحات الانس ملا جامی بوجود ذی جود امام ہمام حضرت مہدی موعود حجة بن الحسن العسکری
علیہما السلام تصریح فرموده است منہا احمد بن محمد بن ہاشم بلادری خود از حضرت امام
ہمام حجة الله القایم مہدی صاحب العصر والزمان حدیثے مسلسل نقل فرموده است و در آن
بمہدویت و امامت و غیبت آنجناب علیہ السلام تصریح فرموده است منہا ملک العلما شہاب
الدین بن شمس الدین بن عمر دولت آبادی صاحب تفسیر بحر مواج که از علمائے حضرات
اہل سنت والجماعت است در کتاب مستطاب هدایة السعداء فرموده است که اہل
سنت میگویند خلافت خلفاء اربعه بنص ثابت است فی عقیدة الحافظیه که حضرت رسول اکرم
صلے الله علیه و آله وسلم فرمود خلافت من سی سال است و آن تمام شده است بعلی علیه السلام
و ہمچنین خلافت دوازده امام بحدیث ثابت است از ایشان اول امام علی است کرم الله
وجہه و در حدیث الخلافة ثلثون سنة وارد است دوم امام شاه حسن رضی الله عنه پیغمبر
صلے الله علیه و آله وسلم فرمود این پسر من سید است سوم امام شاه حسین رضی الله عنه پیغمبر
صلے الله علیه و آله و صحابه وسلم فرمود این پسر من سید است زود است که او را میکشند گروه باغیه
نه امام از فرزندان شاه حسین رضی الله عنہم رسول خدائی صلی الله علیه و آله وسلم فرمود پس
از حسین بن علی از پسران او نه امام اند که آخر ایشان قایم است پس بعد از نقل
این قضیه مذکوره فاضل مذبور اقرار و اعتراف کرده است به پسر حضرت امام
ابو محمد حسن عسکری بودن امام مہدی علیہما السلام از جابر بن عبد الله
انصاری روایتی نقل کرده که گفت داخل شدم بر صدیقه طاہره فاطمه زہراء
علیہا السلام دختر حضرت خاتم النبیین رسول خدای صلی الله علیه و آله وسلم و در پیش آنجناب لوحی بود

و در آن نامهائی امامان از فرزندان او بود پس شمردم یازده اسم که آخر ایشان قائم علیه
السلام بود انتہے کلامه منہا نصر بن علی جہضمی بصری که از جمله ثقات اہل سنت والجماعت است
در تاریخ موالید حضرات ائمه اطہار علیہم السلام بصاحب العصر والزمان و مہدویت
و امامت حضرت امام ہادی مہدی موعود خلف حسن عسکری علیه السلام و نرجس بودن
والده آنجناب علیه السلام اقرار کرده است منہا محدث جلیل فاضل نبیل ملا علی قاری که
از اکابر محدثین اہل سنت والجماعت است در مرقاة شرح مشکوة اسامی طیبه طاہره حضرات
ائمه اطہار اثنا عشر علیہم السلام را شمرده است و آخر ہمه ایشان حضرت امام عصر و صاحب
الزمان حجة الله الرحمن علی الانس والجان مہدی موعود علیه السلام را نوشته است منہا ملا
جواد ساباطی که اول نصرانی بود و پس از آن سنی شد در کتاب مستطاب براهین ساباطیه که
رد بر نصارے نوشته است از کتاب اشعیا نبی نقل فرموده است بعد از کلامی که این نص
صریح است در مہدی علیه السلام که او رضی الله عنه حکم نمیکند بمجرد سمع بلکه ملاحظه میکند مگر باطن را
و اتفاق نیفتاده این از برای احدی از انبیاء و از اوصیاء تا آنکه میگوید و مسلمین اختلاف
کرده اند در مہدی موعود پس اصحاب ما از اہل سنت و جماعت گفتند که او مرد یست از اولاد
فاطمه علیہا السلام اسم او محمد است و اسم پدر او عبد الله و اسم مادر او آمنه و امامیه گفتند او محمد
بن حسن عسکری علیه السلام است که متولد شد ۲۵۵ دو صد و پنجاه و پنج از جاریه حسن عسکری
علیه السلام که نامش نرجس بود در شہر سر من رای در زمان معتمد انگاه غایب شد یک
سال انگاه ظاہر شد انگاه غائب شد و آن غیبت کبری است و بر نمیگردد بعد از آن مگر وقتیکه
خدا تعالے خواہد و چون قول ایشان اقرب است از برای تاویل این نص و غرض من نفع از
امت محمد صلی الله علیه و آله وسلم است با قطع نظر از تعصب در مذہب ذکر کردم برای تو
مطابقه آنچه ادعا میکنند آن را امامیه با این نص انتہے کلامه و حقیر فقیر میخواست که
عین عبارات ہر یکے از این فضلای نامدار که اخیار ابرار از فرقه حضرات اہل سنت والجماعت

اندر این کتاب مستطاب درج کنم تا دیده حق بین عین عبارات ایشان را دیده برای دیده رمد
رسیده انتظار کشیده ظهور موفور السرور آنجناب ضیا، نور حقیقت و حقیت امام مهدی موعود علیه
السلام را حاصل کنند و از اعتقاد بعدم وجود قدم را بیرون آورند لکن نظر بوعده مرعی داشتن
نظر اختصار که در اول کتاب مستطاب کرده ‌ام هستم عین عبارات این فضلا اخیار را درج کتاب
نکردم ورنه بزرگتر از این مجلد دیگر از آن درست خواهد شد ولعل حق سبحانه و تعالے اگر تائیدم
فرمائید انشاء الله محض از عبارات علماء ابرار و فضلاء اخیار که اسماء شان درج این کتاب کردم
و نیز اسماء آنهائیکه گذاشتم بیاض کتاب را باقی برائے آینده بعد از خودم در مجلد ثانی
بنویسیم لیتحفظ کل ذی حظ حظه بقدر حظه پس از احباب اطیاب و اصحاب انجاب
امیدوار و مستدعی دعا میباشم والله یوفقنا و یؤیدنا والمؤمنین جمیعا انشاء الله الکریم المنان

باب ثانی در بیان القاب و اسماء و تاریخ ولادت مهدی موعود علیه السلام

و در آن چند بحث اند **بحث اول** در بیان اسماء و القاب حضرت امام همام صاحب
العصر والزمان خلیفة الرحمن علی الانس والجان جناب مهدی موعود علیه الصلوٰة والسلام پس
بدانکه اسماء و القاب و کنیت آنجناب علیه السلام که در قرآن مجید و فرقان حمید و توراة و
انجیل و زبور و صحف منزله دیگر که بر انبیاء سلف نازل شده اند و اخبار حضرات ائمه اهلبیت
اطهار علیهم سلام الله الغفار الی تدویر اللیالی والنهار وارد شده اند علماء و متکلمین آنها را
ذکر فرموده اند و ما نیز در اینجا تیمناً و تبرکاً بعض القاب آنجناب علیه السلام را در این کتاب مستطاب
ذکر کنیم انشاء الله المتعال پس بدانکه فی الاصالت اسم حضرت امام مهدی علیه السلام
اسم حضرت رسول الثقلین یعنے محمد است و کنیت آنجناب نیز کنیت حضرت رسول صلے الله
علیه و آله و صحابه و سلم است که ابو القاسم باشد و غیر از این القاب آنجناب علیه السلام اند که همه
آنها اسم میتوانند شد منها احمد و اصل و ابو عبدالله و ابو جعفر و ابو محمد و ابو ابراهیم

و ابو الحسن و ابو تراب و ابو صالح و امیر الامره و احسان و بلد الامین و برهان الله
و باسط و بقیة الله و بقیة الانبیاء و تالی و ثائر و جعفر و جمعه و حجة الله و حق و حجاب
و حامد و حمد و حاشر و خاتم الاوصیا و خاتمة الائمه و خمسته و خسرو و خدا شناس
و خازن و خلف صالح و خلیفة الله و خلیفة الاتقیاء و دابة الارض و داعی و راهنما
و رب الارض و السلطان المأمول و سدرة المنتهی و سبیل و ساعة و سید و شهید
و صاحب الغیبة و صاحب العصر و صاحب الرجعة و صاحب الدار و صاحب الدولة الزاهرة
و صاحب الامر و صاحب الزمان و صاحب الکرة البیضاء و صالح و صمصام الاکبر و
صدق و صراط و ضیاء و ضحی و طالب التراث و طرید و عالم و عدل و غائب و
غریم و غوث و غوث الفقراء و غایة الطالبین و فردوس الاکبر و فیروز و فرخنده
و قابض و قسط و قوة و قاتل الکفره و قائم الزمان و قاطع و کاشف الغطا و
کمال و کلمة الحق و لواء الاعظم و لسان الصدق و مسیح الزمان و میزان الحق و
منصور و بنیة الصابرین و منتقم و عبد الله و مومل و منتظر و ماء معین و
موعود و مطهر و مبدی الایات و محسن و منعم و مفضل و منان و موتور
و مدبر و مامور و مقتدر و مامول و مفرج الاعظم و مضطر و من لم یجعل
الله له سمیا و مقتصر و مصباح الشدید و ناطق و نهار و نفس و نور آل محمد و
نور الاصفیاء و نجم و نور الاتقیاء و ناحیه مقدسه و وتر و وجه و ولی الله و وارث
و ید الباسط و یمین و هادی و مهدی علیه و علی آبائه الطاهرین و اجداده الطیبین
صلوٰة الله و سلامه ابد الابدین و دهر الداهرین تا اینجا بود القاب حضرة امام جناب هادی
مهدی موعود علیه السلام و ابرار اخبار بیشتر از این هم ذکر فرموده اند هر چند در وقت نوشتن
حقیر فقیر خیالے داشت که وجه تسمیه آنجناب با این اسماء و القاب ذیل هر لقبے
بنویسیم تا عرفاء را حظے وافر از آن حاصل شود که کدام لقب چه معنے دارد و چند امور

این القاب بعض از انجیل و بعضی از زبور و قرآن اند

دلالت دارد و از کدام باب مشتق است یا آنکه جامد است و در علم لغت و اصطلاح چه معنے دارد
و واضع هر لقب برای آنجناب کیست و در کدام زمان و از زبان کدام نبی یا امام علیهم السلام
اول مرتبه جاری شده است **مگر** مطلب طول میکشید و خلاف موعود میشد **خلاصه**
گذاشتیم بیاض را برای کسی که بعد از این میآید بعونه و صونه سبحانه جل شانه تعالے **سوال** آیا
ذکر کردن اسم و کنیت حضرت امام همام هادی مهدی موعود ارواح المؤمنین له الفداء
جایز است یا نه زیرا که در بعض احادیث منع بنظر رسیده است **جواب** حرمت نام و
کنیت آنجناب علیه السلام بردن ثابت است بچند دلیل **اول** آنکه در اخبار معراج در آنجا که
حق سبحانه جل شانه اسمارا امامان برای حضرت رسول الثقلین صلے الله علیه و آله و سلم نام برده
است همه باسم خود او یاد فرموده است مگر حضرت امام مهدی موعود علیه السلام که وی را
بلقب یاد فرموده است پس این اقطع و از اجله ادله بر ثبوت حرمت اسم و کنیت بردن
آنجناب است **دوم** آنکه در تمام اخبار نبویه و علویه و باقریه و سجادیه و رضویه و کاظمیه و
صادقیه و غیره علیهم السلام در آنجا که حضرت رسول مختار و حضرات ائمه اطهار علیهم السلام اوصیای
حضرت رسول الثقلین صلی الله علیه و آله و سلم را اسم گرفته یاد فرموده اند غیر از امام هادی مهدی
موعود علیه السلام که وی را بلقب یاد فرموده هستند پس این من جملہ اجلہ ادلہ اثبات حرمت اسم و کنیت
گرفتن آنجناب است **سوم** آنکه در زیارت آنجناب علیه السلام بلقب یاد کرده شده
است السلام علی مهدی الامم **چهارم** بجهت وارد شدن توقیعات رفیعه برای
حرمت نام بردن آنجناب چنانچه در **اعلام الوری** آورده است عن محمد بن
ابراهیم بن اسحاق قال سمعت ابا علی محمد بن ابراهیم قال سمعت محمد بن عثمان العمری
یقول خرج توقیع بخط اعرفه من سمانی فی مجمع من الناس باسمی فعلیه لعنت الله
یعنے راوی گفت توقیع رفیع بیرون آمد بخطیکه میشناختم از حضرت امام مهدی موعود
علیه السلام است نوشته است کسیکه در مجمع مرا بنام خودم ذکر کند پس بروی باد لعنت خداوند

علام **در کافی** بسند صحیح مرویست از جناب حضرت امام همام صادق آل محمد علیه الصلوة و
السلام فرموده صاحب این مرویست که نام او را نمیبرد احدی مگر کافر **در عیون الاخبار**
آورده است که حضرت امام همام علی النقی علیه السلام با بو هاشم داود بن قاسم جعفری فرمود
خلف بعد از من حسن پسر من است پس چگونه است حال شما با خلف بعد از خلف عرض کردم
چرا فرمود زیرا که شما نمی بینید شخص او را و حلال نیست برای شما ذکر او بنام او **در اکمال الدین**
از ریان بن صلت مرویست که گفت شنیدم حضرت امام همام جناب رضا علیه السلام میفرمایند
در حال قائم آل محمد علیهم السلام جسم او دیده نمیشود و باسم نام برده نمیشود **و بعض فضلا**
در خصوص بحث تحریم تسمیه حضرت امام مهدی موعود علیه السلام رسائل مستقله ترتیب داده هستند
چون رساله **تحریم التسمیه** شیخ سلیمان ماحوزی **و کشف التعمیه** فاضل باذل
شیخ حر **و فلک المشحون** سید باقر قزوینی **و شرعة التسمیه** میر محمد باقر داماد که در آن
ادعا اجماع بر حرمت اسم و کنیت بردن آنجناب علیه السلام فرموده است **و سید نعمة الله**
جزائری نیز در عیون الاخبار قول بحرمت را نسبت باکثر علما داده است **پس حرمت**
بردن اسم و کنیت حضرت امام مهدی موعود علیه السلام در مجالس و محافل بمقتضای اخبار
معتبره کثیره بلکه نزد فرقه ناجیه نامیه **امامیه** از فقها و متکلمین و محدثین ثابت **و** از خصایص
آنجناب علیه السلام است **بلکه** از کلام ابو محمد حسن بن موسی نوبختی که از علمای غیبت صغری
است و در ذکر عقیده فرقه دوازدهم شیعه مینویسد **ولا یجوز ذکر اسمه ولا السوال عن مکانه**
یعنے جایز نیست ذکر کردن اسم آنجناب و نه سوال کردن از مکان آنجناب که در کجا مقیم
میباشد بالاعلان ظاهر و ثابت میشود که این حکم از خصائص مذهب فرقه ناجیه نامیه امامیه
است و از احدے غیر از حجة الاسلام خواجه **نصیر الدین** طوسی که بتمسک بعض روایات
ضعیفه خلافے در این حکم نقل نشده است و بعد از مرحوم طاب ثراه اربلی علی بن عیسے در
کتاب مستطاب **کشف الغمه** که فی معرفة الائمه تصنیف فرموده است از قائلین بحرمت

تعجب کرده است قوله ومن العجب ان الشیخ الطبرسی والشیخ المفید رحمہم قالا لا یجوز

ذکر اسمه ولا کنیته ثم یقولون اسمه اسم النبی صلی اللہ علیه واله واصحابه وسلم وکنیته

کنیته وهما یظنان انهما لم یذکرا اسمه ولا کنیته یعنے از عجائبات است که شیخ طبرسی و

شیخ مفید علیهما الرحمة فرموده اند که جایز نیست ذکر کردن اسم وکنیت حضرت امام مهدی موعود

علیه السلام بعد از انکه میگویند اسم حضرت مهدی موعود اسم حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیه و

آله وسلم است وکنیت وے کنیت آنجناب صلے اللہ علیه واله وسلم است با وجود این گفتن

آنها گمان کرده که ما اسم وکنیت آنجناب علیه السلام را ذکر نه کرده ایم لکن تمیدانم علی ابن

عیسے با این فضل وکمال چگونه از کلام شیخین تعجب فرموده است وحالانکه تعجب از

تعجب کردن خود این فاضل است که در تلفظ باسم وکنیت اشتباه فرموده است

زیرا که شیخین مذکورین علیهما الرحمة همین قدر فرموده اند که اسم وکنیت حضرت مهدی موعود

علیه السلام اسم وکنیت حضرت رسول اکرم است ودر این فقره نه اسم ونه کنیت حضرت

مهدی موعود ذکر شده ونه از حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیه وآله وسلم **اشکال** بیشک

تحریم تسمیه حضرت امام مهدی ثابت شد مگر این اخبار که ابرار اخیار باسانید معتبره معتمده بسیار

در مسانید خود اختیار فرموده اند ناچار بر تقیه محمول خواهند شد قطعاً **جواب** هرگز بر تقیه محمول

نمیشوند زیرا که محدثین فریقین در مسانید خود از حضرت رسول آورده اند که اسم حضرت امام

مهدی موعود علیه السلام اسم من است چنانچه بسیارے احادیث باینمضمون را سابقاً نوشته ایم

پس اسم وکنیت حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام معلوم است مگر ذکر کردن وبر

زبان آوردن آن حرام است پس این تقیه نیست واگر نه حضرت رسول اکرم صلی اللہ

علیه وآله وسلم از اسم وکنیت آنجناب علیه السلام اطلاع هرگز نمیفرمود ودر احادیث

ذکر آن نمیبود **اشکال** بنا بر این اگر تقیه نباشد پس البته خوف سلاطین باشد که

در قلع وقمع وقتل آنجناب علیه السلام بودند زیرا که آنها را معلوم شده بود که تعال

جواب اشکال که وجه حرمت تسمیه تقیه است

ملک ومال واسیرے عیال واطفال خورد سال بر دست حق پرست آنجناب علیه السلام

خواهد بود بخوف ایشان شاید حکم مخفی گذاشتن البته خواهد بود **جواب** نیست چنین زیرا که

اگر وجه حرمت اسم وکنیت آنجناب بر دن خوف ظالمین میبود پس بهتر آن بود که هیچ اسمے

ولقبی ذکر نشود خصوص لقب مهدی وهادی و قاتل الکفره وامثال آنها که در آن

بالصراحت والعیان وعده و وعید ذکر شده است **پس وجه حرمت خوف**

نمیباشد قطعاً بلکه سرّیست از اسرار مکنونه **سوال** پس آن سر چیست بیان آن

لازم است تا تسکین قلوب شود **جواب** اگرچه حقیقةً حقیقت اسرار الهی را بجز ذوات

مقدسه وے احدے از بشر نمیداند مگر تا هم که ورثة الانبیاء علیهم السلام اند عقلاً بعض

احتمالات مینویسند که شاید وجه حرمت اسم گرفتن حضرت امام همام هادی مهدی

موعود ابن حضرت امام حسن عسکری علیهم السلام آنست که اهل کتاب بشهادة

کتب منزله میگویند که بعد از حضرت عیسے علیه السلام شخصے محمد نام وابو القاسم کنیت در

آخر زمان پیدا میشود لکن پیدا نشده است پس حضرت مهدی موعود علیه السلام چونکه همنام

وهم کنیت حضرت رسول است ودر آخر زمان ظاهر میشود نام وکنیت وے علیه السلام را

تا ظهور مخفی باید داشت تا که مبادا عوام الناس که جهال اند بشنیدن آن تصدیق عقیده

اهل کتاب کرده همین اعتقاد آنها را تمسک کنند وکافر بشوند والله تعالے اعلم

جواب اشکال که حرمت تسمیه بسبب خوف سلاطین باشد

۴۷ وجه تسمیه حرمت مع قفل

بحث نهم در وقت ولادت با سعادت مهدی موعود علیه السلام است

پس بدانکه وقت زایچه وقت ولادت باسعادت حضرت امام همام جناب هادی

مهدی موعود علیه السلام حسب تحریر فاضل باذل الشیخ سلیمان البلخی که در کتاب مستطاب

موسوم به **ینابیع المودة** مینویسد فالخبر المعلوم المحقق عند الثقات ان ولادة

القائم علیه السلام کانت لیلة الخامس عشر من شعبان سنة خمس وخمسین ومائتین فی

بلده سامرا عند القران الاصغر الذی کان فی القوس وهو رابع القران الاکبر الذی کان
فی القوس و کان الطالع الدرجة الخامسة والعشرین من السرطان ونزاجعه المبارکه فی

افق سامرا هذه و اما حال ولادت آنجناب علیه السلام بروایات معتبره مستنده چنانست
که حکیمه خاتون گفت داخل شدم برابو محمد علیه السلام پس دعا کردم برای او چنانچه میکردم پس بمن
فرمود ای عمه اگاه باش آنرا که دعا میکردی که خداوند منان بمن روزی کند متولد میشود در
امشب و آنشب نیمه شعبان بود سنه دویست وپنجاه یا فرمود که متولد میشود
در امشب مولودی که منتظر او بودیم پس قرار وه افطار خود را در نزد ما و آن شب جمعه
بود پس گفتم بآنجناب علیه السلام از کدام خاتون خواهد متولد شد این مولود عظیم ای سید من فرمود
از نرجس ای عمه گفت پس گفتم ای سید من نیست در کنیزان تو محبوب تر ازا و نزد من و نه
خفیف تر ازا و بر قلب من و من هر وقت داخل خانه میشدم مرا استقبال میکرد و دست مرا
میبوسید و موزه را از پای من بیرون میآورد و چون داخل شدم برا و کرد با من آنچه میکرد
پس افتادم بر دستهای او و او ازا بوسیدم و مانع شدم آنرا از انکه بکند آنچه میکرد
پس مرا ال سیادت خاتونی خطاب کرد پس من او را نیز بمثل آن خطاب کردم پس
بمن گفت فدای تو شوم پس باو گفتم من فدای تو شوم خداوند جل و علا عطاء
میکند در امشب بتو پسری که سید است در دنیا و آخرة و او فرج مومنین است. پس
شرمنده شد و چون در او تامل کردم پس اثری از حمل نمی بینم پس تعجب کردم و گفتم بسید
خود ابی محمد حسن العسکری علیه السلام که در او اثر حملے نیافتم پس تبسم کرد و فرمود که ما معاشر
اوصیا بر داشته نمیشویم در شکمها و جز این نیست که ما را حمل میکنند در پهلوها و بیرون نمی آئیم
از ارحام و جز این نیست که بیرون میآئیم از ران راست مادران خود زیرا که ما ئیم نورهای
خداوند که نمیرسد باو قذارات پس گفتم ای سید من مرا خبر ده که او متولد میشود در چه وقت
امشب پس فرمود وقت طلوع فجر متولد خواهد شد پس چون نیم شب رسید برخواستم

بنماز و پس از فراغ دیدم هنوز نرجس خاتون خوابیده بود و او را حادثه نبود بتعقیب
نماز مشغول شدم پس خوابیدم بعد ازان بیدار شدم و دیدم حضرت نرجس خاتون هنوز
خوابیده است پس وی نیز بیدار شد و نماز خواند و خوابید پس من بیرون رفتم بجستجوی
فجر کنم دیدم که صبح کاذب طالع شده است و هنوز از نرجس خاتون اثرے ظاهر نیست پس
خیالاتی در خاطرم راه یافت حضرة ابو محمد حسن العسکری علیه السلام از انجائیکه نشسته
بود مرا آواز داد و فرمود اے عمه محترمه تعجیل منما که اینک امر ولادت نزدیک شد پس نشستم و
الم سجده و یٰسٓ خواندم و در همین بین نرجس خاتون بیدار شد ترسان پس از جاے خود
برخواستم و با و خود را رسانیدم و او را بسینه خود چسپانیدم و گفتم نام خدای بر تو باد احساس
چیزے مینمائی گفت بلی اے عمه گفتم دل و جان خود را جمع دار اینست آنچه گفتم پس سستی فرو
گرفت مرا و نرجس خاتون را پس جامه از او برداشتم دیدم آن مولود مسعود موعود بوجود آمده
در سجده رفته است پس او را برداشتم و در برگرفتم پاک و پاکیزه و بے آلایش ختنه کرده شده بوجود آمده
است و بروایتي حلیمه گفت در نرجس اضطراب مشاهده نمودم پس او را در برگرفتم و نام
حق سبحانه و تعالے بروی خواندم حضرت ابو محمد حسن العسکری علیه السلام آواز داد که سوره
مبارکه انا انزلناه فی لیلة القدر بر او بخوان و چنان کردم و دیدم آن طفل در شکم نرجس با
من همراهی میکرد در خواندن این سوره مبارکه پس بر من سلام کرد و ترسیدم حضرت آواز داد که
تعجب مکن اے عمه از قدرت الهی که حق تعالے صغار ما را بحکمت خود گویا میگرداند و ما را
در بزرگی حجت خود میگرداند در زمین خود پس سخن امام علیه السلام تمام نشده بود که نرجس از
نظرم غائب شد پس او را ندیدم گویا پرده آویخته شد میان من و نرجس پس بطرف حضرة
ابو محمد حسن العسکری علیه السلام فریاد کنان دویدم حضرت فرمود ای عمه محترمه بمقام خود برگرد
که نرجس را در جای خود خواهی دید پس مراجعت نمودم زمانے نگذشته بود که پرده برداشته
شد و نرجس خاتون را دیدم و بر او بود از لمعان نور آنقدر که چشم را خیره کرد و دیدم صاحب

روایت حکیمه در ولادت مهدی موعود

الزمان حضرت امام مهدی موعود علیه السلام را بسجده الٰهی افتاده و انگشتان سبابه خود را
باسمان بلند کرده میگوید اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و ان جدّی
محمدًا رسول الله و ان ابی امیر المؤمنین الگاه یک یک از حضرات امامان شمرد
وچون باسم خود رسید عرض کرد اللّٰهم انجزلی ما وعدتنی واتمم لی امری وطالی
واملأ لی الارض قسطا وعدلا **نسیم** و **ماریه** که هر دو خادم بودند میگویند
چون حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام متولد شد واز شکم مطهر مادر گرامی مرتبت
خود حضرت نرجس بیرون آمد بر دو زانو نشست در حالتیکه هر دو انگشت سبابه خود را طرف
آسمان بلند کرده پس عطسه کرد و فرمود الحمد لله رب العالمین وصلی الله علی محمد
واله بحبت تاسی بانجناب هر کسی را بعد از عطسه گفتن کلمات مذکوره لازم است ومستحب
گفته شده است **قالت نسیم** عطست عند صاحب الزمان بعد مولده بلیلة
فقال لی یرحمک الله وقال للعطاس امان من الموت الی ثلثة ایام یعنے نسیم گفت
عطسه زدم در حضور امام مهدی صاحب الزمان بعد تولد بوقت شب پس فرمود برای
من یرحمک الله وگفت هر کسے که عطسه کند از موت تا سه روز در امان باشد بحبت تاسی
بانجناب هر عطاس را وقت عطسه کردن یرحمک الله گفتن مستحب است چنانچه این سنت
هم تا اینوقت در خواص وعوام اهل ایران وعراق جاری وساری است **و** بروایتی
حلیمه گفت که نورے از وی ساطع گردید و بآفاق سموات منتشر شد ودیدیم جانوران
ومرغان سفید را دیدم که از آسمان بزیر آمدند وبالهای خود بر سر وروی وبدن آنجناب
علیه السلام میمالیدند و پرواز میکردند پس ابو محمد امام حسن عسکری علیه السلام مرا آواز داد
که فرزند مرا نزد من بیاور پس وے برداشتم ودیدم بر ذراع راست وی علیه السلام
نوشته بود جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقًا پس خدمت ذی حرمت
حضرت ابو محمد امام حسن العسکری علیه السلام بردم وبر پدر بزرگوار خود سلام کرد پس آنحضرت

علیه السلام وی را برروے دو دست خود گرفت وپایے حضرت امام مهدی موعود علیه السلام
بر سینه پدر بزرگوار خود بود پس حضرت ابو محمد امام حسن عسکری علیه السلام زبان خود را در دهان
آنجناب علیه السلام گذاشت وبر چشم وگوش ومفاصل وی دست مبارک خود را کشید وفرمود
بسخن درآی ای پسر من پس حضرت حجة امام آخر الزمان جناب مهدی موعود علیه السلام فرمود
اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له وان محمدًا رسول الله صلی الله علیه
واله وسلم پس بر امیر المؤمنین جد امجد خود وباقی حضرات ائمه اطهار علیهم سلام الله الغفار صلوٰة
وسلام بفرستاد **راوندی در خرایج** آورده است اول کلامیکه حضرت امام مهدی
موعود علیه السلام تکلم فرمود استعاذه نمود بدین عبارت اعوذ بالله السمیع العلیم من
الشیطان الرجیم. بسم الله الرحمٰن الرحیم واین آیه شریفه تلاوت فرمود ونرید ان
نمنّ علی الذین استضعفوا فی الارض ونجعلهم الوارثین ونمکن لهم فی
الارض ونری فرعون وهامان وجنودهما منهم ما کانوا یحذرون پس از این
فرمود وصلی الله علی محمد المصطفی صلی الله علیه واله وسلم وعلی المرتضی علیه السلام
وفاطمة الزهراء علیها السلام والحسن المجتبیٰ علیه السلام والحسین الشهید علیه السلام
ومحمد بن علی علیه السلام وجعفر بن محمد علیه السلام وموسی بن جعفر علیه السلام وعلی
بن موسی علیه السلام ومحمد بن علی علیه السلام وعلی بن محمد علیه السلام وحسن بن علی
علیه السلام **حکیمه** خاتون روایت کند که در آنوقت که حضرت امام هادی مهدی
موعود علیه السلام تولد نمود مرغان سبز دیدم که باطراف آنخانه طیران مینمودند پس حضرت
ابو محمد امام حسن العسکری علیه السلام نظر بر یکے از مرغان سبز کرد واو را نزدیک خود طلبید
وگفت این فرزند ارجمند را محافظت نمایے تا آنوقت که بارادت یزدانی ومشیت
سبحانی روئ زمین شوره وشیرین را بعدل وداد پر سازد وخرمن عمر عباد اهل ضلال و
عناد را بباد فنا دهد وزمین را پر از رشد وسداد تا یوم معاد نماید پس این آیه شریفه

را تلاوت فرمود ان الله بالغ امره قد جعل الله لکل شیٔ قدرا گفتم یا ابن رسول الله عجیب غاز
خوش آواز و طایران آهنگ اند فرمود این غان سبز که می بینی ملائکه رحمت هستند و آن عمی که با و سفارش فرزند
دلبند خود نمودم حضرت جبرائیل امین است پس گفت ای عمهٔ محترمه این فرزند را نزد مادرش
برسان لیتقر عینها ولا تحزن ولتعلم ان وعد الله حق ولکن اکثر الناس لا یعلمون
پس بامر آنحضرت علیه السلام آن نور حدقه امامت و رسالت و آن نور حدیقه نبوت و
جلالت را بمادرش رسانیدم - **ودر ینابیع المودة** آورده است که حکیمه میگوید
کنت اتردد الی ابی محمد الحسن فلا اری المولود فقلت یا مولای ما فعل سیدنا
ومنتظرنا استودعناه الله الذی ستودعته ام موسی علیهما السلام ابنها
اتاه الله تبارک وتعالی الحکمة وفصل الخطاب فی طفولیته وجعله آیة للعالمین
کما قال الله تعالی یا یحیی خذ الکتاب بقوة واتیناه الحکم صبیا وقالوا کیف نکلم
من کان فی المهد صبیا قال انی عبد الله اتانی الکتاب وجعلنی نبیا وطول الله تبارک
وتعالی عمره کما طول عمر الخضر علیهما السلام انتهی کلامه **محمد بن اسماعیل**
حسینی گفت همین تمام قصه تولد حضرت امام مهدی موعود علیه السلام را از حکیمه شنیدم
و محمد بن قاسم میگوید من با یک جماعت کثیرے از علویه بر حکیمه داخل شدم بی
همین قصه مذکوره ولادت حضرت مهدی موعود علیه السلام شنیدم **و عبد الله مطهری**
گوید من از حکیمه تمام قصه مذکوره ولادت حضرت امام مهدی موعود علیه السلام را شنیدم
حسین بن حمدان گوید من نیز تمام قصه را از مشایخ موثقین از زبان حکیمه شنیدم
سوال - آیا ولادت باسعادت حضرت امام آخر الزمان خلیفة الرحمن علی الانس و
الجان جناب هادی مهدی موعود علیه السلام از علمائے حضرات اهل سنت والجماعت هم
کسی قایل است یا آنکه قائلین باین مطلب محض فرقه ناجیه نامیه امامیه اند **جواب**
این مطلب بین الفریقین هرچند متفق نیست مگر تاهم بعضے از علمای این فرقه که مشهور

و مستند اند قائل بتولد آنجناب علیه السلام میباشند اگرچه بعضے ازو لادت آنجناب قائل بوفات
وے نیز باشند چنانچه اینک **در شواهد النبوة** ملا عبد الرحمن جامی آورده است
که راوی گفت بر ابو محمد زکی رضی الله عنه در آمدم و گفتم یا ابن الرسول صلی الله علیه و آله وسلم
خلیفه و امام بعد از تو که خواهد بود بخانه در آمد پس آمد کودکی بر دوش گرفته گویا ماه شب
چهاردهم بود در سن سه سالگی پس فرمود یا فلان اگر نه پیش خدا تعالی گرامی بودی این
فرزند خود را بتو هرگز نمی نمودمی نام این نام حضرت رسولخدا صلی الله علیه و آله و صحابه وسلم
و کنیت وی کنیت وی است هو الذی یملاء الارض قسطا وعدلا کما
ملئت ظلما وجورا انتهی کلامه **در تاریخ خمیس** از احمد بن محمد معروف
بعلاء الدوله نقل کردند که او گفت در مقام ذکر ابدال و اقطاب که رسید بمرتبه قطبیت محمد
بن الحسن العسکری علیهما السلام و او چون پنهان شد داخل شد در دائره ابدال و ترقی
بتدریج از طبقه بطبقه تا آنکه گردید قطب و در آنوقت علی بن حسین بغدادی بود پس چون
وفات کرد نماز کرد بر او محمد بن حسن العسکری و در جای او نشست و باقی ماند در رتبه
قطبیت در آنوقت نوزده سال آنگاه خدا تعالی او را از این جهان با روح و ریحان برد
و قایم مقام او شد عثمان بن یعقوب جوینی خراسانی نماز کرد بر او با جمیع اصحاب و یارانش پس
دفن کردند او را در مدینه رسول صلی الله علیه و آله وسلم انتهی **ودر فصل** نبوت و
ما یضاف الیها بحواله رساله شریفه **بیان الاحسان** لاهل العرفان مذکور ساخته که
حضرت امام مهدی موعود علیه السلام را جد خاتم النبیین صلی الله علیه و آله وسلم است از
هر سه نطفه یعنی صلبی و قلبی و حقی نصیبے اکمل و حظی اوفر من حیث الاعتدال لا
غالبا ولا مغلوبا بود **اگر** در حیاتست و غایب بسبب غیبت او تکمیل این صفات
است تا چنان شود که در حد اوسط افتد و از افراط و تفریط این گروه و برحق ثابت شود
و اگر هنوز بوجود نیامده است بیشک بوجود خواهد آمد و بکمالیکه شان جناب مصطفی است

ملا عبد الرحمن جامی

تاریخ خمیس

خواهد رسید و دعوت او شامل حال عالم خواهد شد و او قطب روزگار خواهد بود و در مقام سلطنت خواهد بود بعد از امیر المؤمنین علیه السّلام انتهیٰ **و ملّا حسین شارح** دیوان نیز همین مضمون گذشته را باختلاف بعض بعض کلمات و الفاظ نوشته است یعنی قایل بتول حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السّلام گردیده اگرچه ازان بعد بوفات آنجناب نیز قایل شده است بعید نیست که از عبارهٔ مذکوره همین علاء الدوله سمنانی نقل برداشته باشد **و قاضی نور الله** ورّ مقام معذرت علاء الدوله سمنانی برآمده است و میگوید که میتوان گفت که آن محمد بن الحسن العسکری که شیخ را بر گذشتن او یعنی بر وفات او اطلاع حاصل شده است محمد بن الحسن العسکری نیست که در سامره متولد شده است بلکه محمد بن الحسن دیگری بوده که در عسکر اهواز یا عسکر مصر بوده **ذهبی** در تاریخ الاسلام در احوال حضرت امام حسن عسکری علیه السّلام فرموده است اما پسر او محمد بن الحسن که مدعیند رافضه که او قایم و خلف و حجت است پس متولد شد سنه دویست و پنجاه و هشت و بعضے گفته اند سنه دویست و پنجاه و شش و دو سال بعد از پدرش زنده بود وانگاه معدوم شد و معلوم نیست چگونه وفات کرد **اشکال** آنها یکه از علمای اہل سنّت و الجماعت قایل بولاد حضرت امام حجة مهدی موعود علیه السّلام هستند قایل بوفات آنجناب نیز میباشند فرقهٔ ناجیه امامیه چگونه و بچه دلیل بحیات و غیبت آنجناب علیه السّلام معتقد شده اند **جواب** این مطلب ابعد ازین بمقام خودش بخوبی بتفصیل تمام بعون الله العلّام بالاستقلال استدلال خواهیم کرد مگر جواب اشکال شما بالاجمال اینست که تا اینجا باتفاق خاصه و اقرار و اعتراف حضرات عامه وجود مسعود آنمهدی موعود و تولد آنجناب علیه السّلام ما ثابت کردیم و بقا و غیبت آنجناب علیه السّلام باتّفاق امامیه نیز ثابت بنحویکه احدی از فرقهٔ حقه ناجیه امامیه قایل بوفات نمیباشد و کسانیکه قایل بوفات آنجناب علیه السّلام اند علماء حضرات اہل سنّت و الجماعت اند فعل المدعی اثباتها ورنه اعتقادشان بوفات آنجناب علیه السّلام

محض دعوای بے دلیل تصور دیده خواهد شد قطعاً **و حال آنکه** نزد این فرقه برای اثبات دعوای خود که بعد از اقرار و اعتراف بولادت آنجناب علیه السّلام بوفاتش قایل شده اند هیچ دلیلے نیست غیر از انیکه میگویند معلوم نیست چگونه وفات کرد چنانچه گذشت که ذهبی در تاریخ الاسلام و غیره بعد اقرار و اعتراف بوجود بوفات آنجناب علیه السّلام قایل شده اند مگر چونکه دلیلے بر وفات ندارند میگویند معدوم شد و معلوم نیست که چگونه وفات کرد **اگر** آنجناب علیه السّلام وفات کرده بود البته معلوم میبود **و** درینصورت فاضل مذکور در فقره (معدوم شد) این مضمون را ادا نمیفرمود **مگر وفات** حجة خدا لنگر ارض و سماء شوخی کہ مخفی بماند خاصه امام عصر و الزمان که اہل زمین و آسمان و حیوانات بر و بحر و جبل و سهل بر وفات وی باید بگریند **اینست** که چنین فضلا رمینویسند معدوم شد و معلوم نیست چگونه وفات کرد این خودش بالاستقلال استدلال است بر غیبت آنجناب علیه السّلام که احدی وفات وی را ندید مگر چونکه اینها قایل بغیبت نیستند نمینویسند که غایب شد بلکه میگویند معدوم شد **اشکال** این همه مسلّم مگر اختلاف بسیار در ولادت آنجناب علیه السّلام بوقوع رسیده است پس ضرور ولادت آنجناب مستور از اطلاع عوام شده است که هر کسے از ولادت آنجناب علیه السّلام مطلع نشد ورنه مثل ولادت حضرات باقی ائمه اطهار علیهم السّلام هر کسے قایل بولادت آنجناب علیه السّلام نیز میبود و نمیبایست حق سبحانه جل شانه حضرت هادی مهدی موعود علیه السّلام را که امام عصر و الزمان من الله الرحمن علی الانس و الجان است بالاعلان بدنیا متولد میگردانید تا هر کسے علم بوجود مسعود امام عصر و زمان خود میداشت و این اختلاف هم بوقوع نمیرسید پس سر در ستر و پوشیده ولادت یافتن آنجناب علیه السّلام چیست **جواب** بعون الله الوهاب درین شکے نیست که خداوند علّام ولادت باسعادت آن امام همام عالیمقام علیه السّلام را از انظار منافقین و ظالمین که عوام انام کالانعام بل هم اضل سبیلا اند مخفی و پوشیده گردانید **و** سرّ درین

آنست که آبا و اجداد آنجناب علیه السلام هر کدامی در زمانه خود بمردم خبر از مهدی آخر زمان میکردند که روی زمین شوره و شیرین را پر از عدل و داد خواهد فرمود و سلطنت سلاطین کفره و ظلمه را قلع و قمع خواهد کرد تا اینکه اعدا خاندان نبوة و فتوة بعضے حضرات ایمه اطهار علیهم السلام را تیغ جفا و بعضے را بزهر دغا کشتند و از آنجناب علیهم السلام که بالکل پر خطر بودند زیرا که میدانستند که بساط سلطنت وی تمام روی زمین شوره و شیرین را خواهد گرفت لهذا شب و روز در فکر همین بودند که چون متولد شود آنجناب علیه السلام را بکشند چنانکه فرعون ملعون چون بگفته منجمین میدانست که ذهاب مملکت من بر دست حضرت موسی علیه السلام است که در بنی اسرائیل متولد خواهد شد پس مردان را از مقاربت با زنان مانع گردید یا بر زنان حامله موکل گذاشت تا هر زنے که پسر زاید بکشند پس حق تعالے حمل حضرت موسی علیه السلام را مع ولادت آنجناب از انظار فرعونیان مخفے داشت کما هو المشهور و بعد از آنکه حضرت موسی از دست فرعون فرار اختیار فرمود آنجناب چندین سال در اطراف مصر مخفی بود مگر با این تسلط تام و سلطنت عام فرعون ملعون مطلع نگردید چنانچه در کتاب مستطاب اکمال الدین از عبد الله بن سنان از حضرت ابی عبد الله علیه السلام آورده است قال سمعته یقول فی القائم شبه من موسی بن عمران فقلت و ما شبه موسی بن عمران فقال خفاء مولده و غیبته عن قومه فقلت و کم غاب موسی بن عمران عن قومه و اهله فقال ثمان و عشرین سنة یعنے فرمود در قایم مهدی موعود علیه السلام شباهت است از حضرت موسی راوی عرض کرد چه شباهت موسے دارد فرمود در مخفی ولادت یافتن آنجناب و در غیبت اختیار کردن از قوم خود راوی عرض کرد حضرت موسے چند مدت از قوم و اهل خود غائب ماند فرمود بیست و هشت سال و نیز نمرود مردود چون باخبار و اعلام مشاهیر منجمین زمانه دانست که زوال مملکت و سلطنت وی بر دست حضرت ابراهیم علیه السلام است میان زنان و مردان تفرقه انداخت تا که سلسله تناسل

در شباهت مهدی بموسی و ابراهیم علیهما السلام است

منقطع و ابواب توالد مسدود باشد پس حضرت ابو ابراهیم در یک مقام غار مجامعت و تعارف فرمود و بامر حق سبحانه جل شانه لالے ماشاء الله تبارک و تعالے مخفی و پوشیده ماند خلاصه هر چند ملاعین هر زمانه در اطفاء انوار الهی بسیار کوشیدند مگر بمفاد والله متم نوره ولو کره المشرکون خالق قادر حضرت مهدی موعود و حضرت موسے و حضرت ابراهیم علیهم السلام را از انظار نحسه چنین ملاعنه مخفی و مستور در دنیا متولد گردانید تا در سد کشتن آنها بر نیایند و حجة خدا بر آنها ناتمام نماند که فرموده لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل مگر با این همه خلص احباب الطیاب از ولادت حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام مطلع شده بودند چنانچه اسامی مطلعین و قائلین بولادت را ذکر کردیم —

بر در پیر خرابات رهے باید کرد — تکیه بر دولت صاحب کلهی باید کرد

هر شب آه دلی آنسوی روان باید داشت — عرض حاجات بهر صبحگهے باید کرد

هدف تیر ملامت چو گدایان تا چند — خویشتن را هدف تیر نگهے باید کرد

تا شوی مور و بخشایش دریائے کرم — خویش را غرقه بحر گنهے باید کرد

پای از بزم دف و باده نهایت کشید — دست در زلف بت ساده گهے باید کرد

تا بپایان برسد غصه شبهائے دراز — قصه از سر زلف سهے باید کرد

مهر اگر نور بمه داد و لے کسب ضیا — بهر خود هر دمش از روے مهے باید کرد

از ازل تا به ابد دیده رحمت باز است — پس بما هم ز ترحم نگهے باید کرد

گر طربخانه جاوید و فنائے خواهی — بر در میکده ات خانقهے باید کرد

در دل مظهر حق حجة قایم مهدی — از ره طاعت و اخلاص رهے باید کرد

در تولد و مدح مهدی موعود علیه السلام

چون نبودیم مرده سید انش — همه تشنیم نقش ایوانش

بحکمت اقتضا حضرت خدا ولادت مهدی موعود علیه السلام را مخفی و مستور کرد

زان دہان غنچہ باید از غیرت
ز آفتاب رخ درخشانش
بہ پریشانیم عجب جمع است
بتماشاے آب دندانش
بغلامی و ہدگرش بسند
ہمہ کافر و مسلمانش
از جراحات دل توان دانست
از دل کوه برق پیکانش
از سر شکم جہان چو دریا ئیست
ورغم روزگار ہجرانش
گز وجود امام خاتم کرد
بہ ستم دیدگان ہجرانش
کرد از این جلوه ختم نور ازل
بر شد از آسمان و کیوانش
زاده عسکری سمی رسول
عترت خاص و عین قرآنش
دَرَوْ دُشرک از روی زمین
شکوه میش پیش چوپانش
باقضای خدای تیره خلق
بہتر از وجود ذیشانش
جنت و دوزخ اندر وزخبا

تا بدامن ور زو گریبانش
باغبانے کہ نار پستان یافت
خاطر طرّه پریشانش
حیرتے دارم از جنین رخسار
یوسف خویش پیر کنعانش
چند باشی ولا زبے باکی
حدت تیرہاے مژگانش
عار دارد ز ملک اسکندر
لاشه من اسیر طوفانش
داد جان را سروش عالم غیب
ختم حق بر زمانه احسانش
پرده از چہره برگرفت زبہر
برصف کائنات جولانش
حجة اللہ مہدی موعود
نجل زہرا و نخل بستانش
ہمچو شیر خدا بہ پیکر کفر
ہمچو خاشاک داس برانش
پیش آہو زبیم او از عذر
چیست جز مشتہا بسندانش
عیسیٰ و خضر از پیش ہمباز
مزد شکر و جزاے کفرانش

در گریبان کشید سر خورشید
چہ تعلق بنار پستانش
گوہر از قعر بحر مے آید
ہم از انکس کہ نیست حیرانش
مے پرستند چون صنم در دیر
این از سحر چشم فتانش
تا چہ آید بدل چہ میگذرد
تشنہ فیض آب حیوانش
بسکہ چو مرغ شب ز دم فریاد
مژده از وصال جانانش
چہره بنمود شاہد ازلے
ریخت سنگ جفا ز دامانش
سر فخر زمین باز این مولود
مظہر دین حق و برہانش
جانشین محمد مختار
ضیغم ذوالفقار غرمانش
گرگ باپاس او برو ہر روز
میکند شیر شرزه دندانش
از خدا نعمتے بعالم نیست
بہر شاگردی دبستانش
کو کی این طارم بلند اساس

ہمچو گوئیست پیش چوگانش
از عدم کاروان ہستی کرد
نار نمرود شد گلستانش
جز بناہت نبرد یوسف را
خجلت ابرگاه بارانش
دستگیری کن از وفا ورنہ
آنکہ عام است لطف و احسانش

بی نفاذش نبود روز ازل
عزم جنبش زعز فرمانش
دست لطفت ببرد آزادم
بغریزی ز ذل زندانش
غرقه راچہ من بہ بحر گناه
سیل آفات کند بنیانش
خاصہ لطف کردگار بود

اثری از سپہر و سکانش
ایشی کز ولایت ابراہیم
ذلت دست برد شیطانش
ای ذہاب کفت ز فیاضی
لطف کن ورنہ برد طوفانش
تا خدائی کند خدای جہان
آنکہ محکم بتوست پیمانش

ایضاً در تولد و مدح امام مہدی موعود علیہ السلام

میخواند بصد شعب کہ گردید
بر خلق ز کردگار احسان
غوث دو جہان امام غائب
در سایہ خود گرفت کیہان
آن گنج نہان کہ شد در آنوقت
شد نور جلال حق فروزان
یا خود ز فروغ پرده راسوخت
از عالم امر تا بہ امکان
نور احد و سلیل احمد
رانندهٔ ابر و باد و باران
بر خاتم اوصیای اورا
برامر خدائی فرد دیان

ہنگام قدوم ماه شعبان
آن مہ کہ بسیار شد جہان را
والی زمن ولی یزدان
بنہاد قدم بملک ہستی
بر خلق ز لطف حق نمایان
یا نور ازل پے تجلے
تابنده رخش چو ماه کنعان
زین کون و مکان مراد باری
بر وحدت حق یگانه برہان
بالبش حسن ورود نسبت
از خاتم انبیاست فرمان
روزیکہ بانتقام خیزد

آن مہ کہ بنیمه اش تمام ست
از زین تولد جہانبان
آن سایہ کردگار امروز
تا ہستی از او رسد بسامان
از بہر قصاص ظالمان را
آورده بکائنات جولان
او صاحب امر و آمر امر
بل از ہمہ مایکون و ماکان
فرمانده سپہر چرخ و انجم
تا فاطمه و علی عمران
شد ختم دوازده شہ دین
از چرخ فتد ز بیم کیوان

تا تیشہ زند بہ بیخ بیداد تا سخت کند زعدل بنیان	تا ریشہ کند زغرس طغیان تا شرع نبی بہفت اقلیم	تا سست کند زجور بنیاد رایت کشد از جیوش ایمان

باب ثالث در بیان بعض شمائل وخصائل حضرت مهدی موعود علیہ السلام است

وبیان آن در دو بحث میشود **بحث اول** در شمائل آنجناب علیہ السلام میانہ خاصہ وعامہ روایات مختلفہ وارد شده اند در **اکمال الدین** شیخ المشائخ علامہ صدوق آورده است کہ حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم فرمود حضرت مهدی موعود اشبہ الناس در خلق وخُلق ودر شمائل وخصائل واقوال وافعال بامن است **ودر غیبت نعمانی** مرویست از کعب الاحبار کہ گفت قائم مهدی موعود علیہ السلام از نسل علی علیہ السلام است شبیہ ترین خلق است بعیسے بن مریم در خلق وخُلق وسیما وہیئت وغیرہ **وبروائیت** حضرات اہل سنت والجماعت امام مهدی موعود در شمائل اشبہ الناس است بحضرت عیسے بن مریم علیہ السلام **ہر چند** روایات مختلفہ فریقین در شمائل آنجناب علیہ السلام وارد شده اند مگر تیمنًا وتبرکًا در اینجا حتے المقدور بطریق جمیع بیان کنیم انشاء المنان **وارد شده** است کہ رنگ حضرت امام مهدی موعود علیہ السلام ابیض مشرب بالحمرۃ یعنے سفید یکہ سرخی با آمیختہ وبر آن غلبہ کرده باشد **وفی اخری** اسمر یعتورہ مع سمرتہ صفرۃ من سہر اللیل یعنے گندم گون کہ عارض شود آنرا با گندم گونگی زردی از بیداری شب **وفی** اخبار العامہ لونہ لون عربی وجسمہ جسم اسرائیلی یعنے رنگش رنگ عربی است وجسمش چون جسم بنی اسرائیل است شاب مربوع یعنے جوانیست میانہ قد اجلی الجبینین یعنے فراخ است پیشانی مبارکش مقرون الحاجبین یعنے ابروان مبارکش باہم پیوستہ اقنی الانف یعنے بینی مبارکش بلند وباریک ودر احسن

بیان رنگ و حلیہ حضرت مہدی موعود

الوجہ ونور وجہہ یعلو سواد لحیتہ وراسہ یعنے نیکو رویٔ است ونور رخسارش چنان درخشان است کہ مستولی شده است بر سیاہی ریش وسر مبارکش وجہہ کالدینار یعنے چہرہ مبارکش در صفائی وبے عیبی چون اشرفیست علی خدہ الایمن خال کانہ کوکب دری یعنے بر رخسار راست آنجناب علیہ السلام خالیست کہ پنداری ستارہ ایست درخشان افلج الثنایا یعنے میان وندانہای مبارکش کشادگی است حسن الشعر یسیل شعرہ علی منکبیہ یعنے نیکو موے است موہایش بر کتف مبارکش ریختہ مشرف الحاجبین یعنے میان دو ابروانش بلندی است غائر العینین یعنے چشمان مبارکش میان کاسہ مبارکش فرو رفتہ بوجہہ اثر یعنے بر صورت مبارکش اثریست شامۃ فی راسہ یعنے در سر مبارکش علامتی است میلاح البطن **وفی** اخری ضخیم البطن **وفی** اخری منتدح البطن این کلمات متقارب المعنے اند یعنے شکم مبارکش بزرگ وفراخ وپہن است واسع الصدر مترسل المنکبین عریض ما بینہما یعنے سینہ مبارکش فراخ است وکتفہائی مبارکش عریض ودور است عظیم مشاش المنکبین یعنے سر استخوانہائی کتف شریفش بزرگ است **وفی** اخری عریض ما بین المنکبین **وفی** اخری بعید ما بین المنکبین یعنے میان دو کتف مبارکش عریض ودور است بظہرہ شامتان علی لون جلدہ وشامۃ علی شبہ شامۃ النبی صلی اللہ علیہ والہ وسلم یعنے در پشت مبارکش دو نشانہ وعلامت است یکے برنگ بدن شریف آنجناب ودیگرے شبیہ علامتیکہ در شانہ مبارک کہ حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیہ والہ وسلم بود کث اللحیۃ اکحل العینین براق الثنایا فی وجہہ خال فی کتفہ علائم نبوۃ صلی اللہ علیہ والہ واصحابہ وسلم یعنے ریش مبارکش پر وانبوہ وچشمان مبارکش سیاہ سرمہ کشیده ودر رخسار مبارکش خالیست ودر کتف مبارکش علامتہائے نبوۃ حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیہ والہ وسلم است یعنے مراد از علائم نبوۃ مہر نبوت است لکن در رنگ

وصورت وهیئت وشکل آن نقش اختلاف است **مؤلف گوید** در پشت حضرت
سلطان الانبیاء والمرسلین رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم علامت ختم نبوة بود تا قیام
قیامت شاید بر پشت مبارک حضرت امام آخر الزمان علی الانس والجان من الله
المنان جناب هادی مهدی موعود علیه السلام نیز این علامت ختم وصایت باشد بجهت
ختم وصایت تا یوم قیامت والله اعلم عریض الفخذین یعنی رانهای مبارکش عریض
اند **وفی** اخری اذیل الفخذین علی فخذه الیمنی شامة یعنی بر ران گوشت
زیادی است یا آنکه در گوشت استخوان ران مبارکش پنهانست و در ران راستش
علامتی است احمش الساقین یعنی ساقهای مبارکش باریک است شامة
بین کتفیه من جانب الایسر تحت کتفیه ورقة مثل ورقة الآس یعنی علامتی
است میان دو کتف مبارک آنجناب از جانب زیر دو کتف مبارکش ورقیست مثل
برگ درخت مورد واسنانه کالمنشار وسیفه کحریق النار یعنی دندانهای مبارک
آنجناب علیه السلام در تیزی وحدت یا در کشادگی از یک دیگر چون اره است وشمشیرش
چون آتش سوزان کان وجهه کوکب دری فی خده الایمن خال اسود یعنی
رخسار مبارکش گویا ستاره درخشان است در روی راستش خال سیاه است **وفی**
اخری علی خده الایمن خال کانه فتات مسک علی رضراضة عنبر یعنی بر
روی مبارکش بطرف راست خالیست که پنداری ریزه مشکیست که بر زمین عنبرین
ریخته است المهدی طاؤس اهل الجنة وجهه کالقمر الدری یعنی حضرت
امام مهدی موعود علیه السلام طاؤس اهل جنت است چهره مبارکش چون ماه درخشنده
است علیه جلابیب النور یعنی بر بدن مطهر آنجناب علیه السلام جامهائیست
از نور **وفی** اخری علیه جیوب النور تتوقد بشعاع ضیاء القدس یعنی
بر آنجناب علیه السلام جامهای قدسیه وخلعتهای نورانیه ربانیه است که متلالی

است بشعاع فیض وفضل حضرت احدیت کغصن بان او کقضیب ریحان یعنی
قد مبارکش چون شاخ بان درخت بید یا شاخ ریحان است لیس بالطویل الشامخ
ولا بالقصیر اللازق یعنی نه دراز بے اندازه و نه کوتاه بزمین چسپیده بل
مربوع القامة مدور الهامة یعنی قامتش معتدل و سر مبارکش مدور است صلت
الجبین یعنی پیشانی مبارکش فراخ یا تابان و زم ازج الحاجبین یعنی ابروانش کشیده
چون قوس سهل الخدین یعنی گوشت روی مبارکش کم است واضح الجبین
ابیض الوجه دری المقلتین شثن الکفین معطوف الرکبتین یعنی پیشانی
مبارکش روشن و چهره مطهرش سفید و چشمان مبارکش درخشنده و کف دست آنجناب علیه السلام
زبر و غلیظ و زانوهای مبارکش بجهت بزرگی مایل است تقدم تمام شد بالاختصار والاجمال ذکر شمائل حضرت امام
همام هادی مهدی موعود علیه السلام والبته باید لنگر زمین و زمان حجة الرحمن علی الانس والجان الی بقاء
الدوران من الله المنان بهمین شکل وصورت وهیئت وترکیب باشد نه مانند
بعض جهال مضل وضال پنجابے که در این زمانه بسبب جرأت تامه وتخیلات عامه
دعوای مهدویت وعیسویت کرده حشرات الارض را که عوام انام کالانعام
بل هم اضل سبیلا اند گمراه کرده است اگرچه این عجب است لکن اعجب
آنست که در این املاک و دیار و امصار خر بازاریست کسی تعقل نمیکند و رجوع
بکتب دینیه نمینماید تا معرفت حاصل کنند که خدا کیست و احکام وی چیست و
نبی و خلیفه و ولی و وزیر و وصی و امام علیهم السلام من الله العلام بچه شرائط باید موصوف
باشد آیا هر خرے که فاسق و فاجر و زانی و سارق و لوطی و نمام و کذاب و مفتری میتواند
نبی و وصی و امام شد یا نه **مذهب ناجیه نامیه امامیه** را قدرے فکر
و تصور و ملاحظه کن تا معلوم شود چه خوب جامع و مانع است **اولاً** بغیر از نص خدا و
رسول اکرم که عالم مافی الضمایر اند احدی را خلیفه و امام ندانند **وثانیاً** در خلافت

ووصایت ووزارت وامارت وامامت اصلیه هم عصمت وطهارة واعجازیت اشرط
میدانند چنانکه در نبوت شرط میدانند بجهت همینکه غیر معصوم ومطهر هرگز اجرائے کارخانه
خداوندی راکماحقه نمیتواند متحمل شد یقینا زیراکه وروے عدم عصمت وطهارة علت
موجبه است ازبرائی خواهش نفسانی وتسلط وساوس شیطانی چنانکه میدانی **پس در**
این صورت فرمان خداوند علام بصدق گفتن است وخواهش نفسانی بدروغ
گفتن **و** حکم حق تعالے امانت رابصاحبش رسانیدن است وخواهش نفسانی بخیانت کردن
آن **و** امر الٰهی بپاکی نفس است از هر قبیح ومنکر وخواهش نفسانی بنجاست نفس از جهت
زنا کردن ولواطه باطفال کردن ودزدی نمودن **و** ادعار الوهیت **و** نبوت **و** مهدویت
و مسیحیت کردن **و** فرمان خداوند علام بحفظ جان ومال **و** آل وعیال واطفال **و** دماء
محترمه است وخواهش نفسانی بسفک دماء محترمه است بمفاد الناس حریص علی ما منع
هرچند از هر فرد غیر معصوم این امور ممکن الوقوع اند لکن از انها بالخصوص اشخاصیکه
ناترس از خداوند علام ورسول عالیمقام اند وبسبب ظلمت جهالت وضلالت که بنور
شعورشان از هر شش جهت فراگرفته است حریص علی ما منع باوجود ممانعت
صریحه در قرآن واحادیث نبی آخر الزمان بیشتر از هر فرد غیر معصوم مرتکب خواهش
نفسانی میشوند **پس** همین خواهش نفسانی را بعضے بالهام ربانی **و** بعضے بوحی رحمانی
و بعضے بفیض سبحانی **و** بعضے بعقل سلیم **و** بعضے بطبع مستقیم **و** بعضے برویاء صادقه
درحشرات الارض جهال که عوام انام کالانعام بل هم اضل سبیلا اند تعبیر میکنند
وحال آنکه این خواهش نفسانی شان عین تسلط وساوس شیطانی است **پس** عوام
انام که چون انعام اند بگفته وفریب چنین شیاطین الانس عقیده صحیحه سلیمه قدیمه خود را
فاسد میکنند حق تعالے جمیع مؤمنین ومسلمین را از شر ضالین ومضلین بحرمت خاتم
النبیین وسلطان المرسلین وآله ائمة الطیبین الطاهرین ابدالابدین الی یوم الدین

دربیان [illegible] وخواهش نفسانی

محفوظ داراد آمین یارب العباد واکرم الاکرمین **وامامان معصوم و**
مطهر قوت عصمت وجنبه طهارت علت مانعه است از وقوع جمیع اقسام قبیحه اعمال
شنیعه **و** افعال رذیله واز خلل وزلل عمداً وسهواً ونسیاناً **بجهت همین** است که
باوجود دشمنی با اهل بیت نبوة وفتوة سلاطین وعوام رعایا هم در عصر وزمانه هر کدامے
از امام معصوم علیه السلام در هر وقت شب وروز بعضے جهراً وبعضے خفیة در عیب جوئی
حضرات ائمه اطهار علیهم السلام مشغول میبودند حتی آنکه ایشان علیهم السلام را باقسام
مختلفه اذیتها رسانیدند ودر محبس قید کردند که قسمے از انها یک عیب هم اگر ظاهر شود
برائی شهرت بدنامی تمام خاندان رسالت ونبوة وفتوة تا قیامت کافی است مگر چونکه
قوه عصمت وطهارة در ایشان علیهم السلام علت مانعه موجود است از فیضان فیاض
وجود لهذا باوجود این که ظلمهائی نامعدود واذیتهائی غیر محدود که برآنها علیهم السلام
روا داشتند واز سفک دماء محترمه ایشان که از روی احادیث مسلمه فریقین عین خون
حضرت رسول مکرم صلے الله علیه وآله وسلم بود باکے نکردند مگر احدی از نبی دینها هم باوجود
این ظلم وتعدی یک عیب عمدی یا سهوی هم بحمد الله تعالے نقل نکرده است بلکه گذشته
از اهل اسلام قدری نظر کن بتالیفات نصارے ومجوس ویهود وهنود وبلکه هنود وجهود هم
در عجائب حالات وغرائب مقالات ایشان انگشت حیرت در دهان نهمی در دن تهی رن
اینست نتیجه عصمت وطهارة نه مدعیان بعد از زمانه نبوة که کتب کلامیه
مملو از مطاعن آنها است اگر خواهی که بالتفصیل مطاعن مدعیان غیر معصوم وبدعاتیکه
از انها در خرابی دین متین رسول ذوالمکارم والمحاسن بوقوع رسیده فلیرجع الی **تشئید**
المطاعن **پس** این فرقه ناجیه نامیه امامیه چنانکه بامامت اصلیه عصمت وطهارت را شرط میدانند
امامت فرعیه عدالت را شرط میدانند **واهل سنت** چنانکه در امامت اصلیه عصمت را شرط نمیدانند
همچنین در امامت فرعیه هم عدالت را شرط نمیدانند وتمسک بحدیث صلوا صف

جهل عیان مهدویت و مسیحیت مرزا

کل بر و فاجر نموده اند پس امامیہ چون عقب سر غیر عادل نماز بجماعت نخوانند غیر معصوم مدعی مهدویت یا مسیحیت را چگونه متمسک میتوانند شد علاوه بر عصمت و طهارة حضرت امام مهدی موعود علیہ السلام نزد امامیہ پسر ابو محمد حسن العسکری است چنانچه گذشت و نیز شکل وصورت وهیئت امام مهدی موعود علیہ السلام بنا بر روایات نبویہ وعلویہ وحسنیہ وحسینیہ وسجادیہ وصادقیہ وکاظمیہ وباقریہ علیہم السلام بنحویست که بندی ازان رانوشتیم و نیز خصائصیکه من الله برائے آنجناب علیہ السلام اند بعد ازاین خواهیم نگاشت واین مدعی مهدویت بیک صفت هم از صفات مذکوره موصوف نیست چگونه عقلا فریب وی را میخورند این همه نتیجه بے معرفتی وعدم تحصیل علوم دینیہ است که از معرفت خدا وند علام وحضرت رسول مقبول عالی مقام وخلفاء برحق وائمہ مطلق علیہم السلام بالمره عاری میباشند در این صورت چنین کهول ضلول وجهول پر فضول هرگاه پوچ وبے معنے ودلیلے برائے انتاج مطلب خواهش نفسانی خود پیش میکنند از تردیدان عاجز میشوند وچونکه بسبب بے معرفتی وبصیرتی دلیلی که را ودلیل آنها باشد ندارند مزخرفات آنها در قلوب شان جای میگیرد وهمان را حجة دانسته فاسد العقیده میشوند در این صورت گذشته از مهدویت اگر کسی دعوائے نبوت یا الهیت بکند هم در تسلیم آن ایشان را چه عذرے خواهد بود وما را چه عجبے حق سبحانه وتعالے جملہ مومنین را بحرمت حضرت محمد صلے الله علیہ وآله الطاهرین از شر شیاطین الانس والجان در حفظ امان محفوظ و مصئون دارا د بالنون والصاد اشکال حضرت امام هادی مهدی موعود علیہ السلام که باعتقاد شما غائب است وهنوز ظاهر نشده است چرا خود را ظاهر نمیفرماید تا که این اختلافات که کسی مهدی موعود وشخصے مسیح مسعود خود را اقرار میدهد وباین اسباب تفسیق وتضلیل وتکفیر یکدیگر میکنند رفع فرماید شما فرقه شیعه امامیہ که متبع ومطیع آن مطاع

جواب اشکال حضرت رسول صلعم ذکر غیبت مهدی نفرمود

واجب الاتباع هستید اگر از سلاطین قاهره در خوف باشد از شما که خوفی ندارد پس چرا ظهور نمی فرماید جواب نظاره کن قدرے بطرف تمام زمین شوره وشیرین که اکثر خلق از مشرکین و منافقین وفاسقین اند واز مسلمین انهائے هم که وجود ذات حضرت احدیت را معترف اند در مراتب توحید وصفات وافعال جنابش اختلاف بسیار وفرق بیشمار گردیده اند جز یک فرقه حقه ناجیه همه آنها باطل وقائلش ضال وبرائی اکثر سبب خلود نار هست حق تعالی در هیچ وقتی از چیزے نمیترسد وقدرتش در رفع اختلاف بیشتر هست باضعاف غیر متناهیه از نبی ورسول وخلیفه وامام باوجود این هر عذر که در ترک آن برائی حق تعالی است مهدی موعود علیہ السلام بآن عذر اولیست بر ترک رفع اختلاف والا جوابکم جوابنا اشکال درجائیکه حضرت رسول مختار وحضرات ائمہ اطهار علیہم سلام الله الغفار اوصاف وشمائل حضرت امام هادی مهدی موعود علیہ السلام را فرموده اند بغائب شدن آنجناب علیہ السلام چرا اشاره نفرمودند بلکه ذکر این حالت اولے ولازم تر از ذکر سائر صفات و شمائل آنجناب علیہ السلام بود زیرا که غیبت باین طولانی البته از خوارق عادات هست وعقل سلیم وطبع مستقیم را از قبولیت آن استبعاد است جواب این اشتباه است که بر دوات آن صواعق ابن حجر را خاموش کرده است مگر میگوئیم که سکوت فرمودن حضرت رسول اکرم صلے الله علیہ وآله وسلم از ذکر غیبت آنجناب علیہ السلام باوصاف مذکوره دیگر مضر نیست زیرا که در این وصف جز استبعاد چیزی دیگر نیست وشاید که مصلحت در خفاء آن باشد هر چند ما علم آن بهم نرسانیم جواب ثانی عدم الوجدان لا یدل علی عدم الوجود از کجا که حضرت رسول اکرم صلے الله علیہ وآله وسلم یا کسی از حضرات ائمہ اطهار علیہم السلام ذکر این وصف حضرت امام هادی مهدی موعود علیہ السلام را نفرموده اند البته در صورتیکه جزم ویقین حاصل میبود براینکه تمام آنچه از ایشان علیہم السلام منقول و وارد شده اند دست بدست رواة وناقلین بدون اسقاط وتغیر وسهو وغلط رسانیده اند

وهمهٔ آن در طبقهٔ صحابه ضبط وثبت است مگر ظهور تغییر وتحریف وزیادتی و
نقصان عمدی وسهوی فوق از حد حصار ثابت ومعلوم است از بعض رواة ونقلهٔ اخبار
وکافی است برای اثبات این مطلب حال ابو حنیفه که غزالی گفته ابو حنیفه وضع حدیث
را بر وفق مذهب جائز میداند وشافعی گفته نظر بجناب اصحاب ابی حنیفه کردم صد و
سی ورق در آن خلاف کتاب الله وسنت رسول الله بود وحالات ابو یوسف
که برای چند صد درهم نکاح جاریه پدر سلطان را برای خود سلطان جائز گردانید وچون
در وصول تیت دراهم قدری تاخیر شد گفت سبحان الله آبدن ماور هائی بسته یعنی فرج مذکور
که شرعاً بسته بود کشوده شد ودر کشوده که دروازه خزانه باشد مسدود گردید این است حال
بعضی فقهاء وهمچنین است حال بعض نقلهٔ اخبار در وضع وتحریف وتغییر احادیث واخبار از
خدا ورسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم باکی نمیکنند چنانچه در بحث اسم وکنیت حضرت مهدی
موعود علیه السلام گذشت که گنجی شافعی گفته فهو زائدة وهو یزید فی الحدیث پس
کسانیکه در وضع خبر یا تغییر آن بر نصرت مذهب خود یا توهین مذهب غیر باکی ندارند چه
عجب که این فقره را از بین کشیده باشند **جواب ثالث** مینمائیم این را تجاهل گوئیم
یا جهل فاضل مذکور نزد فرقه حقه ناجیه نامیه امامیه غیبت حضرت امام هادی مهدی موعود
علیه السلام از روایات متواتره منقوله از جناب رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم وحضرة
امیر المؤمنین وحضرات باقی ائمه اطهار علیهم السلام بالقطع والیقین ثابت است وبسیاری
از علماء اخیار حضرات اهل سنت والجماعت نیز اخبار متواترة الاسانید را در مسانید خود
متضمن غیبت آنجناب علیه السلام بعضی صریحاً وبعضی ضمناً نقل فرموده اند مانند اینکه حضرة
رسالت مآب صلی الله علیه وآله وسلم فرموده است که فرزند نهم حضرت امام ابی عبد الله الحسین
علیه السلام حضرت هادی مهدی موعود است ونیز روایت کرده اند خروج آنجناب علیه السلام
را در آخر الزمان وجمع میان این دو صنف روایات نمیشود مگر بوجود وغیبت آنجناب

جواب اشکال اجرای رسول [illegible] اصحاب [illegible] فصل اشاره کند

علیه السلام **موفق بن احمد** که اخطب خطباء خوارزم است بسند خود از عبد الرحمن
بن ابی لیلی که او از پدر خود از حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم آورده است حدیث
طویلی در بارهٔ رایت یوم خیبر وحدیث غدیر وغیره وآخر حدیث اینست قال صلی الله علیه
وآله وسلم یا علی اتق الضغائن التی فی صدور من لا یظهرها الا بعد موتی اولئک یلعنهم
الله ویلعنهم اللاعنون ثم بکی صلی الله علیه وآله وسلم وقال اخبرنی جبرئیل انهم
یظلمونه بعدی وان ذلک الظلم یبقی حتی اذا قام قائمهم وعلت کلمتهم واجتمعت
الامة علی محبتهم وکان الشانی لهم قلیلاً والکاره لهم ذلیلاً وکثر المادح لهم
وذلک حین تغیرت البلاد وضعف العباد والیاس من الفرج فعند ذلک یظهر
قائم المهدی من ولدی بقوم یظهر الله الحق بهم ویخمد الباطل باسیافهم
ویتبعهم الناس راغباً الیهم وخائفاً. خلاصه آنست که حضرت رسول صلی الله
علیه وآله وسلم فرمود ای علی پرهیز کن از کینهائیکه در سینهای مردمانی است که ظاهر میکنند
آنها را مگر بعد از موت من لعنت میفرستد بر آنها خدا ولعنت میفرستد بر آنها یک فرقه بعد
از آن حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم گریه کرد وفرمود خبر داد مرا جبرئیل که آنها حضرت
علی را بعد از موت من ظلم خواهند کرد واین ظلم باقی میماند تا آنکه قایم وظاهر میشود قایم
آل محمد وعلو میگیرد کلمهٔ آنها وجمع میشود امت بر محبت آنها واین امور وقت متغیر شدن
بلاد وضعیف شدن عباد ومایوس شدن از فرج آل محمد آنگاه ظاهر میشود قایم مهدی
از اولاد من با جماعتی پس حق تعالی ظاهر میفرماید حق را بوجود آنها وسرد میکند باطل را
بشمشیرهای آنها وتمام مردم آنها را امام وخلیفه رسول خواهند دانست وآن ظلمها که بعض مو
منین بعلی واولاد علی میکنند بوقت ظهور حضرت قائم مرتفع میشود پس ثابت شد که حضرت
رسول صلی الله علیه وآله وسلم گذشته از خبر غیاب وظهور مهدی از کینهائی مردم هم خبر داده است فافهم
در **فرائد السمطین** از ابن عباس روایت طویلی نقل فرموده است وآخر روایت

جواب ادعای حصول اخبار از غیاب مهدی موعود

غائب مشدن مهدی چون لاوی بن برخیا

اینست که مغثل یهودی چند سوال کرد بر حضرت رسالت مآب صلی الله علیه و آله وسلم و جواب آنها را از آنجناب صلی الله علیه و آله وسلم شنید پس شمر د اوصیاء بر حق آنجناب صلی الله علیه و آله وسلم را وگفت که در کتب انبیاء سلف دیدم که حضرت رسول آخر الزمان احمد و محمد صلی الله علیه و آله وسلم نام را اوصیاء اثنا عشر علیهم السلام مطابق عدد اسباط خواهند بود پس حضرت رسول اکرم فخر عالم و آدم صلی الله علیه و آله وسلم وی را فرمود اتعرف الاسباط قال نعم انهم کانوا اثنا عشر اولهم لاوی بن برخیا وهو الذی غاب عن بنی اسرائیل غیبة ثم عاد فاظهر الله به شریعته بعد اندراسها حتی قتل الملوک قال صلی الله علیه و آله وسلم کائن فی امتی ماکان فی بنی اسرائیل النعل بالنعل والقذة بالقذة وان الثانی عشر من ولدی یغیب حتی لا یری ویاتی علی امتی بزمن لا یبقی من الاسلام الا اسمه ولا یبقی من القرآن الا رسمه فحینئذٍ یاذن الله تعالی له بالخروج فیظهر الله الاسلام به خلاصه آنست که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود ای مغثل آیا میدانی اسباط کیستند گفت آری آنها نیز اثنا عشر اند اول ایشان لاوی بن برخیا است وی غائب شد از بنی اسرائیل مدتے پس عود کرد آنگاه شریعت مندرسه وی را از دست خود او حق سبحانه و تعالے ظاهر و روشن فرمود تا آنکه سلاطین را قتل کرد پس حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود ای مغثل خواهد شد در امت من آنچه شده است در بنی اسرائیل قدم بقدم برابر ستیکه دوازدهم از اولاد من غائب میشود و دیده نخواهد شد و خواهد آمد بر امت من زمانه که باقی نمیماند از اسلام مگر اسم آن و باقی نمیماند از قرآن مگر رسم آن آنگاه حضرت امام مهدی موعود علیه السلام ظاهر خواهد شد و حق تعالے اسلام را از دست آنجناب علیه السلام خواهد ظاهر فرمود و بر جمیع ادیان باطله غالب خواهد آمد انشاء الله العزیز المنان **مؤلف گوید** حق تعالے در قرآن مجید فرموده است لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل دقیقه نیست که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم باقی گذاشته باشند تا که بعد از رسول صلی الله علیه و آله وسلم احدی را بر خداوند

تحقیق حدیث لایبقی من الاسلام الا اسمه

علام حجتی باقی نباشد پس مطالعه کتب نفرمودن و چشم را بسته بر خدا و رسول صلی الله علیه و آله وسلم اعتراض کردن معنی ندارد دیدی که در حدیث مذکور چگونه حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم بغائب شدن حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام و پس از باقی نماندن اسلام غیر از اسم آن و باقی نماندن قرآن غیر از رسم آن بظهور موفور السرور آنجناب علیه السلام تشریح تمام و تصریح مالا کلام فرموده است باوجود این اگر از نظر کسی نگذشته باشد یا دیده تجاهل کند شان وی البته مناسب است که چون خفاش باشد * گر نه بیند بروز شپره چشم * چشمهٔ آفتاب را چه گناه * همچنین عدم الوجدان بایشان بر عدم وجود حدیث منقول مستند دلالت و قدحی نمیکند پس بنا براین بر غیبت و ظهور آن آفتاب دین اشکالی لازم نمیاید **اما آنچه** در حدیث مذکور اشاره شده بقوله صلی الله علیه و آله وسلم لا یبقی من الاسلام الا اسمه مراد ازان ضعیف شدن اسلام است که بعضے از مدعیان در ابتداء زمان غروب آفتاب رسالت و نبوة بجهت ابداع عجیبه و اختراع غریبه از جانب خود در دین مسلم ساغ تمام مسلمین را در هفتاد و سه فرقه مختلف و متفرق گردانیدند پس بجهت این اختلاف و متفرق گردانیدن یک فرقه مسلمه اهل اسلام در هفتاد و سه ملت ظاهر است که ضعف کلی در اسلام واقع شده است و قوتے که در زمانه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بجهت یک فرقه بودن تمام اهل اسلام حاصل بود بعد از وفات آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بجهت این تفرقه و اختلاف یقیناً حاصل نیست فهذا اسیئة من صار سبب الاختلاف بین الاسلاف والاخلاف بلا ریب ولا خلاف **و آنچه** که بآن دست آنها رسیده بود تا این زمان و آینده پس مریدان آنها تا سے آنها ضعف در اسلام میکنند بعضی در زنا **و** بعضے در لواطه **و** بعضے در فسق و فجور **و** بعضے در نمامی و دزدی **و** بعضے از معاشرت و مصاحبت و ملابست و مواکلت و مشاربت از طریقه اسلام تنفر حاصل کرده در نهج کفار مشغول اند **و** بعضے مدعی مسیحیت **و** بعضے مدعی مهدویت میشوند و این همه امور

اسلام را ضعیف مینماید **و اما** آنچه اشاره شده است در حدیث مذکور بقوله صلی الله
علیه و آله وسلم ولا یبقی من القرآن الا رسمه بنابر عقیده قائلین بتحریف قرآن میتوان
که این کلمه اشاره باشد بطرف تحریف قرآن شریف که بعد از حضرت رسول اکرم صلی الله
علیه و آله وسلم از بعضے جا قرآن سوره مکمله را و از بعضے مقام بعض بعض آیات را تحریف
کرده اند و بسیاری فضلا فرقه ناجیه نامیه امامیه درخصوص بحث تحریف قرآن مجید
کتب و رسائل تصنیف فرموده اند و تحقیق این مسئله تحریف بالتفصیل از تفسیر **لوامع
التنزیل** والد علامه ادام الله ایام افاداته معلوم خواهد شد **پس** بنابر عقیده
قائلین تحریف قرآن مراد از این فقره میتواند این باشد که در قرآن آنچه مخالف
مطلوب ایشان بود آنرا در قرآن باقی نگذاشتند **و میتواند** که فقره مذکوره
اشاره باشد بطرف اینکه عمل بقرآن باقی نمیماند و آنچه باقی میماند از قرآن محض نام و
رسم قرآن خواهد بود چنانچه بعیون الراس می بینیم که هر کسے از اهل قرآن میگویند من
اهل قرآن هستم مگر عمل بقرآن نمیکند **خلاصه** بحث طول کشید خلاف موعود شد
مگر بحمد الله المنان باقطع و اجله ادله ثابت شد که حضرت رسول اکرم بغیاب امام
هادی مهدی و پس از آن بظهور موفور السرور آنجناب علیه السلام نیز توضیح مرام و تشریح
تمام و تصحیح ملا کلام فرموده اند ٭

بحث ثانی در بیان بعض خصائص امام حضرت مهدی موعود است

پس بدانکه اکثر اخیار ابرار در خصوص خصایص آنجناب علیه السلام باخبار متواتره
الاسانید منقول و مختار مسانید ائمه حدیث رسائل مستقله نوشته اند و ما نیز تبرکاً در
اینجا بعض از انهار اخبار ایشان نگاشت **اول** امتیاز نور ظل و شبح آنجناب علیه السلام
در عالم اظله میان انوار حضرات ائمه اطهار علیهم السلام که از انوار انبیاء و ملائکه مقربین

ممتاز اند چنانچه احادیث معراج وغیره مفصل وارد اند **دوم** شرافت نسب آنجناب
علیه السلام چه آنجناب دارا است شرافت نسب همه آباء طاهرین خود را که نسب ایشان
اشرف انساب است **و از طرف** مادر سلسله منتهی میشود بجناب شمعون صفا وصی حضرت
عیسے علیه السلام **لهذا** مساوات با حضرت سید المرسلین دارد الا ما اخرجه الدلیل که نبوة
باشد و حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بالاتفاق افضل است از همه انبیاء چنانچه
از ایشان علیهم السلام مرویست که فرموده اند اولنا محمد و اخرنا محمد و اوسطنا
محمد وکلنا محمد **و ایضاً** مرویست که علمنا واحد ونورنا واحد
وکلنا واحد ولهما افضلهما یعنی اول ما محمد است و آخر ما محمد است و وسط ما نیز
محمد است و همه ما محمد هستیم و علم و نور ما همه یکیست و ما همه یکی هستیم هیچ فرقے در صغار ما و کبار ما
نیست **اما** محمد و علی فضلے بر ما دارند که پدر و جد و اصل ما اند و امثال این اخبار از اهل
بیت اطهار علما ابرار و فضلاء اخیار بسیار و بیشمار احادیث باسانید معتمده در مسانید
خود آورده اند **سوم** بردن آنجناب است یوم ولادت بسراپرده عرش و رسیدن
خطاب حق سبحانه و تعالے که مرحبا بتو ای بنده من برای نصرت من و اظهار امر من و مهدی
عباد من **چهارم** بودن برای آنجناب بیت الحمد یعنی خانه که او را بیت الحمد میگویند
نعمانی آورده است در آن چراغیست که از یوم ولادت حضرت امام هادی
مهدی موعود علیه السلام تا ظهور موفور السرور روشن است **پنجم** جامع اسم و کنیت حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم اشبه الناس فی الخلق والخلق برسول الله صلی الله
علیه و آله وسلم است **ششم** حرام بودن ذکر اسم و کنیت آنجناب علیه السلام **هفتم**
بر روی زمین ختم ولایت و وصایت و امارت و خلافت و امامت و ریاست و سلطنت
بر آنجناب علیه السلام **هشتم** غائب شدن از ولادت و تربیت یافتن در عالم نور
نزد روح القدس **نهم** عدم معاشرت و مصاحبت با کفار و منافقین و فاسقین و

ظالمین **دهم** بیعت نکردن آنجناب علیه السلام احدیرا از جبارین **یازدهم**
داشتن علامتی در پشت چون علامت پشت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وصحابه وسلم
دوازدهم بیان القاب آنجناب علیه السلام در کتب سماویه **سیزدهم**
ظهور آیات عجیبه و علایم غریبه سماویه و ارضیه بوقت ظهور آنجناب علیه السلام **چهاردهم**
بوقت ظهور آنحضرت علیه السلام ندای آسمانی شدن هذا هو المهدی الموعود فی آخر الزمان
فاتبعوه بنحویکه تمام اهل زمین شوره وشیرین آنرا بشنوند **پانزدهم** افتادن
افلاک از سرعت سیر یوم ظهور موفور السرور آنجناب **شانزدهم** ظهور مصحف حضرت
امیر علیه السلام که بعد از وفات حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم که خود جمع فرموده
بدون تغییر و تبدیل علی نهج التنزیل وبعض خودغرضان از انتشار آن قرآن مانع شده
بودند **هفدهم** سایه انداختن ابری سفید همیشه بر سر مبارک آنجناب علیه السلام
وندا کردن منادی در آن ابر **هجدهم** بودن ملائکه وجن در عسکر ولشکر حضرت امام
هادی مهدی موعود علیه السلام وظهور الشان برای نصرت آنجناب علیه السلام **نوزدهم**
تصرف واثر نکردن طول روزگار وگردش لیل ونهار وسیر فلک دوار در بنیه ومزاج واعضاء و
قوی وصورت وشکل آنجناب علیه السلام چون حضرت خضر وحضرت عیسی علیهما السلام
با این طول که تا اکنون هزار وچهل وچند سال از عمر شریفش گذشته وخدای داند که تا ظهور
بکجای از سن رسد چون ظاهر شود در صورت مرد سی یا چهل ساله باشد **بیستم** بودن
نفرت ووحشت میان جمیع اقسام حیوانات وطیور بحری وبری وقت ظهور آنجناب
علیه السلام **بیست ویکم** بودن بعضی اموات در رکاب آنحضرت که بوقت
ظهور آنجناب علیه السلام زنده خواهند شد وارد شده است هفت نفر از قوم حضرت
موسی وهفت نفر از اصحاب کهف ویوشع بن نون وسلمان وابودجانه انصاری و
مقداد ومالک اشتر **بیست ودوم** ظاهر کردن زمین تمام گنجها وذخیره ها را که در او پنهان

باین طول زمان مهدی ع وقت ظهور عمر سی ساله باشند

سپرده شده است **بیست وسوم** زیاده شدن باران وگیاه ودرختان وفراوانی نعمات
ومیوه ها وسایر نعم ارضیه در غیر موسم نیز **بیست وچهارم** تکمیل عقول مردم به برکت
وجود مسعود حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام وزوال حسد وکینه از دلهای جمیع مردم
که از وقت کشته شدن هابیل تا کنون گویا طبیعت ثانیه انسان شده است **بیست
وپنجم** عطا شدن قوت خارج از عادت در قوت باصره وقوت سامعه اصحاب
حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام **بیست وششم** طول عمر اصحاب
وانصار آنجناب علیه السلام **بیست وهفتم** دور شدن بلایا وآفات از
ابدان انصار آنحضرت علیه السلام **بیست وهشتم** از جانب حق سبحانه
جل شانه عطا شدن قوت چهل مرد بهر یک از انصار واعوان حضرت امام هادی مهدی
موعود علیه السلام **بیست ونهم** استغنای خلق بنور موفور السرور آنجناب علیه السلام
از نور آفتاب وماه **سی ام** بودن رایت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم
با آنحضرت علیه السلام که در بدر وروز جمل دیگر باز نشده است **سی ویکم** راست ودرست
یا آمدن زره حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم مگر بر قد مبارک حضرت امام هادی مهدی
موعود علیه السلام **سی ودوم** برداشته شدن تقیه وخوف از کفار ومشرکین وفاسقین
ومنافقین **سی وسوم** فرا گرفتن سلطنت حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام
تمام روی زمین شوره وشیرین از مشرق تا مغرب بر وبحر معموره وخراب کوه ودشت
نماند مگر آنکه حکم آنجناب علیه السلام در آن جاری وامر وی نافذ وفرمان وی ساری باشد
سی وچهارم تمام روی زمین شوره وشیرین را از عدل وداد پر کند چنانچه از کفر
وظلم وستم وفسق وفجور ونفاق پر شده باشد **سی وپنجم** ادیان مذاهب مختلفه جمیعاً
یک مذهب حق خواهند شد احدی بغیر از خواندن کلمه طیبه لا اله الا الله محمد رسول الله
صلی الله علیه وآله وسلم باقی نخواهد ماند **سی وششم** حکم فرمودن آنجناب علیه السلام

دربیان مردم بعلم امامت بدون خواستن شاهد و بیّنه **سی و هفتم** آوردن احکام
مخصوصه که تا عهد آنحضرت علیه السلام جاری نشده باشند چنانچه **در اکمال الدّین**
و در کتاب مستطاب **کافی** از جناب حضرت صادق آل محمد علیهم السلام مرویست
دو خون در اسلام حلال است از جانب خدا زانی محصن را رجم کردن و ندهندهٔ زکوة را
گردن زدن **و در خصال** از حضرت امام صادق آل محمد علیهم السلام مرویست که
حکم میکند قائم آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم بسه چیز که احدی قبل از آنحضرت علیه السلام حکم بآنها
نکرده باشد میکشد پیر زانی را و مانع الزکوة را و میراث میدهد برادر را از برادرش در عالم
ذر یعنی هر دو نفر که در آنجا درمیان ایشان عقد اخوت بسته شد در اینجا از یک دیگر میراث میبرند
سی و هشتم ظاهر شدن جمیع علوم بیست و هفت حرف که در دنیا کل علم دو
حرف بانبیا علیهم السلام داده شده بود و تا اینوقت احدی غیر از آنجناب علیه السلام علم باقی
بیست و پنج حرف راندانسته است کما فی **خرائج** قطب الراوندی **و از** حضرت
امام همام **ابو جعفر** علیه السلام مرویست که اسم اعظم هفتاد و سه حرف است یک حرف
از آن بآصف وزیر حضرت سلیمان عطا شد که بآن عرش بلقیس را از یک ماه راه بقدر
کمتر از چشم برهم زدنی آورد **و** هفتاد و یک حرف بما اهل بیت عطا شده است و یکحرف
مخصوص جناب احدیت است **و از حضرت** ابی عبدالله علیه السلام مرویست
که بعیسی بن مریم دو حرف از آن عطا شد که بآن میکرد هرچه میکرد **و** بموسی چهار حرف
و بابراهیم هشت حرف **و** بنوح پانزده حرف **و** بآدم بیست و پنج حرف **و** جمع کرد
حق تعالی برای محمد و آل آنحضرت علیهم السلام هفتاد و دو حرف که آنها همه حروف از
یک امام علیه السلام بعد دیگری منتقل شده با امام حضرت مهدی علیه السلام رسیدند
سی و نهم آوردن شمشیرهای آسمانی برای انصار و اصحاب حضرت امام هادی
مهدی موعود علیه السلام **چهلم** اطاعت کردن جمیع حیوانات بری و بحری انصار

علم حروف اسم اعظم هفتاد و سه حرف نزد هادی مهدی موعود است

آنحضرت علیه السلام را **چهل و یکم** بیرون آمدن دو نهر آب و شیر از سنگ حضرت
موسی علیه السلام در ظهر کوفه که مقر سلطنت آنحضرت علیه السلام است **چهل و دوم**
شناختن حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در شب معراج آنحضرت علیه السلام
و تعیینکه حق سبحانه جل شانه اشباح نورانیه حضرات ائمه اطهار اثناعشر علیهم السلام را بحضرت
رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم نمود **چهل و سوم** نازل شدن حضرت عیسی روح الله
پسر حضرت مریم علیها السلام از آسمان برای نصرت و یاری حضرت امام هادی مهدی
موعود علیه السلام **چهل و چهارم** نماز بجماعت خواندن حضرت عیسی علیه السلام
با امام حضرت هادی مهدی موعود علیه السلام **چهل و پنجم** جایز نبودن هفت
تکبیر بر جنازه احدی بعد از حضرت امیر مومنان اسد الله الغالب حضرت علی ابن ابیطالب
علیه السلام بغیر از جنازه حضرت امام بحق جناب هادی مهدی موعود علیه السلام **چهل و**
ششم قتل کردن دجال لعین که در وادی بیدا از دست حق پرست حضرت امام
هادی مهدی موعود علیه السلام قتل خواهد شد **چهل و هفتم** اتصال سلطنت حضرت
امام هادی مهدی موعود علیه السلام بقیام قیامت **چهل و هشتم** حجر حضرت
موسی که چشمهای آب از آن روان میشد حضرت هادی مهدی موعود آنرا در سفر باخود میدارد و
امر میکند که هیچکس از لشکر آب و توشه برندارد و در هر منزل که نزول میکنند چشمه آب از آن روان
میشود هر کس از آن چشمه می آشامد اگر گرسنه باشد سیر آب میشود **چهل و نهم**
بودن عصای موسی **و** انگشتر سلیمان **و** پیراهن آدم **و** سلاح حضرت رسول نزد آنحضرت
علیه السلام **پنجاهم** بودن جفر احمر و جفر ابیض و جفر جامعه و مصحف فاطمه نزد آنحضرت مهدی
موعود از **حضرت** صادق علیه السلام مرویست جفر احمر ظرفیست که سلاح رسول
اکرم در آنست کشوده نمیشود مگر برای کسیکه از ما اهل بیت صاحب سیف و سلطنت باشد
این اشاره است بجهاد و اقامه حدود که حضرت مهدی خواهد کرد **و** جفر ابیض جمیع علوم انبیاء

واوصیاء و سایر علماء ما تقدم را گویند و جفر جامعه علم بجمیع احکام حلال و حرام را گویند و مصحف فاطمه بعد از رحلت ... بسیار دلگیر بود جبرائیل می آمد و برای تسلی خاطر او جمیع وقایع و احوال دوست و دشمن برایش حکایت مینمود و حضرت امیر علیه السلام همه آنرا بخط خود نوشت و صحیفه کتابیست باملائی حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم وخط حضرت امیر المؤمنین علیه السلام مشتمل بر همه احکام حلال و حرام آنها همه نزد حضرت امام همام مهدی موعود است و نازل میشود بر آنحضرت ملائکه و روح در لیلة القدر هر سال و خبر میدهند بجمیع اموری که در آن سال واقع شود وغیر ذلک تا اینجا بود بالاجمال احوال خصایص حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام و بالاستقلال استدلال بر ثبوت آنچه تا اینجا گفتم از خصایص آنجناب علیه السلام باحادیث و اخبار متواترة الاسانید در مسانید ائمه حدیث بالتفصیل مسطور و بر السنه جمهور مشهور و اگر خواهی که برای ثبوت این مقال بالاجمال این حقیر فقیر مشتت البال بالاستقلال از روی استدلال مشاهده فرمائی پس رجوع کن بکتاب مستطاب کافی کلینی و خرائج قطب راوندی و تفسیر علی ابن ابراهیم و بحار الانوار و اعلام الوری للشیخ الطبرسی و غیبت نعمانی و اکمال الدین و ارشاد مفید و بصائر الدرجات و عیون الاخبار و تفسیر عیاشی و اختصاص شیخ مفید و غیبت شیخ طوسی و کفایة الاثر شیخ طوسی و غیبت فضل شاذان و کامل الزیاره ابن قولویه و عقد الدرر و احتجاج شیخ طبرسی و کشف الغمة فی معرفت الائمه و حق الیقین علامه مجلسی و خواص لامه نبیره جوزی وغیرها که در هر کدامی از این کتب مزبوره و دیگر کتب کلامیه چند احادیث صحیحه متواتره در آنها مندرج اند و فقیر حقیر هم میخواست که در این مجلد ذیل هر کدامی از خصایص مذکوره آنجناب علیه السلام چند چند احادیث منقوله حضرت نبویه و علویه و صادقیه و باقریه و جعفریه و کاظمیه و سجادیه علیهم السلام را ذکر کرده باجله ادله عقلیه بحث کنم و آنچه بعضی جهول پر فضول و کهول ضلول بعقول ناقصه خود از امور استبعادیه دانسته اند رفع بعد از آنها نموده باشم لکن

نزد مهدی جفر جامعه و مصحف فاطمه است

بطول می انجامید لهذا انظر بوعده مرعی داشتن اختصار که در اول این کتاب مستطاب کرده هستم فی الحال معذور هستم و اگر لطف حق شامل حال این مشتت البال شود و مؤید و موفق شوم چه عجب که بعد از این در خصوص خصایص و خصائل و فضایل حضرت امام هادی مهدی موعود در مجلد ثالث بالاستقلال متضمن استدلال اجله ادله عقلیه و نقلیه بنویسم انشاء الله العزیز المنان و بالتفصیل این بحث را بتحقیق کافی و تدقیق شافی و بیان وافی سلطان المحدثین تاج المجتهدین مجلسی ثانی حاجی میرزا حسین نوری طبرسی در کتاب مستطاب نجم الثاقب بتسطیر آورده است ادام الله تعالی ایام افاداته انشاء الله تعالی

باب رابع در بیان بعض معاجز حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام است

پس بدانکه معاجز آنجناب علیه السلام بحدیست که حصر آنها در این وجیزه نفیسه ممکن نیست زیرا که آنجناب علیه السلام جامع جمیع معاجز انبیاء و اوصیاء علیهم السلام است چنانچه در غیبت فضل بن شاذان از حضرت ابو عبد الله جعفر بن محمد علیهما السلام فرمود هیچ معجزه از معجزات پیغمبران و اوصیاء ایشان نیست مگر آنکه ظاهر خواهد گردانید حق سبحانه جل شانه مانند آن را بدست حضرت قایم ما بجهت تمام گردانیدن حجت خود بر اعداء لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل و ما در اینجا بندی از معاجز آنحضرت علیه السلام را حسب وعده نظر اختصار مرعی داشته خواهیم نگاشت انشاء الله تعالی معجزه اولی احمد بن اسحاق بن سعد الاشعری روایت میکند که روزی بخدمت حضرت حجة خدا امام ابو محمد حسن العسکری علیه السلام رفتم و میخواستم که از وی معلوم کنم که حجت خدا در روی زمین بعد از آنجناب علیه السلام کدام شخص خواهد بود پیش از آنکه من از آنحضرت علیه السلام استفسار کنم فرمود یا احمد حق تعالی هرگز روی زمین را یک لحظه از حجت خدا خالی نمیگذارد و تا یوم قیامت ناچار است از حجتی که بسبب او خیرات و برکات بر اهل زمین نازل شوند

معاجز جمیع انبیاء و اوصیاء از مهدی ظاهر میشوند

وبلاها و آفتها بسبب او دفع شوند من گفتم یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خلیفه و امام بعد از شما کیست و اسم آنجناب چیست بمجرد استماع این سخن آنجناب برخواسته بخانه تشریف برد و پسری در سن سه سالگی چون ماه شب چهارده در بغل گرفته بیرون تشریف آورد و فرمود ای احمد چون که تو در ما بسیار عزیز و محترم بودی این پسر را بتو نمودم این پسر هم نام و هم کنیت جدم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم تمام روی زمین شوره و شیرین را پر از عدل و داد خواهد کرد چنانکه پر از ظلم و ستم و بیداد شده باشد گفتم علامت امام علیه السلام چه باشد که دل من بآن آرام گیرد در همین آن پسر بسخن در آمد و فرمود انا بقیة الله فی الارض وانا المنتقم وانا المهدی وانا القائم وانا الذی املأها عدلا کما ملئت ظلما و جورا یعنی من هستم بقیه ائمه اطهار علیهم السلام بر روی زمین و من هستم انتقام گیرنده از اعدای دین مبین و من هستم که دنیا بوجود من قائم هست و من هستم پر کننده زمین از عدل و داد و انصاف در وقتیکه از ظلم و جور پر شده باشد **اشکال** نطق آمدن طفل صغیر که در سن سه سالگی باشد عقل مستبعد میدانند نزد مخالف مسلم نباشد **جواب** همین گویند که عقلاً و عادتاً از بنی نوع انسان ظهور آن ممکن نباشد و از همین معجزه و اعجاز که عاجز کننده بنی نوع انسان است نبوة نبی و رسالت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و امامت امام علیه السلام بر هر مؤالف و مخالف ثابت میشود **معجزه ثانیه** فاضل باذل قطب الدین راوندی در کتاب مستطاب خرائج از ابی نعیم محمد بن احمد انصاری از کامل بن ابراهیم که جماعتی از مفوضه بخدمت امام حضرت حسن عسکری علیه السلام میرفتند من نیز برفاقت ایشان بمنزل آنجناب علیه السلام در آمدم و با خود گفتم حدیثی که از آنحضرت علیه السلام مرویست که فرمود لا یدخل الجنة الا من عرف معرفتی سوال نمایم چون بدرون سرای در آمدم جمیع حضرات مفوضه پیش از من رفتند و من آنجا نشسته صبر مینمودم که بعد از انصراف ایشان از مجلس آنحضرت علیه السلام مشرف خدمت با سعادت گردم ناگاه نظرم بحجره افتاد که پرده از دروازه آن

حجره فرو گذاشته بودند و خصوصیت درون آنخانه فیض کاشانه معلوم من نبود بعد از ساعتی بادی بوزید و دامن همان پرده از دروازه آنخانه فیض کاشانه مرتفع گردید دیدم طفلی در سن چهار سالگی چون بدر منیر جهان افروز و در ضیا چون آفتاب عالمتاب نیمروز در آنخانه فیض کاشانه نشسته بود و توجه تمام بجانب من نمود و فرمود یا کامل بن ابراهیم از مهابت کلام معجز نظام او موی بر بدنم برخاست و در غایت تحیر مانده بودم بجواب ملهم شدم و گفتم لبیک یا سیدی و یا مولائی بابی انت و امی پس فرمود آمده هستی که از ولی خدا حجة الله علی اهل الارض والسماء بپرسی آن حدیث شریف را که فرموده است لا یدخل الجنة الا من عرف معرفتی عرض کردم ای والله گفت بخدائی سوگند که هر آینه در آیند به بهشت جماعتی که ایشان را حقیه خوانند گفتم یا سیدی ایشان چه کسانند فرمود جماعتی هستند که از کمال محبت و فرط مودت حضرت اسد الله الغالب امیر المومنین علی ابن ابیطالب علیهما السلام که بحق او قسم یاد کنند و حال آنکه حق او را و فضل او را ندانند پس گفت کدام قوم اند که بر ایشان بعد از معرفت خداوند علام و حضرت رسول عالیمقام علیه و آله السلام معرفت امیر المومنین حضرت علی ابن ابیطالب علیهما السلام و باقی حضرات ائمه کرام علیهم السلام واجب عینی نباشد **دیگر** یا کامل میخواهی که سوال نمائی از آنچه مفوضه در حق ما گفتند که ایشان را هر چه بخاطر خطور کند میگویند و تطییب نفس خود میکنند دروغ گفتند و بر ما افترا بستند بلکه دلهای ما خزائن اسرار مشیت حق است و مرآت جمال مطلق آنچه او گوید بگوییم و طریق که او خواهد بپوییم و بجز از رضای آنخبیر نجوییم بخطاب مستطاب وما تشاؤن الا ان یشاء الله مطلعیم و بدلها او از بندگان مقربیم چون حدیث آن طفل کامل بدینمقام رسید نظر حضرت ابو محمد حسن عسکری علیه السلام بر من افتاد و گفت چه نشسته که رفقا بتو منتظر اند برخیز پس از آنجا متوجه راه خود شدم تا برفقا خود ملحق شدم **اشکال** از این حدیث و از حدیث من لم یعرف امام زمانه فقد مات میتة جاهلیة بتفسیر حضرت صادق آل محمد صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم

کہ میمیر باید کسیکہ بمیرد و معرفت امام زمان خود نداشتہ باشد بموت جاہلیت یعنی کفر و ضلالت و
نفاق میمیرد **پس** در صورت غیبت امام زمان مہدی موعود علیہ السلام احدی بر ایمان نباید
بمیرد و رنہ مخالفت حدیث لازم میاید **جواب** بدانکہ مراد ازین حدیث و امثال اینحدیث
معرفت مجازی است بچند دلیل **اول** آنکہ معرفت اطلاق میشود بر علم نہ بر رویت ولو
کان المراد من المعرفة المعاینة والمشاهدة لزم تکلیف ما لا یطاق **الثانی**
باتفاق تمام اہل ملل و نحل معرفت حق سبحانہ جل شانہ واجب عینی است بر ہر مکلف **پس**
اگر مراد از معرفت رویت و معاینہ و مشاہدہ باشد ذلک فی حق اللہ محال لانہ لیس کمثلہ
شئ بل تعالی اللہ عن وصول العقول والاوهام واحاطة العلوم والافهام
بل عن وصول العقول الی حقیقة ذاته محال فحاصل المحصول عند العقلاء
ان المراد من المعرفة العلم بجاله ولو بالصفات **واگر** نہ جمیع مردم اولین و
آخرین از انبیاء و اوصیاء و صفیاء و اولیاء نیز نعوذ باللہ العلی العظیم بموت
جاہلیت بسبب عدم رویت حق تعالی خواہند مرد **پس** چنین است مراد در زمانہ غیبت
امام عصر علیہ السلام کسیکہ علم بوجود و تولد و صفات مخصوصہ آنحضرت بہم رساند البتہ معرفت
آنحضرت را حاصل کردہ است اشکالی ندارد **والثالث** در ازمنہ سابقہ تا زمانہ حضرت
رسول عربی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم جمیع انبیاء و اوصیاء علیہم السلام در جہات مختلفہ مشرق و
مغرب و جنوب و شمال ساکن و متوطن میبودند در تمام دنیا ہر مردم در این جہات اربعہ
منقسم میبودند و میباشند ولم یتشرفوا کلهم بخدمتهم بل تحققوا حالهم
واسلموا هم فی اعصارهم بمواضعهم اگر جمیع امم محض بجہت تحقیق احوال
آنہا و اسلام آوردن بآنہا با وجود مشرف نشدن بخدمت آنہا مسلمان باشند و بموت
جاہلیت یعنی کفر و نفاق و ضلالت از دنیا نروند **پس** در خصوص زمانہ غیبت حضرت
امام مہدی موعود علیہ السلام بسبب عدم رویت آنجناب علیہ السلام چگونہ کافر خواہند شد

پس ثابت شد کہ مراد از معرفت رویت نیست بلکہ مراد از آن دریافتن وجود و
فضائل و خصائل و امامت و مراتب و مناقب امام زمانہ خود است پس ہر کسیکہ معرفت
حضرت مہدی موعود علیہ السلام کہ امام زمانہ است ندارد بنص صحیح مذکور موت او چون
کفار جاہلیت است در **اکمال الدین** از ابان بن تغلب آوردہ کہ گفت قلت
لابی عبد اللہ علیہ السلام من عرف الائمة ولم یعرف الامام الذی فی زمانه
امومن هو قال لا قلت امسلم هو قال نعم یعنی گفتم بحضرت ابی عبد اللہ علیہ السلام
کسی کہ تمام ائمہ را بالتفصیل بداند لکن معرفت امام زمانہ خود را نداشتہ باشد آیا او مومن است
فرمود مومن نیست عرض کردم آیا مسلم ہست فرمود آری **و ایضاً** در **اکمال الدین**
از ابوذر و مقداد آوردہ کہ گفتند حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود یا سلمان
من مات من امتی ولیس له امام یعرفه فمات میتة جاهلیة فان جهله و عاداه
فهو مشرک وان جهله ولم یعاده ولم یوال له عدوا فهو جاهل ولیس بمشرک
معجزہ ثالث در **خرائج** راوندی آوردہ از شیخ مزید از ابی عبد اللہ صفوی کہ
گفت بصحبت باسعادت قاسم بن علاء رسیدم و از موعظہ و نصائح وی مستفید گردیدم عمرش
بصد و ہفت سال رسید و تا زمان ہشتاد سالگی صحیح العینین بود ملازم مجلس حضرات عسکریین
صلوات اللہ الملک الداین بود و قبل از آنکہ دیدہ ظاہرش از علت عمی متغیر گردد بیک
سال با وی حج کردم و بعد از مراجعت در یکی از شہرہای آذربایجان اکثر احیان در خدمت
وی میبودم در جمیع حالات توقیعات حضرت صاحب الزمان علیہ و علی آبائہ صلوة
اللہ المنان از او منقطع نمیشد مدتی مدید بدست ابی جعفر عمری توقیع آنحضرت ارسال
میگردید و بعد از آن بوساطت قاسم بن روح میرسید تا آنکہ مدت دو ماہ مراسلہ منقطع
گردید قاسم بن علا رحمۃ اللہ علیہ از انقطاع توقیعات بغایت متحیر میبود روزی بواب
در آمد و بشارت داد کہ الحال قاصد فرخندہ فال از آن کعبہ اقبال رسید شیخ قاسم بن علاء

رحمة الله علیه سجده شکر بجا آورد و باستقبال قاصد متوجه گردید قبل از آنکه از خانه بیرون آید مردی بست بالا در سن کهولت جبهٔ مصری در بر کرده و نعلین عربی پوشیده و توبره بر دوش گرفته بمجلس شیخ قاسم رحمة الله علیه بعد از مصافحه و معانقه توبره از دوش قاصد فرو گرفت و طشت و ابریق طلبید تا قاصد دست و روی از گرد راه شست و او را پهلوی خود نشانید بعد از آن سفره حاضر کردند و شیخ و حضار مجلس با قاصد طعام خوردند و چون از طعام دست شستند قاصد برخواست و توقیع همایون و نامه میمون حضرت صاحب الزمان علیه و علی آبائه صلوات الله الرحمن بیرون آورد و پس شیخ قاسم مکتوب سعادت مصحوب را از قاصد گرفته بوسید و بر فرق سر نهاد و بعد از آن بکاتب خود داد که او را ابو عبد الله بن ابی سلمی میگفتند کاتب فرمان لازم الاذعان را از شیخ گرفته بکشود و بعد از خواندن گریه و افغان بسیار نمود و شیخ قاسم چون احساس کرد گریه کاتب را گفت یا ابا عبد الله خیر هست گفت ای شیخ ترا خبر خیر است و مکروه شیخ گفت چه خیر تواند بود که مرا خیر باشد و ترا مکروه نماید گفت ای شیخ مضمون این مکتوب صدق مشحون که بعد از وصول مکتوب بچهل روز ترا از شربت خمخانه کل نفس ذائقة الموت جرعه ممات باید نوشید و از جامه خانه کل من علیها فان میباید پوشید و چون هفت روز از ورود این نامه عاقبت محمود بگذرد مریض گردی و چون هفت روز موعود بچهل روز موعود بماند علت عمی از دیده ظاهر تو مرتفع شود و تیرگی روزنه قصر حیات بنور بصارت متبدل گردد و شیخ پرسید در این نامه از سلامت دین من در آن حین هیچ اشارتی واقع شده است گفت بلی صریحاً بشارتی مذکور گردید پس شیخ بی اختیار خندید و بغایت متبهج شد و مسرور گردید و قاصد آزار ازحر یمانی و عمامه و دو پیراهن و مندیلی بیرون آورد و گفت حضرت صاحب الزمان و خلیفة الرحمن جهت کفن شیخ ارسال نمود و شیخ اسباب مذکوره را گرفت و با پیراهنی که حضرت امام علی نقی علیه السلام بعد از آنکه مدتی بر بدن اطهر داشته بشیخ داده بود ترتیب کفن نمود گفت

ای یاران بعد از این هیچ خبری مرا محبوب تر و نعمتی مرغوب تر از وداع این دار فنا و خروج از این سرای بی بقا نیست حضار مجلس همه گریان شدند و بر مفارقت صحبت شیخ متاسف گشتند در اثناء این حال مردی که او را عبد الرحمن میگفتند بمجلس در آمد و این عبد الرحمن ناصبی بود و بکمال تعصب و شدت و نهایت غلو و غلظت در آن طریقه نامرضیه داشت و او را سابقه آشنائی بجهت امور دنیائی با شیخ بود بکاتب فرمود تا آن مکتوب سعادت مصحوب را بر او خواند حضار مجلس گفتند ای شیخ این مرد ناصبی است و او را از امثال این حظ چه حظ **شعر**

اشقیا منکر کرامات اند + بربساط منا کرت مانند

اولیا را چه خویش پندارند + سر باهل صفا فرو نارند

شیخ گفت شما راست میگوئید که او از اهل ناصبی است اما امید من بکرم الهی و روحانیت حضرت رسالت پناهی آنست که نصیحت من در او تاثیر کند و از شنیدن مضمون این صحیفه شریفه هدایت پذیر گردد و پس ابو عبد الله کاتب توقیع رفیع حضرت صاحب الزمان علیهم السلام آن را بر عبد الرحمن خواند چون بموضع اخبار موت شیخ رسید عبد الرحمن گفت ای شیخ تو مردی از اهل علم و فضل باشی عجب میدارم از تو که اعتقاد با مثال این سخنان بکنی و در قرآن خوانده و حق تعالی جل و علا فرموده و ما تدری نفس بای ارض تموت و در جائی دیگر فرموده عالم الغیب و لا یظهر علی غیبه احداً چون عبد الرحمن مضمون این آیات را بطریق حجه و برهان اظهار نمود شیخ فرمود که تتمه همین آیت وافی هدایت جواب تست که فرموده الا من ارتضی من رسول و مولا و صاحب من مرتضی از جانب رسول صلی الله علیه و آله و سلم هست که ملک علام واجب الاحترام خود با و کرده است ای عبد الرحمن تو میدانی که مرض و صحت و حیوة و ممات از امور اختیاری بنده نیست اگر خواهی که صدق مضمون این مکتوب سعادت اسلوب بر تو ظاهر گردد تاریخ را محافظت کن و هر یک از حادثات که در این عاقبت محمود و روشن شدن چشم من که مدت بیست و هفت سال

است که نور بصارت ظاهری از خانهٔ چشم مفارقت کرده و وفات در روز چهلم از وصول همین توقیع رفیع جمیع امور را ملاحظه کن و اگر خلاف ظاهر گردد یقین بدان که منتهای اعتقاد ما بر کذب و افترا و منتهای روایات و حکایات ما دروغ و دغابازی بوده است و اگر بتمامه بلا زیاده و نقصان مطابق خبر واقع شود باید که خود را بعد از ظهور این دلالات از طریق خلاف باز نداری و بر حالات و کرامات اهلبیت رسالت شک نیاوری بعد از آنکه شیخ سخن خود تمام کرد حضار متفرق شدند و شیخ روز هفتم در تب مبتلا شد پس از چند روز مرض اشتداد یافت وقتی با جمعی کثیر بطریق عیادت به مجلس شیخ حاضر بودیم ناگاه قطرهٔ چند آب از چشم شیخ روان گردید و عمی بالکلیه مرتفع گشت پس شیخ پسرش را گفت ای حسن نزدیکتر آی و چشمان مرا که قبل از این بمدت مدید و عهد بعید نابینا بود و الحال در کمال نور و ضیاء مشاهده نمائی پس حضار مجلس جمیعاً ملاحظه کردند و دیدند که حدیقین شیخ در غایت صفاء و صحت است این خبر شایع شد و مردم بعد از وقوع این دلالت واضحه مکرر بخدمت شیخ میآمدند و تعجب مینمودند چنانچه روزی ابوالسایب عتبة بن عبدالله مسعودی که اقضی القضات بغداد بود به مجلس شیخ آمد و بجهت امتحان دست خود را در برابر شیخ داشت و سوال نمود که این چیست و انگشتری را بشیخ نمود شیخ گفت خاتم نقره است که نگین فیروزه دارد و در آن دو سطر منقوش شده لکن بطریق خواندن آن معرفت ندارم آنگاه شیخ چون پسرش را در میان سرای خود دید گفت قلم و دوات و کاغذ طلبید و بدست خود وصیت نامه نوشت و در باب بعض ضیاع و عقار که در تصرف او بوکالت حضرت صاحب الزمان علیه السلام بود که والد ماجد آنحضرت امام حسن عسکری علیه السلام بآنحضرت وقف کرده بود به پسرش برای محافظت آن مبالغه بسیار کرد و بعد از ادای وصیت مترصد امر الهی می بود تا آنکه در روز چهلم داعی حق را اجابت نموده از خمخانهٔ کل شیٔ سیغفرت جرعه چشید و متاع جهات از این دار غرور بسرای سرور کشید رحمة الله علیه چون عبدالرحمن بر وقوع این حالات مطلع گردید باعتقاد

آورد و حقیقت آن کعبهٔ ارباب سداد چاره ندید و خود را در ما صدق یهدی الله لنوره من یشاء داخل گردانید و از شیعیان مخلص و معتقدان خالص گردید **اشکال** یک نشد دو نشد زیرا که گذشته از مهدویت آنجناب علیه السلام شما امامیه قایل بغیب دانی ایشان نیز میباشید و حال آنکه غیر از ذات حضرت احدیت احدی اطلاع بر غیب ندارد چنانچه علاوه از عقل نقل نیز شاهد حال و ناطق بر این مقال است و شما چگونه قایل اید باینکه حضرت مهدی علیه السلام از غیب خبر وفات شیخ را فرموده است **جواب** ما هرگز بغیب دانی آنجناب و آباء و اجداد مطهرین وی بلکه بغیب دانی انبیاء کرام و رسل اولو العظام علیهم السلام هم قایل نیستیم زیرا که لا یعلم الغیب الا هو و عنده مفاتیح الغیب ناطق صریح و شاهد صحیح بر انحصار غیب دانی ذات حضرت احدیت است **و صاحب العصر** در توقیع رفیع نیز فرموده است که ما اهل بیت عصمة علم غیب نمیدانیم کسیکه این امر را بما نسبت دهد از وی بیزار هستیم و نحمد لیس نحن شرکائه فی علمه و لا فی قدرته بل لا یعلم الغیب الا هو۔

رباعی

علم غیبی کس نمیداند بجز پروردگار ✣ گر کسے گوید که من دانم ازو باور مدار

مصطفی هرگز نگوید تا نگوید جبرئیل ✣ جبرئیلش هم نگوید تا نگوید کردگار

لکن قسمی از علم وحی و الهام که بخواص اشخاص حق تعالی بعضے امور مخصوصه را آگاه میفرماید پس وحی در لغت بمعنے اشارة و رسالت و پیام رسانیدن و کتابت چنانچه در **مصباح** وغیره آورده اند **و الهام** بمعنے در دل افگندن چیزی چنانچه در کتاب **قاموس** وغیره است الوحی الاشارة والکتابة والرسالة **و** الالهام الکلام الخفی و کل ما القیته الی غیرک پس در الهام و وحی نسبت عموم و خصوص است زیرا که وحی عام و الهام خاص است **در نهایه** فرموده الالهام هو ان یلقی الله فی النفس امراً یبعثه علی الفعل او الترک و هو النوع من الوحی یخص الله به من یشاء من عباده یعنے الهام عبارت است

ازانکه حق سبحانه جل شانه القا میفرماید در قلب خواص اشخاص امر خاصی را که اماده و
برانگیزاند ایشان را بر فعلی یا بر ترک فعلی و الهام قسمی از وحی است تخصیص میفرماید حق تعالی
بالهام کسی را که میخواهد از بندگان خود **اما وحی** بر چند قسم است چنانچه در **کلیات**
ابوالبقاء فرموده الوحی هو الکلام الخفی یدرک بسرعة لیس فی ذاته مرکبا من حروف
مقطعة تتوقف علی تموجات **و در تفسیر انوار** تقسیم و تنویع فرموده است
الوحی تلقی الکلام تلقیا روحانیا ثم تمثل ذلك الکلام لبدنه و انتقل الی
الحس المشترك فانتقش به من غیر اختصاص بعضو وجهة وهو کما نص علیه علی
ثلثة اوجه **بلاواسطة** یخلق الله فی قلب الموحی الیه علما ضروریا بادراك
ماشاء الله تعالی دراکه من الکلام وهذه من حالة محمدیة صلی الله علیه و
اله وسلم بلیلة الاسراء **اوبواسطة** خلق اصوات فی بعض الاجسام
کحال کلام الموسویة علیه السلام **اوبارسال ملك** وما یدرکه الملك
من النوع الاول **و** هذا غالب احوال الانبیاء **فالی الاول** الاشارة
بقوله تعالی وما کان لبشر ان یکلمه الله تعالی الا وحیا **والی الثانی** بقوله
تعالی او من وراء حجاب **والی الثالث** بقوله تعالی او یرسل رسولا
اما الثانی قد یطلع علیه غیر الموحی الیه کما سمع السبعون من اصحاب الموسی
حین مضوا الی المیقات کما سمعه موسی علیه السلام **واما** الثالث یشارك فیه
الملك **تنبیه** چون اقسام وحی و فرق میان وحی و الهام بوضوح پیوست پس
آنچه مختص و مخصوص انبیاء علیهم السلام است غیر انبیاء را هرگز ازان بهره نباشد و
آنچه بلفظ وحی برای غیر انبیاء علیهم السلام چون مادر موسی و غیره و در آیه او حی الیهم
ان سبحوا بکرة وعشیا وارد شده است آنها همه من باب الالهام است و مراد
ازان در هر جا ایماء و اشاره و اعلام است **اما الهام** من الله تعالی قسمی ازان

مخصوص انبیاء علیهم السلام و اوصیاء ایشان است چنانچه در عزیز کتاب خویش میفرماید
فتلقی ادم من ربه کلمات فتاب علیه که در قلب مبارک ابوالبشر حضرت آدم اسماء
طیبه طاهره ائمه اثنا عشر علیهم السلام که کلمات الهی اند القاء و الهام فرمود که بتشفیع آن
آن اسماء طیبه طاهره توبه حضرت آدم علیه السلام مقبول بارگاه حضرت احدیت جل و علا
گردید چنانچه **ابن اثیر** ازا ذکر فرموده است **دوم عام** است که بجمیع انواع
حیوان نیک و بد و حشرات الارض و جانوران بری و بحری من الله تعالی میشود **پس**
تمام خزائن علوم نبوی صلی الله علیه و آله وسلم که در اوصیاء آنحضرت ائمه اثنا عشر علیهم السلام
دست بدست و سینه بسینه از یکی بعد دیگری بحضرت مهدی موعود رسیده اند در هر موقع
و هر وقت از جانب حضرت علام بآن امام عالیمقام علیه السلام الهام باظهار کردن آن
میشود خواه از امور آتیه باشد یا ماضیه تا که حقیت و حقیقت و عظم و جلالت و نبوة یا امامت
آن نبی یا امام علیه السلام در انظار خواص و عوام انام ثابت و ظاهر گردد چنانچه همین
خبر دادن حضرت مهدی موعود علیه السلام از وفات شیخ قاسم مذکور بعد از چهل یوم و
از منفتح شدن علت عمی از چشم وی و مطابق واقع شدن آن حقیت و حقیقت و امامت
و ولایت و مهدیت آنجناب علیه السلام در نظر عبدالرحمن ثابت و ظاهر گردید و بهمان هیچ مرهم
وفات شیخ وی مسلمان و مؤمن گردید **سبحان الله** مهدویت چنین میباید
و معجزه آن چنان میشاید که بملهم شدن حضرت مهدی موعود وفات شیخ قاسم را در وقت
چهل یوم معین منحصر فرمود و چونکه فی الحقیقت بآنجناب علیه السلام الهام بوفات شیخ از
جانب خداوند جل و علا بود و مقدر موت و حیوة هم خود حق تعالی است لهذا بمفاد اذا
جاء اجلهم لایستاخرون ساعة ولا یستقدمون برابر طرفة العین تقدیم و تاخیر
از وقت معین در وفات شیخ بوقوع و ظهور نرسید **نعما** نند الهام بعض مدعیان این
زمانه که سراسر پوچ و بی معنی میباشد **اگر مسیح مسعود** است پس چرا مثل آنجناب

احیاء اموات نمیفرماید هرچه میبینیم کم همت بکشتن مخلوق خدا البته هست نمیدانم حضرت عیسی
علیه السلام هر قدر مردم در زمانه خود بهزارها التماس در بارگاه حی لایموت بمعجزه قاهره خود
زنده فرموده است این مدعی مگر مقدار همان تعداد مردم را شاید کشته دست از سر این فلک
زده گان خواهد برداشت البته فیض مسیح صادق احیاء اموات است که شان انبیاء را
سزد زیراکه غیر نبی چگونه چنین اموریکه متعلق بقدرت قادر حقیقی اند میتواند بکند **والبته**
فیض مسیح کذاب بخلاف آن باید باشد تا فرق میان مسیح صادق و مسیح کاذب معلوم
باشد **این خوب** مسیحیت شد بهر کسی دست وی رسد بوفات او وی را الهام شود و
بهر کسی که دست وی نرسد فی الباطن او مصدق مسیحیت وی باشد اگر مناط محض تصدیق
باطنی وقلبی باشد **پس** بخیال حقیر فقیر یک امر هنوز خدائش وی را الهام نکرده است که تمام
مخلوق دنیا در باطن و قلب مرید وی شده اند هر چند بظاهر لسان وی را فحش بدهند و بد
بگویند و تا الهام شدن این مطلب فرض کند و دست از سر اینها بردارد **واگر مهدی**
موعود است پس چرا مثل آنجناب علیه السلام سنه وماه وروز و وقت وفات را
معین نمیکند چنانچه در معجزه مذکوره دیدید و آنرا که این مدعی میگوید اگر الهام گویند پس
بهر خری و سگے بلکه بمور چه و زنبور نیز بهتر از این الهام میشود سابقاً گذشت که قسم
دوم الهام عام است بهر نیک و بد و حشرات الارض و جمیع جانوران بری و بحری و
هوائی وغیره را نیز میشود مثلاً خانه که زنبور میسازد هرگز کسی از صناعان روزگان مثل
آن در تمام عمر هم ساخته نمیتوانند وے که خود را مسیح مسعود میگوید اینقدر هم ساخته نمیتواند
حیف صد حیف که معجزه والهام زنبور و مگس عسل از معجزه والهام وی افضل و اعلی و اولی
باشد که غیر نبی احدی از بشر را اتیان مثل خانه آنها ممکن نباشد و معجزه وی چنان پوچ
و بمعنے باشد که هر خری صد هزار معجزه بهتر از آن در یک ساعت بظهور آورد **افسوس**
است جای آن دارد که روغن قاز بمالی و برخود بنالی زیراکه برائی چند روزه در این دار

فانی بسبب غلبه شهوانی و خواهش نفسانی و وساوس شیطانی چنانکه میدانی از رحمت رحمانی و
بخشش سبحانی و جنت جاودانی در مانی و در جهنم میانه شعلهای آتش قهر ربانی جز الابد الاباد
خود را بسوزانی **و در این** دارو دنیا نیز قدر خود را ندانی وار انظار بنی آدم بسبب چنین
هرزه گوئی ها بخوی خود را اندازی که آنها ترا ورسناد و کرمنا بنی ادم علی کثیر ممن خلقنا
هم ندانند بلکه بسبب بهتر بودن الهام زنبور از الهام تو وجود زنبور را بر وجود تو ترجیح دهند
این نتیجه محبت مریدان ارادت کیش که از همه بیش در پیش تو میباشند و اظهار ارادت
نسبت بتو میکنند چون از نزد تو بیرون میآیند میانه خواص و عوام انام بر تو سخریه کنند و بر گفته
تو مضحکه نمایند و حکایات عجیبه و مزخرفات غریبة الطرف تو نسبت دهند لکن در حضور
تو بعضے از انام بغرض گرفتن انعام و بعضے از عوام بجهت خوردن طعام این کلام ترا الهام
قرار میدهند **مرا هیچ** غرضے در این نیست محض رضائی خدا وند جل و علا ترا اعلام مینمایم
که تصدیق بلا تصور این قوم جهال ضال که یقولون بافواههم ما لیس فی قلوبهم چرا
خدا و رسول صلی الله علیه و آله وسلم را از خود ناراض میسازی و تمام اهل دنیا را از خود بدگمان مینمائی
بر این حیوة مستعار که در این روزگار ناپایدار باقی و برقرار است تکیه مکن که فردای روز قیامت
که کان مقداره خمسین الف سنة و بعدالت پروردگار محشر صغار و کبار بیاه روی خواهی
بود و ما علینا الا البلاغ **معجزه رابعه** صاحب کشف الغمة گوید که این حکایت
را من از برادران ثقه صحیح القول شنیدم و آن کسیکه این حکایت بر او واقع شده بود در حیات
من در زمان و عصر من فوت شد و من آنکس را خود دیدم لکن چون شک در وقوع اینحکایات
ندارم نقل صدور و واقعه بیان کنم که در عهد مستنصر عباسی شخصے که اسمعیل بن حسن نام داشت
از قریه که آنرا هرقل میگفتند و از توابع حله بود و در ران چپ او بمقدار قبضه آدمی که آنرا
زخم توثه میگویند بر آمده بود و در هر فصل بهار عود میکرد و از آن خون و چرک میرفت
والم و درد آن او را از هر شغلے باز میداشت بنحویکه نماز خواندن بروی مشکل میشد وقتی

ازقریهٔ خود بحله آمد و رخدمت رضی الدین علی بن طاؤس رفت و از آزار درد خود شکوه نمود
سید رضی الدین جراحان حله را حاضر نمود که بعلاج آن کوشند همگی گفتند که این را زخم توثه گویند
که بربالای رگ اکحل برآمده است و علاجی ندارد مگر به بریدن و اگر اورا ببریم شاید رگ
اکحل بریده شود و قطع آن که شد اسماعیل خواهد مرد پس خطر عظیم دراو باشد و کسی مرتکب آن
نمیشود سید رضی الدین اسماعیل را گفت من بغداد خواهم رفت صبر کن تا ترا همراه خود ببرم و
در آنجا اطباء و جراحان صاحب سررشته تمام هستند ایشان را بنمایم شاید علاج کنند پس سید
رضی الدین به بغداد در آمد و اسماعیل را با خود برد و اطبا و جراحان بغداد را طلبیده معالجه
آن زخم خواست ایشان هم از عجز جواب گفتند که علاج در آن نیست مگر لطف حق شامل گردد و
از قدرت کاملهٔ خود شفا این درد را دهد اسماعیل از استماع این سخن بسیار محزون شد پس
سید رضی الدین گفت حق تعالی نماز ترا با این نجاست که بآن آلوده قبول میدارد و صبر در
این الم اجر ترا ضایع نمیدارد اسماعیل گفت حال که اینست تن بقضا دردهم و بزیارت
سامره میروم و استعانت بائمه هدی میبرم و متوجه سُرّمَن رأی شد صاحب
کشف الغمه گوید که من از پسرش شنیدم که چون پدرم بآن شهر منور رسید و بزیارت امامین همامین
حضرت امام علی النقی و حضرت امام حسن العسکری علیهما السلام مشرف شد و بسرداب حضرت
صاحب الزمان علیه السلام مشرف شد شب در آنجا بحق تعالی بسیار نالید و استعانت از حضرت
صاحب الزمان علیه السلام خواست تا صبح گردید باز بجهت زیارت بطرف دجله رفته وجامه
خود را شسته و غسل زیارت کرده و ابریقی که داشت پر آب نمود و متوجه مشهد مقدس
شد که زیارت دیگر کند پدرم گوید هنوز بقلعه نرسیده بودم چهار سوار دیدم که می آیند و من
بگمان اینکه در حوالی مشهد جمعی از شرفاء خانه داشتند گفتم از اشراف آن خانها است تا بمن
رسیدند ملاحظه کردم دیدم که دو جوان شمشیرها حمایل کرده اند یکی از ایشان خطش دمیده بود
و از آن دو دیگر یکی مُسِن بود و پاکیزه وضع نیزه در دست داشت و دیگری شمشیری حمائل

کرده و فرجی بربالای آن پوشیده و تحت الحنک بسته و نیزه نیز در دست داشت پس آمدند و بر سر
راه بر زمین گذاشت و ایستاد و آن دو جوان در طرف چپ او ایستادند و بر من سلام کردند چون
جواب سلام دادم فرجی پوش بمن گفت فردا روانه میشوی گفتم بلی فرمود پیش بیا تا ترا ببینم
چه چیز است که آزارت میدهد مرا بخاطر رسید که اهل بادیه احترازی از نجاست نمیکنند و حال آنکه
غسل کرده بودم و رخت خود را آب کشیده بودم احتراز داشتم که اگر دست او بتو نرسد بهتر باشد
و در این فکر تامل داشتم که خم شد و مرا بطرف خود کشید و دست بر آن جراحت نهاد و فشرد بحیثیتیکه بدرد
آمد بعد از آن راست شد و بر زین قرار گرفت مقارن آن حال شیخ گفت یا اسماعیل افلحت
من گفتم افلحت وافلحتم پس در تعجب افتادم که آیا نام مرا چسان میداند باز همان شیخ مرا گفت خلاص
شدی و رستگاری یافتی که دست بر زخم تو مسح شد و این فرجی پوش امام علیه السلام است
چون این شنیدم از شوق ران و رکابش را بوسیدم و امام علیه السلام راهی شد و من در رکابش
میرفتم و فزع میکردم پس بمن فرمود برگرد عرض کردم هرگز از تو جدا نمیشوم و با ایشان میرفتم
باز فرمود برگرد مصلحت تو در برگشتن است من تکرار کلام اول را نمودم آن شیخ گفت ای اسماعیل
شرم نداری که امام علیه السلام دو بار فرمود برگرد تو خلاف قول او نمائی این حرف در من اثر
کرد ایستادم و چون چند قدم دور شدند باز بمن ملتفت شدند و فرمودند چون به بغداد میرسی
مستنصر ترا خواهد طلبید و عطائی بتو خواهد کرد از وی قبول مکن و بفرزندم رضی الدین بگو که چیزی
در باب تو بعلی بن عوض بنویسد که من باو سفارش میکنم که هرچه خواهی بدهد و من در آنجا ایستاده بودم
که از نظرم غائب شدند و تاسف بسیار از فیض محرومی آن دیدار ساعتی در همانجا نشستم و
بعد از آن بشهر برگشتم چون اهل شهر مرا دیدند گفتند حالت چیست که متغیر الحال هستی گویا دردی
و آزاری داری گفتم نه گفتند شاید با کسی نزاعی کرده هستی گفتم نه اینست مگر مرا بگوئید که این سواران
کیان بودند که از اینجا گذشتند گفتند ما ندیدیم شاید که ایشان از شرفاء این محل باشند گفتم که از شرفا
نبودند بلکه امام علیه السلام بود پس پرسیدند زخم جراحت خود با ما نمودی گفتم بلی او را دست برد

شفا یافتن زخم اسمعیل هرقلی بدست مهدی

وفشردکه مرا بسیار درد آمد پس ان مرا باز کردند اثری ازان جراحت ندیدند ودر آن حال از
وحشت آنحالت حیران شدم ودر دل گفتم شاید زخم در پای دیگر است او را نیز کشودم واثری
از جراحت ندیدم در آنحال خلق ریختند و برمن هجوم آوردند ولباس مرا پاره پاره کردند واگر اهل
مشهد مرا محافظت نمیکردند در زیر دست وپا رفته هلاک شده بودم پس صدای فریاد وفغان
مردم که ناظر بین النهرین بود رسید وآمده این مقدمه را از من شنید ورفت که واقعه بنویسد من در آن
شب در آنجا توقف کردم صبح جمعی مرا مشایعت نمودند ودو کس را همراه من کردند وباقی برگشتند
روز دیگر در بغداد رسیدیم که خلق بسیار بر سر جسر وپل جمعشده اند هرکس میرسید اسم ونسبش را میپرسیدند
چون بما رسیدند ونام مرا شنیدند بیک دفعه برمن هجوم آوردند ولباسیکه نوبت دوم پوشیده
بودم پاره کردند وبردند ونزدیک بود که از کثرت هجوم روح از بدنم مفارقت کند که سید رضی الدین با جمعی
رسیدند ومردم را از من دور کردند ومرا نزد مستنصر قمی بردند وحکایت را از من پرسید و
ما نیز بیان حال کردیم پس فرستاد تمامی اطباء وجراحان را حاضر کردند ومستفسر از ایشان
شد که زخم این شخص را شما دیده بودید گفتند بلی گفت بعلاج چه انیر وختید گفتند چاره نیز نبود گفت
برفرض علاج آن زخم تا بصحت منجر چه قدر زمان طول میکشید گفتند اقل از دو ماه کمتر نمیشد
امّا در آن موضع مغاک سفیدی پیدا میشد وموئی بآن نمیروئید گفت حال چند روز است
که زخم او را دیدید گفتند ده روز است پس بعد ازین سخنان وزیر مرا برهنه نمود وآثاری از زخم
بر بدنم ندید یکی از اطباء نصاری که بسیاری حاذق ودانا بود چون او را دید فریاد برکشید هذا
عمل المسیح وسید نیز نعره زد از شوق وبیهوش شد پس وزیر گفت من میدانم این عمل از شما
هیچ یک نیست من نستم که این عمل از کیست پس بخلیفه خبر دادند ومرا در پیش او حاضر کردند و
از من سوال احوال نمودند انهم واقعه فهمید بعد ازان کیسه هزار دینار با مر او حاضر کردند من گفتم که
حبّه از او نمیتوانم قبول کنم خلیفه گفت از که خائف میستی که ره احسان ما نمینمائی گفت از آن کسی که
این قدرت وبراست که علاج زخم من بمسح دست آنها است که امر فرمود اگر خلیفه تو چیزی بدهد

قبول منما پس خلیفه تنها شروع بگریه نمود **اشکال** این زخم اسماعیل که اطباء حاذقین مسلمین و
یهود ونصاری بالاتفاق والاجماع گفتند علاج پذیر نیست زیرا که بر رگ اکحل است وعلاج آن
منحصر بر بریدن آنست واگر آنرا بریده شود بیم بریده شدن آن رگ است واگر آن رگ بریده
شود باعث هلاکت است پس مهدی موعود علیه السلام چنین زخم را چگونه خوب وصحیح کرده است
عقل باور نمیکند زیرا که اگر علاج آن ممکن میبود این حاذقین ضرور فکری وسعی در علاج وی میکردند
جواب اوّل اطباء اگرچه صد هزار باشند بغیر اتفاق بر امری کنند اجماع آنها حجت نمیشود ممکن
است خطاء واشتباه باشد زیرا که غیر معصوم اند **جواب ثانی** خیال اطباء که متفق بر مردن
اسماعیل شده بود بجهت بریدن رگ اکحل بود وآنجناب علیه السلام که بغیر از بریدن محض
بفشار دادن خوب وصحیح کرده پس عقل عقلاء را از تسلیم آن چه عجب میتواند بود **جواب
ثالث** بفرض تسلیم حجیّة اتفاق اطباء را میگوئیم که آنجناب علیه السلام از روی اعجاز صحیح وخوب
فرموده است بیشک آن دمل قابلیت اندمال نداشت ازاینکه تمام حذاق اطباء زمان
مایوس از صحت آن گردیده دست از علاج کشیدند چونکه آنجناب علیه السلام من الله العلام امام ام
بود لهذا بمعجزه خود آنرا خوب وصحیح کرده است تا که امامت وخلافت ومهدویت آن مهدی موعود
ثابت گردد **چنانچه** مسیح مسعود حضرت عیسی علیه السلام برای اثبات نبوة خود تبصیر اعمی و
تصحیح امراض کهنه که از حذاق اطباء آنزمان آنها را صحیح کرده نمیتوانستند آنجناب علیه السلام خوب
کرده معجزه خود قرار میدادند وچون مردم واطباء همان مریضهائی را صحیح وسالم میدیدند تسلیم نبوة
حضرت مسیح مسعود مینمودند چنانکه جمیع اطباء بغداد وحله اسماعیل را صحیح وسالم دیده تسلیم امامت
ومهدویت جناب حضرت مهدی موعود علیه السلام کرده هذا عمل المسیح ویهود ونصرانی
مسلمان شدند **عزیز من** این چنین امور افاضه خاصه از جانب حضرت باری جلت عظمته
است که بر دست انبیاء وائمه هدی علیهم السلام بجهت تصدیق نبوة وامامت ایشان در میان
خلق بعجز همه آنها جاری وساری میکند **وکسیکه** در دعوای مسیحیت یا مهدویت معاد

نباشد حق تعالی بجهت تکذیب وتضلیل آن بخلاف پیشگوئی وی ظاهر میکند مثلاً اگر مهدی یا مسیح کذاب
چون مدعی این زمانه دعوای تصحیح مرض کدام مریض کند عوض از صحت یافتن آن مریض خواهد مرد
تا کذب آن کذاب ظاهر وثابت وهویدا شود فافهم **تنبیه** معاجز قاهره ظاهره حضرت مهدی
موعود علیه السلام افزون از آنست که در این وجیزه بگنجد چنانچه متقدمین ومتاخرین محدثین بیشتری
از آنها را در مسانید خود باسانید معتبره معتمده ذکر فرموده اند **حقیر فقیر** اتقاه الله العزیز در **مجلد ثالث** همین
کتاب مفصل نوشته **اشکال** از این مناقب ومعاجز واحادیث نبویه وعلویه وباقریه وصادقیه
وکاظمیه وسجادیه علیهم السلام بالاتفاق والاجماع ثابت ومعلوم شد که حضرت مهدی موعود علیه السلام
از اولاد رسول واحفاد بتول همنام وکنیت حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم است در اینقدر
مضمون نزاعی نداریم لکن محل کلام آنست که از تمام دلائل مذکوره ثابت نمیشود که مهدی موعود
موصوف بصفات وعلامات مذکوره همان حضرت مهدی موعود خلف صالح حجة بن الحسن علیهما السلام
است زیرا که اولاد حضرت رسول واحفاد بتول بسیار اند هر کسیکه تا یوم قیامة از نسل وذریت ایشان
متولد شود گفتن اینکه وی از اولاد بتول وعترة طاهره واهلبیت رسول صلی الله علیه وآله وسلم است
جایز بلکه صادق است پس در اینصورت **علاوه** بر ادله اجله مذکوره احتیاج به بیان دلیلی
دیگر است که بوجه اتم دلالت کند بر اینکه حضرت مهدی موعود علیه السلام موصوف همان حجة بن
الحسن است **جواب** چون حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم متعدد صفات وعلامات و
از سر تا پاء حلیه حضرت مهدی موعود علیه السلام را مع حسب ونسب واسم وکنیت والقاب وبودن
آنجناب علیه السلام از اولاد رسول صلی الله علیه وآله وسلم واحفاد بتول مفصلاً بیان فرمود واین همه
امور را علامت شناخت وی علیه السلام قرار داد **پس در هر کس** که این علامات وصفات
مجموعه موجود باشند بنحویکه یک صفت هم باقی نماند مگر آنکه در وی موجود باشد همان حجة بن الحسن
امام عصر والزمان حجة الرحمن علی الانس والجان است **اشکال** سلمنا لکن مادامیکه تا وقتیکه حاصل نشود
باینکه آن تمام صفات وعلامات ودلالت مخصوص بجهت حضرت مهدی علیه السلام است وغیر از

آنجناب علیه السلام در احدی یافته نمیشوند تسلیم وعمل بآن دلائل وعلامات وصفات جایز نیست
زیرا که هرگاه بمخصوص بودن این صفات وعلامات در آنجناب علیه السلام علم حاصل نمیشود بلکه احتمال یافته
شدن این صفات در غیر آنجناب نیز باشد حکم بصادق آمدن این صفات بر آنجناب علیه السلام
نمیشود پس **در اینکه** از زمانه حضرت رسول تا ولادت حضرت مهدی موعود علیه السلام از اولاد
حضرت صدیقه فاطمه زهرا احدی موصوف بصفات مذکوره متولد نشده است نزاعی نداریم **لکن**
کلامیکه هست در وقت بعثت وظهور حضرت مهدی موعود است که در آخر زمانه وقت ظهور دجال
ونزول حضرت عیسی بن مریم علیه السلام ظاهر خواهد شد وتا آنوقت ظهور آنجناب از عترة طاهره حضرت
رسالت مآب صلی الله علیه وآله وسلم توالد وتناسل بوقوع خواهد رسید ممکن است که مستقبلاً از این
سلسله جلیله طیبه مطیبه طاهره مطهره کسی موصوف بصفات مذکوره متولد بشود ودر اینصورت این جمیع صفات
وعلامات دلیل مخصوص ومختص برائی مهدویت آنجناب علیه السلام چگونه میتواند بود **جواب**
اوّل آنکه ظن وخیال واحتمال را در شریعت مطهره اعتباری نیست باید بر وقوع وعدم وقوع
هر فعل علم ویقین حاصل شود ودر اینجا شما را بر پیدا شدن چنین شخصیکه موصوف بجمیع صفات مذکوره
واز این سلسله طیبه باشد یقین حاصل نیست پس احتمال وظن شما سودی نمی بخشد ودلیل بودن
این صفات وعلامات بر وجود مهدی موعود ظاهر وثابت است **جواب ثانی** چون اعتراف
شما باینکه تا زمانه ولادت حضرت مهدی علیه السلام بلکه الی زماننا هذا غیر از آنجناب احدی از سلسله
طاهره فاطمیه متصف وموصوف بصفات وعلامات مذکوره موجود ومتولد نشده است ثابت باشد
پس همین دلالت موجوده در ثبوت این صفات وعلامات خاص برائی آنجناب علیه السلام کفایت
میکند **امّا احتمال** شما بتولد شخصی موصوف بصفات مذکوره مستقبلاً در این سلسله طاهره هرگز
بمخصوص بودن صفات وعلامات برائی آنجناب علیه السلام قادح نمیشود زیرا که **اوّلاً** اگر کسی
مثلاً وبالفرض موصوف باین صفات متولد بشود هم صفت عصمت وطهارت در وی نخواهد بود
زیرا که ذریت عامه حضرت نبوی صلی الله علیه وآله وسلم معصوم ومطهر نیست بلکه بعد از نزول آیه تطهیر

سید علی همدانی شافعی در مودة القربے وحموینی وغیره از ابن عباس آورده اند قال سمعت

رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم یقول انا وعلی وفاطمة والحسن والحسین والتسعة من

ولد الحسین مطهرون معصومون یعنے من و علی و فاطمه وحسنین علیهم السلام ونه فرزند از اولاد

حسین از جمیع نجاسات وکثافات صوری ومعنوی ظاهری وباطنی وسهو ونسیان ومعاصے

وافعال شنایع واعمال قبایح وصفات رذیله ومعاشرت ومصاحبت منفره حتی از ترک اولے

معصوم ومطهر هستیم معلوم شد که عصمت وطهارت منحصر در چهارده معصوم است پس شخص

مذکور که آینده مستقبلاً است فرضاً اگر موصوف بهمه صفات مذکوره باشد معصوم ومطهر

نخواهد بود پس معارض نمیشود وثانیاً ثبوت مهدویت بر همین نیست بلکه با این خصائص آنجناب

ظهور معاجز قاهره باهره رافع شکوک ومزیل اوهام برای مهدویت واثبات امامت خود است

هر چند ظهور دجال بطال ونزول عیسے بن مریم علامت خاصه برای اثبات غیبت کافی وبرهانی شافی

است ثالثاً اگرچه قریب آخر زمان بعد ظهور آثار آن زمان خروج دجال اوّلاً ونزول عیسی مریم

ثانیاً وبالاتصال ظهور حضرت مهدی ثالثاً وتصدیق حسب ونسب واسماء والقاب واوصاف و

شمائل وخصائل مخصوصه مزبوره آنجناب علیه السلام کافی وبرهانی شافی خواهد بود ولی با این همه

میگوییم که جایز نیست همه اوصاف مذکوره مختصه مجتمع در غیر آنجناب بوده باشند زیرا که اجتماع همه

اوصاف مخصوصه در شخص دیگر غیر جایز است رابعاً بسبب ظهور ودلالت این صفات و

علامات برای آنجناب علیه السلام وقت ولادت رجحان آن ثابت است واحتمال تجدد ما

بعارض این دلالت مرجوح است وترک راجح واخذ مرجوح جایز نیست قطعاً زیرا که

اگر جایز باشد بنابر آن عمل باکثر ادلهٔ مثبته ممتنع خواهد شد زیرا که ما من دلیل الا واحتمال تجدد ما

یعارضه متطرق الیه واین مانع از عمل در آن دلیل نمیشود پس معارض شدن شخص

آینده همچنین قادح در دلالت وعلامات مذکوره در آنجناب علیه السلام هرگز نمیشود زیرا که وقت و

ولادت در آنجناب علیه السلام این صفات موجوده بودند علاوه بر این وقت ظهور حضرت

مهدی موعود علیه السلام معجزه قاهره ظاهر میفرماید و در آنوقت احدی را شک در مهدویت آنجناب

باقی نمیماند زیرا که بعیون الراس جمیع شمائل وخصائل وخصائص ومعاجز وعلامات بدنی ومکانی وزمانی

در آنجناب علیه السلام خواهند دید وندا آسمانی خواهند شنید که هذا هو المهدی الموعود وخود

حضرت عیسے علیه السلام ودجال بطال بعیون الراس خواهند ملاحظه کرد پس جمیع شکوک و

شبهات هر کس در آنوقت بالکلیه مرتفع خواهند گردید انشاء الله تعالے

باب خامس در بیان غیبت وظهور حضرت مهدی موعود علیه السلام است

وبیان آن در چند بحث میشود بحث اوّل بدانکه آنجناب علیه السلام از وقت ولادت

تا اینوقت واز اینوقت تا قریب قیامت موجود و زنده است زیرا که حجهٔ خدا بر زمین است

زمین در هیچ وقت خالی از حجهٔ خدا نمیتواند بود چنانچه از احادیث مشهوره است ودر

اعلام الهدی است لکمیل بن زیاد اللهم انک لا تخلی الارض من قائم

بحجة اما ظاهر مشهور او خائف مغمور لئلا تبطل حججک وبیناتک یعنے خداوندا

نگذاشتی زمین را از قائم بحجه یا ظاهر مشهور ویا خائف مستور تا که بطلان حجج وبینات تو لازم نیاید

واز این حدیث مشهور ثابت است که حجتهای خداوند علام از انبیا واوصیا علیهم السلام

بعضے بوجوه شتے ظاهر بودند وبعضے غائب واز عیون مردم مستور بودند وبیان ولا تتش آنست

که در طول عمر وبقاء آنحضرت علیه السلام استبعادی نمیتواند بود واین معلوم است زیرا که حجهٔ خدا بر

جمیع خلق است اگر موجود نباشد اتمام حجه بر خلق من الله نمیتواند بود وحال آنکه بمفاد آیهٔ شریفه

لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل حجتی برای مردم بر خدا تعالی باقی نمانده است

ونگاهی بسیاری از بنی نوع انسان از اتقیاء واشقیاء بهزارها سال عمر کرده هستند

امّا از جملهٔ اتقیاء چون حضرت نوح وحضرت شعیب وحضرت لقمان است واما

از جملهٔ اشقیاء چون عاد وعوج بن عنق است وبسیاری از اتقیاء واشقیاء تا روز قیامت

[illegible]

زنده خواهند ماند اما از جمله اتقیا چون حضرت خضر و حضرت الیاس و حضرت ادریس و حضرت
عیسی که بالاتفاق این انبیا علیهم السلام بحیات اند و تا یوم قیامت بحیات خواهند بود و اما
از جمله اشقیا چون ابلیس و دجال بطال است وی نیز پیش از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و
سلم موجود بودند در جزیره از جزایر طرف مغربیه محبوس و زنده اند و بالاتفاق زنده خواهند ماند تا بدست
حضرت عیسی علیه السلام بفرمان حضرت مهدی موعود علیه السلام کشته شود و در طول عمر و غیبت با آنحضرت
علیه السلام شریک اند اگر وجود وی طول عمر و غیبت وی بی حکمت نباشد و بعدی نداشته باشد غیبت
آنحضرت چگونه بی حکمت تواند بود و نیز باعتراف مخالفین وارد است که حضرت خضر موجود است
و نوح علیه السلام دو هزار و پنجصد سال عمر کرده است و حضرت لقمان سه هزار سال
و غائب بود حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مدتی در شعب ابوطالب و مدتی در طائف و
مدتی در غار در اکمال الدین از ابی عبدالله علیه السلام آورده قال اکتتم رسول الله
صلی الله علیه و آله و سلم بمکة مختفیا خائفا خمس سنین لیس یظهر امره و علی علیه السلام
معه و تم امر الله ان یصدع ما امر فظهر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فاظهر امره و فی
خبر اخر انه صلی الله علیه و آله و سلم کان مختفیا بمکة ثلث سنین و بروایت دیگر آنکه حضرت
رسول اکرم صلی الله علیه و آله و صحابه و سلم بعد از نزول وحی کل سیزده سال در مکه معظمه مکث فرمود
و در ابتداء سه سال مخفی بود و پس از آن اظهار نبوة و مردم را دعوة باسلام کرد و در توراة
است که ذوالقرنین زندگی کرد سه هزار سال و اهل قبله گویند که زنده بود یک هزار و پنجصد سال
و محمد بن اسحاق گوید که عوج بن عنق زندگی کرد سه هزار و سه صد سال و کشته شد از دست
حضرت موسی و عنق نام مادر وی است و اما اسم پدر او سیحان است و ضحاک تازی زندگی کرد
یک هزار سال و طهمورث نیز یک هزار سال عمر کرده است و قتیبانی نه صد سال
عمر کرده است و مهلائیل هشت صد سال و نفیل بن عبدالله هفت صد سال و
سطیح الکاهن که نام اصلی وی ربیعه بن عمر است شش صد سال و عامر بن الضرب پنجصد

سال وی در عرب حاکم بود و سام بن نوح نیز پنجصد سال و حرث بن مضاض جرهمی چهار
صد سال و ارفخشد نیز چهار صد سال و قس بن ساعده سه صد و هشتاد سال و کعب
بن جمجه دوسی سه صد و نود سال و سلمان فارسی دو صد و پنجاه سال و بعضی گفته اند سه
صد سال پس اگر در طول اعمار و غیبات حضرات انبیاء سابقین که بروایت موالفین و مخالفین
ثابت است هیچ استبعادی نباشد در غیبت امام مهدی موعود علیه السلام چگونه استبعاد خواهند
شمرد و چه بالفعل حجة الله الحی علی الارض است و شیخ ابوعبدالله محمد بن یوسف بن محمد
الکنجی الشافعی در کتاب البیان فی اخبار صاحب الزمان آنچه فرموده خلاصه ترجمه
اینست که حیوة و وجود و بقا حضرت امام مهدی علیه السلام از وقت ولادت تا اینوقت زنده
و موجود است و انه لا امتناع فی بقائه کبقاء عیسی بن مریم و الخضر و الیاس من اولیاء الله
تعالی و بقاء الاعور الدجال و ابلیس اللعین من اعداء الله بقاء این اتقیاء و اشقیاء از روی کتاب
الله و سنت رسول الله ثابت است اما عیسی پس دلیل بر بقاء او قول خداوند است و ان
من اهل الکتاب الا لیؤمنن به قبل موته و حال آنکه از یوم نزول این آیه تا امروز احدی بوی
ایمان نیاورده است پس لابد در آخر زمان خواهد شد اشکال در این آیه شریفه از فقره الا
لیؤمنن به چیست آیا تصدیق اهل کتاب بدین منسوخ و نبوة حضرت عیسی از این مراد است یا
تصدیق آنها بدین اسلام ظاهر آیت که بر قسم اول دلالت صریحه دارد جواب هرگز مراد از این فقره
قسم اول نیست زیرا که زمانه نبوة آنجناب منقطع گردیده است و این تصدیق کردن آنها هم چونکه
در آخر زمان نبی آخر الزمان خواهد بود در اینصورت اگر مراد قسم اول باشد البته تبدیل دین اسلام
بدین ملت منسوخه نصرانیت لازم می آید و بطلان آن ثابت است و رنه کفر بقرآن و سنت و اجماع
اهل قبله لازم میاید پس ناچار مراد از فقره مذکوره صورت ثانیه است که عیسی در حضور اهل کتاب
بدلایل و براهین اثبات و تصدیق دین اسلام میکند و اهل کتاب بمشاهده آنکه نبی ما عیسی چون اتباع
و تصدیق دین اسلام مینماید و اقتداء در نماز بمهدی موعود میکند و کار گذار آنجناب در حضور ایشان

میباشند خود را برای تسلیم این ہمہ امور و تصدیق دین اسلام تا سی بنی زمانہ خود خواہند دانست **اما**
سنت پس روایت است کہ در مسلم از ابن سمعان آوردہ است حدیث طویلی در قصہ دجال
الی ان قال فینزل عیسی بن مریم عند المنارۃ البیضاء شرقی دمشق بین مہرودتین واضعا کفیہ
علی اجنحۃ ملکین یعنے فرود میآید عیسےٰ از آسمان نزد منارہ سفید شرقی دمشق میان دو لباس یا
دو جامہ زرد رنگ پوشیدہ در حالتیکہ عیسےٰ دو دست خود را بر دو بال دو ملک گذاشتہ خواہد بود یعنی
وقت نزول بر دو بال ملک آویختہ خواہد بود **و قولہ** صلی اللہ علیہ و آلہ و اصحابہ وسلم کیف
انتم اذا نزل ابن مریم فیکم و امامکم منکم **اما خضر والیاس** پس درباره بقاء
و حیوۃ آنہا ابن جریر طبری فرمودہ است الخضر والیاس باقیان یسیران فی الارض **و**
مسلم در صحیح خود از ابی سعید خدری آوردہ کہ حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
دربارہ آنکہ دجال حضرت خضر را قتل میکند پس از آن زندہ میکند او را حدیث طویلی فرمودہ قال یاتی
وھو محرم علیہ ان یدخل نقاب المدینۃ فینتھی الی بعض السباخ التی تلی المدینۃ فیخرج
الیہ یومئذ رجل ھو خیر الناس او من خیر الناس فیقول لہ اشھد انک الدجال الذی
حدثنا رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم حدیثہ فیقول الدجال ان قتلت ھذا ثم
احییتہ اتشکون فی الامر فیقولون لا قال فیقتلہ ثم یحییہ فیقول حین یحییہ واللہ ما
کنت فیک قط اشد بصیرۃ منی الان قال فیرید الدجال ان یقتلہ ثانیاً فلا یسلط علیہ
ابو اسحق بن ابراہیم بن سعد میگوید این شخص حضرت خضر است و گفتہ این لفظ مسلم است کہ در صحیح
خود آوردہ است **در اکمال الدین** از حضرت امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیہ السلام
آوردہ کہ اصل نام حضرت خضر خضر نبود وی پسر قابیل بن آدم است لکن خضر ازان **جہت**
گفتہ میشود و انما سمی الخضر لانہ جلس علی ارض بیضاء اھتزت خضراء فسمی الخضر لذلک
اما اصح آنست کہ اسم او ایلیا است وی پسر ملک بن عامر بن ارفخشد بن سام بن حضرت
نوح نجی اللہ است علی ما اخرجت الخبر فی ذلک مسنداً فی کتاب **علل الشرائع والاحکام**

اما خضر والیاس

و حضرت خضر او را ابجہت وجہ تسمیہ کو میگویند آنجناب اطول العمر از تمام بنی انسان است **اما دلیل**
بر بقاء دجال بطال فانہ او ہم حدیث تمیم الداری و الجساسۃ الدابۃ التی تکلم وھو حدیث
صحیح ذکرہ مسلم و قال ھذا صریح فی بقاء الدجال **اما دلیل** بر بقاء ابلیس لعین پس
عزیز کتاب خداوند است قال اللہ تعالی حکایۃ عن ابلیس فانظرنی الی یوم یبعثون قال فانک
من المنظرین **اما بقاء** حضرت امام مہدی موعود علیہ السلام از قرآن و حدیث ثابت است
اما از قرآن پس آیہ شریفہ لیظہرہ علی الدین کلہ ولو کرہ المشرکون سعید بن جبیر در تفسیر
این آیہ گفتہ ھو المہدی من عترۃ فاطمۃ **اما** کسیکہ میگوید مراد از آیہ عیسےٰ است منافات بین
القولین نیست زیرا کہ بعد از این ثابت میشود کہ عیسےٰ ناصر آنجناب علیہ السلام خواہد بود **و** مقاتل
بن سلیمان و جماعتی از مفسرین دیگر در تفسیر قول خداوند علام وانہ لعلم للساعۃ گفتند ھو المہدی
یکون فی آخر الزمان و بعد خروجہ یکون قیام الساعۃ و اماراتہا **و اما** احادیث بر
بقاء حضرت امام ہادی مہدی از حد احصا خارج اند بعد از این تفصیل ذکر خواہند شد
اشکال آنچہ تا اینجا بحث شد بنا بر آن وجود و بقاء حضرت امام مہدی و حضرت عیسےٰ و دجال
بطال مسلم لکن وجہ و علت و داعی بقاء حضرات ثلثہ چہ باشد **جواب** بعون اللہ الوہاب بدانکہ
داعی بقاء این دو نفر صالح و یک مردود طالح نصوص و علل اند **اما نصوص** پس بعض
از آنہا مذکور شدند و بعضے در مقامات مقتضیات خواہیم بیان کرد لکن **در اینجا** بیان کنیم کہ
بقاء این ہر سہ نفر خالی از دو حال نباشد بقاء آنہا یا مقدور تعالی است یا نیست **اما** نبودن آن
مقدور تعالی قطعاً محال و ممتنع است زیرا کہ خداوند علام کہ ابتدا تکوین و تخلیق از کتم عدم فرمودہ
آنہا را افنا نماید پس از فنا ثانیاً آنہا را اعادہ کند و این چنین تکوین و تخلیق چون مقدور خداوند
باشد چارہ نیست از آنکہ ابقاء این سہ نفر نیز در مقدور خدا میباشد **پس** چون بقاء آنہا مقدور
خدا ثابت باشد گوئیم این نیز از دو صنف خالی نباشد این باقی بودن یا باقی گذاشتن در اختیار خدا
باشد یا در اختیار امت **اما** در اختیار امت بودن قطعاً باطل است زیرا کہ در انصورت ہر کدامی

جواب اشکال ابقاء ثلثہ

ازامت میتوانست اختیار بقاء برای نفس خود یا اولاد خود بکند و لو بصرف مال باشد و ذلک غیر حاصل لنا
غیر داخل تحت مقدوریهٔ ما پس لا ریب و ناچار این مطلب نیز از جملهٔ مقدورات خاصهٔ ربوبیه است **پس** بعد
از اثبات آنکه ابقاء ایشان از مقدورات باری تعالی است گوئیم این از دو حال خالی نیست یا ابقاء این
سه نفر بجهت سببی و علتی و وجهی است یا بدون اسباب و علل **اگر بغیر** سبب و علت باشد
هر آینه والبته از حکمت خارج میشود و آنچه از حکمت خارج شود در افعال خداوند دخل نیست لهذا
چاره نیست که ابقاء این سه نفر بجهت سببی و علتی قطعیه که حکمت بالغهٔ الهی مقتضی آنست باید باشد
پس علل و اسباب هر کدامی از این سه نفر در اینجا مینگاریم **اما علت** بقاء حضرت عیسی
مسیح مسعود ایمان آوردن اهل کتاب است زیرا که آنها چون بعیون الراس مشاهده میکنند که
نبی ما پیروی نبی این امت را میکند خود را به پیروی این نبی آخر الزمان اولی خواهند دانست و
وقول خدا بر مدعی ما شاهد است که در عزیز کتاب خود میفرماید وان من اهل الکتب الا لیؤمنن به
قبل موته و حال آنکه از اهل کتاب از وقت نزول این آیهٔ شریفه تا اینوقت ایمان بوی احدی نیاورده
است پس لا بد در آخر زمان وقت ظهور امام مهدی علیه السلام بوقوع خواهد آمد و جمیع اهل کتاب تاسی
نبی زمانه خود حضرت عیسی المسیح تصدیق نبوة حضرت رسول عربی خواهند کرد و خود حضرت عیسی مصدق
امامت حضرت مهدی موعود نزد اهل ایمان و مصدق دعوای آنجناب نزد اهل طغیان خواهد بود و
نصرت آنجناب خواهد کرد و مردم را دعوة بفرموده آنجناب بطرف دین حضرت رسالت مآب صلی الله
علیه و آله و سلم خواهد کرد و کفایت میکند برای ثبوت این همه امور اقتدا کردن حضرت عیسی المسیح مسعود در
نماز بجماعت با مهدی موعود و این تصدیق و نصرت و ترغیب و تحریص کردن است خصوص کلماتیکه
در وقت اقتدا بحضرت مهدی میگوید علی ما رواه مسلم و غیره فی صحیحه چنانکه بمقام خود ذکر کنیم انشاء الله تعالی
اما علت بقاء دجال بطال ملعون حدیث رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است که فرموده است
انه خارج فیکم الاعور الدجال وان معه جبال من خبز یسیر معه الی غیر ذلک از اینکه بقاء او
موجب مفاسد عظیمه است بجهت ادعاء او ربوبیة و ضلال امت پس این ابتلا است برای مردم تا که بوجود

آن ملعون کافر از مومن و عاصی از مطیع و مسیٔ از محسن و مفسد از مصلح و ظالم از عادل و دشمن از دوست و
بد از نیک متمیز و ممتاز باشند زیرا که آنکس که نور خرد بر جبههٔ استعدادش تافته و ارباب که پرتو آفتاب عقل در
روزنهٔ قابلیتش راه یافته بمقتضای افلا تعقلون و افلا تبصرون و افلا تنظرون بعقل مستقیم و
طبع سلیم حق را از باطل تمیز داده رجوع بحضرت امام مهدی موعود علیه السلام خواهند کرد **و اما** آنهائیکه حجاب
ظلمت جهالت و ضلالت از همه شش جهت بنور شعور شان احاطه کرده است از فرط جهالت تعقل
و تدبر و تبصر نمیکنند بلکه عقل را کاهر قوای نفسانیه است بجهت مانع شدن آن از نفسانیت و جهالت و ضلالت
مخل از عیش و عشرت و جمله معترضه میدانند از نفسانیت رجوع بدجال بطال خواهند کرد و **پس** بقاء
دجال بجهت این حکمت است **و اما علت** بقاء حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام
بجهت آنست که تمام روی زمین شوره و شیرین را از عدل و داد پر خواهد کرد و تمام ملل مختلفه را بر
ملت واحده حقه جمع میفرماید و احدی بغیر از خواندن کلمهٔ لا اله الا الله باقی نخواهد ماند پس وجود وی
برای عباد لطفی است و تصرف وی در امور لطفی دیگر است و خبر متفق علیه بر این ناطق است هو
یملاء الارض قسطا و عدلا کما ملئت ظلما و جورا از وقت غیبت آن حجة خدا و بقیة الله
علی الارض تا اینوقت تمام روی زمین از عدل و داد پر نشده است و این وعده در آخر الزمان است
ونیز بروایت **ابن عباس** وارد شده اند قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم
ان الله فتح هذا الدین بعلی و اذا قتل فسد الدین و لا یصلحه الا المهدی یعنی حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فرموده بدرستیکه حق تعالی گشود و فتح داد این دین اسلام را بر دست امیر المومنین
علی ابن ابیطالب علیه السلام پس وقتیکه آنجناب قتل کرده میشود این دین هم فاسد میشود و احدی غیر از حضرت
امام مهدی موعود علیه السلام اصلاح این دین فاسد نمیکند و این وعده قطع هم در آخر زمانست و هنوز
فساد دین بیشتر شده میرود و انحصار اصلاح این دین خاص بر وجود مسعود مهدی موعود است چنانچه
بالاستقلال استدلال اینکه چرا در اول زمان صلاح دین مبین نمیفرماید بلکه در آخر زمان میفرماید بالتفصیل
بعد از این خواهد شد **لهذا** بجهت ایفاء این وعده قطعیه ابقاء امام تا آخر زمان واجب است

از امت میتوانست اختیار بقا برای نفس خود یا اولاد خود بکند و لو بصرف مال باشد و ذلک غیر حاصل لنا
غیر داخل تحت مقدورنا پس لا ریب و ناچار این مطلب نیز از جمله مقدورات خاصهٔ ربوبیه است پس بعد
از اثبات آنکه ابقاء اینها از مقدورات باری تعالی است گوئیم این از دو حال خالی نیست یا ابقاء این
سه نفر بجهت سببی و علتی و وجهی است یا بدون اسباب و علل اگر بغیر سبب و علت باشد
هر آینه و البته از حکمت خارج میشود و آنچه از حکمت خارج شود در فعال خداوند دخل نیست لهذا
چاره نیست که ابقاء این سه نفر بجهت سببی و علتی قطعیه که حکمت بالغهٔ الهی مقتضی آنست باید باشد
پس علل و اسباب هر کدامی از این سه نفر در اینجا مینگاریم ۱ اما علت بقاء حضرت عیسی
مسیح مسعود ایمان آوردن اهل کتاب است زیرا که آنها چون بعیون الراس مشاهده میکنند که
نبی ما پیروی نبی این امت را میکند خود را به پیروی این نبی آخر الزمان اولی خواهند دانست و
و قول خدا بر مدعی ما شاهد است که در عزیز کتاب خود میفرماید و ان من اهل الکتب الا لیؤمنن به
قبل موته و حال آنکه از اهل کتاب از وقت نزول این آیهٔ شریفه تا اینوقت ایمان بوی احدی نیاورده
است پس لا بد در آخر زمان وقت ظهور امام مهدی علیه السلام بوقوع خواهد آمد و جمیع اهل کتاب تابعی
نبی زمانه خود حضرت عیسی المسیح تصدیق نبوة حضرت رسول عربی خواهند کرد و خود حضرت عیسی مصدق
امامت حضرت مهدی موعود نزد اهل ایمان و مصدق دعوای آنجناب نزد اهل طغیان خواهد بود و
نصرت آنجناب خواهد کرد و مردم را دعوة بفرموده آنجناب بطرف دین حضرت رسالت مآب صلی الله
علیه و آله و سلم خواهد کرد و کفایت میکند برای ثبوت این همه امور اقتدا کردن حضرت عیسی مسیح مسعود در
نماز بجماعت با مهدی موعود و این تصدیق و نصرت و ترغیب و تحریص کردن است خصوص کلماتیکه
در وقت اقتدا بحضرت مهدی میگوید علی ما رواه مسلم و غیره فی صحیحه چنانکه بمقام خود ذکر کنیم انشاء الله تعالی
اما علت بقاء دجال بطال ملعون حدیث رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است که فرموده است
انه خارج فیکم الاعور الدجال و ان معه جبلا من خبز یسیر معه الی غیر ذلک از اینکه بقاء او
موجب مفاسد عظیمه است بجهت ادعاء او ربوبیه و ضلال امت پس این ابتلا است برای مردم تا که بوجود

بیان علت بقای حضرت عیسی مسیح مسعود

آن ملعون کافر از مومن و عاصی از مطیع و مسئ از محسن و مفسد از مصلح و ظالم از عادل و دشمن از دوست و
بد از نیک متمیز و ممتاز باشند زیرا که آنکس که نور خرد بر جبههٔ استعدادش تافته و ارباب که پرتو آفتاب عقل در
روزنه قابلیتش راه یافته بمقتضای افلا تعقلون و افلا تبصرون و افلا تتفکرون بعقل مستقیم و
طبع سلیم حق را از باطل تمیز داده رجوع بحضرت امام مهدی موعود علیه السلام خواهند کرد و اما آنهائیکه حجاب
ظلمت جهالت و ضلالت از همه شش جهت بنور شعور شان احاطه کرده است از فرط جهالت تعقل
و تدبر و تبصر نمیکنند بلکه عقل را قاهر قوای نفسانیه است بجهت مانع شدن آن از نفسانیت و جهالت و ضلالت
مخل از عیش و عشرت و جمله معترضه میدانند از نفسانیت رجوع بدجال بطال خواهند کرد پس بقاء
دجال بجهت این حکمت است و اما علت بقاء حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام
بجهت آنست که تمام روی زمین شوره و شیرین را از عدل و داد پر خواهد کرد و تمام ملل مختلفه را بر
ملت واحده حقه جمع میفرماید و احدی بغیر از خواندن کلمه لا اله الا الله باقی نخواهد ماند پس وجود وی
برای عباد لطفی است و تصرف وی در امور لطفی دیگر است خبر متفق علیه بر این ناطق است هو
یملاء الارض قسطا و عدلا کما ملئت ظلما و جورا از وقت غیبت آن حجة خدا و بقیة الله
علی الارض تا اینوقت تمام روی زمین از عدل و داد پر نشده است و این وعده در آخر الزمان است
و نیز بروایت ابن عباس آورده اند قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم
ان الله فتح هذا الدین بعلی و اذا قتل فسد الدین و لا یصلحه الا المهدی یعنی حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فرموده است که حق تعالی گشود و فتح داد این دین اسلام را بر دست امیر المومنین
علی ابن ابیطالب علیه السلام پس وقتیکه آنجناب قتل کرده میشود این دین هم فاسد میشود و احدی غیر از حضرت
امام مهدی موعود علیه السلام اصلاح این دین فاسد نمیکند و این وعده قطع هم در آخر زمانست و هنوز
فساد دین بیشتر شده میرود و انحصار اصلاح این دین خاص بر وجود مسعود مهدی موعود است چنانچه
بالاستقلال استدلال اینکه چرا در اول زمان صلاح دین مبین نمیفرماید بلکه در آخر زمان میفرماید بالتفصیل
بعد از این خواهد شد لهذا بجهت ایفاء این وعده قطعیه ابقاء امام تا آخر زمان واجب است

وہمین عین و اصل حکمت بقاء آنجناب علیه السلام است **فعلی هذا** اتفقت اسباب بقاء الثلثة

فلابد ان یکون ذلک لصحة امر معلوم فی وقت معلوم وهم صالحان نبی و امام وطالح عدو الله

وهو الدجال البطال **پس آنچه تا اینجا** ذکر شد بثبوت رسید که بقاء حضرت مهدی علیه السلام

اصل است برای بقاء این دو نفر زیرا که منفرداً بقاء عیسے صحیح و مفید نیست ناصر ملت اسلام مقتدی

امام نیست ورنه لازم میآید که مردم را بدولة و دعوة مستقله داعی باشد پس متبوع میشود تابع و اصل

میشود فرع و حال آنکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمود لانبی بعدی و نیز فرموده الحلال ما

احل الله علی لسانی الی یوم القیامة والحرام ما حرم الله علی لسانی الی یوم القیامة پس عیسی تابع

و ناصر و مصدق است برای مهدی و هرگاه منصور و متبوع نباشد تاثیر برای وجود مصدق هرگز نباشد

پس ثابت شد که وجود مهدی موعود اصل است و وجود مسیح مسعود فرع است **و** همچنین است وجود دجال

که لا یصح وجوده فی اخر الزمان لا یکون للامة امام یرجعون الیه و هم یعولون علیه لانه لو کان

کذلک لم یزل الاسلام مقهوراً و دعوته باطلة فصار وجود الامام اصلاً لوجوده ایضا علی ما قلنا

پس چون ثابت شد که بقاء مهدی موعود اصل است و بقاء این هر دو نفر فرع است بر آن چگونه میشود که بقاء

این دو فرع با وجود عدم بقاء اصل بالاتفاق و بلا نکیر صحیح باشد **و اگر** بقاء این دو فرع بدون اصل با ثبوت

آنکه فرع هرگز بدون اصل خود مثمر و مفید نیست فتحی نداشته باشد و صحیح باشد **لازم** میآید که وجود مسبب

بدون وجود سبب هم صحیح باشد و ذلک مستحیل فی عقول الفحول بل یعترفون به الجهول والضلول

پس اصلیت بقاء حضرت مهدی و فرعیت بقاء این دو نفر بالحمد لله چون شمس فی رابعة النهار چنان

هویدا و آشکار گردید که احدی را مجال شبهه و انکار نتواند بود و علاوه بر این از جمله فوائدیکه در غایت

غیبت آنجناب مترتب میشود ایمان آوردن مومنین است بغیب که مدح کرده است آنرا حق تعالی

در عزیز کتاب خویش بقوله تعالی هدی للمتقین الذین یومنون بالغیب **در اکمال الدین**

از داود بن کثیر الرقی آورده که گفت سوال کردم من از حضرت ابی عبد الله علیه السلام از آیت

شریفه مذکوره فرمود من امن بقیام القائم انه حق یعنے مراد از یومنون بالغیب کسی است که ایمان آورد

چونکه فرع بغیر اصل غیر باشد پس چون مسیح بغیر مهدی غیر باشند

بقیام حضرت مهدی موعود و آنرا حق داند و نیز در **اکمال الدین** از یحیی بن ابی القاسم آورده

که گفت سوال کردم حضرت صادق علیه السلام را از آیه الم ذلک الکتاب لا ریب فیه هدی للمتقین

الذین یومنون بالغیب **فرمود** مراد از المتقون شیعه علی علیه السلام اند و مراد الغیب هو الحجة

للغائب و الشاهد و ذلک قول الله عز و جل یقولون لولا انزل علیه آیة من ربه فقل انما

الغیب لله فانتظروا انی معکم من المنتظرین و آیاتیکه در حق حضرت امام هادی مهدی موعود نازل

شده اند بعضے از آنها بعد از این خواهیم نگاشت انشاء الله تعالی **و فی المناقب** عن واثلة

بن الاصقع بن قرخاب عن جابر بن عبد الله الانصاری قال دخل جندل بن جنادة بن

جبیر الیهودی علی رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فقال یا محمد اخبرنی عما لیس لله و عما لیس

عند الله و عما لا یعلمه الله **فقال** صلی الله علیه و آله وسلم اما ما لیس لله فلیس لله

شریک **و** اما ما لیس عند الله فلیس عند الله ظلم للعباد **و** اما ما لا یعلمه الله فذلک قولکم

یا معشر الیهود ان عزیر ابن الله والله لا یعلم ان له ولد بل یعلم انه مخلوقه و عبده **فقال**

الجندل اشهد ان لا اله الا الله و انک رسول الله حقا و صدقا خلاصه آنست که جندل یهودی

عرض کرد یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم خبر ده مرا از آنچه نیست برای خداوند عالم **و** از چیزیکه نیست

نزد خداوند منان **و** از چیزیکه نمیداند او را خداوند جهان **پس** حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم

فرمود اما چیزیکه نیست برای خدا پس نیست برای خداوند شریکی حدی **و** اما چیزیکه نیست نزد خداوند

پس نیست نزد او ظلم برای بندگان **و** اما چیزیکه نمیداند خداوند پس آن قول شما که شما معاشر یهود میگوئید

حضرت عزیر پسر خدا و نه هست و حال آنکه خدا او را پسر خود نمیداند بلکه حق تعالی ویرا که مخلوق و عبد خود

میداند پس جندل یهودی کلمه طیبه شهادتین بر زبان جاری کرد و مسلمان گردید **ثم قال** انی رایت

البارحة فی النوم موسی بن عمران علیه السلام فقال یا جندل اسلم علی ید محمد خاتم الانبیاء

واستمسک اوصیاءه من بعده فقلت اسلم فلله الحمد اسلمت و هدانی بک یعنے پس مسلمان شدن

عرض کرد یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم دیروز در عالم منام حضرت موسی کلیم الله علیه السلام را دیدم

جواب داد بیان همود مهدی موعود است گفت بر دست محمد مسلمان شو

اقرار کردن یهودی باسلام و با ئمه اثنا عشر ... کتب انبیاء سلف ...

خواب یارت کردم مرا فرمودای جندل بحضرت محمد رسول آخر الزمان صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم اسلام بیاور
وبعداز آنجناب صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم اوصیاء حقہ او را تمسک بنما و من عرض کردم ای موسی اسلام خواہم آورد
پس الحمد للہ کہ مرا ہدایت کرد و مسلمان گردیدم ثم قال اخبرنی یارسول اللہ عن اوصیائک من بعدک
لاتمسک بہم قال وصیائی الاثنا عشر قال جندل ھکذا وجدناھم فی التوراۃ وقال یا رسول اللہ سمّھم
لی فقال صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اولہم سید الاوصیاء ابو الائمۃ علی ثم ابناہ الحسن والحسین فاستمسک
بہم ولا یغرنک جہل الجاھلین فاذا ولد علی ابن الحسین زین العابدین یقضی اللہ علیک فیکون اخر
زادک من الدنیاء شربۃ لبن تشربہ فقال جندل وجدنا فی التوراۃ وفی کتب الانبیاء علیہم
السلام ایلیا و شبر و شبیر فہذہ اسم علی والحسن والحسین یعنے خلاصہ آنست کہ پس ازان جندل
عرض کرد یا رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم خبر دہ مرا از اوصیاء برحق خود کہ بعد از تو جانشین مسند رسالت
اند تا من بتمسک آنہا بنمایم پس حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود بعد از من اوصیاء برحق
و جانشین مطلق دوازدہ اند جندل گفت ای رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم در توراۃ ہم ہمین دیدہ
ہستیم پس عرض کرد اسم آنہا چیست حضرت رسول صلعم فرمود اول اوصیاء من ابو الائمہ امیر المومنین حضرت
علی ابن ابیطالب است پس از وی دو پسر او حسن و حسین علیہم السلام اند پس ای جندل تمسک کن
ایشانرا و مغرور نکند جہل جہال پس چون حضرت امام علی بن الحسین حضرت زین العابدین علیہ السلام
متولد خواہد شد آخر زاد تو در دنیا شربت لبن است پس جندل گفت در توراۃ و کتب انبیاء سلف ہم ہمچنین
یافتہ ہستم اول اوصیاء تو ایلیا و بعد از وی شبر و بعد از وی شبیر است پس آنہا کہ علی و حسن و حسین شدند
فمن بعد الحسین وما اسامیہم قال اذا انقضت مدۃ الحسین فالامام ابنہ علی ویلقب بزین العابدین
یعنے خلاصہ ترجمہ آنست کہ جندل عرض کرد یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم بعد از حضرت امام حسین علیہ السلام باقی
اوصیاء برحق چہ نام دارند آنجناب صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم فرمود چون مدت زندگی حسین منقضے
شود پس امام بعد از وی پسر وے علی ملقب بزین العابدین است پس بعد از وی پسر وی محمد ملقب
بہ باقر است پس بعد از وی پسر وی جعفر ملقب بصادق آل محمد است پس بعد از وی پسر وے موسے

خبر دادن حضرت علی از غیبت مہدی موعود

ملقب بہ کاظم است پس بعد از وی پسر وی علی ملقب بہ رضا است پس بعد از وی پسر وی محمد
ملقب بہ تقی و زکی است پس بعد از وی پسر وی علی ملقب بہ ہادی و نقی است پس بعد از وی پسر وے
حسن ملقب بہ عسکری است پس بعد از وی پسر وی محمد ملقب بہ مہدی موعود است و ہمان قائم
آل محمد و حجۃ اللہ نیز گویند فیغیب ثم یخرج فاذا خرج یملاء الارض قسطا وعدلا کما ملئت ظلما
وجورا طوبی للصابرین فی غیبتہ طوبی للمقیمین علی محبتہم اولئک الذین وصفہم اللہ فی کتابہ
وقال ھدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب ثم قال اللہ تعالی اولئک حزب اللہ الا ان حزب اللہ
ھم الغالبون خلاصہ آنست کہ پس از آنکہ حضرت اسم و لقب حضرت امام مہدی علیہ السلام بیان فرمود گفت
وی غائب میشود مدتے پس ازان خارج میشود و خروج و ظہور فرماید روی زمین شورہ و شیرین را
پر از عدل و انصاف خواہد فرمود چنانکہ از جور و ظلم پر شدہ باشد خوشا برای کسانیکہ صبر کنند در حالت
غیبت آنجناب علیہ السلام و باقی برقرار مانند بر محبت و مودۃ ایشان و البتہ چنین کسانیکہ وصف میکند
آنہا حق تعالی در عزیز کتاب خویش کہ آنہا ایمان آوردہ اند بغیب فقال جندل الحمد للہ وفقنی بمعرفتہم
پس جندل تا زمانہ حضرت امام سید الساجدین علیہ السلام تعیش در اسلام کرد پس بطائف رفت و ناخوش
و بیمار شد و شربت لبن آشامید و یاد آورد خبر را کہ حضرت در وقت اسلام آوردن وی فرمودہ بود
مر ان یکون آخر زادی من الدنیا شربۃ لبن پس مرحوم شد و دفن شد در طائف در موضع مشہور
بہ کوزارہ حشرہ اللہ تعالی مع النبی و الائمۃ الاطہار انشاء اللہ الغفار ودر اعلام
الوری آوردہ است روی عبد العظیم بن عبد اللہ الحسنی عن ابی جعفر الثانی عن ابائہ
عن امیر المومنین علیہ السلام قال للغائب منا غیبۃ امدھا طویل کانی بالشیعۃ یجولون جولان
النعم فی غیبتہ یطلبون المرعی فلا یجدونہ الا فمن ثبت منہم علی دینہ ولم یقس قلبہ لطول مدۃ غیبۃ امامہ
فہو معی فی درجتی یوم القیمۃ و در اینجا نیز حضرت امام علیہ السلام توضیح فرمود کہ برائے غائب ما غیبتی است
طویل کسیکہ در حالت غیبت آنجناب علیہ السلام بر دین آنہا باقی و ثابت ماند و بسبب طول مدت
غیبت امام خود دل قلب خود قیاسی نکند وی در روز قیامت با من در درجہ من خواہد بود خوشا بحال

کسیکه در مفاد حدیث شریف مذکور شریک باشد **و نیز در اعلام الوری شیخ طبرسی** آورده

عن یونس بن عبد الرحمن قال دخلت علی موسی بن جعفر فقلت له یا ابن رسول الله انت القائم

بالحق قال نعم ولکن القائم الذی یطهر الارض من اعداء الله ویملؤها عدلا کما ملئت جورا هو

التاسع من ولدی الحسین له غیبة یطول امدها خوفا علی نفسه یرتد فیها قوم ویثبت فیها

آخرون وقال طوبی لشیعتنا المتمسکین بحبلنا فی غیبة قائمنا الثابتین علی موالاتنا والبرائة

من اعدائنا اولئک منا ونحن منهم قد رضوا بنا ائمة ورضینا بهم شیعة فطوبی لهم هم والله معنا فی

درجتنا یوم القیمة یعنی از یونس بن عبد الرحمن گفت داخل شدم بر حضرت امام موسی علیه السلام و عرض کردم یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم تو قایم بحق هستی فرمود آری ولکن قایم که طاهر میکند زمین را از اعدای خدا و مملو میکند آنرا از عدل و داد چنانچه پر شده باشد از جور و ظلم او پسر نهم است از صلب پدر من حسین برای وی غیبتی است طویل بجهت خوف بر نفس خود در زمانه غیبت وے قومی مرتد میشود و قومی ثابت میمانند بر جمیع عقائد خود و فرمود خوشا برای شیعیان ما که متمسک اند در حالت غیبت قایم ما بحبل الله و ثابت اند بر موالات ما و از برائت جستن از اعدای ما آنها از ما هستند و ما از انها بدرستیکه آنها راضی هستند بامامت ما و ما راضی شدیم بشیعه بودن آنها پس خوشا بحال آنها است والله آنها در یوم قیامت با ما در درجه ما خواهند بود **و طبرسی** نیز آورده است از

صقر بن ابی دلف قال سمعت ابا جعفر محمد بن علی الرضا یقول ان الامام بعدی علی امره

امری وقوله قولی وطاعته طاعتی والامام بعده ابنه الحسن العسکری امره امر ابیه وقوله قول

ابیه وطاعته طاعة ابیه ثم سکت فقلت له یا ابن رسول الله فمن الامام بعد الحسن فبکا بکاء شدیدا

ثم قال ان الامام من بعد الحسن ابنه القائم بالحق المنتظر فقلت له یا ابن رسول الله ولم سمی القائم قال

لانه یقوم بعد موت ذکره وارتداد اکثر القائلین بامامته فقلت له ولم سمی المنتظر قال لان له غیبة

یکثر ایامها ویطول امدها فینتظر خروجه المخلصون وینکره المرتابون ویستهزئ بذکره الجاحدون

ویکذب فیها الوقاتون ویهلک فیها المستعجلون وینجو فیها المسلمون یعنی محمد بن امام رضا علیه السلام

خبر دادن امام محمد تقی از غیبت امام مهدی موعود

فرمود بعد از من امام انام علی النقی است که امر و حکم و فرمان و اطاعت وی از من است و بعد از وی امام انام پسر وی امام حسن عسکری است که امر و حکم و فرمان و اطاعت وی چون از پدر وی است پس از ان آنجناب علیه السلام ساکت شد عرض کردم یا ابن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بعد از وے امام انام که باشد پس آنجناب گریه بسیاری کرد و فرمود بعد از وی پسر وی که قائم و منتظر است امام انام میباشد عرض کردم وجه تسمیه بقائم چه باشد فرمود آنرا قائم گویند بجهت آنکه قائم خواهد شد بعد از آنکه ذکر وی از قلوب مردم مرده و محو شده باشد و اکثر قائلین بامامت وی مرتد شده باشند پس عرض کردم وجه تسمیه بمنتظر چه باشد فرمود بجهت این منتظر گویند که برای آنجناب غیبتے است که کثیر میشوند ایام او و طول میشود کشیدگی آن پس خروج آنجناب علیه السلام را مخلصین انتظار میکشند و مرتابین انکار میکنند و منکرین بذکر آن استهزا میکنند و وقت معین کنندگان دروغگو میشوند و عجلت کننده در این هلاک میشوند و مسلمون درین نجات مییابند **در اکمال الدین** از ابی آورده که گفت شنیدم حضرة

امام ابی عبد الله علیه السلام فرمود ان سنن الانبیاء علیهم السلام بما وقع بهم من الغیبات حادثة فی القائم

منا اهل البیت حذو النعل بالنعل والقذة بالقذة قال ابو بصیر فقلت یا ابن رسول الله ومن القائم

منکم اهل البیت فقال یا ابا بصیر هو الخامس من ولد ابنی موسی ذلک ابن سیدة الاماء یغیب غیبة

یرتاب فیه المبطلون ثم یظهره الله عز وجل فیفتح الله علی یده مشارق الارض ومغاربها وینزل

روح الله عیسی بن مریم علیهما السلام فیصلی خلفه فتشرق الارض بنور ربها ولا تبقی فی الارض قطعة

عبد فیها غیر الله الا عبد الله عز وجل فیها ویکون الدین کله ولو کره المشرکون خلاصه آنکه مطابق النعل بالنعل سنت انبیاء سلف و آنچه از غیبات در آنها بوقوع رسیده در حضرت امام هادی مهدی موعود ضرور حادث و واقع خواهند شد و ما در این کتاب مطابقه بعض سنن انبیاء سلف را با حضرت مهدے موعود بعون الله المعبود مینمائیم **چنانچه ابو بصیر** از حضرت محمد بن علی الباقر علیهما السلام

آورده قال فی صاحب هذا الامر اربع سنن من اربعة انبیاء سنة من موسی وسنة من عیسی و

سنة من یوسف وسنة من محمد صلی الله علیه و آله وسلم فاما من موسی فخائف **و** اما من یوسف

خبر دادن حضرت امام ابی عبد الله از غیبت مهدی موعود

فالسجن و امّا من عیسے فیقال انه مات ولم یمت و امّا من محمد صلی الله علیه واله وسلم فالسّیف
خلاصه آنست که آنجناب علیه السلام فرمود صاحب این امر را چهار سنت است از چهار نبی سنتے از
حضرت موسی علیه السلام و سنتے است از حضرت عیسے و سنتے است از حضرت یوسف و سنتے است
از حضرت محمد رسول صلی الله علیه وآله وسلم امّا از موسے پس خائف بودن آنجناب است و امّا از یوسف
پس در سجن بودن آنجناب است تا وقت معلوم و امّا از عیسے پس آنکه گفته شد آنجناب مرده و حال آنکه
نمرده است و امّا از حضرت محمد رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم پس شمشیر است که بذریعه آن تمام
دنیا را بر یک ملت واحده حقه جمع میکند و نظیر همین روائیست که از محمد بن مسلم ثقفی آورده
انه قال دخلت علی ابیجعفر علیه السلام وانا ارید ان اسئله عن القائم من ال محمد صلی الله علیه وآله
وسلم فقال لی مبتدیًا یا محمد بن مسلم ان فی القائم من ال محمد شبهًا لخمسة من الانبیاء یونس بن
متی و یوسف بن یعقوب و موسی بن عمران و عیسے بن مریم و محمد بن عبد الله فامّا شبهه
الذی من یونس فرجوعه من غیبته وهو شاب مع کبر السن و امّا شبهه من یوسف فلغیبته من
خاصته وعامته واختفائه من اخوته واشکال امره مع ابیه یعقوب مع قرب من المسافة بینه و بین ابیه و
اهله و امّا شبهه من موسی فدوام خوفه وطول غیبته وخفاء ولادته وتعب شیعته و امّا شبهه
من عیسی فاختلاف من اختلف فیه حتی قالت طائفة ما ولد و طائفة قتل و صلب و امّا شبهه
عن جده المصطفی فتجریده السّیف وقتل اعداء الله واعداء رسوله والجبّارین خلاصه آنست که
راوی گفت داخل شدم بر حضرت ابی جعفر علیه السلام و میخواستم که از حالات قایم آل محمد علیهم السلام
از آنجناب استفسار کنم که ناگاه خود آنجناب فرمود ابتداءً ای محمد بن مسلم بدرستیکه در قایم آل محمد
شباهت به پنج نبی علیهم السلام است و آنها حضرت یونس بن متی و یوسف بن یعقوب و حضرت
موسی بن عمران و حضرت عیسے بن مریم و حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم امّا
شباهت آنجناب علیه السلام با حضرت یونس علیه السلام رجوع کردن آنجناب است از
غیبت در حالتیکه باوجود کبر سن جوان باشد و امّا شباهت آنجناب با حضرت یوسف

در بیان مهدی موعود در شباهت پنج نبی است

بجهت غائب شدن آنجناب است از خاصه و عامه مردم و مخفی ماندن آنجناب است از برادران و از
مشکل شدن امر وی است با پدر خود حضرت یعقوب باوجود قریب بودن مسافت که عبارة از مسافت
چهارده یوم باشد علی روایة در میان آنجناب و میان پدر و اهل و دوستان آنجناب و امّا شباهت
آنجناب با حضرت موسی کلیم بجهت همیشه خوف داشتن بر نفس و طول غیبت و مخفی شدن ولادت از
انظار منافقین و در تعب بودن دوستان در حالت غیبت و امّا شباهت آنجناب با حضرت
عیسے روح الله بجهت اختلاف پیدا کردن کسیکه اختلاف کرده است در وجود مبارک آنجناب علیه السلام
تا اینکه طایفه قایل شد که هنوز متولد نشده است و طایفه قایل شد که آنجناب قتل و صلیب شده شد
و امّا شباهت آنجناب با جد امجد خود حضرت محمد مصطفے صلی الله علیه وآله وسلم بجهت کشیدن
شمشیر و قتل کردن اعداء خداوند علام و اعداء رسول عالیمقام و انه ینصر بالسّیف والرعب و
روایت شده است از حضرت امام علی ابن الحسین علیه السلام که راوی سعید بن جبیر میگوید
سمعته یقول فی القائم منا سنن من ستة من الانبیاء علیهم السلام سنة من نوح و سنة من ابراهیم
سنة من موسی و سنة من عیسے و سنة من ایوب و سنة من محمد فامّا من نوح فطول العمر و امّا من
ابراهیم فخفاء الولادة و امّا من موسے فالخوف والغیبة و امّا من عیسے فاختلاف
الناس فیه و امّا من ایوب فالفرج بعد البلوی و امّا من محمد فالخروج بالسّیف خلاصه
آنست که راوی مذکور میگوید که شنیدم امام علیه السلام فرمود در قایم ما اهلبیت سنتهای شش
نبی است از حضرت نوح و ابراهیم و موسی و عیسے و ایوب و حضرت محمد علیهم السلام امّا
از نوح علیه السلام بجهت طویل بودن عمر آنجناب علیه السلام بحدیکه اگر کسی در دنیا عمر زیادی از متعارف
میگوید عمر نوح علیه السلام کرده است و حضرت امام مهدی از وقت ولادت تا اینوقت زیاده از
هزار و دویست سال عمر کرده و خدائی داند که تا وقت مردن بکجا می رسد و امّا از ابراهیم
علیه السلام بجهت مخفی شدن ولادت آنجناب علیه السلام از انظار مخالفین چنانچه ولادت حضرت
ابراهیم علیه السلام از نظر نمرود مخفی گردید و امّا از موسی علیه السلام بجهت خوف داشتن

مهدی موعود در شباهت شش نبی از نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و ایوب و محمد است

وغیبت اختیار کردن است چنانچہ حضرت موسی بجہت خوف فرعون ملعون مدتی مخفی در اول ولادت گذشتہ شد اما از عیسی بجہت اختلاف کردن مردم در وجود مبارک آنجناب تا آنکہ بعضے گفتند ہنوپیدا نشدہ است وطایفہ قایل شد کہ بعد از متولد شدن وفات کردہ است وزندہ خواہد شد چنانچہ در حضرت عیسے علیہ السلام گفتند کہ قتل شد یا صلیب کشیدہ شد اما از ایوب علیہ السلام بجہت ظاہر شدن بعد از غیاب آنجناب چنانچہ حضرت ایوب علیہ السلام را فرج حاصل شد بعد از بلوی واما از محمد صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بجہت خارج شدن آنجناب است با شمشیر برائے قتل منافقین و جمیع کفار واعداء دین مبین چنانچہ حضرت رسول با شمشیر آمدہ است واین خبر از انجیل وتوراۃ ہم ثابت است در اعلام الورٰی از حضرت امیر المومنین علیہ السلام بروایت اصبغ بن نباتہ آوردہ است کہ گفت داخل شدم بر حضرت امیر علیہ السلام فوجدتہ متفکراً ینکت فی الارض لرغبتہ فیہا فقال لا واللہ ما رغبت فیہا ولا الدنیا یوماً قط لکنی فکرت فی مولود یکون عن ظہر الحادی عشر من ولدی ہو المہدی یملاء الارض عدلاً کما ملئت ظلما وجوراً الحیرۃ وغیبۃ یضل فیہا اقوام ویہتدی فیہا آخرون فقلت یا امیر المؤمنین وان ہذا الکائن قال نعم انہ مخلوق وانی لک العلم بہذا الامر یا اصبغ اولئک خیار ہذہ الامۃ مع ابرار ہذہ العترۃ قلت وما یکون بعد ذلک قال یفعل اللہ ما یشاء وان لہ ارادات وغایات ونہایات خلاصہ در این حدیث ہم ذکر غیبت آنجناب شدہ است کہ فرمود در زمانہ غیبت گمراہ میشود قومی وہدایت میشود قومی را ودر ینابیع المودۃ آوردہ است از سدیر صیرفی قال دخلت انا والمفضل بن عمر وابو بصیر وابان بن تغلب علی مولانا ابی عبد اللہ جعفر الصادق علیہ السلام فرأیناہ جالساً علی التراب ویبکی بکاء شدیداً ویقول سیدی غیبتک اسلبت منی راحۃ فوادی قال سدیر تصدعت قلوبنا جزعاً فقلنا لا ابکی اللہ یا ابن خیر الورٰی عینیک فقال نظرت فی کتاب الجفر الجامع صبیحۃ ہذا الیوم وہو الکتاب المشتمل علی علم ما کان وما یکون الی یوم القیمۃ وہو الذی خص اللہ بہ محمداً صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم والائمۃ من بعدہ صلوات اللہ علیہم وتاملت فیہ مولد قائمنا

خبر دادن حضرت امیر از غیبت حضرت امام ہادی مہدی موعود

المہدی وطول غیبتہ وطول عمرہ وبلوی المؤمنین فی زمان غیبتہ وتولد الشکوک فی قلوبہم من عدم ظہورہ علیہ السلام فاخذتنی الرقۃ واستولت علی الاحزان وقال قدر اللہ مولدہ تقدیر مولد موسی وقدر غیبتہ تقدیر غیبت عیسے والبطاء کابطاء نوح وجعل عمر العبد الصالح الخضر دلیلاً علی عمرہ خلاصہ آنست کہ سدیر صیرفی میگوید کہ من با جمعی کہ اسامی شان مذکور شد بخدمت حضرت جعفر صادق علیہ السلام داخل شدیم پس دیدیم وی را بر خاک نشستہ در حالتیکہ میگریست بصدا بلند ومیفرمود ای سید من غیبت تو سلب کردہ است راحت دل مرا سدیر گفت جزع شما قلوب ما را بدرد آوردہ است پس گفتیم ای پسر خیر الوری نگریاند حق تعالی شما را پس فرمود دیدم در کتاب جفر جامع کہ جمیع علوم ما کان وما یکون تا قیامت در آنست کہ حق تعالی آن علم را مخصوص گردانیدہ است بحضرت محمد وآل محمد کہ ائمہ اطہار اثنا عشر علیہم السلام اند در صبح این روز دیدم کہ مولد قائم ما حضرت مہدی موعود علیہ السلام وطول غیبت وطول عمر وبلوا مومنین در زمان غیبت ووقوع شکوک در قلوب آنہا بجہت عدم ظہور آنجناب علیہ السلام پس بسماع این کلام رقت بر من حاصل شد واحزان مستولی شدند پس مقدر کرد حق تعالی مولد حضرت مہدی موعود علیہ السلام را تقدیر مولد موسی ومقدر کرد غیبت وی را تقدیر غیبت عیسی ومتاخر شد ظہور آنجناب چون متاخر شدن حضرت نوح علیہ السلام از نزول عذاب بر قوم وی وقرار داد عمر حضرت خضر را دلیل بر عمر آنجناب علیہ السلام اما مولد حضرت موسی علیہ السلام پس بدرستیکہ فرعون چون واقف شد کہ زوال مملکت وے از دست مولود بنی اسرائیل است حکم کرد بقتل ہر مولود مذکر کہ در خانہای بنی اسرائیل متولد شود تا اینکہ کشتہ شدند زیادہ از بیست ہزار مولود پس محفوظ داشت حق تعالی حضرت موسی را از قتل ہمچنین بنی امیہ وبنی عباسیہ واقف شدند کہ زوال سلطنت ظلمہ ومملکت فسقہ از دست قائم آل محمد علیہم السلام خواہد شد پس قصد قتل آنجناب کردند لکن حق تعالی مخفی داشت ولادت آنجناب علیہ السلام را از انظار ظلمہ اما غیبت آنجناب علیہ السلام چون غیبت حضرت عیسے است

بیان تشابہ حضرت با انبیا

بیان تشابہ حضرت با موسی

بیان تطبیق ابطاء نوح و مشابهت مهدی موعود با آنجناب

بجهت آنکه جمیع یهود و نصاری متفق شدند برانیکه حضرت عیسی علیه السلام قتل کرده شد پس حق تعالی تکذیب ایشان کرد بقوله و ما قتلوه و ما صلبوه و لکن شبه لهم همچنین است غیبت آنجناب علیه السلام که مردم بجهت طول کشیدن ظهور آنجناب علیه السلام انکار وجود مبارک وی کردند بتقسیمیکه بعضے قایل شدند که آنجناب علیه السلام هنوز متولد نشده است و بعضے قایل شدند بانیکه متولد شده و از دنیا رفت و بعضے قایل شدند که امام حادی عشر حضرت حسن العسکری علیه السلام عقیم بود هیچ ولدی بهم رسانید و بعضے قایل شدند که روح حضرت مهدی موعود علیه الصلوة و السلام در هیکل غیر خویش ناطق میشود و حال آنکه این جمیع مذاهب باطل محض اند و از محل اعتبار ساقط اند

اما ابطاء یعنے تاخیر ماندن ظهور حضرت مهدی موعود علیه السلام چون ابطاء حضرت نوح نبی الله علیه السلام بجهت آنست که حضرت نوح چون از برای قوم خود طلب نزول عقوبت کرد حق تعالی عز اسمه حضرت روح الامین بطرف آنجناب علیه السلام بفرستاد و گفت ای نبی الله حق سبحانه جل شانه میفرماید که اینها مخلوق و بندگان من اند هلاک نمیفرمایم ایشان را مگر بعد از تکرار دعوة و الزام حجت غرس کن و بنشان در زمین تخم را و بر وقت ثمر دادن آن درخت بجهت تو خلاصی حاصل خواهد شد پس چون آن درخت ثمره حاصل کرد حق سبحانه جل شانه فرمود ثانیا در زمین غرس کن تخم آن ثمر را و صبر کن پس حضرت نوح نبی الله علیه السلام از مطلب خبر مومنین قوم خود مطلع گردانید پس از آن از جمله مومنین سه صد نفر مرتد گردیدند پس حق سبحانه جل شانه هر مرتبه وقت ثمر درخت حضرت نوح نبی الله علیه السلام را بغرس کردن درخت امر میفرمود تا اینکه آنجناب علیه السلام هفت مرتبه چنین کرد و در هر مرتبه بسیاری از مومنین مرتد میگردیدند تا آنکه باقی ماندند اهل ایمان هفتاد نفر پس وحی کرد حق تعالی بطرف آنجناب که حال حق را از کدورت ارتداد کسیکه طینت وی خبیثه است صاف کن همچنین است حال قایم آل محمد علیهم السلام که ممتد و کشیده شد غیبت آنجناب علیه السلام و مردم فرامین حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و حضرات ایمه عدول علیهم السلام را تکذیب نمودند و انکار کردند وجود مسعود موعود آنجناب علیه السلام را

جواب اشکال طول عمر موعود ضعف قوی که برای ... است و این نقص امام ... است

و حق تعالی در عزیز کتاب خویش میفرماید اذا استیاس الرسل و ظنوا انهم قد کذبوا جاءهم نصرنا و

اما طول عمر حضرت خضر علیه السلام پس نه بجهت آنست که مقدر فرموده است برای وی نه بجهت کتابست که نازل کرده باشد بروی و نه بجهت شریعت است که ناسخ باشد شرایع سابقه را و نه بجهت پیروی امت است که لازم باشد مرایشانرا اقتدا کردن آنجناب و نه بجهت طاعت است که بر مردم فرض باشد اطاعت آنجناب بلکه طول عمر آنجناب بالاستقلال استدلال است بر طول عمر حضرت مهدی موعود قایم آل محمد علیهم السلام تا که حجت معاندین از روی همین استدلال منقطع شود و لئلا یکون للناس علی الله حجة اشکال طول عمر آنجناب مسلم مگر هر قدر عمر شخص طویل شود در قوی و نفوس و حواس و فهم و عقل ضعف حاصل شده میرود و بنا بر این نقص در وجود امام علیه السلام لازم میآید و حال آنکه امام باید در هر شیی از رعیت اکمل و افضل باشد جواب بے شک همچنین است مگر در غیر انبیا و ائمه علیهم السلام و ملائکه که حکم ایشان غیر از حکم بنی آدم است و نیز اهل جنت و نار که قرآن مجید ناطق است که همیشه آنها در آنجا زنده خواهند ماند لکن در حواس و عقل و فهم و قوی ایشان ذره از ضعف حاصل نخواهد شد این مطلب متعلق بقدرت است پس هر کس بین المقدور و المحال فرق نماید البته میگوید آنجناب هر قدر مدت عمر کند نباید در هیچ از اجزاء و اعضاء وی علیه السلام ضعف حاصل شود چنانچه در احادیث هم همین مضمون وارد شده که وقت ظهور آنجناب علیه السلام جوان سی ساله بود و طول زمانه هیچ اثر بر آنجناب نخواهد کرد

بحث ثانی در بیان غیبت مهدی موعود

بحث ثانی در بیان غیبت حضرت مهدی موعود علیه السلام است پس بدانکه وجود امام علیه السلام لطف است و تصرف آنجناب در امور لطفے است دیگر و ولی آنحضرت علیه السلام در انوقت از انظار خلایق غائب و مستور است و علت غیاب آنحضرت علیه السلام نه از جانب حق سبحانه جل شانه است زیرا که لطف بر خدا تعالی واجب و اخلال او در واجب کردن فعلیت قبیح و صدور فعل قبیح از حق سبحانه جایز نباشد و نیز چنین است که غیاب آنحضرت برضا و رغبت خویش باشد زیرا که آنحضرت علیه السلام معصوم است و عصمت مانع است از اینکه خلاف امر حق سبحانه نموده باشد پس علت غیاب آنجناب علیه السلام اشقیا

است اند **اشکال** غیبت آنحضرت مسلّم لکن درباره اجراء حدود در حالت غیبت چه حکم است اگر ساقط شوند صریحاً نسخ شریعت ناسخه لازم آید و اگر در اینحالت هم اجراء آنها ثابت است پس جاری کننده آن کیست زیرا که امام زمان علیه السلام غائب است **جواب** حدود مستحق در حین حیوة وی ثابت اند چون امام زمان علیه السلام ظاهر شود و آنها زنده باشند بطلب بینه و اقرار بر آنها جاری خواهد فرمود و اگر بوقت ظهور مستحقین مرده باشند پس گناه فوت شدن اقامه حدود ایشان بر کسانی است که آنها سبب غیبت آنجناب گردیدند **و این** موجب نسخ شریعة ناسخه نمیشود زیرا که اقامه حدود مع التمکن و زوال الموانع واجب است و در صورت وجود موانع و زوال تمکن فرض حدود ساقط است و بجهت شرعی بودن این حکم هم نسخ شریعه چگونه لازم میآید **علاوه** بر این میگوئیم در زمانه که اهل حل و عقد بنصب امام و خلیفه متمکن نشوند در همین مقدار زمانه اجراء و اقامه حدود چه حکم دارد ثابت میماند یا باطل میشود و همین مقدار زمانه مقتضی نسخ شریعة میشود یا نه فجوابکم جوابنا **سوال** در زمانه غیبت آنجناب کسی حضرت علیه السلام را دیده است یا نه **جواب** غیبت آنجناب علیه السلام دو قسم است چنانچه وارد شده است که حضرت ابو جعفر علیه السلام فرمود لقائم آل محمد غیبتان احدٰهما طویلة والاخری قصیرة الخ یعنی برائی قائم آل محمد صلی الله علیه وآله وسلم دو قسم غیبت است غیبت قصیره و غیبت طویله **امّا** در زمانه غیبت قصیره که غیبت صغری آنرا نیز گویند آنجناب علیه السلام وکلاء و نواب مخصوص داشت که اموال در نزد ایشان جمع میشد و حسب دستور العمل آنجناب ایشان صرف میکردند **و نیز** آنجناب علیه السلام بایشان امر و نهی میفرمود **و** توقیع رفیع میفرستاد و در اماکن مخصوصه آنها و غیر آنها نیز خدمت ذیمسرت آنجناب علیه السلام میرسیدند چنانچه نام اسامی وکلاء آنجناب علیه السلام مع آنها که دیدند آنحضرت را بروایت محمد بن ابی عبد الله کوفی در اینجا ذکر کنیم العمری و ابنه **و** حاجز **و** البلالی **و** العطار در آنها از وکلاء **بغداد** بودند **و** عاصمی از کوفه **و** محمد بن ابراهیم بن مهریار از اهل اهواز **و** محمد بن اسحق از اهل همدان **و** بسامی **و** اسدی از اهل ری **و** قسم بن علاء از اهل ذربایجان **و** محمد بن شاذان از اهل نیشاپور **و** غیر

جواب سوال در غیبت [illegible]

مهدی را غیبت صغری بود و بعد از آن غیبت کبری

وکلاء از بغداد ابو القاسم بن ابی حلیس **و** ابو عبد الله الکندی **و** ابو عبد الله الجنیدی **و** ارون القزاز **و** النیلی **و** ابو القاسم بن رئیس **و** ابو عبد الله بن فروخ **و** مسرور الطباخ مولی ابی الحسن **و** احمد **و** محمد پسران حسن **و** اسحق کاتب از بنی نوبخت **و** صاحب الفراء **و** صاحب الصرة المختومة **و از** همدان محمد بن کشمرد **و** جعفر بن حمدان **و از** دینور حسن بن هرون **و** برادر وی احمد **و از** اصفهان ابن باذشاله **و از** ضیمر زیدان **و از** قم حسن بن نصر **و** محمد بن محمد **و** علی بن محمد بن اسحق **و** پدر وی **و** حسن بن یعقوب **و از** اهل ری قسم بن موسی **و** پسر وی **و** ابن محمد بن هارون **و** صاحب الحصاة **و** علی بن محمد **و** محمد بن کلینی **و** ابو جعفر الرفاء **و از قزوین** مرداس **و** علی بن احمد **و از فارس** دو نفر بودند **و از** شهرزور ابن الجمال **و از قدس** مجروح **و از** هرو صاحب الالف دینار **و** صاحب المال و الرقعة البیضاء **و** ابو ثابت **و از نیشاپور** محمد بن شعیب بن صالح **و از** یمن فضل بن یزید **و** پسر وی حسن **و** جعفری **و** ابن الاعجمی **و** شمشاطی **و از مصر** صاحب المولودین **و** صاحب المال **و** ابو رجاء **و از نصیبین** ابو محمد بن الوجنا **و از** اهل اهواز حصینی **و امّا** در **غیبت کبری** محل استقرار آنجناب علیه السلام بر همه کس مخفی است ولکن در موسم حج حاضر میشوند و نیز در شدائد و تنگیها از موالیان خود دستگیری میفرمایند **اشکال** در زمانه غیبت چگونه ادراک حق میشود اگر میگوئید ادراک حق نمیشود پس مردم را بسبب غیبت در حیرة و ضلالت انداختید و اگر میگوئید ادراک حق با دله منصوصه هم میشود کرد پس استغنا از امام علیه السلام حاصل میشود **جواب** حق بر دو قسم است عقلی و سمعی **امّا** عقلی پس از عقل میشود ادراک آن کرد بلکه میشود گفت که وجود و عدم امام علیه السلام موثر هم در آن نیست **امّا** سمعی پس آنهم از ادله منصوصه باقوال حضرات رسول و ائمه طاهرین طیبین معصومین ادراک کرده میشود زیرا که آنها در ابلاغ رسالت و امامت و شریعت و احکام الٰهی دقیقه باقی نگذاشته اند مگر آنکه توضیح و تبیین آن فرموده اند لیکن بجهة حاجت مستمره بودن ما در هر عصر و زمان بطرف امام علیه السلام بودن آنجناب است

جواب اشکال در ادراک حق در غیبت کبری [illegible] استغنا از امام حاصل [illegible]

لطف خدا بر مردم و افعال واجبه عقلیه از انصاف و عدل و از اجتناب ظلم و بغی و عدوان و این امور نیست که غیر امام معصوم مطهر نمیتواند مقام آن بایستد اما احتیاج ما بطرف آنجناب شرعاً نیز ظاهر و ثابت است زیرا که ورادله منقوله وارده از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم ممکن است که ناقل بجهت عدم عصمت و طهارة غفلت نماید عمداً یا اشتباهاً پس ادله منقوله بسبب عدم اعتبار منقطع خواهند شد پس احتیاج ما بطرف امام شرعاً باین جهت میباشد که در چنین امور کشف حقیقت حال و بیان حقیقت مقال فرماید تا که مکلف را وثاقت حاصل شود پس استغنا از امام وضلالت مردم حاصل نمیشود

نیست آدم که سوی ما گفت سنگی نیست
مرترا جبری بغمای دل آهنگی نیست
اندمم آکه بر تنگی ببری صبر و قرار
خود بفهمم که از تو فرهنگی نیست
زنگ شمشیر زخونم و بیر امین باشش
غیر من و همه شهر تو دل تنگی نیست
کام برنام بنه اول و آنگاه براه
از ورصوتو تامیکده فرسنگی نیست
همه تن راز گل و بیش عزگوی بنال
تا بدانند خرد و صبا اورنگی نیست

یا که اندر دل سنگت هوس جنگی نیست
هردم از رنگ گرمی بریم عقل و ترا
گویدم عقل که بالاتر از این رنگی نیست
واعظم خواند که زخون زندم خنگ بغط
که مرا از تو بر آیینه دل زنگی نیست
در همه کوه و بیابان گرامی سنگین دل
کاندرین راه بجز نام دگر ننگی نیست
ساقیا بوسه باده بده زان لب قند
کاندرین باغ وفا چون تو شاه هنگی نیست

شاهد از همه آهنگ سماع است و نشاط
نیست هیچ از حرکات تو زیرنگی نیست
دم دیگر که بزنگ گر آهنگ کنی
توان رفت به رنگی دف و چنگی نیست
من بکنج غم و یاران سوی صحرا به نشاط
تا شکسته سپر از دست غمت سنگی نیست
قدمی پیش نباشد ز هوش تا ره عشق
که بشیرینی تنگ شکرت تنگی نیست
جلیری مهدی موعود شاهان بدهید

همچو کلب آفتاب وه ام بر آستان بوالحسن
دین جعفر برحق است آن مذهب مو پرواست
پیشوا مومنان است آن مسلمانان تقی
همچو یک مهد سپهسالار در عالم کجاست

من بهر حیدرم هر لحظه اندر دل صفاست
خاک نعلین حسین بر هر دو چشمم توتیاست
ای معرفی صف سلطان خراسان شنو
گر نقی را دوست داری بر همه مذهب رواست
قلعه خیبر گرفت آن شهنشاه عرب

از پی حیدر حسن ما را امام و رهنماست
عابدین تاج سر و باقر دو چشم روشنم
ذره از خاک قبرش و روضه از ادو است
عسکری نور دو چشم عالم است و آدم است
زانکه در باز و حیدر نام الافتاست

شاعران از بهر سیم و زر سخنها گفته اند	احمد جامی غلام خاص شاه اولیاست

ایضاً

صد هزاران اولیا روی زمین
تا در جهان عدل گردد آشکار
ای ولای تو معین آمده
و ز همه معنی نهانی جان جان

از خدا خواهند مهدی الیقین
مهدی هادی است تاج اتقیا
بر دل و جانها همه روشن شده
ای تو هم پیدا و پنهان آمده

یا الهی مهدیم از غیب آر
بهترین خلق برج اولیا
ای تو ختم اولیای این زمان
بنده عطارت ثناخوان آمده

و قصاید دیگر از مخالف و موالف در این جلد و مجلد ثانی و ثالث ذکر مے شود

بحث ثالث بیان علل غیبت است

چون غیاب آنجناب علیه السلام معلوم شد باید دانست که غیبت آنجناب علیه السلام بیفائده نیست چنانچه آفتاب در حال استتار تحت سحاب بیفائده نیست و **شیخ طبرسی** در احتجاج روایت کرده که توقیعی از آنجناب بیرون آمد بدست محمد بن عثمان و در آنجا مرقوم فرموده اند که اما وجه انتفاع مردم بمن مانند انتفاع خلق است بآفتاب در وقتیکه ابر آن را گیرد و از نظرها غائب گرداند بدرستیکه من امانم برای اهل زمین چنانکه ستارگان امان اند از برای اهل آسمان **و بروایت دیگر** مذکور است که سلیمان گفت من بحضرت صادق علیه السلام عرض کردم که چگونه مردم منتفع میشوند بحجت غائب مستور فرمود چنانچه منتفع میشوند بآفتاب وقتیکه ابر از استر نماید **شیخ صدوق** در اکمال الدین روایت کرده از جابر از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم که آنحضرت ذکر فرمود اسامی یک یک ائمه اطهار علیهم السلام تا آنکه فرمود پس هم اسم و هم کنیت من حجة الله فی ارضه و بقیته الله فی عباده پسر حسن بن علی علیهم السلام است و این کسی است که فتح میکند خداوند عالم بر دست او مشارق زمین و مغارب او را و این کسی است که غیبت میکند از شیعه و اولیای خود غیبتی که باقی نمیماند در آن قائل به امامت او مگر کسیکه امتحان کرده است خداوند دل او را برای ایمان جابر عرض کرد یا رسول الله پس آیا منتفع میشوند شیعه با و در غیبت او فرمود آری قسم به آنکه مرا به پیغمبری مبعوث کرده که ایشان

هر آینه منتفع میشوند باو و استضائه میکنند بنور ولایت او و در غیبت او مثل انتفاع مردم با فتاب هرچند
ابر بپوشاند او را **مؤلف گوید** مخفی نماند که از برائی آفتاب علو و ارتفاع و انفراد و نور و
شعاعی است که مردم به آن اهتدا می یابند در امور دنیاوی و تاثیر و تربیتی است در عناصر و
مرکبات **و** قهر و غلبه الیست بر سائر کواکب تیره **بلکه جماعتی** نور تمام کواکب را از آفتاب دانسته
اند و برائی آن برهان اقامه نموده اند **و** اتم و اکمل تمامی این صفات و خصایص و زیادتی تربیت
عقول و ارواح و نفوس و دین و آئین و ایمان و صفات حسنه و سبب بودن از برائی حیات جاودانی
و رسیدن بمقام انسانی در وجود امام عصر حجة الله القائم علیه السلام است **و در وجه تشبیه**
وجود مقدس آنجناب علیه السلام در احادیث مذکوره با فتاب عالمتاب چند وجه معقول اند **اوّل**
آنکه نور وجود و علم و هدایت و سایر فیوض و کمالات و خیرات برکت آنجناب است که بخلق در هر زمان
و هر آن بلا انقطاع میرسد و ببرکت و شفاعت و توسل به آنجناب حقایق و معارف بر سوالیان آنجناب
ظاهر میشود و بلاها و فتنها از ایشان رفع میشوند چنانچه در عصر هر حجتی چنین میشد و حق تعالی در عزیز
کتاب خویش میفرماید وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم رسم خداوندی چنین نیست که خلق را عذاب
کند و حال آنکه تو رحمت عالمیان در میان ایشان باشی و متواتر از آنجناب صلی الله علیه و آله و سلم
رسیده که فرمود اهل بیتی امان لاهل الارض کما ان النجوم امان لاهل السماء **و** فی اخری
قال صلی الله علیه و آله و سلم النجوم امان لاهل الارض من الغرق واهل بیتی امان لامتی
من الاختلاف یعنی اهلبیت من از برائی اهل زمین امان اند از هلاکت و ضلالت و خلاف چنانکه
ستارگان برای اهل آسمان امان اند در **روضة المحبین** که مصنف وی از علمای عامه است
بعد از نقل همین روایت مذکوره مینویسد و استدل علیه بقوله تعالی وما کان الله لیعذبهم
وانت فیهم واشار صلی الله علیه و آله و سلم الی وجود ذلک المعنی فی اهل بیته انهم امان لاهل الارض
کما کان هو امانا لهم یعنی استدلال کرده میشود براین مطلب بقول حق تعالی که میفرماید رسم خداوندی
نیست که خلق را عذاب کند و حال آنکه ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم تو رحمت عالمیان در آنها

وجه اول شباهت حضرت مهدی با آفتاب تحت سحاب

باشی و حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بطرف همین معنی اشاره میفرماید در اهلبیت طهارة خود که ایشان
علیهم السلام مثل خود حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم برائی اهل زمین امن و امان از هلاکت و ضلالت
میباشند **پس** هر که دیده دلش اندکی بنور ایمان منور شده میداند که هر گاه ابواب فرج بر کسی مسدود گردد
و چاره کار خود را نداند یا مطلب دقیقی و مسئله غامضه براو مشتبه گردد چون متوسل شود بآنجناب اندازه
توسل البته ابواب رحمت و هدایت مفتوح میگردد **دوم** وجه تشبیه آنجناب با فتاب بجهت آنست که
چون آفتاب زیر ابر محجوب شده با وجود انتفاع خلق بضوء او در هر آن منتظر رفع سحاب و کشف حجاب از رخ آفتاب
عالمتاب میباشند همچنین محبین مخلصین و مومنین موقنین پیوسته در ایام غیبت آن امام عالیمقام علیه
السلام منتظر فرج ظهور هستند و مایوس نیستند و به آن انتظار ثواب عظیم میبرند **سوم** وجه تشبیه
آنجناب با آفتاب آنست که منکر وجود ذیجود آنحضرت با وجود سطوع انوار امامت و ظهور آثار ولایت
مانند منکر وجود آفتاب است هر گاه محجوب شد بسحاب **چهارم** وجه تشبیه آنجناب با آفتاب بجهت آنست
که چنانکه محجوب بودن آفتاب بسحاب گاه باشد که از برای عباد اصلح و انفع است همچنان غیبت آنجناب
علیه السلام برائی شیعیان با وجود انتفاع به آثار او شاید اصلح باشد از برائی بسیاری مردم از ظهور
آنجناب **در اکمال الدین** شیخ صدوق علیه الرحمة روایت کرده است از عمار ساباطی که
گفت بخدمت حضرت صادق آل محمد علیه السلام عرض کردم که عبادت کردن با امامی از شما که ظاهر
نباشد در زمان دولت و سلطنت باطل افضل است یا عبادت کردن در زمان ظهور حق و دولت
و سلطنت حق با امام ظاهر از شما حضرت فرمودای عمار چنانکه صدقه در پنهانی افضل است از صدقه آشکار و علانیه همچنین
عبادت شما در پنهان با امام غیر ظاهر در دولت و سلطنت باطل افضل و بهتر است از آنکه عبادت
خدا کنید در زمان ظهور حق با امام ظاهر **بلکه** هر که از شما نماز کند یک نماز واجب را در پنهانی از
دشمن خود و آن نماز را در وقت آن بجا آورد و تمام کند بنویسد حق تعالی از برائی او ثواب بیست
و پنج نماز **و** اگر یک نافله را در زمان آن بجا آورد بنویسد حق تعالی برائی او ثواب ده نافله **و** هر که
از شما حسنه بجا آورد بنویسد حق تعالی از برائی او بیست و پنج حسنه **عرض کردم** بعیدالانجام

عبادت در حال غیبت حضرت مهدی افضل است از زمان ظهور

بدانم که چگونه اعمال ما افضل باشد از اعمال اصحاب ظاهر دولت و سلطنت حق با آنکه ما و ایشان همه بر یک دین رسول میباشیم **فرمود** بدرستیکه شما ایشان را پیشی گرفته اید در داخل شدن در دین و سبقت گرفته اید ایشان را در ادا کردن نماز و روزه و حج و زکوة و **و** بدانستن سایر امور دین و اطاعت امام پنهان میکنید و با امام خود شریک اید در صبر کردن در سلطنت باطل و میترسید از پادشاهان بر امام خود و بر جانهای خود و حق امام و حق خود را بر دست ظالمان میبینید که شما را از حق شما منع کرده اند و مضطر گردانیده اند **باین** اسباب حقتعالی ثواب اعمال شما را مضاعف گردانیده است پس گوارا باد این از برای شما **عرض کردم** هرگاه چنین است پس ما چرا آرزو کنیم که از اصحاب حضرت قایم باشیم با وجود ظاهر بودن حق با آنکه ما امروز در زمان امامت تو مشغول طاعت تو باشیم و اعمال ما بهتر باشد از اعمال اصحاب صاحب سلطنت و دولت حق **حضرت فرمود** سبحان الله آیا نمیخواهی که خداوند علام حق و عدل را در بلاد خود ظاهر گرداند و حال همه مردم نیکو گردد و کلمهٔ لا اله الا الله جمع گردد و مردم همه اجتماع نمایند بر دین حق و الفت و التیام در میان قلوب مختلفه بهم رسد و کسی در زمین معصیت خدا نکند و حدود خداوند در میان خلق جاری گردد و حق بسوی اهلش برسد و حق را اظهار نمایند و چیزی از حق بجهت خوف خلق پنهان نگردد **بدان والله** ای عمار که احدی از شما نمیرد باینحالت دوستی ما مگر آنکه او افضل است نزد خداوند متعال از بسیاری آنهائیکه در جنگ بدر و احد حاضر شدند پس بشارت باد شما را **پنجم** از وجه تشبیه آنجناب با آفتاب آنست که نظر بقرص آفتاب اکثر و بیدها را ممکن نیست و بسا باشد که باعث کوری چشم نظر کننده یا خیره و تار شدن آن شود همچنین دیدن شمس جمال بیمثال آنحضرت علیه السلام بسا باشد که باعث کوری بصیرت ایشان گردد چنانچه از مردم پیش از بعثت انبیاء علیهم السلام ایمان بایشان می آوردند و بعد از بعثت بسبب بعضی از اغراض فاسده چون کاستن از جاه و اعتماد و جلالت و اعتبار و دست برداشتن از ریاست ظاهریه که داشتند انکار میکردند مانند بسیاری از یهود مدینه **و بعید** نیست که بسیاری و دنیاپرستان شیعیان هم چنان باشند و بهمین وجه و جیه فخر فرقهٔ ناجیهٔ امامیه علامه **مجلسی** علیه الرحمة نیز قائل است **ششم**

جواب اعتراض در خصوص فضل اعمال در زمان غیبت بر زمان ظهور

وجه تشبیه آنجناب با آفتاب آنکه در روز ابر بعضی مردم آفتاب عالمتاب را از سوراخهای ابر می بینند و بعضی نمی بینند همچنین در ایام غیبت ممکن است که بعضی از شیعیان بخدمت آنحضرت برسند و بعضی نرسند کما **قال الصادق** علیه السلام للقائم غیبتان قصیرة و طویلة فالاولی لا یعلم مکانه الا الخواص من شیعته و فی الثانی لا یعلم مکانه الا المخصوصون من موالیه یعنی برای قائم ما دو غیبت اند غیبت صغری و غیبت کبری در صغری غیر از خواص شیعه احدی مکان و مقام آنجناب را نمیداند و در غیبت **کبری** غیر از مخصوص چند نفر احدی مقام آنجناب را نخواهد دانست و در **روایت** دیگر است لم یزل عنده ثلثون من خواصه یعنی نزد آنجناب همیشه سی نفر میباشند اگر یکی میمیرد دیگری بجای وی قایم میشود والله اعلم **هفتم** وجه تشبیه آنجناب با آفتاب آنست که در عموم نفع رسانیدن بهر چیز بحسب قابلیت و استعداد و سوال بلسان حال یا مقال آن و نه طلبیدن اجر و جزا ئی پس جحد و انکار کردن مردم با وجود رسیدن اینقدر خیرات از وجود آنحضرت علیه السلام ضرری نمیرساند و قادح نمیشود بدامن عصمت و طهارة و امامت و جلال آنحضرت علیه السلام **چنانچه** از منکر رسیدن نفعی از آفتاب در زیر سحاب ضرری باو نمیرسد و از تربیت خود و نفع رسانی بمنکران هم دست نمیکشد **هشتم** چنانکه هرقدر سوراخها در خانه باشند ضوء و روشنی آفتاب از تمام آن سوراخها داخل میشود و صاحب خانه از آن منتفع میشود چنین حال مردم از انوار علوم آنحضرت است بقدریکه از ابواب قلوب رفع حجاب نموده و پرده ها و قفلها که از روی شهوات و شبهات و معاصی بر دلهای خود داشتند همه آنها را برداشتند ضوء انوار هدایت و علم آنحضرت چون آفتاب در قلوب آنها میتابد و آنها از آن منتفع میشوند **تا اینجا** ذکر شباهت آنجناب با آفتاب بود **اما وجوه** غیبت در **علل الشرایع** و نیز در کتاب مستطاب **اکمال الدین** آورده اند که از برای صاحب این امر غیبتی است که چاره از آن نباشد **راوی عرض** کرد فدایت شوم چرا فرمود حکمت غیبت آنجناب حکمت غیبت کسانی است که پیش از آنحضرت علیه السلام بودند از حجتهای خداوند بدرستیکه وجه حکمت غیبت آنجناب واضح نمیشود مگر بعد از ظهور آنجناب چنانچه واضح و منکشف نشد وجه حکمت آنچه حضرت خضر علیه السلام کرد از سوراخ

وجوه و علل غیبت حضرت امام مهدی موعود

کردن کشتی و کشتن غلام و بپا داشتن دیوار از برای حضرت موسی علیه السلام مگر بعد از جدائی ایشان
ای ابن الفضل بدرستیکه این امر امریست از امور الهیه و سریست از اسرار خداوندی و
غیبیست از غیوب حق تعالی هرگاه دانستیم که حق سبحانه جل شانه حکیم علیم مدبر است تصدیق
نمائیم که فعل الحکیم لا یخلو عن الحکمة جمیع افعال وی از روی حکمت بالغه است هرچند وجه آن
برای ما منکشف نباشد هرگز چون و چرا نباید بلکه تسلیم و رضا شاید چنانچه مثلاً طبیب حاذق
برای بیمار حسب مصلحت نسخه تجویز مینماید و مریض نسخه مجوزه وی را استعمال میکند و حال آنکه از وی
وجه تجویز این نسخه را استفسار نمیکند با وجود آنکه از طبیب و حکیم احتمال وقوع خطا است لکن حکیم
علی الاطلاق عز اسمه و جل شانه که علمش لا یزول و قدرت و حکمتش محیط هر چیز بالست عقلاً با وجود قصور
عقول خود شان نتوانند فعلی از افعال وی خالی از حکمت و یا عبث دانند و آنچه شریف مرتضی
قدس الله روحه در همین مطلب بحث لطیف فرموده خلاصه اینست که چون بدلالت عقل سلیم و
طبع مستقیم وجوب امامت ثابت و مسلم باشد و بسبب صدور حسن و قبیح و طاعت و معصیت از
هر مکلف در هر زمانه چاره از امام مطهر معصوم نباشد تا بهار الطاعت و جنت و ثواب قریب نماید
و از معصیت و جهنم و عقاب و عذاب بوعده و وعید بعید گرداند و ثابت است که این صفت
عصمة و طهارة در غیر آنکس که فرقه ناجیه امامیه اثنا عشریه مدعی امامت وی علیه السلام هستند یافته نمیشود
پس بعد از ثبوت و تقرر امامت آنجناب علیه السلام دریافتن سبب و علت غیبت وی معنی
ندارد زیرا که چون بامامت وی علیه السلام علم و یقین حاصل نمودیم لکن از نظر غائب بدیدیم دانستیم
که آنجناب علیه السلام با وجود تعیین امامت و قوة عصمت که علت مانعه از صدور خواهش
نفسانی است غائب نشده است مگر بجهت سببیکه اقتضای آن دارد و مصلحتیکه استدعاء
آن نماید و ضرورتیکه داعی آن باشد اگرچه وجه آن علی التفصیل ندانسته باشیم زیرا که دانستن وجه
آن بر ما واجب نیست مانند آنکه دانستن مراد و مقصود معبود بحق در قرآن از آیات
متشابهات که ظاهر آنها بر جبر و تشبیه دلالت دارد بر ما واجب نیست بلکه همینقدر میگوئیم

چون دانستیم حکم حق تعالی را اینکه جائز نیست خبر دادن و وصف کردن آن ذات اقدس بخلاف صفاتیکه
ذات مقدسش را سزد دانستیم که برای چنین آیات متشابهات وجوه صحیحه اند مطابق عقل بخلاف
ظاهر آنها اگرچه علم آن وجوه مفصلاً برای ما حاصل نباشد پس تکلف کردن ما بجواب دادن این
آیات متشابهات فضل منا غیر واجب علینا همچنین است جواب کسیکه سوال از وجه ایلام
اطفال و مصلحة طواف و رمی جمار و غیره کند اینکه از عبادات حکیم قدیم علیم اند که از وی هرگز صدور
قبیح ممکن نتواند بود پس ضرور هر یکی از آنها وجوه حسنه اند و اگر ما بر آن وجوه علم بهم نرسانیده باشیم
بیان کردن آنها بر ما واجب نیست علاوه بر این بعض روات چون سوال از حکمت غیبت
میکردند در جواب شان چنین میفرمودند که راوی ساکت میشد و ما در اینجا بعضی از فوائد
و حکمتهای غیبت مهدی موعود علیه السلام را بیان کنیم منها بجهت ابتلاء و امتحان خلائق است تا
هر کسی موافق و مطابق اعمال خود بجزا برسد چنانچه در اکمال الدین از زرارة بن اعین آورده
است که گفت شنیدم حضرت صادق آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم میفرمودند ان للقائم غیبة قبل ان یقوم قلت
و لم ذلک جعلت فداک قال یخاف و اشاره بیده الی بطنه و عنقه ثم قال علیه السلام و هو المنتظر
الذی یشک الناس فی ولادته فمنهم من یقول اذا مات ابوه مات و لا عقب له و منهم من یقول قد
ولد قبل وفات ابیه بسنتین لا والله عز و جل یحب ان یمتحن خلقه فعند ذلک یرتاب المبطلون
پس ثابت شد که احسن الوجوه و الفوائد در غیبت آنجناب آنست که حق تعالی دوست دارد که بغیبت
آنجناب امتحان ایمان خلائق نماید منها ضعیف الایمان و الاعتقاد از مومن مصدق بالفواد متمیز شود
منها مطیع از متمرد و محق از مبطل و مقر از منکر و مومن از کافر و جنتی از جهنمی میان خود شان ممتاز باشند
و آنچه شریف اجل المرتضی در وجه غیبت افاده فرموده اینست که الوجه فی غیبته هو خوفه علی
نفسه و من خاف علی نفسه احتاج الی الاستتار یعنی وجه غیبت آنجناب خوف بر نفس بود و
کسیکه بر نفس خوف داشته باشد احتیاج بطرف استتار لازم دارد اشکال در حالت خوف مخفی ماندن
بر انبیاء و ائمه علیهم السلام جائز نیست چنانچه حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم با وجود خوف بر نفس

در بدو زمان اسلام هم در ابلاغ کلمه طیبه دقیقه باقی نگذاشت **وحسین** شهید علیه السلام **وحضرت** امیر المؤمنین **وباقی** ائمه اطهار علیهم السلام با وجود دانستن شهادت خود و قاتلان مخفی نماندند تا که مکلفین در زمانه تکلیف امور تکلیفیه خود را دریافت نمایند زیرا که تکلیف العباد من الله لطف است و اینجا پس در صورت وجود این علت موجبه خوف بر نفس حجة نمیتواند شد **جواب** اگرچه تکلیف من الله لطف است و آن علت موجبه برای ظهور است مگر بالمقابل آن علت مانعه موجود است و آن اینست که انبیاء و ائمه اطهار علیهم السلام حجج الله تعالی اند که باید یکی از این حججها حاضر در بر زمین باشد و از انبیاء و ائمه احد عشر علیهم السلام اگرچه خوف بر نفس داشتند بلکه علم بر شهادت و قتل خود آنها را حاصل بود و با وجود این ابلاغ رسالت و امامت میکردند زیرا که اگر یکی از آنها شهید میشد حجة الله دیگر موجود بود **بخلاف** زمانه مهدی موعود علیه السلام که خاتم حجج الله است اگر کشته میشد حجتی دیگر نبود که بجای وی علیه السلام قایم میشد بجهت همین قایم لقب خاص آنجناب علیه السلام میباشد بلکه بلاغته چونکه میدانستند آنجناب بساط عدل و داد را در تمام روی زمین شوره و شیرین خواهد گسترانید و سلطنت جمیع ظلمه و کفره را قلع و قمع خواهد فرمود در رسد و اذیت و کشتن آنجناب هر وقت بیشتر میبودند همیشه متولد شود کشتند پس حق تعالی ولادت آنجناب علیه السلام را هم از انظار بلاغته مخفی داشت چنانچه ولادت موسی علیه السلام را از نظر فرعون ملعون مخفی داشت **و** ولادت حضرت ابراهیم علیه السلام را از نظر نمرود مستور گردانید **و** **شیخ طوسی** علیه الرحمة در کتاب الغیبت بر همین حکمت اعتماد فرموده است **اشکال** سلمنا اگر سبب و علت غیبت آنجناب علیه السلام خوف بر نفس و کشته شدن هم باشد غیبت لازم نبود چرا حق سبحانه جل شانه ظالمین را از قتل آنجناب مانع نشد **جواب** چرا حق تعالی مانع نشد قدری نظر کن بآیات قرآنی که در عزیز کتاب خویش عموماً و خصوصاً از قتل ناحق و عمداً چگونه مانع شده است و بآیه شریفه من قتل مؤمناً متعمداً فجزائه جهنم خالداً فیها ابداً و غیر از این در آیات دیگر چقدر توعید شدید فرموده است مگر منزجر نشدند و فرامین الهی را اعتنا نکردند گذشته از جناب حضرات ائمه اطیاب علیهم السلام را دیده و دانسته عمداً کشتند و از سفک ما محترمه که عین خون

حضرت رسول بود باکی نکردند **اما** اگر با سباب مانع میشد چون قلوب آنها را جبراً و قهراً میگردانید آن موجب الجاء و منافی غرض و تکلیف است بر حق تعالی آن جایز نباشد **هذا** غیبت و استتار در حکمت واجب شد **اشکال** این عجب سریست اثر نبی صلی الله علیه و آله وسلم یا امام بر امت هدایت است **اگر** غرض از وجود حضرت مهدی موعود علیه السلام هدایت خلق است چرا در آخر زمان است از اول زمان چرا نباشد خوف نفس چه مخفی داشت حجة خدا است قلع و قمع سلطنت کفار و مشرکین که در آخر زمانه میکند چرا در اول زمانه نمیکند و بساط عدل و داد را که در آخر زمانه میگسترانند در اول زمان چرا نگسترانند بوقت ظهور که احدی وی را نمیتوانند بخشد در اول زمان چگونه وی را خواهند کشت **جواب** بیشک و لاشبه حضرت مهدی موعود علیه السلام در اول زمان غائب نمیشد بلکه جمیع کفار و مشرکین را میکشت والبته بساط عدل و داد را میگسترانید **مگر وجه** نکردن در اول زمانه اینست که بسیاری کفار بودند که در اصلاب شان نطفه مومنین بود اگر آنها را در آن وقت نمیکشت هدایت و ایمان بتمام اهل دنیا نمیشد کرد زیرا که کفار از کفر خود دست بردار نمیشدند **و** اگر در همان وقت آنها را میکشت این مومنین که بعد از مدتی بوجود می آمدند نیز تلف میگردیدند و این مخالف حکمت خداوند جل و علا بود چنانچه خبر نظیر همین در کتاب مستطاب **علل الشرائع** و نیز در کتاب مستطاب **اکمال الدین** از حضرت صادق آل محمد علیه السلام روایت کرده اند که راوی عرض کرد چرا حضرت امیر علیه السلام با مخالفین خود در وقت اولین غاصب خلافت مقاتله نفرمود آنجناب علیه السلام در جواب فرمود که حق تعالی در عزیز کتاب خویش میفرماید لو تزیلوا لعذبنا الذین کفروا منهم عذاباً الیما یعنی اگر جدا شوند هر آئینه عذاب میکنیم کافران را عذاب شدید **راوی** عرض کرد مراد از جدا شدن چه باشد حضرت علیه السلام فرمود ودائع المؤمنین فی اصلاب قوم کافرین و منافقین و قائمنا لن یظهر حتی یخرج ودائع الله فاذا خرجت ظهر فیقتل الکفار والمنافقین ودایع مومنین که در اصلاب کفار هست بهمین جهت خدا آنها را عذاب نکرد و مهدی موعود قایم هرگز ظاهر و خارج نمیشود تا وقتیکه خارج نشوند ودایع خدا از اصلاب کفار پس چون خارج شوند ودایع

ظهور سفیر باید حضرت مهدی موعود پس قتل میکند جمیع کفار و منافقین را و همچنین حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام در روز عاشورا اکثر کفار را بقتل نرسانید چنانچه فاضل باذل **قطب الدین** اشکوری در کتاب محبوب القلوب آورده است که حضرت امام حسین علیه السلام یوم عاشورا چون حمله میکرد بعضی را میکشت و بعضی را با وجود امکان کشتن وامیگذاشت پس از آنجناب علیه السلام استفسار کرده شد حضرت فرمود از پیش چشم من جمیع حجاب برداشته شد پس دیدم کفار را که در اصلاب شان نطفه های مومن بود وامیگذاشتم و نمیکشتم و دیدم از آنهائیکه نطفه مومنی بیرون نمیاید میکشتم **اینست** که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم آخر حجج الله تعالی اگر غائب نمیشد پس صورت بساط عدل نبود مگر بکشتن جمیع کفار و شرار دهر دیار پس اگر قتل میفرمود کفار را که این ذراری صالحه مومنه از اصلاب ایشان در حکمت نعمتیست شامله و امریست مطلوب هر آئینه موجب فوت ایشان هم میشد و آن خلاف حکمت الهی بود **و اگر** آنها را باقی میگذاشت پس آنها باعث قلع و قمع آنجناب میشدند و ضرور چون باقی ائمه اطهار علیهم السلام در صدد کشتن آنحضرت علیه السلام برمیآمدند و حجتی دیگر نبود که بجای وی بنشیند **هذا** ناچار غیبت اختیار فرمود **اشکال** آنچه تا اینجا ذکر شد بیشک مسلم لکن حال که آنجناب علیه السلام از انظار غائب است بنحویکه احدی از خلق بخدمت وی نمیتواند رسید و نفع نمیتواند برداشت پس فرق در وجود و عدم آنجناب چه میباشد درینصورت ممکن است که آنجناب علیه السلام مرده باشد و در آخر زمان وقت موعود حق تعالی زنده گرداند چنانچه بخیال شما امامیه از انظار مستور است و در وقت موعود حق تعالی وی را اظهار میگرداند **جواب** ابن تیمیه حنبلی موسس طریقه وهابیه است و شیخ عبد الوهاب آنمذهب را از کتب او برداشته است و وی نیز همین خیال کرده است چنانچه در کتاب **منهاج السنیه** که رد بر کتاب منهاج الکرامه آیة الله علامه حلی است میگوید مهدی الرافضة لاخیر فیه اذ لانفع دینی ولا دنیوی لغیبته **پس** بدانکه گفتن شما اینکه احدی از خلق نزد وی علیه السلام نمیرسد یقین و قطع بر این بهیچ قسمی حاصل نمیتواند شد زیرا که توقیعات آنجناب علیهم السلام نزد بسیاری مردم میرسید چنانچه **طبرسی** صاحب

جواب اشکال در غیبت هذا کسی بخدمت وی نمیرسد پس وجود و عدم وی مساویست

احتجاج در جائیکه چندی از توقیعات آنجناب علیهم السلام را نقل میفرماید مینویسد انا لانقطع علی ان الامام علیه السلام لایصل الیه احد من الخلق فهذا امر غیر معلوم ولا سبیل الی القطع به فمن ادعی المشاهدة قبل خروج السفیانی والصیحة فهو کذاب مفتر والذی رآه انه کان یراه احد فقد علم منهم انهم لایدعون رویته ومشاهدته وان الذی یدعیها کذاب فلا مناقضة اذا والله اعلم یعنی بر اینکه نزد مهدی موعود علیه السلام احدی نمیرسد ما را قطع و یقین حاصل نمیشود و این امریست عیان حاجت بیان ندارد پس هر کسیکه قبل از خروج سفیانی و قبل از ندا شدن سماوی هذا هو المهدی الموعود مدعی مشاهده وی علیه السلام باشد کذابست و مفتری و کسیکه تنها خود آنجناب علیه السلام را دیده است معلوم شد وی مدعی رویت و مشاهده حضرت مهدی علیه السلام قبل آن نبوده است پس مناقضه در بین نمیباشد **اقول** پس تا حال که خروج سفیانی و ندا سماوی نشده است و قبل از خروج و ظهور این امور مدعی مهدویت و مسیحیت این زمانه را چرا کذاب و مفتری نمیدانند و تصدیق بلا تصور جهال و عوام انام که بمفاد آیه شریفه انهم کالانعام بل هم اضل سبیلا خود را مسیح مسعود و مهدی موعود دانستن حماقت وی کمتر از حماقت مصدقینش نیست البته مسیح چنین انعام همچنین کسانی میبایست باشند که آنها نیز در مفاد همین آیه شریفه اند زیرا که الجنس الی الجنس یمیل پس چنانکه در دنیا این مدعی مقتدا و مصدق مقتدی بمفاد انهم کالانعام بل هم اضل سبیلا محکوم بیک حکم اند در آخرة نیز بمفاد و یحشر کل اناس بامامهم **و نیز** بفرموده رسول صلی الله علیه و آله و سلم المرء مع من احب یعنی شخص محب یوم قیامت با محبوب خود محشور خواهد شد **و نیز** فرموده است من احب قوما حشر فی زمرتهم یعنی هر که دوست دارد قومی را یوم قیامت در زمره آنها محشور خواهد شد پس این مقتدا و مقتدی یکجا محشور خواهند شد و چنانکه در دنیا رباخدا احکام الهی بسبب عدم تعقل و تدبر و تبصر اعمی بودند در آخرة نیز بمفاد و من کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی خواهند بود **اما فرق** میان وجود و عدم آنجناب علیه السلام در صورت غیبت ظاهر و معلوم است که اگر بمیرد و از دنیا فعلا معدوم بشود درانصورت بسبب اعدام حضرت مهدی علیه السلام حق تعالی هیشود حجه خلق

بیان مدعی مهدویت و مسیحیت این زمانه

باقی میماند بر خداوند جل و علا باین معنی که مردم میتوانند عرض کنند خداوندا تقصیر ما نیست زیرا که مهدی
موعود زنده باقی نبود که تمکین بوی میدادیم پس درینصورت حرمان آنها از انتفاع و الطاف
عامه و آنچه فوت میشود از مصالح تامه آنها همه منسوب خواهند شد بطرف حق تعالی و حال آنکه حق تعالی
فرموده است لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل از کرده این کدام حجتی بر خداوند قو
میتوانند بود و این ممکن نیست و درصورت غائب بودن آنجناب علیه السلام حجة باقی
میماند بر خلق باین معنی که بسبب تمکین ندادن مردم و خوف داشتن بر نفس خود آنجناب علیه السلام
غیبت اختیار فرمود و در اثنای غیبت هم آنجناب علیه السلام منتظر است که اگر تمکین دهند ظاهر شود و
تصرف فرماید پس درینصورت چونکه سبب غیبت مردم خواهند شد پس آنچه از مصالح فوت
شوند الزام آنها منسوب خواهد شد بطرف آنها و مستحق مذمت و ملامت و مواخذه خواهند گردید
اشکال بلا شک و لا شبه ثابت شد غیبت آنجناب علیه السلام از انظار اعداء لکن از ابصار
اولیاء و محبان خود چرا مخفی باشد علت موجبه غیبت که خوف از اعداء است مگر از دوستان که
باکی و خوفی ندارد پس واجب است که نزد ایشان خود را ظاهر بگذارد زیرا که بیخوف بودن نزد
دوستان علة مانعه است از برای غیبت جواب این اشکال چند قسم است اول آنکه
آنجناب علیه السلام از دوستان مخفی نیست بجهت علتیکه از اعدا مخفی است زیرا که از آنها خوف
ضرر دارد و از دوستان اگرچه خوف ندارد مگر میداند همینکه برای آنها ظاهر شوم لابد و ناچار باعدا
اطلاع خواهد رسید پس در سدد و سفک خون محترم آنجناب علیه السلام خواهند بر آمد لهذا از آنها
هم مخفی گردید ثانی غیبت آنجناب از اعدا بجهت تقیه است از آنها و از اولیا بجهت
تقیه است بر آنها و این نظر بشفقت است زیرا که اگر برای آنها ظاهر بشود این امری نیست که
مخفی تواند ماند در انوقت اعدا در دین چون خود آنجناب علیه السلام را اذیت برسانند دوستان
وی را چگونه اذیت نخواهند رسانید ثالث بجهت غیبت اختیار فرمودن آنجناب علیه السلام میان
مردم در وجود و مهدویت و امامت وی علیه السلام اختلاف عظیم بوقوع رسیده است پس قایل شدن

جواب اشکال هفتم که چرا از اعدا مخفی باشند مسلم لکن از محبان چرا مخفی شدند

و اقرار کردن دوستان بعد از تحقیق بامامت و مهدویت آنجناب علیه السلام با این شبهات عجیبه و
اختلافات غریبه مشقت شدیده دارد پس ثواب آن اعظم است از اقرار و تصدیق کردن امامت
و مهدویت وی در حالت ظهور و مشاهده بالعیون پس وجه غیبت از دوستان رسانیدن ثواب
عظیم است بایشان نه تقیه از آنها و موید این است آیه شریفه الذین یؤمنون بالغیب رابع
ما را قطع و یقین حاصل نداریم که برای احدی از مخلص دوستان هم ظاهر نمیشود ممکن است فی وقت
دو مخلص فوقت مخلص احباب دوستان بزیارت مشرف باشند و میشوند زیرا که هر کس حال خود میداند بر احوال
جمیع دوستان احدی بتمامه واقف نیست علاوه بر این دوستان و شیعه وی علیه السلام در
حالت غیبت آنجناب نیز منتفع از وی علیه السلام میشوند زیرا که چون بر وجود و غیبت آنجناب
علیه السلام علم و یقین حاصل دارند و آنحضرت علیه السلام را واجب الطاعة میدانند لهذا بسبب وجود
زنده داشتن خوف وی علیه السلام آنها را از ارتکاب قبایح مانع و بعید و بعمل کردن محاسن
قریب مینماید و همین انتفاع را در شریعت لطف گویند پس آنچه میگویند وجود امام لطف است و
تصرف وی در امور لطفی است دیگر از برای دوستان وی هر دو لطف در حالت غیبت هم حاصل
اند و بهمین وجه وجیه فخر فرقه امامیه مرتضویه شریف المرتضی قدس الله روحه نیز قایل است
سوال سلاطین جور و ظلمه اگر بخواهند توبه کنند حق آنجناب علیه السلام را باید بوی بدهند چاره
ندارند و این نمیشود زیرا که دسترسی بوی ندارند که حقش را تسلیم کنند و خود را فارغ نمایند پس
توبه این جماعت چگونه قبول میتواند شد جواب کفایت میکند او را در توبه دست کشیدن از آنچه
مشغول است بآن و پشیمان شدن از نشستن در مقامیکه جایز نیست و برخاستن بر آن و عزم بر
عدم معاودت و آنجناب علیه السلام حسب امر الهی تکلیف خود را میداند که در اینحال ظاهر شود یا
نشود اشکال در اینوقت غیاب حضرت امام زمان مهدی موعود علیه السلام در کدام
جای مقیم میباشند و نام آن سرزمین چیست جواب از روایات ثابت است که محل اقامت
آنجناب علیه السلام در اینحالت غیبت جزیره خضرا است که همان را جزیره اخضر و بحر ابیض

جواب اشکال امام مهدی موعود در زمان غیبت در کدام جای مقیم اند

نیز گویند وان در سرزمین ولایت بربر میان دریائی اندلس است قدری نظر کن بطرف
تاریخ جهان آراء که از تواریخ معتبره است و نیز در ریاض العلماء وغیره مذکور
است که جزیره خضراء و بحر ابیض جزیره ایست در سرزمین لائت دریا اندلس که آنحضرت علیه
السلام واولاد واصحاب او در آنجا میباشند و معمور و آباد است و در ساحل آن دریا موضعی
است بشکل جزیره که اندلسیان آنرا جزیره رفضه میگویند و ساکنان آن ساحل همگی شیعه امامیه اند
و مایحتاج ایشان را از جزیره خضراء که مقام آنحضرة علیه السلام است در سالی دو بار دلیل ناخیه بکشتیها
از راه بحر ابیض که محیط آن ناحیه مقدسه است می آورد و بر اهل آن جزیره قسمت کرده مراجعت
مینمایند قاضی نور الله در مجالس المؤمنین فرموده که مخالف و موالف بنا بر روایات
صحیحه صریحه متفق اند بر اینکه در زمانه ظهور آنحضرت تمام دفائن و گنجها که از نظر مستور و در تحت زمینها مدفون
هستند بروی زمین آمده بر صاحب الامر علیه السلام ظاهر خواهد شد و ظلمه و جبابره روی زمین
مقهور و خواهند گردید و ملک عالم بقبضه اقتدار و حوزه اختیار آنحضرت علیه السلام خواهد آمد
و جهان منور عدل و داد آنحضرت منور خواهد شد و جمیع امور این تمکین و قدر تیست که حضرت رب العزة
آنقدر باآنحضرت ارزانی فرماید که بآن تواند که جائی چند بتصرف خود در آورد که احدی را بی اشاره
علیه آنحضرت بآن راه نباشد و مناسب حال در آنجا بجهت خود و ملازمان خاص سراپرده اختصاص
ترتیب فرماید و بلوازم مراسم هر امری چنانچه مقتضای مصلحت دینی آنحضرت باشد در آنجا قیام
و اقدام نماید چنانکه از قصه بحر ابیض و جزیره اخضر مستفاد میشود در کفایة المهتدی
فی معرفة المهدی علیه السلام میر محمد لوحی معاصر علامه مجلسی ره مینویسد که این کمترین خبر معتبر بدین فرقه شیعه
و جزیره اخضر و بحر ابیض را که در آن مذکور است که حضرت صاحب العصر والزمان علیه السلام را چند
فرزند است با این حدیث صحیح در کتاب ریاض المؤمنین توفیق نموده ام الخ در کشف القناع
در ضمن شواهد رویت بر امکان رویت در غیبت کبری و رسیدن احکام از جانب آن امام
عالیمقام علیه السلام سفیر باید از انجمله است قصه جزیره خضراء معروف که مذکور است در بحار (و)

تفسیر الائمه علیهم السلام اشکال از کجا معلوم شد که آنجناب علیه السلام در جزیره خضراء مقیم
است جواب مردم مخلصان بخدمت آنجناب علیه السلام در خضراء که آنجناب مقیم
در آن جزیره است رسیده اند از انجمله علی ابن فاضل است که در خضراء رسیده است
و تمام قصه رفت و آمد وی و تمام واقعات را که در بین راه و در آنجا خود دیده است در یک
رساله مستقله که از خزانه حضرت امیر علیه السلام یافته شده است نوشته دیده ند چنانچه علامه مجلسی
وغیره از آن رساله نقل کرده اند که نوشته بود در آن رساله بعد چنین گوید نیازمند بسوی
عفو خداوند سبحانه فضل بن یحیی بن علی طیبی کوفی امامی عفی الله عنه که من شنیده بودم از
دو شیخ فاضلان عالمان عاملان شیخ شمس الدین بن نجیح حلی و شیخ جلال الدین عبد الله بن
حرام حلی در مشهد منور حسین علیه السلام در نیمه ماه شعبان سنه ۶۹۹ هجری که روایت کردند از
شیخ صالح شیخ زین الدین علی بن فاضل مازندرانی مجاور نجف اشرف که حکایت کرد برای
ایشان این قصه را آنگاه که مجتمع شده بودند با او در مشهد امامین علیهما السلام سر من رای
پس نقل کرد برائی ایشان آنچه دیده بود در بحر ابیض و جزیره خضراء پس شوق تمامی در من
پیدا شد برای دیدن شیخ مذکور که اینخبر را از دهان او بشنوم پس بعد از این تمام
قصه رفتن شیخ و آمدن وی و آنچه در آنجا دیده و در آن رساله ضبط بوده مجلسی علیه الرحمة
نقل فرموده است تفصیل از بحار ملاحظه فرمایند اشکال اگر آنجناب در جزیره
خضراء است پس کسانیکه از مخلصان آنحضرت را زیارت کرده اند یکند در جزیره خضراء
رفته زیارت میکنند یا در هر جا آنحضرت را میبینند جواب اگرچه آنجناب مقیم در خضراء اند
مگر مظهر الغرایب از فرزندان مظهر العجائب صاحب معاجز قاهره و خوارق باهره است در هر
جا میآید چنانچه گذشت که در احادیث متواتره وارد شده است که در هر جا آنجناب
میرسد و هر کسی آنحضرت را میبیند و بر فرشهای مردم قدم میگذارد و نیز از علی

بن احمد کوفی آورده اند که وی از ازدی آورده قال انا فی طواف فاذا شاب

حسن الوجه طيب الرائحة يتكلم الى فقلت يا سيدى من انت قال انا المهدى وانا
صاحب الزمان وانا القائم الذى املأ الارض عدلا كما ملئت جورا وان الارض
لا تخلوا من حجة ولا يبقى الناس فى فترة فهذه امامة ثم القى حصاة الى فاذا سبيكة
ذهب وقال بعضهم انه يظهر فى كل سنة يوما لخواصه بحيث ثم خلاصه آنست که از وے
میگوید من درحالت طواف بودم که دیدم جوانے را که خوش روی وخوش موی وخوش بوی دار
بود مخاطب بمن کلامی فرمود عرض کردم ای سید من شما کیستید فرمود من مهدی صاحب
الزمان قایم آل محمد هستم که زمین را پر از عدل خواهم فرمود چنانچه از جور پر شده باشد وزمین
هرگز از حجت خدا خالی نخواهد بود پس بطرف من چند سنگ ریزه انداخت که آنها را
چون بر داشتم دیدم سکه طلا یعنی اشرفی است بعضے گفته اند آنحضرت هر سال برائی خواص
احباب اطیاب یک روز ظاهر میشود وحدیث میگوید آنها را **ودر ینابیع المودة**
نقل فرموده است عن ابى عبد الله بن صالح قال رايت المهدى عليه السلام عند حجر الاسود
بعد غيبة الكبرى والناس يزدحمون عليه وهو يقول ما بهذا امروا خلاصه آنست
که ابی عبد الله بن صالح گفت دیدم حضرت امام مهدی موعود علیه السلام را نزدیک حجر الاسود
در زمانه غیبت کبرای درحالیکه ازدحام کرده بودند بر آنحضرت علیه السلام وآنجناب میفرمود
باین امر مامور نشده هستید **وعن غانم الهندى** قال اتيت بغداد فى طلب
المهدى وقد مشيت على الجسر متفكرا اين اجده اذا تانى ات فيمشى معى حتى
ادخلنى دارا وبستانا فاذا مولائى قاعد فلما نظر الى قال غانم اهلا وسهلا
فكلمنى بالهندية وسلم على وقال انت تريد الحج فى هذه السنة مع اهل قم فلا تحج
فى هذه السنة وانصرف الى خراسان والقى الى صرة وقال اجعل هذه نفقتك
ولا تخبر بشئ مما رايت خلاصه آنست که غانم هندی میگوید به بغداد رفتم در طلب ودیدار
حضرت امام مهدی موعود علیه السلام وبر جسر راه میرفتم ومتفکر بودم که چگونه وکجا آنجناب

علیه السلام را خواهم یافت تا آنکه آمد نزد من آئینده وراه میرفت با من تا آنکه داخل کرد مرا در
یک خانه وبستانی که در آنجا مولائی من حضرت امام مهدی موعود نشسته بودند پس چون
آنجناب علیه السلام بطرف من نظر کرد وفرمود ای **غانم** خوش آمدی پس مکالمه کرد
با من در زبان هندی وسلم کرد بر من وفرمود ای غانم میخواهی در این سال با اهل قم بحج
بروی رای آنست که امسال بحج نرو ومراجعت کن بطرف خراسان وبطرف من یک
کیسه پول نداخت وفرمود این را نفقه خود قرار داده وآنچه دیدی عوام را از آن مطلع
نگردان **وعن محمد بن شاذان الكابلى** قال كنت لم ازل اطلب
المهدى عليه السلام واقمت فى المدينة ولا ذكرته لاحد الا استهزء نى فلقيت
شيخا من بنى هاشم وهو يحيى بن محمد العريضى فدخلت فى الدكان فزجرنى
غلام اسود وقال قم من هذا المكان فقلت لا اخرج فدخل الدار ثم خرج وقال
لى ادخل فدخلت فاذا مولائى قاعد بوسط الدار وسمانى باسم لم يعرفه
احد الا اهلى بكابل واخبرنى باشياء ثم انصرفت عنه ثم اتيت السنة الثانية
فلم اجده خلاصه آنست که محمد بن شاذان کابلی گوید داخل شدم در مدینه وهمیشه در طلب
امام هادی مهدی علیه السلام بودم بر احدی این خواهش مطلب خود را ظاهر نکردم مگر آنکه بمن
استهزا کردند پس با شخصے از بنی هاشم یحیی بن محمد عریضی ملاقات کردم پس داخل شدم در
دوکانی پس غلام حبشی بمن زجر وتوبیخ کرد وگفت پا رشو از این خانه گفتم بیرون نمیشوم
پس وی داخل خانه شد وبیرون آمد وگفت مرا داخل شو چون داخل شدم دیدم مولائی
خودم صاحب الامر علیه السلام در وسط خانه نشسته است وندا داد مرا باسمیکه نمیشناخت
آن اسم مرا احدی غیر از اهل خودم در کابل واز چند چیز مرا اطلاع داد پس مراجعت نمودم و
سال دوم چون باز رفتم سال دوم نیافتم در آنجا آنجناب را **واز عبد الله**
بن جعفر حمیری آورده اند که گفت سوال کردم محمد بن عثمان عمری را از رویت

صاحب الامر گفت دیدم آنجناب علیه السلام را در بیت الحرام میگفت اللهم انجز لی ما وعدتنی
وانظر بیف ابی نصر آورده اند که گفت داخل شدم بر صاحب الزمان علیه السلام فرمود ای
طریف من کیستم عرض کردم انت سیدی ابن سیدی پس فرمود من خاتم اوصیا هستم بوجود
مسعود من حق تعالی دفع میکند جمیع بلایا را از اهل زمین وعن عبد الله المسوری
قال دخلت فی بستان بنی هاشم فرایت غلمانا یسبحون فی غدیر ماء وفتی جالس
علی مصلی فقلت لهم من هذا فقالوا محمد بن الحسن العسکری وکان فی صورة ابیه
علیهما السلام یعنے عبد الله مسوری گفت داخل شدم در بستان بنی هاشم پس دیدم چند
غلمان را که تسبیح میکنند در غدیر آب در آن بستان و یک جوانی بر مصلی نشسته پس گفتم
بجهت آنها این جوان کیست گفتند حضرت حجة الله القائم است بسیار در صورت با پدر
بزرگوار خود مشابه بود و غیر از آنها بسیاری مردم اند که آنجناب علیه السلام را دیده هستند چنانچه
از محمد بن عبد الله کوفی اسدی آورده اند انه ذکر عدد من رای صاحب
الزمان وکراماته علیه السلام من الوکلاء یعنے وی ذکر کرده است اسمای کسانیکه حضرت
صاحب الامر علیه السلام و کرامات آنجناب را دیده هستند در بغداد پنج نفر و یک نفر از کوفه و
از اهواز یک نفر و از بلاد قم یک نفر و از همدان یک نفر و از ری یک نفر و از آذربایجان
یک نفر و از نیشاپور یک نفر پس دوازده نفر از وکلاء آنجناب اند که رویت آنحضرت کرده
اند و اسمای آنها در ین وجیزه درج نمودیم بالتفصیل واما از غیر وکلاء که رویت آنجناب کرده
اند پنجاه و سه نفر اند اسمای آنها در کتاب الغیبت مفصلا نوشته اند من شاء فلیرجع الیه

بحث خامس در بیان ظهور امام مهدی موعود

چون غیاب آنجناب علیه السلام و فواید و حکمت غیبت ثابت شد گوییم ظاهر شدن آنجناب علیه السلام
واجب است تا حق مظلوم را از ظالم بگیرد و زمین را پر از عدل و انصاف و داد فرماید چنانچه در

فرائد السمطین از حسن بن خالد آورده است قال قال علی بن موسی الرضا رضی الله
عنه لا دین لمن لا ورع له وان اکرمکم عند الله اتقاکم ای اعملکم بالتقوی ثم قال ان
الرابع من ولدی ابن سیدة الاماء یطهر الارض من کل جور وظلم وهو الذی یشک الناس
فی ولادته وهو صاحب الغیبة فاذا خرج اشرقت الارض بنور ربها ووضع میزان العدل
بین الناس فلا یظلم احد وهو الذی تطوی له الارض ولا یکون ظل له وهو الذی ینادی
مناد من السماء یسمعه جمیع اهل الارض الا ان حجة الله قد ظهر عند بیت الله فاتبعوه
فان الحق فیه ومعه وهو قول الله عز وجل ان نشاء ننزل علیهم ایة من السماء فظلت
اعناقهم خاضعین وقوله تعالی یوم ینادی المنادی من مکان قریب ویوم یسمعون
الصیحة بالحق ذلک یوم الخروج ای خروج ولدی القائم المهدی علیه السلام انتهی و
علاوه بر این نیز حقتعالی عز اسمه وجل شانه در عزیز کتاب خویش خبر میدهد و یرید ان نمن
علی الذین استضعفوا فی الارض ونجعلهم ائمة ونجعلهم الوارثین ونمکن لهم
فی الارض ونری فرعون وهامان وجنودهما منهم ما کانوا یحذرون ونیز
قوله تعالی فلا اقسم بالخنس الجوار الکنس ذیل آیه شریفه از هانی آورده اند که گفت
سوال کردم از این آیه جناب حضرت باقر علیه السلام را حضرت فرمود الخنس امام یخنس ای
یرجع من الظهور الی الغیبة سنة ستین وماتین ثم یبدو کالشهاب الثاقب و
نیز قوله تعالی والسماء ذات البروج ذیل آیه شریفه از اصبغ بن نباته آورده اند که
گفت ابن عباس گفت حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم فرمود انا السماء واما البروج
فالائمة من اهل بیتی وعترتی اولهم علی واخرهم المهدی ونیز قوله تعالی
فی سورة ال عمران وله اسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها ذیل تفسیر
آیه شریفه از رفاعه بن موسی آورده اند گفت از جعفر صادق رضی الله عنه شنیدم که فرمود این
آیت در حق مهدی موعود نازل شده است و فرمود اذا قام القائم المهدی لا یبقی ارض الا

نودی فیها شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله **ونیز قوله تعالی** یوم
یاتی بعض آیات ربک لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن امنت من قبل او کسبت فی ایمانها
خیرا قل انتظروا انا منتظرون ذیل تفسیر آیه شریفه از علی بن رباب آورده اند که گفت امام
جعفر صادق علیه السلام فرمود مراد از آیات در آیه مذکوره الائمة من اهل البیت ومراد فقره
بعض آیات ربک القائم المنتظر علیه السلام فلا ینفع نفسا ایمانها لم تکن امنت من
قبل عند قیامه بالسیف وان امنت بمن تقدمه من آبائه علیهم السلام **ونیز**
قوله تعالی فی الانفال وقاتلوهم حتی لا تکون فتنة ویکون الدین کله لله ذیل
تفسیر آیه شریفه از محمد بن مسلم آورده اند گفت پرسیدم از حضرت باقر رضی الله عنه تاویل آیه مذکوره
چه باشد قال لم یجیئ تاویل هذه الآیة فاذا جاء تاویلها یقتل المشرکون حتی یوحدوا
الله عز وجل وحتی لا یکون شرک وذلک فی قیام قائمنا یعنی فرمود نیامده است هنوز
تاویل این آیه پس هر وقت تاویل این آیه بیاید مشرکین قتل کرده میشوند تا آنکه جمیع دنیا
خدا را بوحدانیت بپرستند وذره از شرک باقی نمیماند واین همه امور در وقت قیام قائم
ما حضرت مهدی موعود علیه السلام خواهند شد **ونیز قوله تعالی** قاتلوا المشرکین
کافة کما یقاتلونکم کافة حتی لا یکون شرکا ویکون کله لله ذیل آیه شریفه از زراره
آورده اند گفت سوال کردم از حضرت باقر علیه السلام از تاویل آیه مذکوره فرمود هنوز نیامده
است تاویل این آیه شریفه وقتیکه قائم شود قائم ما مهدی موعود پس کسیکه درک میکند آنحضرت را
می بیند چه میشود تاویل آیه شریفه **ونیز قوله تعالی** هو الذی ارسل رسوله بالهدی
ودین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون ذیل تفسیر آیه شریفه از ابی بصیر و
از سماعه آورده اند که آنها از حضرت جعفر صادق علیهما السلام آورده اند که آنحضرت فرمود
والله ما یجیئ تاویلها حتی یخرج القائم المهدی علیه السلام فاذا خرج القائم
لم یبق مشرک الا کره خروجه ولا یبقی کافر الا قتل یعنی سوگند بخدا و ند ظاهر نمیشود تاویل

آیه وقاتلوهم و آیه وقاتلوا المشرکین و آیه هو الذی ارسل رسوله در مهدی نازل شده است

این آیه شریفه تا آنکه خروج کند حضرت امام مهدی موعود پس وقت خروج آنجناب باقی نمیماند
مشرکی مگر آنکه مکروه میدارد خروج آنجناب علیه السلام را وباقی نمیماند کافری مگر آنکه قتل کرده خواهند
شد **و از حضرت امیر علیه السلام است** که فرمود والذی نفسی بیده لا تبقی قریة الا
نودی فیها بشهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله بکرة وعشیا **و**
از حضرة امام زین العابدین وامام محمد باقر علیهما السلام منقول است قالا ان الاسلام
قد یظهره الله علی جمیع الادیان عند قیام القائم علیه السلام یعنی بدرستیکه اسلام را
ظاهر میفرماید حق تعالی بر جمیع دینها وقت قیام قائم ما حضرت مهدی موعود علیه السلام **و**
عن مجاهد عن ابن عباس فی هذه الآیة الشریفة قال لا یبقی صاحب ملة
الا صار الی الاسلام حتی تامن الشاة من الذئب والبقرة من الاسد والانسان من
الحیة ولا تقرض الفارة جرابا وذلک عند قیام القائم علیه السلام **ونیز**
قوله تعالی ویقولون لولا انزل علیه آیة من ربه فقل انما الغیب لله
فانتظروا انی معکم من المنتظرین (سوره یونس) ذیل آیه شریفه از یحیی بن ابو القاسم
آورده اند که گفت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمود الغیب فی هذه الآیة هو الحجة
القائم علیه السلام یعنی مراد از کلمه غیب که در آیه مزبوره مذکور است حجت قائم مهدی
موعود علیه السلام است که حق تعالی امر فرمود که انتظار برید فرج مرا من انتظار میبرم آن وقتی را
که برای ظهور حجت غائب مصلحت دانستم **ونیز قوله تعالی** ولئن اخرنا عنهم العذاب
الی امة معدودة از حضرت باقر وحضرت صادق علیهم السلام منقولست که ذیل تفسیر
این آیه شریفه فرمودند الامة المعدودة هم اصحاب المهدی فی آخر الزمان ثلثمائة
وثلثة عشر رجلا یعنی در آیه شریفه مراد از امت معدوده اصحاب حضرت امام مهدی موعود
علیه السلام است در آخر زمان که سیصد وسیزده نفر اند یجتمعون فی ساعة واحدة کما
یجتمع قزع الخریف **ونیز قوله تعالی** لو ان لی بکم قوة او اوی الی رکن

آیه ولئن اخرنا و آیه لو ان لی بکم قوة در مهدی موعود نازل شد

شدید لا تمتیاً ذیل تفسیر این آیہ شریفه از ابی بصیر آورده اند که گفت حضرت صادق
علیه السلام فرمود لقوة القائم المهدی وشدة اصحابه فان الرجل منهم یعطی قوة
اربعین رجلاً الخ یعنے این آیہ برائی قوت قایم حضرت امام مهدی واصحاب آنجناب
علیه السلام نازل شده است بدرستیکه هریکے از اصحاب آنجناب علیه السلام را عطا میشود
من الله قوت چهل مرد فتے شجاع واز حضرت صادق علیه السلام ذیل آیہ مذکوره ایضاً
منقولست که فرمود این آیہ در قوت حضرت قایم مهدی موعود نازل شده والرکن الشدید
اصحابه ثلثماة وثلثة عشر رجلاً ودر آیہ شریفه مراد از رکن شدید اصحاب آنحضرت
میباشند که سه صد وسیزده نفر شجاع اند ونیز قوله تعالیٰ ولقد کتبنا فی الزبور
من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون از حضرت امام محمد باقر و
حضرت امام جعفر صادق علیهما السلام منقولست قالا هم القائم واصحابه یعنے
فرمودند آنها حضرت امام مهدی موعود واصحاب آنحضرت اند ونیز قوله تعالیٰ
الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوٰة واتوا الزکوٰة وامروا بالمعروف
ونهوا عن المنکر ولله عاقبة الامور در ذیل آیہ شریفه از ابی جارود آورده اند که گفت
حضرت باقر علیه السلام فرمود هذه الایة نزلت فی المهدی واصحابه یملکهم الله
مشارق الارض ومغاربها ویظهر الله بهم الدین حتی لا یری اثر من الظلم
والبدع یعنے این آیہ شریفه نازل شده است در حضرت مهدی موعود واصحاب آنجناب
علیه السلام حق سبحانه وتعالی در آخر زمان مالک تمام مشارق ومغارب زمین ایشان را
خواهد فرمود وبوجود ایشان دین را ظاهر میگرداند تا آنکه هیچ اثری از ظلم وبدع دیده نمیشود
ونیز قوله تعالیٰ وعد الله الذین امنوا منکم وعملوا الصالحات لیستخلفنهم
فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم ولیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی
لهم ولیبدلنهم من بعد خوفهم امناً یعبدوننی لا یشرکون بی شیئاً در تفاسیر

ایہ الذین ان مکناهم فی الارض و ایہ وعد الله الذین امنوا در حق مهدی نازل شد

منهاج در تفسیر تبیان ونیز در تفسیر عیاشی ونیز در تفسیر قمی ونیز در تفسیر مجمع البیان
ونیز در تفسیر روض الجنان ونیز در تفسیر مبانی البیان ونیز در تفسیر صافی
ونیز در جمع الجوامع ونیز در نور الثقلین ونیز در منهج الصادقین ونیز در
برهان وغیره قالوا انها نزلت فی القائم من آل محمد هو المهدی فی آخر الزمان یعنے
این آیہ شریفه در قائم آل محمد حضرت مهدی موعود در آخر زمان علیه السلام نازل شده است
از اسحاق بن عبدالله آورده اند که گفت حضرت امام زین العابدین علیه السلام فرمود
هذه الایة نزلت فی القائم المهدی علیه السلام یعنی این آیہ خاص در حضرت قایم مهدی
موعود در آخر زمان علیه السلام نازل شده است در تفسیر عیاشی از حضرت
امام زین العابدین آورده است انه قرء هذه الایة وقال والله هم شیعتنا اهل
البیت یفعل ذلک بهم علی یدی رجل منا وهو مهدی هذه الامة وهو الذی
قال فیهم رسول الله لو لم یبق من الدنیا الا یوم لطول الله ذلک الیوم یلی
رجل من عترتی اسمه اسمی یملاء الارض عدلاً وقسطاً کما ملئت ظلماً
وجوراً ودر ینابیع المودة ذیل آیہ مذکوره بروایت حضرت امام باقر وامام
صادق علیهما السلام آورده که فرمود نزلت هذه الایة فی القائم واصحابه وحجة
الاسلام والدماجد حضرت الحاج السید ابو القاسم صاحب لوامع التنزیل
درخصوص تشریح همین آیہ شریفه استخلاف رساله مستقله موسومه به برهان البیان تصنیف
فرموده اند من شاء التفصیل فلیرجع الیها ونیز قوله تعالیٰ ویومئذ یفرح
المؤمنون بنصر الله (سوره روم) ذیل تفسیر آیہ شریفه از ابی بصیر آورده اند که
گفت حضرت امام صادق آل محمد فرمود عند قیام القائم یفرح المؤمنون بنصر
الله یعنے وقت قیام قایم آل محمد حضرت مهدی موعود علیه السلام بسبب نصرت کردن
حق سبحانه مومنین بسیار مسرور وفرحناک میشوند ونیز قوله تعالیٰ قل یوم

ایہ یفرح المؤمنون در حق امام مهدی موعود نازل شد

الفتح لاینفع الذین کفروا ایمانهم ولاهم ینظرون ذیل آیه شریفه از ابن دراج آورده
اند گفت سمعت جعفر الصادق یقول فی هذه الآیة یوم الفتح یوم تفتح الدنیا
علی القائم علیه السلام ولاینفع احداً تقرب بالایمان مالم یکن قبل ذلک مومناً و
امامن کان قبل هذا الفتح موقنا بامامته ومنتظراً لخروجه فذلک ینفعه ایمانه
ویعظم الله عنده قدره وشانه وهذا اجر الموالین لاهل البیت خلاصه آنست که
حضرت امام جعفر صادق علیه السلام میفرمود که در این آیه مراد از فقره یوم الفتح روزیست
که بر دست حضرت قایم مهدی موعود تمام دنیا فتح میشود نفع نمیرساند ایمان آوردن کسیکه
قبل از فتح دنیا ایمان نداشت اماکسیکه قبل از فتح دنیا مومن بود و موقن امامت آنجناب
و منتظر خروج آنحضرت بود پس ویرا ایمان البته نفع میرساند ونیز قوله تعالی و
لتعلمن نبأه بعد حین ذیل آیه شریفه از عاصم بن حمید آورده اند قال الباقر علیه السلام
لتعلمن نبأه ای نبأ القائم علیه السلام عند خروجه ونیز قوله تعالی
سنریهم آیاتنا فی الآفاق وفی انفسهم حتی یتبین لهم انه الحق ذیل آیه شریفه از
ابی بصیر آورده اند که گفت سوال کردم حضرت امام محمد باقر علیه السلام را از آیه شریفه
مذکوره قال یرون قدرة الله فی الآفاق وفی انفسهم الغرائب والعجائب حتی
یتبین لهم ان خروج القائم علیه السلام هو الحق من الله عزوجل یراه الخلق
لابد منه وعن الصادق علیه السلام ایضاً نحوه یعنی حضرت صادق و حضرت باقر علیهما
السلام فرمودند در معنی آیه مذکوره که مردم را چاره نیست از اینکه جمیع مخلوق خواهند دید قدرت
خدا را در آفاق و در انفاس خود عجائبات وغرایبات را خواهند دید تا آنکه ظاهر و ثابت شود
از برای آنها که خروج قایم مهدی موعود علیه السلام حق است از جانب خدا ونیز قوله
تعالی هل ینظرون الا الساعة ان تاتیهم بغتة وهم لایشعرون ذیل آیه شریفه از
زراره بن اعین آورده اند که گفت از حضرت امام محمد باقر علیه السلام از این آیه شریفه سوال

آیه سنریهم آیاتنا و آیه هل ینظرون الا الساعة در مهدی نازل شد

کردم فرمود هی ساعة القائم علیه السلام تأتیهم بغتة یعنی مراد از این ساعت قیام
مهدی موعود علیه السلام است که بغتة بر ایشان میرسد ونیز قوله تعالی لو تزیلوا لعذبنا
الذین کفروا منهم عذاباً الیما ذیل آیه شریفه از حضرت صادق علیه السلام آورده اند قال فی
هذه الآیة ان لله ودائع مؤمنین فی اصلاب قوم کافرین ومنافقین وقائمنا
لن یظهر حتی تخرج ودائع الله فاذا خرجت ظهر فیقتل الکفار والمنافقین خلاصه آنست
که آنحضرت فرمود در معنی این آیه که برای خداوند علام ودایع مومنین اند در اصلاب کفار و منافقین
و قائم ما مهدی موعود علیه السلام خارج و ظاهر نمیشود تا وقتیکه این ودایع خداوند از اصلاب آنها
بیرون نشوند و همینکه تمام این ودایع خارج شوند آنحضرت ظهور فرماید پس تمام کفار و منافقین
را قتل خواهد فرمود و بساط عدل و داد را در تمام روی زمین خواهد گسترانید وقوله تعالی
فورب السماء والارض انه لحق مثل ما انکم تنطقون ذیل آیه شریفه از اسحاق بن عبدالله
آورده اند که حضرت امام زین العابدین علیه السلام فرمود فی هذه الآیة ان قیام القائم علیه
السلام لحق وفیه نزلت وعد الله الذین امنوا وعملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض
ونیز قوله تعالی واعلموا ان الله یحیی الارض بعد موتها ذیل آیه شریفه از سلام بن
مستنیر آورده اند که حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمود یحییها الله بالقائم فیعدل فیها فیحیی
الارض بالعدل بعد موتها بالظلم یعنی زنده میفرماید حق تعالی زمین را بوجود حضرت قائم
مهدی موعود پس آنجناب عدالت میکند پس بعدالت زنده میکند زمین را بعد از آنکه بکثرة ظلم
مرده باشد ونیز قوله تعالی یریدون لیطفؤا نور الله بافواههم والله متم
نوره ولو کره الکافرون ذیل آیه شریفه از محمد بن فضیل آورده اند که امام زین العابدین فرمود
النور فی هذه الآیة الامامة والله متم الامامة عند قیام القائم یعنی مراد از نور در این
آیه امامت ائمه اطهار است خداوند علام تمام کننده امامت است وقت قیام قائم مهدی
موعود علیه السلام ونیز قوله تعالی حتی اذا راوا ما یوعدون فسیعلمون

آیه فورب السماء والارض … و آیه واعلموا ان الله یحیی الارض … در مهدی نازل شد

من اضعف ناصراً واقلّ عدداً ذیل آیہ شریفہ محمد بن فضیل از حضرت امام زین العابدین
آوردہ کہ فرمود ما یوعدون فی ہذہ الآیۃ القائم المہدی واصحابہ وانصارہ واما
اعدائہ تکون اضعف ناصراً واقل عدداً اذا ظہر القائم علیہ السلام تا اینجا بود
آیات قرآنی کہ دلالت بر امامت و وجود و غیاب و ظہور حضرت مہدی موعود دارند بالاختصار
نوشتم واگر حضرات دعا فرمایند چہ عجب کہ خاص از آیات قرآن مستقل بالاستقلال باستدلال وتحقیق
کلیات وجزئیات در مجلد ثانی خواہیم نگاشت واما احادیث در انتظار کشیدن ظہور
آنجناب علیہ السلام بسیار اند چنانچہ از حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام پرسیدند کدام عمل
محبوب تر است نزد خدا حضرت علیہ السلام فرمود انتظار فرج در فرائد السمطین
محدث فقیہ شافعی شیخ محمد بن ابراہیم الجوینی الخراسانی الحموینی بروایت جابر بن عبد اللہ انصاری
آوردہ است قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم من انکر خروج المہدی فقد کفر
بما انزل علی محمد ومن انکر نزول عیسی فقد کفر ومن انکر خروج الدجال فقد کفر یعنی
جابر گفت کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کسیکہ انکار کند خروج وظہور حضرت امام مہدی
موعود را پس وی کافر شدہ است از چیزیکہ نازل بر حضرت محمد شد وکسیکہ انکار کند نزول حضرت
عیسی را پس وی نیز کافر است وکسیکہ انکار کند خروج وظہور دجال بطال راوی نیز کافر است
واز دائرہ اسلام خارج است در فرائد السمطین ایضاً از ابن عباس آوردہ است
قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم ان خلفائی واوصیائی وحجج اللہ علی
الخلق بعدی لاثناء عشر اولہم علی وآخرہم ولدی المہدی فینزل روح اللہ عیسی بن مریم
فیصلی خلف المہدی وتشرق الارض بنور ربہا ویبلغ سلطانہ المشرق والمغرب یعنی ابن عباس
گفت کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم فرمود کہ خلفاء واوصیاء من وحجتہای خداوند
بر خلق بعد از من دوازدہ نفر اند اول آنہا علی وآخر آنہا پسر من مہدی موعود است پس نازل
میشود حضرت عیسی ونماز با جماعت میخواند عقب مہدی موعود علیہما السلام در آنوقت زمین بنور

خداوند روشن میشود ودر زمین مشرق ومغرب سلطنت حضرت مہدی موعود فرا میگیرد حسب
اربعین بروایت ابن عباس آوردہ است قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
لن تہلک امۃ انا فی اولہا وعیسی بن مریم فی آخرہا والمہدی فی وسطہا یعنی ابن عباس گفت
ہرگز ہلاک نمیشود امت کہ در اول آن من باشم ودر آخر میان آنہا عیسی علیہ السلام باشد ودر
وسط میان آنہا حضرت امام ہادی مہدی موعود علیہ السلام باشد واز امام سجاد
علیہ السلام منقولست کہ فرمودند غیبت امام ثانی عشر علیہ السلام ممتد خواہد شد واہل
زمان غیبت او کہ قائل باشند بامامت وے علیہ السلام وانتظار ظہور آنجناب علیہ السلام کشند
بہترین اہل زمان خواہند بود زیرا کہ حق تعالی از عقل وفہم ومعرفت آنقدر بایشان عطا فرمودہ
است کہ غیبت نزد ایشان بمنزلہ مشاہدہ گردیدہ است وخدای عز وجل ایشان را در آن زمان
بمنزلہ جماعتی گردانیدہ کہ جہاد کنند در پیش روی حضرت رسول خدای صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
بشمشیر وایشان اند مخلصان بحق وشیعیان مایند براستی ودعوت کنندگان اند خلق را بسوی
دین خدا در پنہان وآشکار وفرمود کہ انتظار فرج کشیدن از بزرگترین فرجہا است ونیز
از آنجناب علیہ السلام منقولست ہر کہ ثابت بماند بر ولایت ما در غیبت قائم ما عطا کند بوے
حق تعالی ثواب ہزار شہید از شہیدان بدر واحد واز امام حضرت جعفر صادق علیہ
السلام منقولست ہر کہ انتظار حضرت قائم علیہ السلام کشد وبمیرد بمنزلہ کسی است کہ در زیر خیمہ
حضرت قائم علیہ السلام با آنحضرت باشد واز امام صادق علیہ السلام منقولست کہ بر
مردم زمانی خواہد آمد کہ غائب شود از ایشان امام ایشان پس خوشا حال آنہا کہ ثابت بمانند
بامر ما در آن زمان وکمتر ثوابی کہ برای ایشان خواہد بود آنست کہ ندا کند حق تعالی ایشان را
کہ ای بندگان من ایمان آوردید بسر من وتصدیق نمودید بغیب من پس بشارت باد
شما را بثواب نیکو از جانب من بدرستیکہ شمائید بندگان من وکنیزان من از شما قبول کنیم
عبادت را وبگذریم از شما عفو میکنیم گناہ را از غیر شما وشما را میآمرزم وبس وبہ برکت شما باران

میفرستم از برای بندگان خود و بسبب شما دفع میکنم بلا ها را از ایشان اگر شما نمیبودید عذاب خود را بر ایشان میفرستادم **راوی** گفت یا ابن رسول الله چه چیز است بهتر کاری که مردم در آن زمان کنند فرمود زبان را نگاه داشتن **اما احادیث در ظهور** پس نیز بسیاری وارد شده اند **منجمله** در جامع الاصول از بخاری **و** مسلم **و** ابوداود **و** ترمذی بروایت ابو هریره آورده اند انه قال قال رسول الله صلعم والذی نفسی بیده لیوشکن ان ینزل عیسی بن مریم حاکما عادلا فیکسر الصلیب و یقتل الخنازیر و یضع الجزیة یعنی ما یقبل منهم غیر الاسلام و یکثر المال حتی اذا اعطی احد المال لا یقبل قال فقال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و کیف بکم اذا نزل ابن مریم فیکم و امامکم منکم یعنی المهدی علیه السلام **منجمله** از صحیح مسلم روایت شده است از جابر که گفت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود لم یزل طایفة من امتی یقاتلون علی الحق و یغلبون الی یوم القیمة فینزل عیسی بن مریم فیقول له امیرهم اصلی معک فیقول لا انتم امراء بعضکم علی بعض لان الله تعالی اکرم هذه الامة یعنی همیشه یک طایفه حقه از امت من مقاتله میکنند بر حق تا روز قیامت آن طایفه همیشه غالب میشود پس نازل میشود از آسمان حضرت عیسی پسر مریم علیهما السلام پس امیر آن طایفه حقه که مهدی موعود باشد بحضرت عیسی خواهد گفت من با تو نماز با جماعت میخوانم در جواب حضرت عیسی خواهد گفت این نمیشود شما امرا هستید بعضی بر بعض دیگر زیرا که حق تعالی بوجود شما اهلبیت رسالت و طهارت این امت آخر زمان را اکرام و تکریم داده است **کنجی شافعی** نیز همین روایت را نقل فرموده است و بعد از نقل حدیث میگوید هذا حدیث حسن صحیح یعنی این حدیث مذکور حسن و صحیح است **منجمله** روایت است که در صحاح سته و غیره آورده اند یعنی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم کلامی فرمود که آخرش این است و کیف بکم اذا نزل ابن مریم و امامکم منکم یعنی چگونه خواهد بود حال شما وقتیکه نازل شود پسر مریم و امام شما از خود شما حاکم میان شما خواهد بود **منجمله** در اکمال الدین از داود بن کثیر رقی آورده که گفت سوال کردم امام موسی بن جعفر علیه السلام

را از مهدی موعود فرمود و هو الطرید الوحید الغریب الغائب عن اهله الموتور بابیه علیه السلام **منجمله** در مودة عاشره رساله مودة فی القربی و غیره آورده اند عن ابن عباس قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ان الله فتح هذا الدین بعلی فاذا هلک علی فسد و لا یصلحه الا المهدی بعده یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود خداوند علام کشود و فتح داد این دین اسلام را بر دست حضرت امیر پس بعد از وفات حضرت امیر علیه السلام این دین فاسد میشود و احدی غیر از حضرت مهدی موعود در آخر زمان اصلاح آن دین فاسد شده نمیتواند کرد **اشکال** چگونه دین بعد وفات علی فاسد میشود و مراد از فساد دین چیست **جواب** تخریب و فساد دین بعد از علی بچند قسم شده است **قلهری** زیاد تی **و قلدری** بکمی که اصحاب بغرض بخواهش نفسانی و تسلط وساوس شیطانی فاسد کردند **و ما** اجمالاً بعض اسباب فساد را مینگاریم **منها** بغصب خلیفه رسول **و** امیر المؤمنین خود را نامیدند **و** اهل بیت نبوة را بقتل آوردند **و** باقی ائمه اطهار را در مجالس و محافل ذلیل و خوار کردند و کشتند **و** سه طایفه خروج کرده کار را بر مردم مشتبه ساختند **و** قضایای شرعیه را بالشوری تنقیح میکردند **و** بخلاف نصوص فتاوی میدادند **و** میراث جده پدری در حین حیوة او بجده مادری دادند **و** جابر انصاری را از مال بحرین **و** نیز عباس بن عبد المطلب را از بصره بدون بینه و طلب کردن شهادت دادند و گفتند هر چه بتوانید بردارید و عباهای خود را پر از طلا کردند **علاوه** بر آن آنها بدو دستهای خود مکرر زر انداختند **و** فاطمه طاهره زهرا را راندند و برای اثبات دعوای از آنجناب شاهد و بینه خواستند **و** شهادت معصومین مطهرین را رد کردند **و** بر صلوة غیر مشروعه مردم را جمع کردند **و** تحریم متعه نکاح و حج تمتع نمودند **و** در نماز جنازه چهار تکبیر مقرر کردند **و** در میراث عول معین نمودند **و** کعبه محترمه را از قواعد ابراهیم مؤخر کردند **و** مقام ابراهیم را که ملصق بکعبه بهشت بر کن حجر بود پست تر از آن درست کردند **و** بروایت مالک حی علی خیر العمل را ترک کردند **و** بجای آن الصلوة خیر من النوم داخل کردند **و** از خالد ولید رعایة حد ترک کردند **و** وضو بخلاف ظاهر قرآن قرار

داوند و خفض صوت در تکبیر نماز قرار داوند و در جمعہ دو اذان مقرر کردند و خطبہ عیدرا
مقدم از نماز مقرر کردند و شرابخوار را در حالت سکر و فاجر و فاسق و زانی را امام جماعت
مقرر کردند و مردود دین رسول خاتم النبیین را بعد از رسول اکرم حکام و ولاۃ امر و املاک
ساختند و دربان بدار الامارہ مقرر کردند و ابن مسعود صحابی جلیل القدر را ناحق زدند و
کشتند و ابوذر مقدس را ناحق زدند و تشہیر و اخراج از مدینہ منورہ کردند و مناقب گویان اہل بیت
نبوۃ را میکشتند و حرمین رسول اکرم را شہر یہا افزودند و اہلبیت نبوۃ را خمس ندیدند و حضرت
امام حسن علیہ السلام را نزد قبر جد شان پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم جای ندادند و اغیار را بدون
اذن در خانہ حضرت رسول اکرم جای دادند و علم فقہ را برائی و قیاس خود نوشتند و قرآن
و حدیث را دیدہ و دانستہ ترک نمودند امام غزالی در کتاب منخول میفرماید کہ شریعت محمدے
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دہ عشر بود اما فلانی نہ عشر آنرا اخراج کردہ است و عشر عاشر آنرا ہم
خالی از خلل عزل و تغییر و تبدیل نگذاشتند **خلاصہ** طول میکشد ورنہ تحریر فسادات
مجلد بسیطے خواہد شد از علم سیر مفصل حالات معلوم میتوانند شد الغرض این امور ہسباب تخریب دین
مبین و موجب فساد اسلام و شرع متین شدہ اند کہ خود غرضان بعد از علی فاسد کردند اصلاح
ہمہ این امور غیر مہدی موعود احدی نمیتوانند کرد **منجملہ** عن ابی ھریرۃ عن النبی صلی اللہ
علیہ وآلہ واصحابہ وسلم قال لاتقوم الساعۃ حتی یملک رجل من اہل بیتی یفتح
القسطنطنیۃ وجبل الدیلم ولو لم یبق الا یوم لطول اللہ ذلک الیوم حتی یفتحہا
یعنے حافظ **ابو نعیم** از ابوہریرہ آوردہ کہ گفت حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ
واصحابہ وسلم فرمود قائم نمیشود ساعۃ قیامت تا آنکہ مالک تمام روئ زمین شود شخصے از اہلبیت
من فتح میکند قسطنطنیہ را و جبل دیلم را و اگر باقی نماند بقیام قیامت مگر یومی بدرستیکہ طول دہد
حق تعالے آن روز را تا آنکہ فتح این بشود و بعد ازین گفتہ ھذا ھو المہدی بلا شک وفقا
بین الروایات **منجملہ** عن جابر بن عبد اللہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال

جملہ اموریکہ باعث فساد دین شدند آن ہمہ از [illegible]

سیکون بعدی خلفاء ومن بعد الخلفاء امراء ومن بعد الامراء ملوک جبابرۃ ثم یخرج
المہدی من اہل بیتی یملأہا عدلا کما ملئت جورا یعنے حافظ **ابو نعیم و طبرانی**
در معجم اکبر از جابر آوردہ کہ حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود عنقریب است کہ بعد از وفات
من خلفا و بعد از خلفا امرا و بعد از امرا ملوک جبابرہ خواہند بود پس از آن ظاہر و خارج میشود
مہدی موعود از اہل بیت من کہ مملو میکند زمین را از عدل چنانکہ مملو شدہ باشد از ظلم و جور **منجملہ**
قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم لن تہلک امۃ انا فی اولہا و عیسے فی آخرہا و
المہدی فی وسطہا یعنے احمد حنبل در مسند خود و حافظ ابو نعیم بروایت ابن عباس آوردہ
اند کہ حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود ہرگز ہلاک نمیشود امتی کہ در اول آن
امت من باشم و در آخر حضرت عیسے و در وسط آن حضرت امام مہدی موعود علیہ السلام
باشد و پس از نقل اینحدیث فرمودند ھذا حدیث حسن صحیح **اشکال** مراد از قول آنحضرت
و عیسے فی آخرہا چیست البتہ از حدیث ثابت میشود کہ حضرت عیسی بعد از مہدی زندہ و باقی میمانند **جواب** مراد از این
کلمہ نیست کہ عیسی بعد از مہدی باقی میمانند زیرا کہ عدم جواز این بچند وجہ است **منہا** نظر بحدیثیکہ حضرت
رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود لا خیر فی الحیوۃ بعدہ **وفی** روایۃ لا خیر
فی العیش بعدہ یعنے بعد از حضرت مہدی موعود در عیش و زندگی دنیا خیری نیست پس
جایز نیست کہ حضرت عیسے در قومی باشد کہ در آنہا خیری نباشد **منہا** نظر بحدیث شریف
کہ از احد ائمہ علیہم السلام منقولست ان المہدی علیہ السلام اذا کان امام آخر الزمان
و لا امام بعدہ یعنے حضرت امام مہدی موعود امام آخر زمانہ است و بعد از آنجناب
امامی نیست پس حضرت عیسے کہ بعد از آنجناب باقی میمانند **اگر** گفتہ شود کہ حضرت عیسی مسعود
بعد از آنجناب علیہ السلام امام امت خواہد بود **گوئیم** جایز نباشد بدو سبب **احدہما**
بجہت آنکہ اگر مراد شما از امامت حضرت عیسے در این امت مرحومہ بعد از حضرت امام مہدے
موعود بطریق نیابت باشد خلاف معقول و منقول است قطعاً زیرا کہ منصب حضرت مسیح مسعود

جواب اشکال بنا بر حدیث عیسے فی آخرہا [illegible]

که نبوة باشد فضل و اجل است از امامت ثانیهما که مراد شما از امامت مسیح مسعود بعد از مهدی
موعود علیهما السلام بطریق نیابت نباشد بلکه بطریق استقلال بدون تبعیت این قسم نیز خلاف
معقول و منقول غیر مقبول عند الفحول باشد قطعاً زیراکه درینصورت انتقال ملت محمدیه صلی الله
علیه و آله وسلم بطرف ملت عیسویه لازم میآید و حال آنکه وهم و گمان این هم موجب کفر است پس
واجب شد حمل کردن حدیث مذکور بر معنے دیگر اما تاویل آن مطابق معقول و
منقول خیانست که انا اول داع الی ملة الاسلام والمهدی اوسط داع والمسیح
اخر داع یعنی من اول دعوة کننده مردم بطرف اسلام هستم و مهدی موعود اوسط دعوة
کننده و مسیح مسعود آخر دعوة کننده این امت مرحومه است باسلام اما صحت این تاویل
بجهت آنست که معلوم است حضرت رسول از همه اول مردم را دعوت باسلام فرمود پس
تاویل فقره انا فی اولها بلا اشکال صحیح است و هیچ قدحی بنا بر این معنی لازم نمیآید و مهدی
موعود علیه السلام چونکه تابع حضرت رسول در شریعت و از ملت آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
بود بجهت این قرب آنجناب را اوسط دعوة کننده مردم بطرف اسلام قرار فرمود پس تاویل
فقره والمهدی فی وسطها بر معنے مذکور باقتضای دلیل مزبور قدحی لازم نمیآید و مسیح
مسعود چونکه صاحب ملت دیگر بود و نیز چونکه دعوة کردن آنجناب مردم را در آخر زمان
بطرف غیر شریعت خود بود هذا آنجناب را آخر داعی این امت قرار دادن بطرف اسلام
احسن و انسب دانست پس تاویل فقره و عیسے فی اخرها بر معنے مذکور باقتضای دلیل مزبور
قدحی ندارد و بعض فضلاء که احتمال دیگر داده اند ویحتمل ان یکون معناه المهدی
اوسط فی هذه الامة یعنی خیرها اذهو امامها و بعدها ینزل عیسی مصدقا
للامام و عونا له فعلی هذا یکون المسیح اخر المصدقین علی وفق النص یعنی محتمل
است که معنے المهدی اوسط هذه الامة بهترین از امت باشد زیراکه وی امام این امت
است و بعد آنجناب عیسی مسیح که برای تصدیق و نصرت امام از آسمان نازل میشود و مسیح آخر

مصدقین خواهد بود و هذا لیس بشیء زیراکه اوسط امت را به بهترین امت معنی گرفتن معنی ندارد
بنابراین معنی لازم میآید که حضرت مهدی موعود از جد خود حضرت علی هم اعلی و بهتر باشد اشکال
نزول عیسے از آسمان و بسلامت رسیدن آنجناب بر زمین با این همه بعید عند العقل مستبعد است
جواب اول هرگز عند العقل مستبعد نیست آنکس که قایل بصعود آنجناب الی السماء است
قایل بنزول بسلامت هم باید باشد والا جوابیکه برسلامتی وقت صعود بآسمان نزد شما باشد
برسلامتی وقت نزول هم همان جواب میباشد جواب ثانی جایز است که بامر الهی هوا یا تخته ابر
یا ملکی آنجناب را از آسمان بسلامتی بر زمین برساند چنانچه در مرویه مسلم از نواس بن سمعان در
حدیث طویلی در قصهٔ دجال بطالت روایت کرده است فینزل عیسے بن مریم عند المنارة البیضاء
شرقی دمشق بین مهرودتین واضعا کفیه علی اجنحة ملکین یعنی فرود میآید عیسے از آسمان
نزد مناره سفید شرقی دمشق میان دو جامه زرد رنگ پوشیده در حالتیکه عیسے دو دست خود گذاشته
باشد بر دو بال دو ملک فرود آرند یعنی معلق و آویخته خواهد بود بدو بال دو ملک تذکره مهرودتین
یا بدال مهمله است یا بذال معجمه در آن دو لغت اند چنانچه در نهایه و نیز در صراح فرموده
مهرودتین بمعنی ممصرتین فالممصرتین من الثیاب التی فیها صفرة حقیقة اما الدال فهو
الثوب الذی یصبغ بالورس ویقال لها الهرد پس بعض مدعیان که بتاویلات رکیکه
مصداق حدیث مذکور خود را قرار میدهند کذب و بطلان آنها ثابت است مجمله در ترمذی وغیره آورده اند قال
رسول الله صلی الله علیه و آله و اصحابه وسلم لولم یبق من الدنیا الا یوم لطول الله ذلک
الیوم الی ان یبعث الله رجلا من اهل بیتی اسمه اسمی یملاء الارض قسطا و
عدلا کما ملئت ظلما و جورا یعنی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و صحابه وسلم فرمود هرگاه
نماند از دنیا مگر روزی هر آئینه بر انگیزاند خدا تعالی مردیرا از ذریت طاهره طیبه من که نام
وی نام من و کنیت وی کنیت من است زمین را از داد و عدل پر کند همچنانکه از ظلم
وجور پر شده باشد مجمله وارد شده است که حضرت رسول فرمود یا فاطمه والذی بعثنی بالحق

نبیا یکون من الحسن والحسین مهدی هذه الامة یعنی حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم گفتند
یا و فرمود بحق کسیکه مبعوث فرمود مرا بنبی برحق بباشد از اولاد حسن و حسین مهدی این امت منجمله
ابن ماجه روایت کرده است قال صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم المهدی منا اهل
البیت یصلحه الله فی لیلة واحدة یعنی حضرت امام مهدی موعود علیه السلام از اهل بیت ما است
حق تعالی دفعةً باصلاح میآرد تمام عالم وآدم را در یک شب منجمله ایضاً ابن ماجه از حضرت
ام سلمه زوجه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم روائت کرده است قالت سمعت رسول الله صلی الله
علیه وآله وسلم یقول المهدی من ولد فاطمة علیها السلام یعنی حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم
فرمود که امام مهدی موعود از اولاد صدیقه طاهره فاطمه زهرا است منجمله در مشکوة از
ابوداؤد روائت آورده قالت ام سلمه رضی الله عنها سمعت رسول الله صلعم یقول المهدی من عترتی من اولاد
فاطمة یعنی حضرت ام سلمه فرمود بدرستیکه جناب رسول اکرم صلعم فرموده است که حضرت امام مهدی
موعود علیه السلام از عترة طاهره من از اولاد صدیقه طاهره فاطمه زهرا علیها السلام است منجمله
وارد شده است قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم منا مهدی هذه الامة یصلی خلف
عیسی بن مریم فضرب بیده علی کتف الحسین وقال یکون من هذا مهدی هذه الامة
یعنی حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم فرمود از ما مهدی این امت است که حضرت عیسی علیه السلام
عقب سر آنحضرت علیه السلام نماز خواهد خواند پس آنحضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم دست خود را
برکتف مبارک حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام بگذاشته فرمود از این است مهدی این امت
منجمله ابن ماجه در سنن خود در باب تولی حضرت مهدی روایت آورده است که آخرش اینست
هو رجل من اهل بیتی فیملأها قسطاً کما ملئوها جوراً فمن ادرک ذلک منهم فلیأتهم
ولو حبوا علی الثلج یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که حضرت امام مهدی موعود علیه
السلام از اهلبیت من است پس زمین شوره وشیرین را پر از عدل میکند چنانچه پر ستم و بیدادی
پر کرده باشند پس هر کس بیابد وی را البته بیاید نزد او اگرچه بر روی برف بدست و پا رفتن باشد

منجمله ابن ماجه در باب ظهور حضرت امام مهدی علیه السلام از ثوبان آورده و آخر روایت
اینست فقال صلی الله علیه وآله وسلم فاذا رأیتموه فبایعوه ولو حبوا علی الثلج فانه خلیفة الله
المهدی یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمود پس وقتیکه حضرت امام مهدی علیه السلام را
می بینید بیعت وی کنید اگرچه شما را بر روی برف بدست و پا رفتن باشد زیرا که او خلیفة الله
مهدی موعود است و در دعاء ندبه وارد شده است که ترجمه چنین میشود کاش میدانستم
که تو در کجا مستقر شدی آیا در رضوی یا در ذی طوی یا غیر آنها و رضوی کوهی است در
مدینه و ذی طوی موضعی است قریب مکه معظمه و در خطبه در ذکر القاب آنجناب مینویسد
الغائب عن الابصار والحاضر فی الامصار الذی یظهر فی بیت الله ذی الاستار ویطهر الارض
من لوث الکفار و در غیبت شیخ نعمانی از حضرت صادق علیه السلام مرویست که در برای
صاحب این امر شباهت تامه است با حضرت یوسف علیه السلام تا آنکه فرموده پس چه انکار میکنند این
امت خداوند بکند بحجت خود آنچه که بیوسف کرد و اینکه صاحب مظلوم شما که انکار حق او کردند و
همان صاحب امر است تردد کند میان شما و راه رود در بازار ایشان و پا بگذارد بر فرشهای
آنها با وجود این نشناسند او را تا آنوقت که خداوند اذن دهد او را بشناسانیدن و در غیبت
شیخ طوسی از محمد بن عثمان عمری مرویست که والله صاحب این امر هر آئینه حاضر میشود در
موسم یعنی در موسم حج در هر سال میبیند مردم را و میشناسد ایشان را و مردم می بینند آنحضرت علیه السلام را
مگر نمیشناسند او را و نیز روائت کرده است شیخ نعمانی و نیز شیخ المشائخ شیخ صدوق
از صادق آل محمد صلی الله علیه وآله وسلم که فرمود گم خواهند کرد مردم امام خود را پس حاضر میشود
در موسم و میبیند ایشان را و آنها حضرت علیه السلام را نمی بینند منجمله در مشکوة روایت کرده است
قال صلی الله علیه وآله وسلم اذا رأیتم الرایات السود قد جاءت من قبل خراسان فأتوها
فان فیها خلیفة الله المهدی یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم فرمود وقتیکه علمهای
سیاه می بینید که از جانب خراسان میآیند در آن خلیفة الله المهدی موعود امام آخر الزمان است

و رواه احمد فی مسنده والبیهقی فی الدلائل وابونعیم فی کتاب المهدی وفی دلائل النبوة مجملاً و در مشکوة از صحیح ترمذی و صحیح ابوداؤد و سنن ابن ماجه از سعید خدری باسانید خود روایت کرده اند قال صلی الله علیه و آله وسلم یومئذ کدوس فیقوم او یجیئ الیه رجل فیقول یا مهدی اعطنی کذا فیحثی له فی ثوبه ما استطاع ان یحمله و فی اخری یقول خذ فی ثوبك ما استطعت یعنی سیم و زر در آن ایام بیمین و یسار طریق بدون حراست جمع افتاده باشد و فقیری پیدا نخواهد شد که آنرا بگیرد و شخصی خواهد آمد و از حضرت امام همام مهدی موعود علیه السلام خواهش میکند پس آنجناب برای امر گرفتن آن خواهد فرمود که بگیر و برداره هر آنقدر که برداشته بتوانی و محمد بن یوسف الشافعی صاحب کفایة المطالب که از مشاهیر علماء عامه است کتابی مستقل در بیست و پنج باب اثبات ظهور حضرت امام مهدی موعود علیه السلام نوشته است من شاء فلیرجع الیها و در یکی از زیارات جامعه است در سلام بر آنحضرت ع السلام علی الامام الغائب عن الابصار الحاضر فی الامصار والموجود فی الافکار بقیة الاخیار وارث ذی الفقار المنتظر والحسام الذکر والشمس الطالعه والسماء الظلیله والارض البسیطه نور الانوار الذی تشرق به الارض عما قلیل بها التمام وحجة الله علی الانام براج البروج و الیوم الموعود وشاهد ومشهود و بر بعضی ابنیه که قبل از اسکندر ساخته شده اند و در عهد عبدالملک آنرا یافتند بر دیوار آن ابیاتی بسیار مکتوب بود از انجمله است این شعر حتے

تقوم بامر الله قائمهم من السماء اذا ما باسمه نودی و حضرت صادق آل محمد علیهم السلام مکرر این بیت را میخواندند

لکل اناس دولة یرقبونها ودولتنا فی اخر الدهر یظهر

تنبیه

از این آیات و احادیث چون ظهور حضرت امام مهدی موعود علیه السلام ثابت شد خواستم کی از انجیل هم بشارتی در وجود و ظهور آنجناب علیه السلام نوشته باشم اگرچه در کتاب بشارات احمدیه مفصل نوشته ایم لکن نظر باختصار این جزوه به بیان یک بشارة

اکتفا مینمائیم در انجیل یوحنا فصل ششم وارد شده است و نیز ملا ساباطی در کتاب خود موسوم به براهین ساباطیه مینویسد و آخر بشارت اینست واعطیه النجمة الصبح فمن کانت له اذن سامعه فلیستمع یعنی حق تعالی عنایت عطا کرده است حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم را نجم صبح پس هر کس گوش شنونده دارد ضروریست که گوش گذار این بوده باشد مراد از نجم حضرت مهدی موعود است زیرا که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم نیز ائمه اطهار علیهم السلام را بنجوم تشبیه داده است بقوله صلی الله علیه و آله وسلم اهل بیتی امان لاهل الارض کما ان النجوم امان لاهل السماء ایضاً قال صلی الله علیه و آله وسلم النجوم امان لاهل الارض من الغرق واهل بیتی امان لامتی من الاختلاف وابونعیم از حذیفه و ابوامامة الباهلی روایت کرده است ان المهدی یلمع وجهه کالنجم وعلی خده الایمن شامة سوداء و در عرایس ثعلبی از انس روایت طولی نقل فرموده و آخرش اینست اما النجوم الزاهرة فهم الائمة التسعة من صلب الحسین والتاسع مهدیهم یعنی اما ستارهٔ زاهره حضرات ائمه اطهار نه گانه اند از صلب مطهر حضرت امام ابی عبدالله الحسین نهم ایشان حضرت امام هادی مهدی موعود علیه السلام است اما وجه شباهت بنجوم آنست که نجوم در ظاهر و باطن روشن و ضیا بخش میباشند بنحویکه اثر آن بر زمین میافتد و حبوب و علف و غیره را از زمین سیر و یابند همچنین حضرات ائمه طاهرین علیهم السلام نیز بسبب مادهٔ عصمت و طهارت ظاهر و باطن شان بنور هدایت چون نجم روشن است که در وادی ظلمت جهالت و ضلالت عامه عباد صراط المستقیم هدایت و رشاد را بذریعه نور شعشعه نجوم امامت علیهم السلام مییابند لهذا در احادیث ایشان علیهم السلام بنجوم تشبیه داده شده است و در بشارة انجیل بجهت مبالغه لفظ نجم بر ایشان اطلاق شده است پس نجم بودن ایشان ثابت است اما کلمه صبح که مضاف الیه نجم واقع شده است این اشاره است بطرف ولادت باسعادت آنجناب علیه السلام چونکه امام عصر و الزمان

حضرت مهدی موعود بوقت صبح پانزدهم شهر شعبان المعظم متولد شده اند بنا براین معنی فقره مذکوره چنان میشود که حق سبحانه جل شانه عطا کرده است حضرت محمد رسول عربی صلی الله علیه وسلم را نجم یعنی مهدی موعود علیه السلام که بوقت صبح متولد شده است و میتواند که کلمه صبح اشاره باشد بطرف ظهور آنجناب ع زیرا که ظهور آنحضرت نیز در آخر زمان قریب بقیامت یوم جمعه بوقت صبح خواهد شد انشاء الله تعالی

بحث سادس در تحقیق وقت ظهور مهدی موعود

چون وجود و غیاب و ظهور آنجناب علیه السلام از قرآن و انجیل و احادیث بثبوت رسید باید دانست که تاریخ و سنه ظهور آنجناب علیه السلام معین و مقرر نشده است زیرا که علم برفع علل غیبت و دفع موانع ظهور از امور یست که تعلق بغیبیت دارند و عالم بالغیب غیر از حضرت احدیت عز اسمه دیگری نیست پس آنجناب از انظار غائب است الی ماشاء الله تعالی که مصلحت الهی در آن باشد چون مصلحت بظهور رسد همانوقت آنجناب ظاهر خواهد شد انشاء الله تعالی لکن مومنین را باید و مخلصین را شاید که انتظار فرج آنجناب بکشند چنانچه آیات و احادیث بر عبادت بودن انتظار فرج آنجناب گذشت و آیه شریفه وانتظروا انی معکم من المنتظرین علانیه ناطق است که حق تعالی خود منتظر است آنوقت را که مصلحت ظهور در آنست و مومنین را نیز امر بانتظار کشیدن فرموده است اینست که برای ظهور آنجناب علیه السلام وقتی معین نشده است بلکه در احادیث وارد شده است قد کذب الموقتون معین کنند وقت ظهور آنجناب و سوگنمگو اند و در اعلام الوری شیخ طبرسی آورده است

قال ابو علی بن محمد بن همام کتبنا سالة عن ظهور الفرج متی یکون فخرج التوقیع کذب الوقاتون یعنی راوی میگوید نوشتم عریضه که از امام علیه السلام از ظهور موفور السرور دریافت نمائیم پس در جواب من توقیع رفیع از آنجناب علیه السلام بیرون شد که وقت معین کننده برای

ظهور دروغگو اند و در کتاب منتخب البصائر از مفضل بن عمر بسند معتبر روایت کرده است که گفت سوال کردم از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام آن امامی که مردم انتظار ظهور وی را میکشند و امیدوار فرج وی هستند یعنی مهدی موعود علیه السلام برائی خروج آنجناب وقت معین است فرمود که حق تعالی ابا نموده از اینکه از برائی ظهور آنجناب علیه السلام وقتی تعیین فرماید که شیعیان بدانند پس فرموده است همگی در باب قیام آنحضرت علیه السلام نازل شده اند هر کس برائی ظهور مهدی ما وقتی معین قرار دهد خود را با خدا در علم غیب شریک گردانیده است و دعوی اطلاع بر اسرار الهی کرده است البته آنچه در احادیث بابت وقت ظهور آنجناب وارد شده است اینقدر است که ابو بصیر از حضرت ابی عبد الله علیه السلام آورده است قال لا یخرج القائم علیه السلام الا فی وتر من السنین سنة احدی او ثلث او خمس او سبع او تسع یعنی خارج نمیشود قائم آل محمد علیه السلام مگر در سال وتر چون سال یک یا سه یا پنج یا هفت یا نه و نیز از آنجناب علیه السلام آورده است قال ینادی باسم القائم علیه السلام فی لیلة ثلاث و عشرین و یقوم فی یوم عاشوراء و هو الیوم الذی قتل فیه الحسین علیه السلام یعنی ندا کرده میشود باسم آنجناب علیه السلام در شب بیست و سوم و قائم میشود در روز عاشورا یوم قتل حسین شهید علیه السلام زیاده بر این توضیح در وقت ظهور وارد نشده است مگر ملا جواد ساباطی در براهین خود مینویسد چون سنه هفت هزار بهجرت نبی آخر الزمان صلی الله علیه و آله وسلم طلوع کند پس در صدی اول از ده اولی ماه اول صبح یوم اول از آن سال حضرت مهدی موعود ظاهر خواهد شد

بحث سابع در بیان علامات ما قبل از ظهور مهدی موعود

چون ظهور آنجناب علیه السلام نیز بثبوت رسید گوئیم قبل از ظهور علاماتی چند بظهور خواهند رسید

بعضے از متکلمین در کتب خود تا قریب بچہار صد علامت نوشته اند و ما درینجا بجهت مرعی داشتن نظر اختصار بعضے علامات آنجناب علیه السلام را نگارش میکنیم هر وقت آنها جمیعاً بظهور رسند آنجناب نیز عقب آنها ظهور خواهد فرمود منجمله آنها طلوع شمس از مغرب منها خروج سفیان منها ایستادن آفتاب تا در زوال منها خراب شدن دیوار مسجد کوفه منها بوقوع رسیدن قتل نفس زکیه و هفتاد کس از صالحان منها فرو رفتن بعضی در زمین مشرق و مغرب منها طلوع نمودن ستاره از مشرق که نور دهد مثل نور قمر پس از آن منعطف گردد بنحویکه نزدیک باشد که هر دو طرف او بهم برسد منها نزول ترک بجزیره منها نزول روم برمله منها ظهور مغربی بمصر منها مالک شدن شامات را منها ظاهر شدن سرخی که آفاق را فراگیرد منها ظاهر شدن آتشی در مشرق که تا سه یوم یا هفت یوم باقی بماند منها زیادتی آب فرات بحدیکه در کوچه و بازارهای کوفه آب داخل شود منها خروج شصت کذاب که همه آنها دعوے نبوت کنند منها خروج دوازده نفر از اهل ابوطالب که همه آنها دعوے امامت برائے نفس خود کنند منها کندن عرب عنانها خود را منها مالک شدن آنها بلاد را منها خروج آنها بر سلطان عجم منها کشتن اهل مصر امیر خود را منها خرابی شام منها احتراق مرد عظیم القدر از گروه بنی عباس درمیان حلولا و خانقین منها پیدا شدن زلزله عظیم منها شامل شدن ترس باهل عراق منها مردن آنها بسرعت تمام منها پیدا شدن ملخ بسیار بر وقت و غیر وقت منها کمی کشت و زراعت منها اختلاف عجم منها ریختن خون بسیار میان همدیگر منها مسخ شدن قومی از بدع که بصورت خوک و بوزینه خواهند گردید منها ندا آمدن از آسمان که بشنوند آنرا اهل زمین منها سخن گفتن هر قومی بگفت ایشان منها بیرون شدن بندگان از خدمت آقایان خود منها کشتن خواجگان خود را منها در اول یا نصف ماه مبارک رمضان کسوف شمس و در آخر رمضان خسوف قمر خواهد شد منها در همان ایام دجال بطال از نواحی اصفهان ظاهر خواهد شد پس صبح از قرص شمس ندا

میشود هذا هو الدجال البطال الموعود منها در همان یوم عیسے پسر مریم علیه السلام از آسمان بر بیت المقدس نازل میشود و از آسمان ندا خواهد شد هذا عیسے بن مریم الموعود المسیح پس یوم جمعه و عاشورا حضرت مهدی موعود علیه السلام ظاهر میشود انشاء الله تعالی و حضرت عیسے علیه السلام باقتدا آنجناب نماز میخوانند **تنبیه** از اینجا افضلیت حضرت مهدی موعود بر حضرت عیسے علیهما السلام ثابت است فافهم **اشکال** این چگونه میشود زیرا که عیسے نبی و حضرت مهدی موعود امام است نه نبی و نبی را اقتدا با غیر نبی جائز نیست قطعاً **جواب** عدم جواز اقتدا با غیر نبی در حالت نبوة است و هنگام حضرت عیسے منسوخ الشریعة والنبوة است پس درین صورت باقتدا کردن قدحی و اشکالی لازم نمی آید چنانکه در خواص الامه **ابن جوزی** نیز مثل همین فرموده **ایضاً** حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرموده لانبی بعدی و نبوت آنحضرت ناسخ ادیان و شریعت وے ناسخ شرائع سلف است پس اگر عیسے اقتدا بمهدی نکند بلکه مهدی اقتدا بکند بعیسے مشتبه میشود قول آنحضرت که فرموده لانبی بعدی زیرا که عیسے اگر نبی نیست پس اقتدا کرده است **ایضاً** اگر حضرت مهدی موعود با وجود امامت چگونه بغیر نبی و با غیر امام اقتدا کرده است **ایضاً** اگر عیسے اقتدا نکند بلکه حضرت مهدی اقتدا با عیسے بکند پس تابع و ماموم میشود نه امام و درینصورت خروج آنحضرت از امامت لازم می آید **ایضاً** سابق افضلیت آنحضرت هم چون باقی ائمه اطهار بر جمیع انبیاء سلف ثابت نمودیم پس اگر حضرت مهدی با ثبوت افضلیت بر عیسے اقتدا کند تفضیل مفضول لازم می آید و آن جائز نیست **ایضاً** مؤید بلکه مصرح این مرام است مرویه احمد حنبل و بیهقی و مشکوة و جامع الاصول و نهایه که حضرة عمر خطاب از کتب یهود آیاتی چند چیده و در حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم عرض کرد اگر مصلحت عالی باشد میخواهم آنها را داخل اسلام کنم پیغمبر بغضب آمد و فرمود یا ابن الخطاب امتهوکون انتم کما تهوکت الیهود والنصاری لقد جئتکم بها بیضاء نقیة لو کان موسیٰ حیاً ما وسعه الا اتباعی یعنی ای پسر خطاب آیا گمراه میگردید شما این مسلمانان چنانکه گمراه شدند یهود و نصاری بدرستیکه آمدم شما را بشریعت

جواب اشکال که نماز خواندن عیسی که نبی است باقتدای امام مهدی جایز نیست

روشن و خالص اگر حضرت موسیٰ در قید حیوٰۃ میبود و نبوۃ مراد رک میکرد البتہ بدین خود درین
زمان گذارہ نمیتوانست بکند و وسعت نمیداشت مگر باطاعت و پیروی دین و اسلام و شریعت
من و معلوم است کہ ادیان سابقہ جمیعاً بمجئ این نبی آخر الزمان منسوخ گردیدند و اسلام ناسخ
آنہا تا فنا دنیا باقی است پس اگر ہمہ انبیاء بدنیا رجوع نمایند اتباع اسلام و عمل بشرع محمدی
خواہند کرد و قطعاً نہ بادیان خود پس حضرت عیسیٰ و خضر از انبیاء در زمانہ حضرت مہدی موعود
علیہ السلام چارہ ندارند ازانکہ باید اتباع اسلام کنند و در صورت اطاعت و پیروی مطاع
و مقتدا حضرت مہدی موعود نمیتوانند شوند باید مقتدی باشند **ایضاً** اقتدا کردن عیسیٰ بحضرت
مہدی موعود حدیث **مسلم** مؤید است کہ آخر حدیث اینست فینزل عیسیٰ بن مریم فیقول لہ
امیرھم اصل معك فیقول لا ان بعضکم علیٰ بعض امراء تکرمۃ اللہ ھذہ الامۃ یعنی پس
وقت نزول عیسیٰ از آسمان امیر آنہا بعیسیٰ خواہد گفت من با تو نماز بجماعت میخوانم عیسیٰ خواہد
گفت این ہرگز نمیشود زیراکہ خدا بعض از این امت آخر زمانہ را بر بعض دیگر اکرام و تکریم دادہ است
سوال چون این علامات بظہور برسند پس بعد از ان حضرت امام مہدی موعود علیہ السلام از کدام
جا و مقام ظاہر خواہند شد **جواب** از قریہ کرعہ چنانچہ در کتاب مستطاب **ضیاء
العالمین** علامہ فہامہ شیخ ابو الحسن شریف عاملی نقل فرمودہ است از حافظ ابو نعیم و ابو العلاء
ہمدانی کہ ہر دو بسند خود روایت کردہ اند از ابن عمر گفت فرمود حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم بیرون
میاید حضرت مہدی موعود آخر الزمان از قریہ کہ اورا **کرعہ** گویند و ہمراہ او ابریست کہ ندا
میکند این مہدی خلیفہ حق تعالیٰ است پس او را متابعت کنید **اشکال** در بعضے احادیث
وارد شدہ است کہ ظہور آنجناب علیہ السلام از مکہ معظمہ خواہد شد پس اختلاف چہ معنی دارد **جواب**
ہمچنین است مگر منافاتی نیست بین آنچہ ذکر شد خروج حضرت مہدی موعود علیہ السلام از کرعہ
و بین آنچہ ثابت است اول ظہور آنجناب علیہ السلام از مکہ معظمہ زیراکہ آنجناب بیرون میاید
از موضعیکہ در آنجا مقیم است تا اینکہ میاید بمکہ معظمہ و در آنجا امر خود را ظاہر میفرماید و در اخبار

ما نیز وارد شدہ است چنانچہ در **کفایۃ الاثر** علی ابن محمد خراز آوردہ است کہ حضرت رسول
صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود بیرون میاید مہدی از قریہ کرعہ و بر سر وی عمامہ من و درع من را
پوشیدہ و ذو الفقار حمائل نمودہ خواہد بود پس منادی ندا میکند کہ این مہدی موعود علیہ السلام
است خلیفۃ اللہ او را متابعت کنید و ہمین خبر را **گنجی شافعی** نیز آوردہ است بسندہ عن
ابی ھریرۃ قال قال النبی صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم یخرج المہدی من القریۃ یقال لھا کرعہ و علیٰ راس
المہدی ملك ینادی الا ان ھذا المہدی فاتبعوہ قال ھذا حدیث حسن یعنی ابو ہریرہ گفت کہ
حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم فرمود بیرون میاید حضرت امام مہدی موعود علیہ السلام از قریہ
کہ آنرا کرعہ گویند و بر سر مبارک آنجناب علیہ السلام ملکی خواہد بود کہ ندا میکند اینست مہدی موعود
متابعت وی کنید بعد از نقل حدیث گفتہ است این حدیث حسن است و ہمین روایت **ابو نعیم**
و نیز **طبرانی** و غیرہما نقل فرمودہ ہستند **خلاصہ** وقت ظہور آنجناب علیہ السلام از
آسمان بفرمان حضرت ملک منان ندا خواہد شد چنانچہ وارد است یخرج المہدی و علیٰ راسہ
عمامۃ فیہا منادی ینادی ھذا المہدی خلیفۃ اللہ فاتبعوہ **و در** حدیث دیگر وارد
شدہ است و علیٰ راسہ ملك ینادی ھذا المہدی فاتبعوہ یعنی مہدی موعود علیہ السلام
ہمین است پس متابعت وی کنید **اشکال** این نداکنندہ کیست و تمام اہل دنیا چگونہ در شرق
و مغرب و جنوب و شمال خواہند شنید **جواب** بروایتی بامر حق سبحانہ جل شانہ از میان عمامہ یا
ابر کہ ہمیشہ بر سر مبارک است ندا خواہد شد **و** بروایت دیگر آن منادی جبرئیل امین است کہ
بر زمین شورہ و شیرین چہار مرتبہ ندا میکند یک دفعہ بمشرق **و** دفعہ دیگر بمغرب **و** دفعہ ثالثہ
بجنوب **و** دفعہ رابعہ بشمال **و در** روایتی است کہ یک دفعہ ندا میکند پس حق تعالے
ہادی را مسلط میگرداند کہ جوہر صوت را یک مرتبہ بگوش تمام سکان زمین شورہ و شیرین
خواہد رسانید **پس بعد** از ان جمیع اہل ایمان از برای نصرت آنجناب علیہ السلام جمع
خواہند شد **پس** حضرت عیسیٰ بامر آنجناب علیہ السلام در وادی بیداء دجال بطال را قتل خواہد

فرمود پس اوّل کسیکه بآنجناب علیه السلام بیعت کند جبرئیل امین خواهد بود و بعد وی میکائیل
و نیز اوّل کسیکه از بنی آدم بیعت آنجناب کند حضرت عیسےٰ علیه السلام و حضرت خضر خواهند
بود و بعد از ایشان جمیع اهل دنیا کرهاً و طوعاً بیعت آنحضرت علیه السلام خواهند کرد چنانچه
در تفسیر عیاشی از حضرت صادق آل محمد صلی الله علیه و آله مرویست ذیل آیه
شریفه وله اسلم من فی السموات والارض طوعاً و کرهاً یعنی چون قائم آل محمد علیهم السلام
ظاهر شود نماند زمینے مگر آنکه ندا کند در آن شهادت لا اله الا الله و ان محمد ارسول
الله و نیز از حضرت کاظم علیه السلام ذیل تفسیر آیه شریفه مذکوره مرویست که فرمود نازل
شد این آیه شریفه در حق قائم آل محمد علیهم السلام اشکال شما نوشتید از جمله علامات ظهور
آنجناب علیه السلام در یکماه رمضان کسوف و خسوف است شاید عرصه پنج سال است
که چنین اتفاق در ماه رمضان مبارک شده بود بنا بر آن شخصے مدعی مهدویت در این زمانه
علامت ظهور خود قرار داده است نسبت بوی چه حکم است جواب این اشکال چند
قسم است اوّل بلی همچنین است مگر خسوف قمر در آخر ماه نشده است بلکه حسب
قاعده در لیالی بیض خسوف شده بود و علامت آنست که خلاف قاعده اهل هیئت
و حکمت و فلاسفه و نجوم در آخر ماه خسوف خواهد شد چنانچه کلینی از بدر بن خلیل و ابن
شاذان و مفید در ارشاد و ابن شهر اشوب از ثعلبه بن ازدی و صدوق
از امام ابی جعفر علیه السلام و مجلسی در بحار مجلد سماء العالم و مجلد رجعة و ابو نعیم
و نیز بیهقی در دلائل النبوة در علامات حضرت امام مهدی موعود علیه السلام باسانید
مستفیضه آورده اند قال علیه السلام آیتان تکونان قبل قیام القائم کسوف الشمس
فی الاول من شهر رمضان و خسوف القمر فی آخره یعنی معصوم علیه السلام فرمود که دو
علامت اند قبل از ظهور قائم آل محمد علیه السلام کسوف شمس است در اول ماه رمضان و
خسوف قمر است در آخر ماه رمضان و این کسوفین که پنج سال پیش از این در یک ماه

رمضان شده است بر خلاف است با آنچه نقل کردیم پس حجیت مهدویت مدعی نمیشود کائنا
من کان پس وی در دعوی خود کاذب است دوم آن مهدی موعود علیه السلام
را سلسله نسب و حسب از بطن فاطمه متصل برسالت مآب صلی الله علیه و آله و سلم و علی المرتضی است
و میگویند این مدعی مهدویت عامی النسب است نه سید سوم آنجناب علیه السلام از
جانب مادر حسنی و از جانب پدر حسینی از اولاد امام یازدهم حضرت ابو محمد حسن العسکری علیه
السلام است چنانکه مفصل گذشت و این مدعی مهدویت پسر غلام مرتضے است چهارم
آنجناب علیه السلام در سنه ۲۵۵ هجری متولد شده است چنانچه مفصل با قرار و اعتراف شیعه و
سنی ثابت نمودیم و این مدعی مهدویت در اواخر سنه ۱۲۰۰ هجری متولد شده است پنجم
آنجناب علیه السلام از ائمه معصومین و مطهرین بنص قرآن انما یرید الله و نص احادیث
متفقه فریقین کلهم معصومون مطهرون است و این مدعی مهدویت از نطفه
خبیثه نجسه است که یک قطره آن موجب غسل تمام بدن میشود ششم آنجناب علیه السلام
عالم علوم قرآن تنزیلاً و تاویلاً و ترتیلاً و تفسیراً و ناسخاً و منسوخاً و محکماً و متشابهاً تفصیلاً و تکمیلاً
است و آیه شریفه منه آیات محکمات الخ و اخر متشابهات الخ و ما یعلم تاویله الا الله والراسخون
فی العلم شاهد علوم اهل بیت رسالت علیهم السلام است زیرا که مکرر ایشان علیهم السلام میفرموده
اند نحن الراسخون فی العلم بجهت همین بعضی از ایشان دعوای میکردند که انبیاء علیهم السلام
چنان نکرده اند بعضی فرموده اند سلونی قبل ان تفقدونی و سلونی عن طرق السموات فانی
اعرف بها من طرق الارض و بعضے میفرمودند اشارة بقرآن کرده هذا کلام الله الصامت
و انا کلام الناطق و حضرت امیر علیه السلام میفرموده است والله من آیة الا و قد علمت
فیما نزلت و این نزلت و کیف نزلت و علی من نزلت فی بر نزلت ام فی بحر نزلت فی جبل
نزلت ام فی سهل نزلت ان ربی لقد وهب لی عقلاً سالماً و لساناً ناطقاً یعنے سوگند
بخداوند نیست آیتے از قرآن مجید مگر من میدانم در چه نازل شده است و کجا نازل شده است

وچگونه نازل شده است وبرکه نازل شده است در خشکی نازل شده است یا در دریا یا در کوه نازل شده است یا در زمین مستوی بدرستیکه خدای من بخشیده است مرا عقل سلیم وطبع مستقیم وزبان بیان کننده کدام شخص سراغش دارید که غیر از اهل بیت وحی وتنزیل علیهم السلام چنین ادعا کرده باشد **پس** این همه علوم نبوی صلی الله علیه وآله وسلم با ائمه اثنا عشر علیهم السلام دست بدست وسینه بسینه از یکی بعد دیگری بخلف صالح حضرت حجة امام العصر والزمان مهدی موعود علیه السلام رسیده است شئ نیست مگر آنکه علم آن بآنجناب علیه السلام میباشد **واین مدعی** مهدویت جاهل محض است اصلا بهره از علم که نور یقذفه الله فی قلب من یشاء ندارد **هفتم** آنجناب علیه السلام صاحب معاجز قاهره باهره است که جمیع سکان زمین شوره وشیرین از اتیان مثل معاجز قاهره آنجناب علیه السلام عاجز شده تسلیم مهدویت وامامت وی علیه السلام خواهند کرد **واین مدعی** مهدویت را الهامی میشود که هر خری صد هزار معجزه بهتر از وی در آن واحد میتواند ظاهر کند **بلکه** عقلاء اگر تصور کنند لابد تصدیق کنند الهامیکه بزنبور وبمگس عسل برای ساختن خانه خود من الله میشود بهتر از الهام وی میشود پس آنهائیکه تصدیق مهدویت این مدعی میکنند باحتجاج مزخرفات وی را الهام میشوند اگر گذشته از نبوت بالهیت وربوبیت زنبوری یا مگسے هم قایل شوند آنها را چه عذری خواهد بود ومارا چه عجبے **هشتم** ادعا کردن شصت نفر بمهدویت ونبوة **چنانچه** از حضرت ابی عبد الله علیه السلام وارد شده است قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم لا تقوم ساعة حتی یخرج المهدی من ولدی ولا یخرج المهدی حتی یخرج ستون کذابا کلهم یقول انا نبی یعنی حضرت رسول صلی الله علیه وآله وسلم فرمود یوم قیامت نمیشود تا اینکه قبل از آن از اولاد من مهدی موعود خارج نشود وخارج نمیشود مهدی تا اینکه قبل از وی شصت نفر کذاب مدعی نبوة خارج نشوند **ونیز** از حضرت ابی عبد الله علیه السلام وارد شده است قال لا یخرج القائم حتی یخرج قبله اثنا عشر من بنی هاشم کلهم یدعی

الامامة یعنی ظاهر نمیشود قائم آل محمد علیهم السلام تا آنکه قبل از آنجناب خارج شوند دوازده نفر از بنی هاشم که هر کسی مدعی امامت ومهدویت باشد **وتا حال** سه نفر که مدعی کاذب گذشتند ودر این زمانه چهارم از آن کذابها مدعی خارج شده است وهنوز باید باقی کذابهای دیگر خارج شوند تا ظهور آنجناب علیه السلام شود **پس علامات** آنجناب علیه السلام که تا اینجا ذکر کردیم عقلاء را لازم وواجب است که تحقیق فرمایند آیا همه آنها بوقوع رسیده اند یا نه **اگر همه** علامات وشصت کذاب مدعیان نبوت ومهدویت وامامت خارج وظاهر شده ودجال بطال از نواحی اصفهان ظاهر شده باشد وحضرت عیسی علیه السلام از آسمان نازل شده باشد وبرظهور مهدی موعود از آسمان ندا شده باشد واصحاب کهف وحضرت خضر نبی از وزراء واصحاب آنجناب علیه السلام باشند پس البته بحیثیت وجود شرائط واجب المتابعت خواهد بود **واما چون** تمام این صفات بظهور نیامده اند پس بفقدان احد شرائط نیز بفقدان مشروط هم لازم است فضلا عن فقدان جمیع الشرائط ودر اینجا همه شرائط مفقود اند پس در اینصورت عقلاء چنین مدعی مهدویت را کائنا من کان بسبب عدم وجدان شرائط مذکوره تصدیق نکنند بلکه یکی از کذابان شصت نفر خواهند **واما** سفهاء جهال که حجاب ظلمت جهالت وضلالت از همه شش جهت بنور شعور شان احاطه کرده است. تصدیق بلا تصور شان چگونه حجت میتواند بود وحق تعالی جمله مومنین ومومنات را از شر کاذبین وضالین ومنافقین وملبسین در حفظ وحمایت خویش مصون ومحفوظ دارد وحضرت مهدی موعود علیه السلام را که لنگر ارض وسما وحجة خدا بر جمیع اهل دنیا است بتعجیل ظاهر فرماید وبحق محمد وآل محمد صلی الله علیه وآله وسلم جمیع مومنین واحباب اطیاب واصحاب آنجناب را مشاهده کنندگان وخدمتگذاران آنجناب علیه السلام قرار دهد آمین یا رب العالمین

تمت الکتاب در بیان رجعت است

پس بدانکه چون احوال امام زمان حضرت مهدی موعود علیه السلام تا اینجا مفصل معلوم
شد باید دانست که دو قیامت آینده اند یکی قیامت کبری که فنا کل شیئی در آن میشود
و بغیر ذات حضرت احدیت عز اسمه چیزی نخواهد ماند و دیگر قیامت صغری که همین
یوم الرجعت را گویند و آن روزی را گویند که حضرت مهدی موعود علیه السلام در آن ظاهر
خواهد شد و در این روز نبی آخر الزمان حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و اکثر انبیاء و دیگر
و حضرات ائمه طاهرین علیهم السلام و محض مومن و محض کافر زنده خواهند شد و اما
سائر مردم پس ایشان بحال خود گذاشته خواهند شد بر مسئله رجعت اکثر علمای
امامیه دعوای اجماع کرده هستند و بسیارے متکلمین رسایل و کتب در خصوص همین رجعت
تصنیف فرموده هستند و از حضرة امام جعفر صادق علیه السلام منقول است که فرموده
از ما نیست کسیکه ایمان برجعت ما نداشته باشد و متعه را حلال نداند و ثبوت رجعت
از دلائل عقلیه و نقلیه میباشد اما دلیل عقلی آنست که حق سبحانه جل شانه بر جمیع
اشیاء قادر است زیرا که جمیع موجودات را در اول خلقت از کتم عدم بهستی وجود آورده
است چون قدرت بر چنین خلقت ثابت باشد و استبعادی نباشد در رجوع نمودن
آنها بدنیا که نسبت بخلقت اولی مطلبے نیست چه استبعادی تواند بود چنانچه حق تعالے
فرموده است وضرب لنا مثلا ونسی خلقه و نیز فرموده است قوله تعالے
قال من یحیی العظام وهی رمیم و نیز فرموده است قل یحییها الذی انشأها
اول مرة علاوه براین قدری مطالعه تفسیر آیه شریفه رب ارنی کیف تحیی الموتی که
سوال حضرت خلیل الرحمن درباره احیاء اموات است قال فخذ اربعة من الطیر الخ
حضرت ابراهیم خلیل الرحمن چهار طیر مختلف الانواع را بعد ذبح کردن جمیع اجزاء بدن
آنها را مع بال و پر و ریشه باهم کوفته و خمیر ساخته در سهام اربعه منقسم فرمود و هر سهمی را
بر یک یک کوه که میان آنها قدری فاصله بود بگذاشت پس هر چهار سر این طیور اربعه را

در چهار زاویه پنجه خود گرفته هر چهار جانور را بیک صوت نزد خود طلب فرمود در آن حال آنجناب
علیه السلام نظاره لحم کوفته میفرمود که محض استدعای حضرت خلیل الرحمن علیه السلام یکدفعه
آن سهام کوفته باهم آمیخته از هم جدا گردیده چون ذرات در هوا پریده در آن واحد
اجزاء بدن هر جانوری باهم جمع شده بلا سر بالانفراد خدمت آنجناب رسیده با سر خود ملحق و
ملصق گردید و آب و دانه در حضور آنجناب خورده پرواز نمودند مفصل تفسیر این آیه
شریفه از تفسیر لوامع التنزیل معلوم خواهد شد پس دیدی که برای حضرت خلیل
الرحمن علیه السلام حق تعالی چگونه طیور اربعه را زنده فرمود هرگاه حق تعالے را در خلقت مرتبه
اولی و زنده فرمودن این طیور اربعه استبعادی نباشد و مقدور الهی باشد پس در یوم
رجعت از زنده فرمودن مخلوق چرا استبعاد باشد و نکهی جائیکه بر رجعت اکثر اشخاص
از امم سابقه بقرآن و احادیث ثابت باشد هرگز عقل سلیم و طبع مستقیم را در قبولیت آن استبعاد
و شبهه و انکار نتواند بود چنانچه آیه شریفه الم تر الی الذین خرجوا من دیارهم
حذر الموت وهم الوف فقال لهم الله موتوا فاحیاهم یعنی هزارها نفوس
از خانه های خود بخوف موت مرض وبا خارج شدند پس بفرمان حق سبحانه جل شانه ایشان
را موت بگرفت پس بعد از مردن ایشان حق تعالی ثانیا ایشان را زنده فرمود و نیز
جائی دیگر فرموده است انی یحیی هذه الله بعد موتها فاماته الله مائة عام ثم
بعثه قال کم لبثت قال لبثت یوما او بعض یوم قال بل لبثت مائة عام الخ یعنی
شخصی از بنی اسرائیل در حشر شدن خلائق اولین و آخرین تعجب نمود حق تعالی همان وقت
همان جا موت برای آن شخص بفرستاد و جسد او که حضرت عزیر بود در خاک از حیوانات و غیره محفوظ
بگذاشت پس صد سال بر آن شخص در حالت موت منقضی گردید پس از آن شخص مذکور را حق
تعالی بحیات در آورد پس از آن از وی استفسار فرمود که چه مقدار زمانه در حالت موت بوده
عرض کرد یک روز یا چیزی کمتر از روز بوده است حق سبحانه جل شانه فرمود بلکه زمانه موت تو

یکصد سال بوده است **ونیز** آیه شریفه ثم بعثناکم من بعد موتکم لعلکم تشکرون
که در جمعی از امت حضرت موسیٰ علیه السلام شرف نزول یافته است بعد از آنکه بسبب صاعقه
موت ایشان را بگرفت حق تعالیٰ ثانیاً ایشان را زنده فرمود حاصل ترجمه آنست که زنده
فرمودیم شما را بعد از آنکه شما را موت گرفته بود بجهت آنکه شاید شکریه پروردگار خود را نموده
باشید **ونیز** قصه اصحاب کهف که در قرآن مجید مفصل ذکر آن کرده شده است **و** حضرت
رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرموده است آنچه در امم سابقه یا در بنی اسرائیل واقع شده است
در این امت مرحومه نیز واقع خواهد شد طابق النعل بالنعل والقذة بالقذة لقوله تعالیٰ
طبقا عن طبق الخ **بنا بر این** چونکه در امم سالفه بنص آیات مذکوره سابقه رجعت واقع
شده است و در این امت مرحومه نیز واقع خواهد شد **پس** از احتجاج باین آیات و دلیل عقلی
گوئیم **آیا** احیاء اموات از حیطه امکان و قدرت حضرت احدیت عز اسمه خارج است یا نه
بنا بر اول که قدرت و امکان نباشد **اولاً** کذب بخدا و **ثانیاً** نقصان در ذات حقتعالیٰ
لازم آید **پس** در بدو خلقت حضرت آدم ابو البشر علیه السلام را با وجود عدم قدرت و مکان
چگونه احیاء فرموده است **و بنا بر ثانی** که اگر قدرت بر احیاء اموات دارد و نیز زنده
شدن آنهائیکه در آیات مزبوره ذکر آنها کرده شده است ثابت باشد و مقدور الٰهی بودن
آنها بعدی نداشته باشد پس در خصوص مسئله رجعت چگونه وجه استبعاد خواهد بود **و از**
نقلیات پس بسیاری از آیات و احادیث نبویه صلی الله علیه و آله وسلم وارد شده
اند **منجمله** آنها آیه شریفه ویوم نحشر من کل امة فوجاً ممن یکذب بآیاتنا یعنی
روزی رسد که از جمله کسانیکه تکذیب آیات من نموده هستند از هر امتی فوجی را حشر خواهیم کرد **و**
از حضرة امام جعفر صادق علیه السلام منقولست که این آیه شریفه در رجعت است
و مراد از آیات حضرات ائمه طاهرین علیهم السلام اند پس کسانیکه تکذیب ائمه طاهرین
علیهم السلام نموده اند که آیات و حجج خداوند متعال اند فوجی را از هر امتی روزی میرسد که

محشور خواهیم کرد **پس** در اینجا دو چیز ثابت شد یکی یوم رجعت که همان را یوم قیامت
صغریٰ نیز گویند **دوم** حشر بعض مردم **اگر** گفته شود یوم قیامت همین روز است در
جواب گوئیم اگرچه قدر مشترک را که قیامت باشد قبول داریم لکن قیامت کبریٰ که یوم حشر اولین
و آخرین باشد هرگز مراد از این نمیتواند بود زیرا که در آیه مزبوره اخبار بحشر بعضی هست دون
البعض و در قیامت کبریٰ بمفاد آیه شریفه ویوم نحشرهم جمیعاً **ونیز** آیه شریفه وحشرنا
هم فلم نغادر منهم احداً اخبار بحشر جمیع خلائق اولین و آخرین است که بغیر باید محشور
گردانیم ایشان را پس ترک نکنیم احدی از ایشان را **منجمله** آیه شریفه وحرام علی قریة
اهلکناها انهم لا یرجعون یعنی حرام است قریه را که هلاک نموده باشیم بدرستیکه رجوع
نخواهند کرد یعنی در رجعت که قیامت صغریٰ باشد و اگرنه در قیامت کبریٰ که جمیع خلائق
حشر خواهند شد **منجمله** آیه شریفه ان الذی فرض علیک القرآن لرادک الی معاد
یعنی بدرستیکه آنکه بر تو واجب گردانیده قرآن را تو را برمیگرداند بسوی معاد یعنی محل عود
و در احادیث معتبره بسیار وارد شده است که مراد رجعت حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم
است بطرف دنیا بعد از ظهور حضرت مهدی موعود علیه السلام **منجمله** آیه شریفه **و** لئن قتلتم
فی سبیل الله او متم لالی الله تحشرون یعنی البته و اگر کشته شوید در راه خدا یا بمیرید هر آئینه
بسوی خدا محشور میشوید منقولست باحادیث معتبره مستنده که این آیه شریفه در رجعت است
و مراد از سبیل الله صراط علی ابن ابیطالب علیه السلام و ذریت طاهره طیبه وی علیهم السلام
است هر آنکس که ایمان باین داشته باشد او را کشته شدنی و مرگی هست اگر در حیوة
دنیا کشته شود در راه ایشان در رجعت برمیگردد **و** اگر بمیرد در رجعت برمیگردد تا در راه ایشان
کشته شود **و** آنچه ما نوشتیم تائید میکند آن را تفسیر آیه شریفه کل نفس ذائقة الموت تفسیر
شده است هر که کشته شود مرگ را نچشیده است در رجعت بدنیا برمیگردد تا مرگ را بچشد
منجمله آیه شریفه ولنذیقنهم من العذاب الادنیٰ دون العذاب الاکبر لعلهم

یرجعون یعنی البته میچشانیم ایشانرا از دیکتر پاپستر از عذاب بزرگتر شاید ایشان برگردند
حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمود که عذاب نزدیکتر عذاب رجعت است که
بشمشیر ایشان را عذاب خواهند کرد و عذاب بزرگتر عذاب قیامت است و مراد از برگشتن
وزنده شدن در قیامت است منجمله آیه شریفه ربنا امتنا اثنتین واحییتنا
اثنتین یعنی ای پروردگار ما میرانیدی ما را دوبار و زنده گردانیدی ما را دوبار
در احادیث معتبره وارد شده است که مراد از یک زنده شدن در رجعت و دیگری
در قبور است اشکال علاوه براین دو مرتبه احیاء و اماتت معاد عقبی که احیاء مرتبه سوم
است و آنهائیکه بمعاجز انبیاء علیهم السلام مردند و زنده شدند باید صحیح نباشد زیراکه در آیه
شریفه مذکوره انحصار احیاء و اماتت دو دفعه است جواب سابقاً گفتیم که رجعت این و زنده شدن در قبور
وارد شده است اما معاد عقبی که احیاء محض است و بمفاد لا یموت فیها ولا یحیی مردن
نیست و انهائیکه بمعاجز انبیاء علیهم السلام مردند یا زنده شدند یا مردند و هم زنده شدند
در این آیه شریفه داخل نیست ذکر آنها در آیات و احادیث دیگر مفصل کرده شده است پس
این آیه شریفه مذکوره منافی اعاده مرتبه ثالثه یا رابعه نمیشود منجمله آیه شریفه انا لننصر
رسلنا والذین امنوا فی الحیوة الدنیا ویوم یقوم الاشهاد یعنی بدرستیکه ما البته یاری
میکنیم رسولان خود را و آنها را که ایمان آوردند در زندگانی دنیا و در روزیکه میایستند گواهان
برای گواهی دادن بر مردمان یعنی در دنیا و آخرت هر دو یاری میکنیم ایشان را از
حضرت امام جعفر صادق علیه السلام منقولست که فرمود یاری دنیا در رجعت است
مگر نمیدانی که بسیاری انبیاء و رسولان یاری کرده نشده اند در دنیا تا کشته شدند پس در
رجعت یاری آنها کرده خواهد شد منجمله آیه شریفه واذا وقع علیهم القول اخرجنا
لهم دابة من الارض تکلمهم ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون یعنی
چون واقع شود عذاب خدا بر ایشان یا آنکه وقتیکه نازل شود عذاب بر ایشان نزدیک

قیامت بیرون آوریم از برای ایشان دابه از زمین که سخن گوید با ایشان بدرستیکه مردم بودند
که بآیات ما یقین نداشتند در احادیث معتبره مستنده وارد شده است که این آیه شریفه هم
در رجعت وارد شده است و آنچه میان خاصه و عامه متفق است ظهور دابة الارض است قریب قیامت
اما محل خلاف و نزاع میانه اصحاب ما و اهل خلاف آنست که نزد فرقه ناجیه
ناجیه امامیه دابة الارض اسم حضرت امیرالمومنین علیه السلام است و احتجاج
میکنند بآنچه آنجناب علیه السلام مکرر در خطبات خود میفرموده است انا صاحب العصا و
المیسم والدابة التی تکلم الناس یعنی من هستم صاحب عصا و نشانیکه بآن بر جبین هر
کسی داغ نموده خواهد شد و من هستم دابه که با مردم کلام خواهم کرد و نیز ذهبی
در کتاب المیزان از ابن جلینه آورده است قال کان جابر الجعفی یقول دابة الارض
علی علیه السلام یعنی جابر جعفی میگوید دابة الارض نام امام حضرت امیرالمومنین علی
مرتضی علیه السلام است و در معالم التنزیل بغوی آورده است عن علی علیه
السلام قال لیس هی بدابة لها ذنب ولکن لها لحیة کانه یشیر الی انه رجل یعنی حضرت
امیر علیه السلام فرمود مراد از این دابه نیست که دم داشته باشد بلکه این دابة الارض را
عوض از دم ریش خواهد بود گویا باین الفاظ آنجناب علیه السلام اشاره میفرموده است بآنکه
دابة الارض انسان است و در خطبه نیز حضرت امیرالمومنین علیه السلام فرموده است
انا دابة الارض یعنی دابة الارض من هستم و در کتاب مستطاب ما نزل من القرآن
فی الائمة ع از اصبغ بن نباته روایت آورده است که گفت معاویه مرا خطاب کرد شما شیعه
گمان میکنید که دابة الارض علی علیه السلام است گفتم ما تنها نمیگوئیم یهود نیز میگویند معاویه
ملازم خود را فرستاده اعلم علماء یهود را طلبیده و پرسید که شما در کتب خود دابة الارض را میابید
گفت بلی معاویه گفت چه چیز است عالم گفت مردیست معاویه گفت میدانی چه نام دارد گفت الیا
فقال هو علی علیه السلام یعنی همان علی ع است و بروایتی گفت الیا چه نزدیک است بعلی

علیه السلام **سوال** این دابة الارض که علی علیه السلام باشد از کجا ظاهر میشود و چه کار خواهد
کرد **جواب** خاصه و عامه از عمار و ابن عباس روایت کرده اند و صاحب کشاف نیز آورده
است که آن دابه از کوه صفا و مروه ظاهر میشود و با او عصا موسی علیه السلام و انگشتر
سلیمان علیه السلام خواهد بود پس عصا را بر محل سجود هر مومن خواهد زد یا در میان دو دیده
اش پس نقطه سفیدی بهم خواهد رسید که تمام روی او را روشن خواهد کرد مانند ستاره درخشان
یا آنکه میان دو چشمش نوشته میشود هذا مومن حقا و انگشتر را بر بینی هر کافر میزند پس
سیاه میشود و تمام رویش را تیره میکند یا در میان دو چشمش نوشته میشود هذا کافر حقا **اما**
اهل سنت گویند لفظ دابه حیوان است و اسپ را گویند اطلاق آن بر حضرت امیر
علیه السلام باعث بی احترامی است **جواب** در لغت لفظ دابه موضوع برای کسی است
که یدب علی الارض یعنی رونده بر زمین باشد چنانچه آیه شریفه ما من دابة فی الارض
الا علی الله رزقها نیز مشعر مقصود ما میباشد **پس** اگرچه کثرة استعمال این لفظ برای اسپ
است باین جهت مستلزم وضع ثانی یا موجب بهم خوردن وضع اول هرگز نمیشود **پس**
موجب نقصان و باعث قدح در انتاج مطلب ما هرگز نمیتواند شد **و هرگاه** اطلاق و
موضوع بودن لفظ دابه بجمیع ما یدب علی الارض انسانا کان او حیوانا نبیا او
اماما ثابت باشد پس در اطلاق آن بر خصوص حضرت امیر علیه السلام با ثبوت آنکه وی نیز
از جمله یدب علی الارض است چه بی احترامی باشد **علاوه** بر این چونکه حضرت امیر علیه السلام
اکثر علی الارض میفرموده است و این امر چونکه مخصوص آنجناب و ذریت طاهره طیبه وی بوده
است لهذا حق سبحانه جل شانه بجهت اظهار فضل و مرتبه و امتیاز حاصل بودن از جمیع خلق
اسم خاص برای آنجناب علیه السلام که ابو الائمة النجباء است در عزیز کتاب خویش
اطلاق فرموده است پس این اسم بودن بر آنجناب عین احترام و اظهار اعظم مرتبه وی
علیه السلام برای خواص و انام است **چنانکه** بجهت کلام کردن زمین با آنجناب

مکنی به **ابو تراب** گردید چه اگر اسم دابة الارض که معنی آن رونده بر زمین است بزعم
شما بی احترامی باشد **پس** کنیت آنحضرت علیه السلام بابو تراب که معنی آن پدر خاک
است بطریق اولی بی احترامی تر باشد و حال آنکه باعتراف خاصه و عامه ثابت است
که حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم مکرر بآنجناب میفرموده است قم یا ابا تراب **و**
هرگاه اطلاق کردن کنیت بر آنجناب علیه السلام موجب بی احترامی نباشد اطلاق
اسم دابة الارض هرگز بی احترامی نتواند بود **البته** اطلاق اللفظ لا وضع له بی احترامی
نیست بلکه وضع الشئ فی غیر ما وضع له بی احترامی است فافهم **خلاصه**
بحث طول کشید خلاف موعود شد مگر بحمد الله سبحانه و بعونه جل شانه از این آیه شریفه رجعت
و هم عود کردن انبیاء و ائمه علیهم السلام ثابت گردید **منجمله** آیه شریفه و اذ اخذ الله میثاق
النبیین لما اتیتکم من کتاب و حکمة ثم جاءکم رسول مصدق لما
معکم لتؤمنن به و لتنصرنه قال ءاقررتم و اخذتم علی ذلکم
اصری قالوا اقررنا قال فاشهدوا و انا معکم من الشاهدین یعنی
بیاد آور وقتی را که خدا پیمان گرفت پیغمبران را که هر آینه آنچه داده هستم بشما از کتاب و
حکمت پس بیاید بسوی شما پیغمبری که تصدیق کننده شما باشد البته ایمان بیاورید بآن
پیغمبر و یاری کنید او را گفت آیا اقرار کردید عهد و پیمان مرا گفتند اقرار کردیم گفت پس گواه
باشید بر یکدیگر و من بر شما از گواهان هستم **در احادیث** معتبره وارد شده است که این
نصرت در رجعت خواهد بود **در بصائر الدرجات** از حضرت امام جعفر صادق ع
منقول است که فرمود یعنی ایمان برسول صلی الله علیه و آله وسلم خواهند آورد **و حضرت**
امیر المومنین علیه السلام را یاری خواهند کرد در رجعت پس فرمود بخدا سوگند که هر پیغمبر یکه خداوند
مبعوث گردانیده است از آدم تا محمد صلی الله علیه و آله وسلم برگردند بدنیا تا قتال و جهاد کنند
در پیش حضرت امیر المومنین علیه السلام **اما** **احادیث** که بر رجعت دلالت صریحه دارند

بسیار اند منجمله سعد بن عبد الله در کتاب مستطاب بصائر الدرجات از حضرت
امام جعفر صادق ع روایت کرده است که شیطان ملعون از حق سبحانه جل شانه سوال کرد که
او را مهلت دهد تا روز قیامت حق تعالی انکار کرد و فرمود ترا مهلت دادم تا یوم معلوم چون آن روز
شود شیطان با جمیع اتباعش ظاهر شود و نیز انبیاء و ائمه علیهم السلام بدنیا بر میگردند و حضرت
نیز ظاهر خواهد شد و این آخر برگشتنهائی آنحضرت است بر روی زمین راوی میگوید گفتم
مگر رجعتهائی بسیار خواهد شد فرمود بلی و هر امامی که در قرنی بوده نیکو کاران و بد کاران زمانش
او بر میگردند تا حق تعالی مومنان را بر کافران غالب گرداند و مومنان از ایشان انتقام
بکشند چون آن روز شود حضرت امیر علیه السلام برگردد با اصحابش و شیطان بیاید و ملاقات
ایشان بر کناره فرات واقع شود نزدیک بکوفه پس قتالی واقع شود که هرگز مثل آن واقع
نشده باشد گویا می بینم اصحاب حضرت امیر علیه السلام که صد قدم از پس پشت برگردند
و پاهای بعضی در میان آب فرات داخل شود پس ابری بزیر آید از آسمان که پر شده باشد
از ملائکه و حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم حربه از نور بر دست داشته باشد و در پیش
آن چون نظر شیطان بر آن حضرت افتد از عقب برگردد و اصحاب او بوی گویند اکنون
که ظفر یافتی بکجا میروی او گوید من می بینم آنچیزرا که شما نمی بینید من می ترسم از پروردگار عالمیان
پس حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم باو برسد و حربه را در میان دو کتفش بزند
که او و اصحابش همه هلاک شوند پس بعد از آن همه خلائق خدا را بیگانگی بپرستند و هیچ چیزی
را با خدا شریک نگردانند منجمله از حضرت امام همام محمد باقر علیه السلام منقولست که فرمود
گویا می بینم عبد الله شریک را که عمامه سیاهی بر سر دارد و دو علامت در میان کتفش آویخته
و از دامن کوه بالا میرود و در پیش روی حضرت قائم ما با چهار هزار نفر که در رجعت زنده
شده اند و صدا از تکبیر بلند کرده اند و شیخ کشی نیز روایت کرده است از داود رقی
که گفت بخدمت امام همام حضرت صادق آل محمد علیه السلام عرض کردم که من پیر شدم

قتل کردن حضرت رسول شیطان مع اصحابش

و استخوانهای من باریک شده اند میخواهم که ختم اعمال من بآن باشد که در راه شما کشته
شوم حضرت علیه السلام فرمود که چاره از این نیست اگر در این وقت نشود در رجعت خواهی
شد در کتاب خطب حضرت امیر علیه السلام شیخ حسن بن سلیمان خطبهٔ طولانی از
آنجناب روایت کرده است که ضبط نمیکند احادیث ما را مگر قلعهای حصین یا سینهای امین
یا عقلهای متین پس فرمود العجب و کل العجب از آنچه واقع خواهد شد در میان ماه
جمادی و رجب پس از شرطة الخمیس پرسید که این چه تعجب است که مکرر میفرمائید حضرت علیه السلام
فرمود چون تعجب نکنم از آنکه مرده چند زنده خواهند شد و شمشیر بر سر زنندها خواهند زد بحق خدای
که حبه را شگافته و گیاه را بیرون آورده و خلائق را خلق فرموده گویا می بینم ایشان را که
در میان بازارهای کوفه راه روند و شمشیرهای برهنه بر دوش گذاشته باشند و زنند بر سر دشمنان
خدا و رسول صلی الله علیه و آله وسلم اینست معنی آنچه خدا فرموده است بقوله تعالی یا ایها
الذین امنوا لا تتولوا قوما غضب الله علیهم قد یئسوا من الآخرة کما
یئس الکفار من اصحاب القبور یعنی ای گروه مومنان دوستی مکنید با قومیکه غضب کرده
است خدا تعالی بر ایشان بتحقیق که نا امید گردیده اند از آخرة چنانچه نا امید گردیده اند کافران
از اصحاب قبرها و نیز در ذیل تفسیر آیه شریفه بل کذبوا بما لم یحیطوا بعلمه و لما یاتهم
تاویله یعنی تکذیب میکنند بآنچه احاطه نکرده اند بعلم آن و هنوز تاویل آن بایشان نرسیده
است حضرة امام محمد باقر علیه السلام فرموده است که نازل شده است این آیه
شریفه در باب رجعت وغیره که هنوز وقت آنها نیامده و ایشان آنها را منکر میشوند و میگویند
نخواهد بود و روایت دیگر بسند معتبر آورده اند که دشمنان اهلبیت علیهم السلام
در رجعت خوراک شان عذره انسان خواهد بود چنانچه حق تعالی فرموده است ان له
معیشة ضنکا و از حضرة امام همام محمد باقر علیه السلام و امام جعفر صادق ع
علی بن ابراهیم روایت کرده است که هر قومی را که حق تعالی بعذاب هلاک کرده است در

رجعت برنخواهند گشت چنانچه حق سبحانه جل شانه فرموده است وحرام علی قریة اهلکناها انهم لا یرجعون وازحضرت امام همام جعفر صادق علیه السلام پرسید ند از تفسیر آیهٔ شریفه وجعلکم انبیاء وجعلکم ملوکا یعنی وگردانید شمارا پیغمبران وگردانید شمارا بادشاهان فرمود که پیغمبران حضرت رسول خدای صلی الله علیه و آله وصحابه وسلم وابراهیم واسمٰعیل وذریت اویند وبادشاهان حضرات ائمهٔ اطهار علیهم السلام اند راوی گوید چه بادشاهی بشما داده خواهد شد فرمود بادشاهی بهشت وبادشاهی رجعت سوال آنکه در رجعت چه فائده است جواب فائده رجعت اظهار دولت وسلطنت حقه حضرت نبوی صلی الله علیه و آله وسلم وازالهٔ کفر وملل مختلفه واثبات حقوق آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم وانبساط ملت واحده اسلام است سوال حضرت امام مهدی در یوم رجعت بر کدام ملت خواهند که همه ملل مختلفه را بر آن جمع خواهد فرمود جواب بر ملت اصلیه جد خود محمد مصطفےٰ صلی الله علیه و آله وسلم وبر سیر آبا طاهرین خود خواهد بود وانچه از مرویات جد وآبائش بدون دست درازی منافقین صاحب غرضان صحیح ومحفوظ مانده باشد آنهارا جاری وساری میگذارد وآنهائیکه صاحب غرضان برای فائده خود یا نقصان دیگری بعد ازانها زیادتی وکمی کرده هستند بعلم ملهمه که بواسطه ملک بآنجناب الهام میشود مطابق الهام در آن حکم بتعمیل یا عدم تعمیل میان مردم میفرماید چنانچه قریب همین مضمون در دراسات لبیب وهابی نیز مسطور هست سوال انبیاء علیهم السلام وازامت مرحومه که در رجعت خواهند زنده شد آیا ازامم سلف هم کسی زنده میشود یا نه جواب بلے ازحضرت امام همام محمد باقر علیه السلام منقولست که میآید با قائم آل محمد علیه السلام از پشت کوفه یعنی نجف اشرف بیست وهفت مرد با پانزده نفر ازقوم حضرت موسے ازانها که حق تعالی فرموده است که هدایت میکردند بحق وبحق عدالت میکردند وهفت نفر ازصحاب کهف ویوشع بن نون وسلمان وابوذر وجابر انصاری ومقداد ومالک اشتر

جواب سوال یوم رجعت از امم سلف هم کسی زنده میشود

سیوطی در رسالهٔ اعلام ابنی آورده است ان اهل الکهف یحیون فیکون اعوان المهدی یعنی اصحاب کهف زنده میشوند ومددگار امام مهدی موعود علیه السلام هستند و در سیر حلبی است ان اهل الکهف کلهم اعجام ولا یتکلمون بالعربیة وانهم یکونون وزراء المهدی بدرستیکه اهل کهف تماما عجمی اند کلام بعربی نمیکنند و ایشان وزرا حضرت امام مهدی موعود علیه السلام خواهند بود سوال خدا کند من از انصار آنجناب علیه السلام باشم مگر کدام دعائی منقول از معصوم علیه السلام هست که باستدامت قرائت آن مشرف بزیارت آنجناب علیه السلام شوم جواب بلی دعائیست مشهور که آنرا دعای عهد گویند که نسخ مختلفه واسانید متعدده وارد وبعضی زیاده و در بعضے جمله از فقرات ندارد ابن طاؤس روایت کرده که این را چهل صباح بخوانند واز حضرت صادق آل محمد علیهم السلام ابن الباقر در اختیار مصباح همین روایت آورده است که آنجناب علیه السلام فرمود هر کس بخواند بعد از هر نماز فریضه این دعا را پس بدرستیکه او خواهد دید امام همام م ح م د ابن الحسن علیهما السلام را در بیداری یا در خواب ودعا اینست

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ مَوْلٰينَا صَاحِبَ الزَّمَانِ اَيْنَمَا كَانَ وَحَيْثُمَا كَانَ مِنْ مَشَارِقِ الْاَرْضِ وَمَغَارِبِهَا سَهْلِهَا وَجَبَلِهَا عَنِّيْ وَعَنْ وَالِدَيَّ وَعَنْ وُلْدِيْ وَاِخْوَانِي التَّحِيَّةَ وَالسَّلَامَ عَدَدَ خَلْقِ اللّٰهِ وَزِنَةَ عَرْشِ اللّٰهِ وَمَا اَحْصَاهُ كِتَابُهُ وَاَحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اُجَدِّدُ لَهُ فِيْ صَبِيْحَةِ هٰذَا الْيَوْمِ وَمَا عِشْتُ فِيْهِ مِنْ اَيَّامِ حَيٰوتِيْ عَهْدًا وَعَقْدًا وَبَيْعَةً لَهُ فِيْ عُنُقِيْ لَا اَحُوْلُ عَنْهَا وَلَا اَزُوْلُ اَبَدًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مِنْ اَنْصَارِهِ وَاَنْصَارِهِ الذَّابِّيْنَ عَنْهُ وَالْمُمْتَثِلِيْنَ لِاَوَامِرِهِ وَنَوَاهِيْهِ فِيْ اَيَّامِهِ وَالْمُسْتَشْهَدِيْنَ بَيْنَ يَدَيْهِ اَللّٰهُمَّ فَاِنْ حَالَ بَيْنِيْ وَبَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِيْ جَعَلْتَهُ عَلٰى عِبَادِكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا فَاَخْرِجْنِيْ مِنْ قَبْرِيْ مُؤْتَزِرًا كَفَنِيْ شَاهِرًا سَيْفِيْ مُجَرِّدًا قَنَاتِيْ مُلَبِّيًا دَعْوَةَ الدَّاعِيْ فِي الْحَاضِرِ وَالْبَادِيْ اَللّٰهُمَّ اَرِنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيْدَةَ

وَالْغُرَّۃَ الْحَمِیْدَۃَ وَاکْحُلْ بَصَرِیْ بِنَظْرَۃٍ مِّنِّیْ اِلَیْہِ وَعَجِّلْ فَرَجَہٗ اَللّٰھُمَّ وَسَہِّلْ مَخْرَجَہٗ

اَللّٰھُمَّ اشْدُدْ اَزْرَہٗ وَقَوِّ ظَھْرَہٗ وَطَوِّلْ عُمْرَہٗ وَاعْمُرِ اللّٰھُمَّ بِہٖ بِلَادَکَ وَاَحْیِ بِہٖ عِبَادَکَ

فَاِنَّکَ قُلْتَ وَقَوْلُکَ الْحَقُّ ظَھَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ اَیْدِی النَّاسِ فَاَظْھِرِ

اَللّٰھُمَّ لَنَا وَلِیَّکَ وَابْنَ بِنْتِ نَبِیِّکَ الْمُسَمّٰی بِاسْمِ رَسُوْلِکَ صَلَوَاتُکَ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ حَتّٰی

لَا یَظْفَرَ بِشَیْءٍ مِّنَ الْبَاطِلِ اِلَّا مَزَّقَہٗ وَیُحِقُّ اللّٰہُ الْحَقَّ بِکَلِمَاتِہٖ وَیُحَقِّقَہٗ اَللّٰھُمَّ اکْشِفْ

ھٰذِہِ الْغُمَّۃَ عَنْ ھٰذِہِ الْاُمَّۃِ بِظُھُوْرِہٖ اِنَّھُمْ یَرَوْنَہٗ بَعِیْدًا وَّنَرَاہُ قَرِیْبًا وَصَلَّی اللّٰہُ

عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ وَصَحَابِہٖ و در **مصباح الزائر** از حضرت امام ہمام جعفر صادق علیہ

السلام منقولست ہر کہ این دعای **عہد** را چہل روز بخواند از انصار حضرت قایم آل محمد

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم باشد و اگر پیش از ظہور بمیرد حق تعالی او را از قبر در وقت خروج آنحضرۃ

علیہ السلام بیرون آورد و در عہد غربور ندکور ہست کہ خداوندا اگر حایل شود میان من و

آنجناب مرگے کہ بر بندگان خود حتم و لازم گردانیدہ پس بیرون آور مرا از قبر من در حالتیکہ

کفن خود را بر کمر خود بستہ باشم و شمشیر و تیرہ خود را برہنہ کردہ باشم و لبیک گویم دعوت کسی را

کہ جمیع خلق را بسوی یاری او دعوت مینماید **سوال** مردگان کہ در وقت ظہور آنجناب

علیہ السلام از قبر بیرون میشوند در قبر آنہا را چگونہ خبر ظہور حضرت امام عصر مہدی موعود علیہ

السلام خواہد رسید پس آنہا چگونہ ظاہر میشوند **جواب** در احادیث معتبرہ مستندہ وارد شدہ

است چنانچہ **نعمانی** از حضرت ابی عبد اللہ الحسین علیہ السلام روایتی نقل فرمودہ است

کہ آنجناب علیہ السلام فرمود چون قائم آل محمد علیہم السلام قائم شود و خروج نماید نزد

قبر ہر مومن ملکی بیاید و او را ندا کند کہ ای فلان ابن فلان صاحب تو امام عصر و زمان

تو ظاہر شدہ است اگر میخواہی ملحق شوی با وی ملحق شو و اگر میخواہی در کرامت و نعمت

خدا باشی ہم آنجا باش پس بعض بیرون آیند و بعضی در نعیم الٰہی بمانند **سوال** کدام

دعای منقول از حضرت رسول مقبول و یا از حضرات ائمہ طاہرین علیہم السلام ہست

کہ بذریعہ آن دعا در حالت گرفتاری استغاثہ بآنحضرت کردہ شود تا انقضاء حوائج گردد

جواب بلے دعائیست مشہور برقعہ یا عریضہ استغاثہ چنانچہ حضرت رسول صلی اللہ

علیہ وآلہ وسلم بابو الوفاء شیرازی فرمودہ چون گرفتار شدی و درماندی پس استغاثہ کن بحجۃ

علیہ السلام کہ او ترا در می یابد و او فریادرس است و پناہ است از برائی ہر کس کہ بوی استغاثہ

کند و در تحفۃ الزائر **علامہ مجلسی** و در **مفاتیح النجاۃ علامہ سبزواری**

مرویست ہر کرا حاجتی باشد بنویسد در رقعہ و در یکی از قبور حضرات ائمہ ہدی علیہم السلام

بیندازد یا بہ بندد و مہر کند و خاک پاکے را گل سازد و آن را در میان گل نہد و در نہری یا چاہے

عمیق یا غدیر آبے اندازد کہ بحضرت صاحب الزمان علیہ السلام میرسد و او بنفسہ متولی

برآوردن حاجت میشود و اینست **نسخہ عریضہ استغاثہ** بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کَتَبْتُ یَا مَوْلَایَ صَلَوَاتُ اللّٰہِ عَلَیْکَ مُسْتَغِیْثًا وَشَکَوْتُ مَا نَزَلَ بِیْ مُسْتَجِیْرًا بِاللّٰہِ

عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بِکَ مِنْ اَمْرٍ قَدْ دَھَمَنِیْ وَاَشْغَلَ قَلْبِیْ وَاَطَالَ فِکْرِیْ وَسَلَبَنِیْ بَعْضَ لُبِّیْ

وَغَیَّرَ خَطِیْرَ نِعْمَۃِ اللّٰہِ عِنْدِیْ اَسْلَمَنِیْ عِنْدَ تَخَیُّلِ وُرُوْدِہِ الْخَلِیْلُ وَتَبَرَّءَ مِنِّیْ عِنْدَ

تَرَائِیْ اِقْبَالِہٖ اِلَیَّ الْحَمِیْمُ وَعَجَزَتْ عَنْ دِفَاعِہٖ حِیْلَتِیْ وَخَانَنِیْ فِیْ تَحَمُّلِہٖ صَبْرِیْ

وَقُوَّتِیْ فَلَجَاْتُ فِیْہِ اِلَیْکَ وَتَوَکَّلْتُ فِی الْمَسْئَلَۃِ لِلّٰہِ جَلَّ ثَنَاؤُہٗ عَلَیْہِ وَعَلَیْکَ

فِیْ دِفَاعِہٖ عَنِّیْ عِلْمًا بِمَکَانِکَ مِنَ اللّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَلِیِّ التَّدْبِیْرِ وَمَالِکِ الْاُمُوْرِ

وَاثِقًا بِکَ فِی الْمُسَارَعَۃِ فِی الشَّفَاعَۃِ اِلَیْہِ جَلَّ ثَنَاؤُہٗ فِیْ اَمْرِیْ مُتَیَقِّنًا لِّاِجَابَتِہٖ

تَبَارَکَ وَتَعَالٰی اِیَّاکَ بِاِعْطَائِیْ سُؤْلِیْ وَاَنْتَ یَا مَوْلَایَ جَدِیْرٌ بِتَحْقِیْقِ ظَنِّیْ وَ

تَصْدِیْقِ اَمَلِیْ فِیْکَ فِیْ اَمْرِ کَذَا وَکَذَا و بجاے کذا نام و حاجت خود را بنویسد فِیْمَا

لَا طَاقَۃَ لِیْ بِحَمْلِہٖ وَلَا صَبْرَ لِیْ عَلَیْہِ وَاِنْ کُنْتُ مُسْتَحِقًّا لَّہٗ وَلِاَضْعَافِہٖ بِقَبِیْحِ اَفْعَالِیْ

وَتَفْرِیْطِیْ فِی الْوَاجِبَاتِ الَّتِیْ لِلّٰہِ عَزَّ وَجَلَّ فَاَغِثْنِیْ یَا مَوْلَایَ صَلَوَاتُ اللّٰہِ عَلَیْکَ

عِنْدَ اللَّھْفِ وَقَدِّمِ الْمَسْئَلَۃَ لِلّٰہِ عَزَّ وَجَلَّ فِیْ اَمْرِیْ قَبْلَ حُلُوْلِ التَّلَفِ وَ

شماتة الاعداء فیك بسطت النعمة علیّ واسئل الله جل جلاله لی نصراً عزیزاً
وفتحاً قریباً فیه بلوغ الآمال وخیر المبادی وخواتیم الاعمال والامن من المخاوف
کلها فی کل حال انه جل ثنائه لما یشاء فعّال وهو حسبی ونعم الوکیل فی المبدأ و
المآل پس میرو و نبر و نهر یا غدیر و قصد کند یکی از نائبان آنحضرت علیه السلام یا عثمان
بن سعید عمری یا پسر او محمد بن عثمان یا حسین بن روح یا علی بن محمد السمری که اینجماعت
وکلاء و نائبان آنجناب در زمانه غیبت صغری بوده اند یکے از ایشان را ندا کند که یا
فلان بن فلان سلام علیك اشهد ان وفاتك فی سبیل الله وانك حی عند الله مرزوق
وقد خاطبتك فی حیاتك التی لك عند الله عزّ وجل وهذه رقعتی وحاجتی الی
مولانا علیه السلام فسلمها الیه فانت الثقة الامین پس بیندازد رقعه را در نهر یا
چاه غدیر تا حاجتش بر آورده شود **از این خبر شریف** چنین مستفاد میشود که این چهار
شخص معظم چنانکه در غیبت صغری واسطه بودند میان رعایا و آنجناب در عرض حوائج و
رقاع و گرفتن جواب و ابلاغ توقیعات در غیبت کبری نیز در رکاب همایون آنجناب هستند
و باین منصب بزرگ مفتخر و سرافرازاند پس معلوم شد که خوان احسان و جود و نعم و فضل و کرم
امام زمان در هر قطری از اقطار ارض برای هر پریشان درمانده و گم گشته و متحیر نادان و
سرگشته حیران گسترده است و دروازه آن باز و شارعش عام اگر نادانست شربت علمش
بخشند و اگر گم شده است براهش رسانند و اگر مریض است لباس عافیتش پوشانند پس
نتیجه و نمائیت مقصود در این مقام آنکه آنحضرت حاضر در عباد و ناظر و جمیع بلاد بر حال رعایا و
قادر بر کشف بلایا و عالم بر اسرار و خفایا است بجهة غیبت از منصب خلافت عزل نشده
است **سوال** مردمان که در یوم رجعت برای جزا و سزا از زنده میشوند حساب کنندۀ ایشان
که خواهد بود **جواب** در احادیث معتبره وارد شده است چون شیطان از دست حضرت
رسول آخر الزمان در همان یوم رجعت مع جمیع اتباعش کشته شود پس از دست حضرة

مهدی موعود علیه السلام در تمام روی زمین شوره و شیرین لا اله الا الله محمد رسول الله
صلی الله علیه و آله و اصحابه وسلم جاری و ساری میکند پس حساب خلق متعلق بحضرت
امام حسین علیه السلام خواهد بود چنانچه **از حضرت** امام همام صادق آل محمد علیهم السلام
منقولست که حساب خلق متعلق بحضرت امام غریب شهید حسین مظلوم علیه السلام خواهد بود
در رجعت پیش از قیامت **سوال** چون از حساب مردم فراغت حاصل شود آیا جزا و
سزا هم بایشان داده خواهد شد یا نه **جواب** بے شک جزا و سزاء بایشان داده میشود احادیث
معتبره مستنده معتمده بر این ناطق صریح و صادق صحیح اند چنانچه **از حضرت** امام همام
موسی کاظم علیه السلام منقولست که برگردند در رجعت ارواح مومنان با ارواح دشمنان ایشان
بسوی ابدان شان تا حق خود را از ایشان استیفاء کنند هر که ایشان را عذاب و شکنجه کرده باشد
انتقام از او بکشند و اگر ایشان را بخشم آورده باشند او را بخشم آورند اگر کشته باشند بعوض بکشند
پس سی ماه بعد از دشمنان خود زندگانی کنند بعد از آن همه در یک شب بمیرند و ایشان
بنعیم بهشت برگردند و دشمنان ببدترین عذابهای جهنم برگردند **سوال** معلوم شد که
مومنین و منافقین را که حساب و کتاب و جزا و سزا خواهد شد آیا دشمنان اولاد رسول
و احفاد بتول را هم جزاء و سزا میشود یا نه آنکه لازم است زیرا که سلطنت تمام روی زمین
شوره و شیرین بایشان علیهم السلام خواهد بود **جواب** بے شک و لا شبه از دشمنان خود انتقام
خواهند گرفت و غاصبان حقوق خود را سزا خواهند داد چنانچه در کتاب مستطاب **منتخب
البصائر** از سعد بن عبد الله روایت کرده است از جابر جعفی از **حضرت صادق**
آل محمد علیهم السلام که فرمود علی رضی الله عنه را در زمین رجعتی خواهد بود تا فرزندش حسین
علیه السلام با علم خود خواهد آمد تا انتقام بکشد از بنی امیه و معاویه و آل معاویه و هر که
با آنحضرت علیه السلام جنگ کرده باشد پس یاوران او را از اهل کوفه زنده کند و هفتاد
هزار نفر از سائر مردم پس با ایشان ملاقات کنند در صفین مثل مرتبه اول تا همه را بکشند و کسی

از ایشان نماند که خبر بیرون برد پس خدا ایشان را به بدترین عذابها با فرعون و
آل فرعون پس بار دیگر حضرت امیر علیه السلام رجوع فرماید با رسول خدا صلی الله علیه وآله
وسلم و او خلیفه باشد بر زمین و سایر ائمه اطهار علیهم السلام عاملان او باشند در اطراف زمین تا
عبادت حق تعالی آشکاره کرده چنانچه پیشتر پنهان عبادت کرده بودند و ضعفاء آن عباد
خواهد شد و حق سبحانه جل شانه به پیغمبر خود خواهد داد بقدر پادشاهی جمیع اهل دنیا روزیکه خدا خلق
کرده است دنیا را تا روزیکه دولتهای دیگران برطرف شود تا آنکه حق سبحانه جل شانه وفاء
کند بوعده که او را داده که غالب گرداند او را بر همه دینها هر چند نخواهند مشرکان **و عیاشی**
از حضرت امام همام حضرت صادق آل محمد علیهم السلام روایت آورده است اول کسیکه
بدنیا بر میگردد **حضرت** امام حسین مظلوم علیه السلام است و اصحاب او و یزید پلید و اصحاب
او خواهند بود پس همه ایشان را میکشد مثل آنکه ایشان کشته اند چنانچه حق سبحانه جل شانه در عزیز کتاب
خویش فرموده است ثم رددنا لکم الکرة علیهم وامددکم باموال وبنین وجعلنا
کم اکثر نفیرا یعنی پس گردانیدیم از برای شما غلبه بر ایشان را و اعانت کردیم شما را با اموال و
پسران و گردانیدیم لشکرهای شما را زیاده از لشکرهای آنها **اشکال** جزا و سزا دادن دشمنان
اهل بیت علیهم السلام و قاتلین حسین علیه السلام مسلم مگر ذراری قتله حسین را در یوم رجعت سزاء
داده خواهد شد چنانچه حدیث امام صادق براین ناطق است که جناب حضرت صادق علیه السلام
فرمود اذا قام قائمنا المهدی قتل ذراری قتلة الحسین بفعال آبائهم و حال آنکه
آیه شریفه لا تزر وازرة وزر اخری ظاهر است که بفعل و وزر یکی دیگری گرفتار نمیشود پس
این ذراری قاتلین حسین بفعل و وزر آباء خود چرا گرفتار در یوم رجعت خواهند شد و حال آنکه حضرت
مهدی موعود یوم رجعت از عدل زمین را مملو میکند و این علانیه خلاف آیه قرآن و عدالت
است **جواب** هرگز خلاف قرآن و عدالت نیست زیراکه حضرت امام جعفر صادق علیه السلام
بعد از آنکه فقره مذکوره بالا را فرمود میگوید فان ذراری قتلة الحسین یرضون ویفتخرون بفعال

آبائهم ومن رضی شیئا کمن فعله ولو ان رجلا قتل فی المشرق فرضی بقتله رجل فی المغرب
لکان شریک فی القتل یعنی ذراری قاتلین حسین بکرده آباء خود بحسین راضی میشوند بلکه فخر میکنند و
راضی شونده بشئ چون فاعل آن شئ است چنانچه اگر شخصی مثلاً در طرف شرق قتل کرده شود پس بعضی
بشود بقتل وی شخصی در طرف غرب شخص راضی شونده در قتال مقتول با قاتل شریک است و
نزول آیه شریفه من قتل مظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا فلا یسرف فی القتل انه کان
منصورا در امام حسین و مهدی موعود علیهم السلام است حضرت امام محمد باقر فرموده ان
الحسین قتل مظلوما ونحن اولیائه والقائم منا یطلب ثار الحسین فیقتل من رضی
بقتله **اشکال** کسانی را که در یوم رجعت سزا داده میشود آیا در آخرت هم وی را جزاء و سزاء
اعمال داده میشود یا نه اگر همین حد یوم رجعت کافی میشود پس بنی امیه و غاصبان حقوق
اهلبیت اطهار علیهم السلام در آخرت بکجا میروند اگر بجهنم بروند بنا بر چه استحقاق زیراکه در یوم
رجعت بجزاء اعمال قبیحه خود رسیدند ظلم لازم میآید و حق تعالی عادل است ظلم هرگز از وی
عز اسمه صادر نمیشود اگر بجنت بروند بنا بر چه استحقاق زیراکه در دنیا شرایط ایمان نداشتند
جواب بیشک معاندان خاندان حضرت رسالت را مهدی موعود علیه السلام بعد از ظهور
انتقام میگیرد بلکه **شیخ صدوق** علیه الرحمة در کتاب علل الشرایع از ابی جعفر علیه السلام
آورده است اذا ظهر قائمنا یحیی احدی الزوجات لیقام علیها الحد وینتقم
لفاطمة لکن در این رجعت انتقام تمام اعمال قبیحه از آنها گرفته نمیشود چونکه این یوم قیامت
صغری است پس جزاء و سزاء هم بمردم از اعمالیکه بالنسبت یکدیگر صغایر اند و بالنسبت اکبر
کبایر اند داده میشود **و اما** جزاء و سزاء معاصی اکبر کبایر در قیامت کبری داده خواهد شد
نه در یوم رجعت پس جمیع معاندان خاندان رسالت را عذاب و جزاء و سزاء و حدود شرعیه
بعضی گناهان صغایر و کبایر در یوم رجعت میشود **اما** از گناهان اکبر کبایر در قیامت کبری
عذاب و جزاء داده خواهد شد اشکالی ندارد **سوال** این سلطنت اهل بیت اطهار علیهم السلام

بعد از ظهور حضرت امام مهدی موعود علیه السلام تا چند مدت باقی خواهد ماند **جواب** سلطنت
ائمه اهلبیت اطهار علیهم السلام تا قیامت متصل است زیراکه حضرت در وقتی ظاهر میشود که سلطنت
مردم ختم میشود و شیطان ملعون در آخر آن قتل خواهد شد پس ظلم و عدوان و کفر و طغیان ابدا
نخواهد بود زیراکه محرک این امور که ابلیس است مرده خواهد بود **پس** در تمام روی زمین شوره
و شیرین محض عدل و داد و انصاف خواهد بود و سلطنتیکه ذره در آن ظلم و تعدی نباشد
بجز معصوم و مطهر نمیتواند کرد زیراکه ایشان را مانع از این چنین امور قوه عصمت و طهارت
است **هذا** سلطنت ایشان علیهم السلام متصل خواهد بود بقیامت **و مؤید** است
براین دلیل مذکور آنچه که **سید علی** ابن طاؤس در کتاب البشارة از حمران آورده

ان مجموع عمر الدنیا مائة الف سنة عشرون الف سنة منها دولة جمیع الناس

و ثمانون الف سنة منها دولة آل محمد علیهم السلام یعنی تمام ایام و مدة بقاء عمر
دنیا صد هزار یعنی یک لکھ سال است بیست هزار سال دولت و سلطنت تمام مردمان
غیر معصوم است و باقی هشتاد هزار سال دولت و سلطنت آل محمد علیهم السلام است
سوال آیا در یک زمان هر کدامی از حضرات ائمه اطهار علیهم السلام جمیعاً سلطنت
خواهند کرد یا یکی بعد دیگرے در ازمنه مختلفه خواهند کرد **جواب** در اینکه حضرات ائمه اطهار
علیهم السلام جمیعاً سلطنت میکنند شکی نیست زیراکه احادیث صحیحه معتبره کثیره در این مطلب
وارد شده اند لیکن ثابت نمیشود که در وقت ظهور حضرت قایم آل محمد علیهم السلام آیا رجعت
همه ایشان علیهم السلام خواهد شد در زمانه واحد یا آنکه مقدم و مؤخر از یکدیگر رجعت ایشان خواهد
شد از بعض اخبار بوضوح میرسد انهم یرجعون بترتیب ایام امامتهم یعنی از ایشان
هر کسے مطابق تقدم و تاخر زمانه امامت رجعت خواهند کرد **و شیخ حسن** بن سلیمان فرموده

ان لکل واحد من الاثنی عشر صلوات الله علیه ایام امامته و ایام تکون فیه مهدیا و اول

ما یظهر القائم صلوات الله علیه فهو ایام امامته ثم یرجع بعد آبائه یعنی برائی هر یکی

جواب سوال ائمه اطهار همه یکوقت سلطنت میکنند یا یکی بعد دیگری

از ائمه دوازده گانه علیهم السلام دو زمانه هست زمانه امامت و زمانه مهدویت و ابتداء
ظهور حضرت امام مهدی موعود علیه السلام زمانه امامت وی است پس بعد از آباء خود علیهم السلام
رجوع میفرماید برائی مهدویت **مؤلف گوید** بنابراین روایت تاویل حدیث ان منا

اثنی عشر اماما و اثنی عشر مهدیا نیز ظاهر و ثابت شد باین معنی که از برائی همین ائمه اثنا عشر
علیهم السلام زمانه امامت است **و پس** الان زمانه مهدویت است **وارد** شده است
حضرت امیر علیه السلام چهل و چهار هزار سال سلطنت خواهد کرد **و از حضرت** امام همام
محمد باقر علیه السلام منقولست اول کسیکه در رجعت برگردد حضرت امام حسین علیه السلام خواهد
بود و آن مقدار بادشاهی خواهد کرد که از پیری موهای ابروهای آنجناب علیه السلام بر روے
دیده اش آویخته شود **تنبیه** پس چون آنجناب علیه السلام بر تمام روئی زمین شوره
و شیرین کلمه طیبه لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم و ان علیا
و ابنائه علیهم السلام حجج الله جاری کند و بروی زمین بساط عدل و داد را بسیط گرداند
و عبادت الهی بر زمین رونق گیرد و جمیع مخلوق خدا یک مذهب بشود و از کافران و منافقان
و مشرکان و معاندان انتقام بگیرد و اهل حق را بحق خود برساند و عالم را از لمعات انوار الهی وا گرداند
پس آخر کار چون از دنیا رحلت فرماید حضرت امام غریب مظلوم ابی عبدالله الحسین علیه
السلام آنجناب علیه السلام را غسل دهد و کفن کند و دفن نماید چنانچه **سید علی** بن عبدالحمید
در کتاب الانوار المضیئه آورده است سئل ابو عبدالله علیه السلام عن الرجعة هل هی حق

قال بلی قیل فمن یرجع اولا قال الحسین علیه السلام یخرج بعد القائم علیه السلام مع

اصحابه و معه سبعون نبیا کما بعثوا مع موسی علیه السلام فیعطیه القائم خاتمه من

الدنیا فیغسله الحسین علیه السلام و یکفنه و یحنطه و یواریه فی القبر خلاصه آنست که از ابو
عبدالله سوال رجعت کرده شد پس آنجناب فرمود رجعت برحق است گفته شد پس در یوم رجعت
کدام شخص رجوع خواهد کرد فرمود امام حسین علیه السلام بعد از ظهور قایم آل محمد صلی الله

زمانیکه امام مهدی را وفات رسد امام حسین را غسل و کفن و حنوط و دفن میکنند

علیه وآله وسلم خارج میشود با اصحاب خود و با آنجناب هفتاد نبی خواهند بود چنانکه مبعوث شدند با حضرة موسیٰ علیه السلام پس قایم آل محمد صلی الله علیه وآله وسلم خاتم با آنجناب علیهما السلام عطا میفرماید واز دنیا رحلت میکند پس حضرت امام حسین علیه السلام امام مهدی موعود را حنوط و غسل و کفن مینماید **وکلینی** از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت طولی کرده است در تاویل آیه شریفه وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض مرتین **واخر** روایت اینست فاذا استقر معرفة الحسین علیه السلام وکفنه وحنطه والحده لانه لا یرتکب امور الوصی الا الوصی خلاصه آنست که چون معرفت حضرت امام همام ابی عبد الله الحسین علیه السلام در دلهای مومنان قرار گیرد حضرت قایم آل محمد علیهم السلام از دنیا رحلت نماید و حضرت امام حسین علیه السلام آنجناب را غسل دهد و کفن و حنوط کند و برا و نماز بخواند و او را در لحد بگذارد زیرا که امور وصی را غیر وصی احدی مرتکب نمیشود **اشکال** اگر چنین است که امور وصی را غیر از وصی احدی مرتکب نمیشود پس حضرت امام حسین علیه السلام را کی غسل خواهد داد **جواب** چونکه حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام در نشاه شهید در معرکه بود احتیاج غسل ندارد **علاوه** بر این ائمه اطهار علیهم السلام که بدنیا بر میگردند آنحضرت علیه السلام را غسل دهند و نماز خواهند کرد اشکالی ندارد **اشکال** اگر شهید بسبب شهادة غسل ندارد چنانچه در کتب احادیث و فقه مسطور است پس حضرت ابو الائمه امیر المومنین علی بن ابیطالب علیه السلام را با وجود حصول مرتبه شهادت چرا غسل داده شد **جواب** در این شکی نیست که حضرت امیر المومنین و حضرت امام حسین علیه السلام هر دو امام شهید شده اند لکن فرق در شهادت این هر دو بزرگوار علیهم السلام آنست که حضرت امام حسین علیهم السلام در معرکه جنگ شهید شده است و همین قسم شهادت محکوم شرعا است باینکه چنین شهید بے غسل و کفن و حنوط در همان خون و خاک و لباس خود دفن کرده شود و حکمت مصالح بسیار که این مقام مقتضے بیان آنها نیست **واما** حضرت امیر المومنین هر چند شهید شده است مگر شهادت

جواب اشکال اینکه حضرت امام حسین علیه السلام را کی غسل خواهد داد

وی علیه السلام در معرکه جنگ نبوده است بلکه در بیت الله در حالت عبادت بوده است و در آنوقت ضربت بر فرق مبارک آنجناب رسید و انتقال بعد از دو سه یوم بوقوع رسید پس حکم میت ایشان غیر از حکم شهادت در معرکه میباشد و تفصیل این مسئله در کتب مبسوطه فقه چون جواهر و تذکرة الفقهاء **و** سرائر الشیعه وغیره معلوم خواهد شد **وما** نیز بالتفصیل علل و وجوه غسل میت و مس میت را عقلاً و نقلاً در رساله شریفه موسومه به انوار فی جواب اسولة الابکار نوشته هستیم من شاء فلیرجع الیها **چونکه** بحمد الله سبحانه از جمیع حالات حضرت امام مهدی موعود علیه السلام بالاستقلال باستدلال تا اینجا نوشتیم خواستیم که بعض از قصائدیکه اخیار ابرار در مدح و منقبت آنجناب گفته معه ترجمه بنویسیم

للعلامة الفهامة الشيخ البهائی فی مناقب امام العصر المهدی الموعود علیه وعلی آبائه السلام

خلیفة رب العالمین وظله	علی ساکنی الغبراء من کل دیار
خلیفه پروردگار جهانیان است و سایه خدا	بر ساکنین روی زمین از هر جماعت
هو العروة الوثقی الذی من بذیله	تمسک لا یخشی عظائم اوزار
او دستگیر محکم آنچنانی که هر که بدامن او	چنگ زند نترسد بزرگیهای گناهان را
امام هدی لاذ الزمان بظله	والقی الیه الدهر مقود خوار
پیشوائی هدایت پناه برده است روزگار بسایه او	و انداخته است بسوی او روزگار مهار زبون را
علوم الوری فی جنب ابحر علمه	کغرفة کف او کغمسة منقار
علمهای همه مردم در پهلوی دریائی علوم او	چون مشت آب است یا چون فرو بردن منقار در بیت آب
فلو زار افلاطون اعتاب قدسه	ولم یغشه عنها سواطع انوار
پس اگر زیارت میکرد آستانهائی درگاه قدس آنحضرت را	و نمیپوشانید او را از آن عتبه ها نورهائی بلند شده آن

رأی حکمة قدسیة لا یشوبها
سید بحکمة قدسیه پاکی را که مخلوط نشده بود آنحکمت را

شوائب انظار و ادناس افکار
مخلوط شوند های نظرها و چرکهای فکرها و اندیشها

باشراقها کل العوالم اشرقت
بتابش نورهای عتبه آنحضرت همه عوالم روشن گردیده شده است

کما لاح فی الکونین من نورها الساری
چنانکه روشن شد دو کون از نور فرو گیرنده آن

امام الوری طود النهی منبع الهدی
پیشوای خلایق است کوه رفیع عقل است منبع هدایت است

و صاحب سر الله فی هذه الدار
و صاحب اسرار خدا است آنحضرت در این وار دنیا

به العالم السفلی یسمو و یعتلی
بواسطه آنحضرت عالم سفلی خاک با وجود پستی بلندی می یابد

علی العالم العلوی من دون انکار
بر عالم علوی و آسمانها از غیر انکار او

و منه عقول العشر تبغی کمالها
و از فیض جود آنحضرت عقول عشره مجرد و آنچه شدید کمال جمع از آنحضرت میخواهد

و لیس علیها فی التعلم من عار
و نیست بر عقلها دوگانه در تعلم فیض از آنحضرت هیچ عار برای او

ایا حجة الله الذی لیس جاریا
ای حجة خدا آنچنان حجتی که نیست جاری شود

بغیر الذی یرضاه سابق اقدار
بغیر از آنچیزیکه راضی شود آنحضرت پیشی گیرنده قدرها

و یا من مقالید الزمان بکفه
وای کسیکه کلیدهای روزگار بکف مبارک اوست

و ناهیک من مجد به خصه الباری
و آن بس است ترا از بزرگواری بزرگی که مخصوص گردانیده ترا آن خدا

اغث حوزة الایمان و اعمر ربوعه
دریاب جمعیت اهل ایمان را و آباد کن منازل آنرا

فلم یبق منها غیر دارس آثار
پس باقی نمانده است از آن منازل بجز آثار کهنه شده

و خلص عباد الله من کل غاشم
و خلاص فرما بندگان خدا را از ستم هر ستم کننده

و طهر عباد الله من کل کفار
و پاک کن بندگان خدا را از کفر جمیع کافرها

و عجل فداک العالمون باسرهم
و تعجیل فرما فدای تو باد همه عوالم امکان تمامی ایشان

و بادر علی اسم الله من غیر انظار
و مبادرت فرما باسم خداوند بغیر انتظار دادن

تجد من جنود الله خیر کتائب
می یابی از لشکرهای خدا بهترین لشکرها را

و اکرم اعوان و اشرف انصار
و گرامی ترین یاری کنندگان و شریفترین نصرت دهندگان

لابی البحر شرف الدین جعفر بن محمد العبدی الخطی فی مدح حجة الله الامام الثانی عشر مهدی العصر المنتظر

سمی النبی المصطفی و امینه
همنام رسول برگزیده است و امین پیغمبر است

علی الدین فی ایراد حکم و اصدار
بر دین خدا در مداخله و صدور حکم او

و مضطلع بالفضل زرت قمیصه
و توانا است تجمل دانش و فضل و تکمه شده است جامه آنحضرت

علی کنز اسرار و عیبة اسرار
بر گنج آثار و بقچه محفظه اسرار خدا

به قام بعد المیل و انتصبت به
بآنحضرت استاد بعد از کجی و راست شد باو

دعائم قد کانت علی جرف هار
ستونهای دین که بتحقیق بودند بر کناری افتاده ریزنده

و منتظر ما اخر الله وقته
و آنحضرت منتظریست که تاخیر نکرده است خدا وقت او را

لشیء سوی ابراز حق و اظهار
بجهت چیزی بجز آشکار کردن حق و اظهار حقایق

له عزمة تثنی القضا و همة
از برای او عزم است که بر میگرداند قضا را و همتی است

تالف بین الشاة و الاسد الضاری
که الفت میدهد میان گوسفند و شیر درنده

ابا القاسم انهض و اشف عصابة
ای ابو القاسم بنشین سر پا و شفا بده طایفه را که کم گردیده است

قضی و طرا من ظلمها کل کفار
خواهش خود را از ستم نمودن آنها همه کافرها

الی م و حتی م المنی و انتظارنا
تا کی و تا چند آرزو و انتظار بریم ما

سحائب قد اضللن دون امطار
ابرها که بتحقیق سایه انداخته اند بدون باریدن باران

اتح حرم الجور المنیع جنابه
دستیاب حرم جور را که بلند است درگاه او

بجر خمیس یملاء الارض جرار
بکشیدن لشکرهای که پر میکنند زمین را سنگین سیر انداز بسیاری

للفاضل النحریر الادیب الفقیه الخبیر و البحر الزاخر میرزا احمد التبریزی فی مدحه علیه السلام

ولی الاله صاحب الامر فی الوری
آنحضرت ولی خدا است صاحب امر خلافت است در خلایق

بسیفه شمل الحق یرجی انتظامه
بشمشیر او جمعیت و انبوهی حق امید داشته انتظام او

اِمامُ الهُدیٰ بحرُ النَّدیٰ مَن بِهِ اقتَدیٰ
پیشوائی هدایت و دریای جود است کسی هست آنحضرت که با و اقتدا کرده است
مَسیحٌ فَطوبیٰ مَن بِهِ ائتِمامُهُ
حضرت عیسیٰ پس خوشا بکسیکه بآنحضرت است طلب پیشوائی کردنش

هُوَ الشَّمسُ فی الاِشراقِ لَولا اُفُولُها
اوست آفتاب تابش و نور اگر نبود آفتاب غروب کننده
هُوَ البَدرُ فی الاَنوارِ لَولا اغتِمامُهُ
اوست ماه شب چهارده در روشنائیها اگر نبود ماه افروگرفتن ابر

هُوَ العُروَةُ الوُثقیٰ وَ مُنتَجَعُ التُّقیٰ
اوست دستگیر محکم و پناه دهنده پرهیزگاران
لَقَد فازَ حَقّاً مَن بِهِ اعتِصامُهُ
هر آئینه رستگار شد براستی کسی که بآنحضرتست عصام او

هُوَ الآیَةُ الکُبریٰ وَ مُفتَخَرُ الوَریٰ
اوست آیت و نشانه بزرگ خدا و محل افتخار همه خلایق
اِمامُ الاَنامِ فِی الثَّریٰ وَ هُمامُهُ
پیشوای خلقت در روی زمین و مهتر خلق است

هُوَ الخَلَفُ المَهدِیُّ مِن آلِ اَحمَدٍ
اوست جانشین و مهدی از اولاد حضرت رسول
عِنانُ الهُدیٰ فی کَفِّهِ وَ زِمامُهُ
که لگام هدایت در دست اوست و مهار او

هُوَ المُستَجارُ لِلمُنیٰ وَ وِلاءُهُ
اوست پناه از برائی منی و آرزو و دوستی او
لِذِی الحِجرِ رُکنٌ لازِمٌ التِزامُهُ
از برائی صاحب حجر و رکن واجبی است الزام دوستی

وَ کَعبَةُ آمالِ الوَریٰ وَ حَریمُهُ
و اوست کعبه امیدهای خلایق و حریم محترم او
حَطیمٌ لِحَطمِ الذَّنبِ یُرجیٰ استِلامُهُ
شکننده است گناه را که امید داشته شده است بوسیدن آن

وَ مُلتَثَمُ الاَملاکِ مَوطِئُ نَعلِهِ
و محل بوسه گاه ملائکه است قدمگاه کفش مبارک او
عَلیٰ کُحلِ عَینِ الحُورِ اَضحیٰ رَغامُهُ
بر سرمه چشم حور العین میمالد خاک قدم او

سَیَملاءُ دَهراً قِسطُهُ بَعدَ ما مُلا
زود باشد پر کند زمانه را عدل او بعد از آنکه پر شده باشد
بَسیطُ البَسیطِ ظُلمُهُ وَ اهتِضامُهُ
روی زمین پهن شده را ستم زمانه و شکست روزگار

فَلَولاهُ ساخَ الاَرضُ بِالنّاسِ وَ الثَّریٰ
ابتہ اگر نمیبود وجود مبارکش فرو میبرد زمین مردم را و خاک زمین
تَزَلزَلَ طُرّاً وَهدُهُ وَ اَکامُهُ
متزلزل میگردانید همه را هموارش و بلندش

وَ لَولاهُ لَم یَخضَرَّ عُودٌ وَ لَم یَفِض
و اگر نمیبود آنحضرت سبز نمیشد بستانی و پائین نمی آمد
مِنَ المُزنِ قَطرٌ جُودُهُ وَ رِهامُهُ
از ابر بارنده باران بسیار او و باران ضعیف او

وَ لَولاهُ دینُ الحَقِّ ذَلَّ وَ ما بَدیٰ
و اگر نمیبود آنحضرت دین حق خوار میشد و ظاهر نمیگردید
عَلیٰ کُلِّ دینٍ عِزُّهُ وَ تَمامُهُ
بر هر دینی عزت دین حق و تمامی او

فَدَیتُکَ قَد طالَ المَدیٰ وَ اعتَدَی العِدیٰ
فدای تو گردم بتحقیق دراز شده مدت غیبت و از حد گذشتن دشمنان
وَ رُکنُ الهُدیٰ وَ العَدلِ بانَ انثِلامُهُ
و دیوار هدایت و عدل و راستی آشکار گردید رخنه او

وَ قَد غَیَّرُوا دینَ النَّبِیِّ بِجَهلِهِم
و بتحقیق تغیر دادند دشمنان دین نبی بسبب نادانی خود
فَحُرِّمَ حِلُّ الشَّرعِ وَ حَلَّ حَرامُهُ
پس حرام شد حلال شریعت و حلال شد حرام آن

کِرامُ الوَریٰ فِی الدَّهرِ صارُوا اَذِلَّةً
کریمان خلق در زمانه گردید ذلیلان
وَ سادَ عَلَی الاَشرافِ فیها لِئامُهُ
و بزرگ شدند بر اشرف خلایق در زمانه بخیلان

اِلیٰ مَ اُقاسی لَوعَةَ الوَجدِ فِی النَّویٰ
تا کی رنج کشم سوزش حزن را در دوری خدمتت
بِقَلبی جُرحٌ لَیسَ یُرجیٰ التِیامُهُ
در دل من زخمی است که نیست امید داشته شده بهم آمدن را

لِلشَّیخِ رَجَبِ البُرسی فی مَدحِهِ وَ مَنقَبَتِهِ عَلَیهِ السَّلامُ

فَلَیسَ لِلدّینِ مِن حامٍ وَ مُنتَصِرٍ
پس نیست برائی دین حمایت کننده و یاری کننده
اِلَّا الاِمامُ الفَتَی الکَشّافُ لِلظُّلَمِ
مگر پیشوا و جوانمردی که بردارنده ستمها است

اَلقائِمُ الخَلَفُ المَهدِیُّ سَیِّدُنا
قائم و خلیفه حق مهدیست که آقای ماهست
اَلطّاهِرُ العَلَمُ ابنُ الطّاهِرِ العَلَمِ
پاکیزه باشرف پسر پاکیزه باشرف

بَدرُ الغَیاهِبِ بَل بَحرُ المَواهِبِ مَن
ماه شب چهارده تاریکیها است بلکه دریای بخشش است
صُوَرُ الکَتائِبِ حامِی الحِلِّ وَ الحَرَمِ
و یاری کرده شده است لشکرهای آنحضرت و حامی حل و حرم است

یَابنَ النَّبِیِّ وَ یَابنَ الطُّهرِ حَیدَرَةٍ
ای پسر پیغمبر و ای پسر پاک حیدر
یَابنَ البَتُولِ وَ یَابنَ الحِلِّ وَ الحَرَمِ
ای پسر زهراء بتول وای پسر حل و حرم

اَنتَ الفَخارُ وَ مَعناهُ وَ صُورَتُهُ
توئی اصل فخر و معنی فخر و صورت فخر
وَ نُقطَةُ الحُکمِ لا بَل خُطَّةُ الحِکَمِ
و توئی نقطه و اصل حکم نه بلکه توئی شاه راه حکمتها

مَتیٰ تَرٰیکَ فَلا ظُلمٌ وَ لا ظُلَمٌ
چه وقت ببینم ترا پس نبوده باشد هیچ ستمی و نه تاریکیها
وَ الدّینُ فی رَغَدٍ وَ الکُفرُ فی رَغَمٍ
در حالیکه دین در آسایش باشد و کفر در رشک

اَقْبِل فَسُبُلُ الهُدیٰ وَالدِّینِ طُمِیسَت — وَمَشهَا نَصَبٌ وَالحَقُّ فِی عَدَمٍ
رو فراپس راه هدایت و دین تحقیق کهنه و مندرس است — و رسید او را رنج و تعب و دین حق در نیستی است

وللدعبل الخزاعی فی مدحه و منقبته علیه السلام

که قصیده را خدمت حضرت امام رضاء علیه السلام خواند و آخر ابیات این است

خروج امام لا محالة واقع — یقوم علی اسم الله والبرکات
یمیز فینا کل حق و باطل — ویجزی علی النعماء والنقمات

قال الشیخ الجلیل عبدالکریم الیمانی فی مدحه علیه السلام

وفی یمن امن یکون لاهلها — الی ان تری نور الهدایة مقبلا
بملیو مجید من سلالة حیدر — ومن آل بیت طاهرین بمزعلا
یسمی بالمهدی من الحق ظاهر — بسنة خیر الخلق یحکم اولا

وللشیخ الکبیر عبدالرحمن البسطامی صاحب درة المعارف

یظهر المیم المجد من آل محمد — ویظهر عدل الله فی الناس اولا
کما قد روینا عن علی الرضا — وفی کنز علم الحرف اضحی محصلا

وایضا له فی مدحه

ویخرج حرف المیم من بعد شینه — بمکة نحو البیت بالنصر قد علا
فهذا هو المهدی بالحق ظاهر — سیاتی من الرحمن للخلق مرسلا
ویملأ کل الارض بالعدل رحمة — ویمحو ظلام الشرک والجور اولا
ولایته بالامر من عند ربه — خلیفة خیر الرسل من عالم العلا

للشیخ محی الدین العربی فی مدحه علیه السلام

فعند فناء خاء الزمان ودالها — علی فامدلول الکرو یقوام
مع السبعة الاعلام والناس غفل — علیم بتدبیر الامور حکیم

فاشخاصا خمس و خمس و خمسة — علیهم تری امر الوجود یقیم
ومن قال الاربعین نهایة — لهم فهو قول یرتضیه کلیم
وان شئت اخبر عن ثمان ولا تزد — طریقهم فرد الیه قویم
فسبعهم فی الارض لا یجهلونها — وثامنهم عند النجوم لزیم

للشیخ صدر الدین القونوی فی مدحه علیه السلام

یقوم بامر الله فی الارض ظاهرا — علی رغم شیطانین یمحق الکفر
یؤید شرع المصطفی وهو ختمه — ویمتد من میم باحکامها یدری
ومدته میقات موسی وجنده — خیار الوری فی الوقت یخلو عن الجهر
علی یده محق اللئام جمیعهم — بسیف قوی المتن علیک ان تدری
حقیقة ذلک السیف والقائم الذی — تعین للدین القویم علی الامر
لعمری هو الفرد الذی بان سره — بکل زمان فی مظاهره یسری
تسمی باسماء المراتب کلها — خفاء واعلانا کذاک الی الحشر
الیس هو النور الاتم حقیقة — ونقطة میم منه امدادها یجری
یفیض علی الاکوان ما قد افاضه — علیه اله العرش فی ازل الدهر
فما ثم الا المیم لا شیء غیره — وذو العین من نوابه مفرد العصر
هو الروح فاعلم وخذ عهده اذا — بلغت الی ممدید من العمر
کانک بالمذکور تصعد راقیا — الی ذروة المجد الاثیل علی القدر
وما قدره الا الوف بحکمة — علی حد مرسوم الشریعة بالامر
بذا قال اهل الحل والعقد فاکتفی — بنصهم المثبوت فی صحف الزبر
فان تبغ المیقات الظهور فانه — یکون بدور جامع مطلع الفجر
بشمس تنید الکل من ضوء نورها — وجمع دراری الاوج فیها مع البدر

وصلّ علی المختار من آل هاشم	محمد المبعوث بالنهی والامر

وازکلام بلاغت نظام شیخ احمد جامی در مدح قائم علیه السلام

مصطفی ختم رسل شد در جهان	مرتضی ختم ولایت در عیان
جمله فرزندان حیدر اولیاء	جمله یک نور اند حق کرد این نداء

وبعد از تعداد اسماء حضرات ائمه احد عشر علیهم السلام گفته

صد هزاران اولیاء روی زمین	از خدا خواهند مهدی را یقین
یا الهی مهدیم از غیب آر	تا جهان عدل گردد آشکار
مهدی هادی است تاج اتقیاء	بهترین خلق برج اولیاء
ای ولای تو معین آمده	بر دل و جانها همه روشن شده
ای تو هم پیدا و پنهان آمده	بنده عطارت ثناخوان آمده

وحضرات علمای اخیار و فضلای ابرار قصاید بسیار و رباعیات بیشمار در مناقب و فضایل و مدایح حضرت محمد رسول مختار و حضرات ائمه اطهار علیهم السلام من الله الغفار در کتب خود اختیار فرموده اند و بعض بالخصوص دواوین در همین مطلب ترتیب داده اند

فشکر الله مساعیهم فی ترویج الدین و نشر فضائل ائمة الطیبین الطاهرین

صلوة الله علیهم اجمعین ابد الابدین واکرمهم الحور والقصور بعفاد کل بیت بیت فی الجنة وما نظر بوعده اختصار که در اوّل کتاب کرده ایم باندراج همین چند قصاید غرا اکتفا نمودیم

تتمّه بدانکه آنچه از اوّل کتاب مستطاب تا اینجا در وجود و ذیجود و شمائل و خصائل

و معاجز و غیاب و ظهور موفور السرور حضرت حجة الله العلام علی الانام فی تلک اللیالی

والایام الی ساعة القیام ان امام عالیمقام جناب هادی مهدی موعود علیه السلام مع

براهین عقلیه و قوانین نقلیه ذیل هر اشکال و سوال مفصل لاینحل هر ملت و مذهب بجهت

مرعی داشتن نظر اختصار گویا یکی از صد هزار بطور نمونه مشتی از خروار از برای مخلصان حضرات اهل بیت اطهار و محبان ذریه رسول مختار که ابرار اخیار اند در تحریر آوردیم **پس** صاحب عقل سلیم و طبع مستقیم را لازم است که بدام کلاب و نیا نیاید و عقیده صحیحه سلمه خود را بگفته آنها فاسد نسازد و چون کلاب بنیاد دین خود را بدنیا فروشد **واگر کسی** مثلاً قبل از ظهور جمیع علامات مذکوره مسطوره آنجناب مدعی مهدویت شود یکی از کذاب شصت گانه میباشد **حق تعالی** بعذاب خود گرفتار سازد کسانی را که دست ظلم از اهل بیت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم عقب نمیدارند هر کسی را از ملاعین دست رسید دقیقه از ان باقی نگذاشت مگر آنکه بایشان رسانید و آنهاییکه از دست نتوانستند بزبان بر آنها ظلم کردند و میکنند **بعضی** نسبت بایشان منسوب نمودند روایات را بجهت نصرت دین و مذهب خود که از آنها منقول نبودند **وبعضی** اخفا نمودند روایات از ایشان را بجهت طعن وارد شدن بر مذهب خود **وبعضی** حق آنها را حق خود قرار دادند **پس** خود را بتمسک و اجماع چند نفر جهال مضل ضال **بعضی** خلیفه رسول صلی الله علیه و آله و سلم و جانشین زوج بتول و مهدی موعود و مسیح مسعود قرار دادند حق سبحانه جل شانه برحمت کامله و نعمت شامله خود مومنین و محبین را از شر اینچنین جمیع ضالین و مضلین در هر قرن و در هر آن از ان زمان تا این زمان محفوظ داشته است و امید که تا ظهور حضرت مهدی هادی موعود علیه السلام همواره مصون و محفوظ دارد و سبحان من حانت له السموات والارض بالعبودیه واقرت له بالوحدانیه

یا من توحد بنفسه عن خلقه یا من غنی عن خلقه بصنعه یا من عرف نفسه خلقه بلطفه یا من

سلک باهل طاعته مرضاته یا من اعان اهل محبته علی شکره یا من من علیهم بدینه ولطف

هم بنائله ان سبیلک ضایعة واحکامک معطلة واهل نبیک فی الارض هائمة کالوحش السائمة

فارحم العترة الضایعة المقتولة الذلیلة من الشجرة الطیبة المبارکة اصلها ثابت وفرعها فی السماء

اللهم اعل الحق واستنقذ الخلق وامنن علینا بالنجاة واللهم برحمتک الکاملة ونعمتک الشامله

معاندان خاندان رسالت از دست و زبان در ظلم کردن دقیقه باقی نگذاشتند

عجل فرج آل محمد وسهل مخرج الاسعد ليكشف هذه الغمة عن هذه الامة ويبين سبل
الهداية عن الغواية حتى يظهر فساد عقايد العامة على وجه التام ويحصل لهم الندامة عن هذه الملامة
بالمراغمة والمزاحمة والمكالمة في وقت المكالمة بالمخاصمة وتثبت مفاهتهم في المجاهلة والمفاضلة
بالمسيح المسعود والمعادلة والمشاكلة بالمهدي الموعود فادعو من الهادي الودود ان يظهرهما معجلا
لا مؤجلا في الآن المعهود ليطلبا حقهما بالمجادلة والمقاتلة عن المضل اللدود والشارد المطرود
عن الصلاح والفلاح الى بئس الورد المورود وآخر دعوانا الحمد لله المعبود والصلوة
على محمد المحمود علة وجود الموجود وآله المسعود ولهم على صاحب الفضل والبذل والجود
وآخرهم المهدي الهادي الموعود ههنا ختم **المجلد الاول من كتاب غاية المقصود**
في ثامن عشر من ربيع الاول عيد المسلمين يوم المولود سنة ۱۳۱۷ الهجري سبع عشر وثلث
مائة بعد الالف من الهجرة المقدسة النبوية على هاجرها الف سلام والتحية البهية تم في اللاهور
حفظه الامن والسرور ويتلوه المجلد الثاني والثالث

تمت بالخير وعمت

رباعی

تنگ است بسی سینه ام راه نفس
از بسکه براه حق نمی بینم کس
برگشته جهان سراسر از ظلم ونفاق
ای پادشه عصر بفریاد برس

قطعه تاریخ طبع وانطباع بتصنیف کتاب غایة المقصود از محمد الدین شائق مهتمم شمس الهند لاهور منشی شمس الدین مالک و مطبع پریس

جناب مولوی سید علی باز
رقم فرمود کتابی بس نغز ونایاب
شده مکشوف برعالم که الحق
محمد شهر علم است وعلی باب
زول پرسید شائق سال تاریخ
بگفتا غایة المقصود دریاب
۱۸۹۹ء

بسم الله الرحمن الرحيم

احمد الله سبحانه كما حمد نفسه بعد لا يتناهى عدده واسلم على محمد خاتم انبيائه الى ابد
لا ينقطع ابده وعلى اطهر خلفائه من صفوة عترته الى امد لا يحد عامده اما بعد فقد
من الله على هذه الملة الحنيفة بعد نبيها بالائمة الطيبة عليهم التصلية والتحية وبعدهم في حالة
الغيبة بالفضلاء الربانيين والعلماء القوامين لحراسة بيضة الدين المتين والصراط
المبين وحماية المؤمنين ودفع وساوس الشياطين ومكائد المضلين وتلبيس
الشياطين من الانس والجن اجمعين فصرفوا اعمارهم في تشييد مباني الدين
وتسديد معاني الكتاب المبين وتبديد سنة خير المرسلين وتجديد طريقة المعصومين
فجاهدوا في ايسبوا السنتهم وحروف اقلامهم فاثبتوا الحق بالدليل وابطلوا بطلان الاهل
فقتلوا ودفعوا جنود عزازيل فلاجل ذلك ورد فيهم ان علماء امتي كانبياء بني اسرائيل
فلولاهم لضلت الضعفاء عن ملة الخليل الجليل فشكر الله سعيهم بالشكر الجميل
اما صد حیف که بموت اعلام مستندین وزوال عرفاء عارفین مروجین علوم دین در این ایام جاهلیت بالکلیه فوت
شده بنحویکه اسم ورسم آن مندرس گردیده انام کالانعام بل هم اضل سبیلا با هوا رفاشده و وبیاکا سد دعاوی و
اقاریر باطله خود را در حشرات الارض مشهور ومشهود میسازند وایها قلبا ولسانا تسلیم آن مینمایند فرق زهره بر کرده
نمیتوانند حالا در این نواح باقی نماند مگر دعوا فرعونیت انا ربکم الاعلی بتایید ملک علام در این ایام قرة عینی
مهجه قلبی بوتراب سید علی الحائری سلمه وایده بالتایید رساله شریفه وجیزه وعجاله منیفه موسومه برساله
غاية المقصود في اثبات حالة امام الثاني عشر المهدي الموعود عليه الصلوة من الرب المحمود ترکیب وترتیب
داده واکثر آن را حقر خونده فی الواقع بینی وبین الله کتابی بترتیب عجیب وتهذیب غریب بکلام فصیح وبیان صحیح برهان
قاهر وسلطان باهر واکثر مستنبطات واجوبه اشکالات آن متضمن دلایل ابکار آبدار میباشند وافکار کبار مس آن نکرده اند
چنانچه بماهر حاذق وناظر صادق مستور نخواهد ماند وخالق او را وجمیع فضلاء اعصار ودیار را در ترویج دین مبین
وارائه واثبات حق ویقین علی الدوام مؤید وموفق گرداند نفعنا الله بها والمسلمین اجمعین آمین
يا رب العالمين والصلوة والسلام على خاتم المرسلين والائمة الطيبين الطاهرين

حرره خادم الشريعة المطهرة سيد ابو القاسم اللاهوري

اسمائے کتب مصنفۂ معتمد علمائے اعلام شمس العلماء مولوی السید ابو القاسم الحائری اعلی اللہ مقامہ جو ہو کر مطبوع

غایۃ المقصود در وجود مہدی موعود و اثبات رجعت و رد مدعیان مہدویت و اجوبہ اعتراضات
ہر ملت مجلد اوّل فارسی ایضاً ثانی و ثالث قلمی فارسی

سیف الفرقان در تعریف فسق و کفر و نفاق و ارتداد و ایمان ... فارسی

لمعۃ المعانی در اثبات استحباب سجود بر تربت حسینی .... فارسی

بشارات احمدیہ در اثبات نبوۃ محمدیہ و امامت ائمہ اطہار از انجیل و توریت و زبور و قرآن فارسی

تنقید در اثبات اجتہاد و تقلید از قرآن مجید .... فارسی

انوار در اثبات علت غسل جنابت و میت و مس میت و مسئلہ آکل و ماکول ... فارسی

حل ما لا ینحل در احوال اطفال کفار و ولد الزنا .... فارسی

خوارق البوارق در اثبات حقیت و اعجازیت قرآن و تشریح حدیث قرطاس
بالاستدلال .... فارسی

سوال و جواب در اثبات جواز نکاح سیدہ با غیر سیدہ ..... فارسی

تنبیہ المومنین در آنکہ علماء و مجتہدین بچہ صفات باید موصوف باشند۔ فارسی

میزان الاعمال در تحقیق میزان امم یوم قیامت مع اجوبہ اعتراضات ... فارسی

احکام الشکوک در شکیات از اول طہارت تا آخر صلوٰت ..... اردو

صورت الصلوٰۃ در ترکیب و ترجمہ نماز .... اردو

تقلید للمقلدین در مسائل ضروریہ تقلیدیہ شرعیہ فرعیہ ..... اردو

تقریظات المشاہیر خطوط و تقریظات جمہور اعلام اسلام ..... عربی

المشتہر

سید ابو الفضل رضوی لاہوری